

Handlingsplan 2023-2026 med årsbudsjett 2023

Bystyrets vedtak

1	Kommunedirektørens forord	3
2	Hovedgrepene i handlingsplan 2023 – 2026.....	4
3	Plansystem og verdier	11
3.1	Plansystemet	11
3.2	Handlingsplanen	12
3.3	Verdier	13
4	Samfunnsutvikling	14
4.1	Visjon og ambisjoner i Samfunnsplan 2018-2030.....	14
4.2	Mål i Samfunnsplanen 2018-2030.....	15
4.3	Analyse.....	16
4.3.1	Befolkningsutvikling.....	16
4.4	Bærekraftig utvikling	18
4.4.1	Miljømessig bærekraft	19
4.4.2	Sosial bærekraft	20
4.4.3	Økonomisk bærekraft	21
4.5	Klimabudsjett 2023-2026	23
4.5.1	Framskrivinger.....	23
4.5.2	Tiltak i klimabudsjettet 2023	24
4.6	Prioriterte tiltak.....	28
4.6.1	Vedtatte styringsdokumenter	28
4.6.2	Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden.....	34
5	Medarbeider	35
5.1	Analyse.....	35
5.2	Mål.....	37
5.3	Prioriterte tiltak.....	38
5.3.1	Vedtatte styringsdokumenter	38
5.3.2	Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden.....	38
6	Økonomiplan og budsjett.....	39
6.1	Statsbudsjettet	39
6.2	Prosjekt Bærekraft 2030	40
6.3	Netto driftsresultat.....	41
6.4	Kommunens inntekter	42
6.5	Kommunens utgifter	48
6.6	Finansielle måltall og økonomiprinsipper	54
7	Investeringer.....	56
7.1	Investering og finansiering	56
7.2	Investeringsoversikt	58
8	Tjenester	74

8.1 Kommuneområde helse og velferd.....	77
8.1.1 Tjenester og oppgaver.....	77
8.1.2 Utviklingstrekk og analyser	78
8.1.3 Tjenestemål.....	85
8.1.4 Prioriterte tiltak	87
8.1.5 4-årig driftsbudsjett.....	91
8.2 Kommuneområde oppvekst	98
8.2.1 Tjenester og oppgaver.....	98
8.2.2 Utviklingstrekk og analyser	99
8.2.3 Tjenestemål.....	105
8.2.4. Prioriterte tiltak	106
8.2.5 4-årig driftsbudsjett.....	108
8.3 Kommuneområde samfunn.....	113
8.3.1 Tjenester og oppgaver.....	113
8.3.2 Utviklingstrekk og analyser	114
8.3.3 Tjenestemål.....	118
8.3.4 Prioriterte tiltak	119
8.3.5 4-årig driftsbudsjett.....	123
8.4 Kommuneområde organisasjon	127
8.4.1 Tjenester og oppgaver.....	127
8.4.2 Utviklingstrekk og analyser	128
8.4.3 Tjenestemål.....	130
8.4.4 Prioriterte tiltak	131
8.4.5 4-årig driftsbudsjett.....	131
8.5 Kommuneområde teknisk	134
8.5.1 Tjenester og oppgaver.....	134
8.5.2 Utviklingstrekk og analyser	135
8.5.3 Tjenestemål.....	139
8.5.4 Prioriterte tiltak	140
8.5.5 4-årig driftsbudsjett.....	144
8.6 Kommuneområde teknologi og endring.....	149
8.6.1 Tjenester og oppgaver.....	149
8.6.2 Utviklingstrekk og analyser	150
8.6.3 Tjenestemål.....	152
8.6.4. Prioriterte tiltak	153
8.6.5 4-årig driftsbudsjett.....	154
8.7 Kommunedirektøren	156
8.7.1 4-årig driftsbudsjett.....	156
Vedlegg.....	157

1 Kommunedirektørens forord

Vi er et samfunn i betydelig endring. Vi får stadig flere eldre, det blir færre barn, og vi er en kommune hvor mange innbyggere har store levekårsutfordringer. Sarpsborg er en lavinntektskommune, som har begrenset med ressurser til å løse sine oppgaver, både i form av folk og penger.

Sarpsborg kommune er i en særdeles krevende økonomisk situasjon. Kommunen har gjennom flere år brukt mer penger enn budsjettene tilsier, også når vi ser bort fra pandemien. Budsjettet for 2023 inneholder kraftige nedskjæringer som innbyggerne vil merke. Til tross for dette, er det ikke et reelt samsvar mellom utgifter og inntekter, og kommunen vil det neste året måtte tære på oppsparte midler.

Det forverrer situasjonen ytterligere når inntektene som kommunen rår over, som i all hovedsak er styrt av staten, ikke er tilstrekkelige til å finansiere de tjenestene den samme staten forventer at kommunen skal gi til innbyggerne. Dette bildet er forsterket av underfinansierte reformer der staten setter nye krav til tjenestene uten å følge opp med midler.

Både kommunedirektør og ordfører har det siste året brukt mye tid på å formidle disse realitetene til statlige myndigheter. Det er viktig å gjøre, og det skal vi fortsatte med. Men som ledere for kommunen kan vi ikke nøye oss med det. Vi må også gå kritisk gjennom kommunens egen drift, med sikte på at pengene skal brukes så godt som mulig.

Oppgaven til kommunens politikere, ledere og medarbeidere er ikke bare å gi gode tjenester i dag. Det er også å legge til rette for at kommunen er i stand til å gi innbyggerne de tjenestene de trenger i framtida.

Det vil være nødvendig å prioritere hardt. Samtidig har vi en teknologisk utvikling som gjør at nye løsninger blir mulige, og måten vi løser oppgaver på, trenger ikke å være den samme i morgen som det den er i dag. Vi skal også se mulighetene i denne krevende situasjonen.

Dette er bakteppet for at prosjektet Bærekraft 2030 er blitt satt i gang i 2022. Det skal gjøre kommunen i stand til å møte framtidens utfordringer gjennom å produsere mer tjenester med mindre ressurser enn i dag. I dette er det en erkjennelse av at selv om vi ikke opplever å gi bedre eller mer tjenester enn det som er nødvendig, så er det ingen annen utvei enn at vi må bruke mindre penger.

I en slik situasjon kan det være fristende å skyve på endringer vi ser er nødvendige, fordi de vil være smertefulle på kort sikt. Samtidig vil det være helt avgjørende at de kuttene som må gjennomføres i kommunens tjenester i minst mulig grad skal påføre kommunen økte byrder på lang sikt, og at de ikke skal gjøre kommunen i dårligere stand til å møte andre langsiktige utfordringer. Situasjonen vi står i medfører store dilemmaer, hvor hensynet til økonomisk bærekraft også må veies opp mot miljømessig og sosial bærekraft.

Dette betyr at mange innbyggere vil oppleve endringer i tjenestene våre. Ansatte, brukere og innbyggere må være forberedt på forandringer. I mange tilfeller vil det ta tid før effekten av endringene vil synes. Likevel kan vi ikke la være å stake ut veien videre. Vi er i gang.

Turid Stubø Johnsen
Kommunedirektør

2 Hovedgrepene i handlingsplan 2023 – 2026

Samfunnsutvikling

Samfunnsplanen setter høye ambisjoner for vekst både i befolkning, arbeidsplasser og skatteinngang pr. innbygger. Ambisjonen for befolkningsvekst på totalt 1,2% er samlet sett innfridd de siste tre årene, og var i 2021 på 1,4%. I 2021 ble også ambisjonen for arbeidsplassvekst innfridd med en økning på 1,5%, men dette var etter en nedgang året før. Skatteinngangen pr. innbygger målt mot landssnittet står praktisk talt stille, og var i 2021 på 79,2%. For å få mer positive og stabile tall for næringsutvikling og skatteinngang vil det være avgjørende å øke byens attraktivitet. Det vil blant annet være viktig at arealplanen som har vært ute til høring blir endelig vedtatt i 2023, slik at bolig- og næringsarealer kan utvikles. Videre har det stor betydning at utviklingen av byens transportsystem kommer i gang.

Sarpsborg har stor sekundærtilflytting av personer med flyktningbakgrunn, som opprinnelig er bosatt i andre kommuner. De sekundærtilflyttede familiene har generelt et større behov for kommunale tjenester enn innbyggerne for øvrig. Dette er en utfordring for Sarpsborgs sosiale bærekraft. Det er også en betydelig økonomisk utfordring da staten i liten grad kompenserer for kostnadene.

Kommunedelplan for klima og energi sier at innen 2030 skal klimagassutslippene i Sarpsborg være redusert med 50% i forhold til 2016. Det er et gap mellom de forventede utslippene og den utviklingen som er nødvendig for å nå dette målet. For å minske gapet kreves det økt fokus på lokale tiltak, samt en kombinasjon av nasjonale og regionale virkemidler. Handlingsplanen har et klimabudsjett som skal hjelpe kommunen i å styre mot dette målet.

Økonomi

Sarpsborg kommune har gjennom flere år, også før pandemien, hatt høyere utgifter til drift enn budsjettet. De faktiske utgiftene har også overgått de budsjetterte inntektene. Kommunen har likevel gått med overskudd hvert år, takket være høyere nasjonale skatteinntekter og lavere pensjonsutgifter enn budsjettet.

Pandemien har medført et stort press på enkelte kommunale tjenester, også i etterkant. Økte renter og en formidabel økning i energikostnader har også forverret kommunens økonomiske utsikter kraftig. Det samme har en sterk prisvekst generelt.

I regjeringens forslag til statsbudsjett er lønns- og prisveksten for 2022 oppjustert fra 3,7 % til 5,3 %. For kommunene utgjør dette 7,1 mrd. kr, og for Sarpsborg kommune om lag 71 mill. kr. Denne prisveksten får effekt inn i 2023, men blir ikke kompensert fra staten. Dessuten er økningen i frie inntekter ikke tilstrekkelig til å dekke lønns- og prisvekst i 2023. Dette gjør en fra før krevende økonomisk situasjon for Sarpsborg kommune enda vanskeligere.

Netto driftsresultat regnes som den viktigste indikatoren på om kommunen har en sunn økonomi over tid. Nasjonal anbefaling er at kommuner skal ha et netto driftsresultat på minimum 1,75% av brutto driftsinntekter. Sarpsborg kommune budsjetterer i 2023 med et negativt netto driftsresultat på 49,5 mill. kr, det vil si minus 0,9%. Det betyr at det må benyttes oppsparte midler for å levere et budsjett i balanse. Dette er alvorlig for kommunen. Fra 2024 har økonomiplanen igjen et positivt netto driftsresultat på 41,5 til 42,5 mill. kr. hvert år, det vil si 0,8%. Også dette er godt under nasjonal anbefaling.

Prosjektet «Bærekraft 2030» skal gjøre Sarpsborg kommunes økonomi mer bærekraftig både på kort og lang sikt. Prosjektet ble varslet høsten 2021, men utviklingen i 2022 har forsterket behovet betydelig. Det er satt som mål at programmet skal oppnå reelle gevinster på om lag 100 mill. kr i 2023, samt ytterligere gevinster på inntil 50 mill. kr i hvert av de tre påfølgende årene. I økonomiplanen er det lagt inn besparelser i driften basert på «Bærekraft 2030» som nedenfor (alle tall sammenlignet med 2022). Beløpene inkluderer også reduksjoner i driftskostnader med grunnlag i KOSTRA-sammenligninger med andre kommuner, der tiltakene foreløpig ikke er konkretisert.

År	2023	2024	2025	2026
Besparelse i økonomiplanen	58,4 mill. kr	149,7 mill. kr	170,4 mill. kr	176,5 mill. kr
Gevinstmål i prosjektet	100 mill. kr	150 mill. kr	200 mill. kr	250 mill. kr

Et viktig økonomisk grep er et omfattende salg av boliger. Beregnede inntekter fordelt på åtte år er 952 mill. kr. Salget inngår som finansiering av kommunens investeringer. Som en følge av dette er det ikke budsjettet med avsetninger til investeringer fra driftsbudsjettet i perioden, noe som frigjør midler til drift. En gjennomgang viser at kommunen har et betydelig underskudd på sin boligforvaltning. For å dekke behov for boliger til sosiale formål bør kommunen i større grad satse på tilvisningsavtaler framfor å leie ut boliger selv. Denne omleggingen vil gjøre at boligene blir mer tilpasset brukernes behov.

Et annet grep i økonomiplanen er at mange investeringer er forskjøvet ett år sammenlignet med økonomiplanen for perioden 2022-2025. Dette bidrar til å dempe veksten i renter og avdrag, og dermed redusere kommunens finansutgifter.

For å kunne investere mer i framtiden må kommunen bygge opp egenkapital til investeringer, samt ha et disposisjonsfond som tåler uforutsette utgifter. Sarpsborg kommune har derfor hatt som prinsipp at det hvert år skal budsjetteres med en avsetning til disposisjonsfond. I 2023 burde det vært satt av 26 mill. kr til dette, men som følge av den økonomiske situasjonen er dette ikke gjort. Tvert imot budsjetteres det i 2023 med å bruke 49,5 mill. kr av disposisjonsfondet.

Ved utgangen av 2022 var det totalt 378 mill. kr på Sarpsborg kommunes disposisjonsfond. Midler på disposisjonsfondet som ikke er formålsbestemt utgjør per 01.10.2022 310 mill. kr.

Sarpsborg kommunes brutto driftsinntekter vil i 2023 være på 5,2 mrd. kr.

Netto finansutgifter vokser fra 234,5 mill. kr i 2022 til 322 mill. kr i 2023, og vil i 2026 være på 531,10 mill. kr. Dette skyldes både økte renter og avdrag og omfattende investeringer. Investeringsvolumet i handlingsplanen for 2023-2026 er på om lag 4,7 mrd. kr. Av dette utgjør investeringer i selvkostområdene vann, avløp og renovasjon om lag 3 mrd. kr.

Rentesatsen for kommunale investeringslån forventes å ligge på over 4 % gjennom hele perioden. Dette er høyere enn anslått i foregående handlingsplan. Kommunen vil betale i underkant av 400 mill. kr i renter og avdrag på investeringslån i 2023, og om lag 600 mill. kr i 2026.

Ved inngangen til 2023 forventes den samlede gjelden til investeringer i fast eiendom, maskiner og annet utstyr å utgjøre om lag 4,2 mrd. kr for Sarpsborg kommune. Med det planlagte investeringsvolumet vil gjelden ved utgangen av planperioden nærme seg 7,0 mrd.

kr. Den renteeksponerte gjelden, det vil si den delen av gjelden som belaster kommunens drift, vil stige fra ca. 2,3 mrd. kr ved utgangen av 2022 til om lag 2,6 mrd. kr i 2026. Størstedelen av den samlede gjeldsøkningen kommer på selvkostområdene og inngår ikke i den renteeksponerte gjelden.

Eiendomsskatt, gebyrer og brukerbetaling

Eiendomsskatten holdes uforandret i 2023, og det legges opp til det samme de tre påfølgende årene. Den vil fremdeles være basert på takster tatt i bruk i 2020, og justeres ikke etter generell prisvekst. Takstene er 3,6 promille for bolig og fritidseiendommer, og 5,2 promille for næringsseiendommer. Kommunens inntekter fra eiendomsskatt vil være rundt 253 mill. kr årlig.

Gebyrene for vann, avløp, renovasjon, feiing og slam henger direkte sammen med finansutgifter og driftsutgifter på disse områdene. For 2023 øker disse gebyrene med omlag 5.000 kroner for en standard bolig med et forbruk på 200 kubikkmeter vann, fra om lag 13.700 kroner til 18.700 kroner. Økningen er beregnet til 36,3 %. Det må gjøres store investeringer og driftsendringer for å imøtekomme stadig skjerpede miljøkrav. Økt rente forhøyer finansutgiftene ytterligere, og økte energipriser forhøyer driftskostnadene ytterligere. Sarpsborgs innbyggere påføres denne prisøkningen i en situasjon med høy prisvekst generelt, som er belastende for mange familier og som det er ønskelig for samfunnet å begrense. Dette er svært uheldig. Det vil bli igangsatt en kritisk gjennomgang av planlagte investeringer og driften med sikte på å begrense gebyrveksten etter 2023.

Kommunens økonomiske situasjon tilsier at priser på flere tjenester økes opp mot selvkost, det vil si at tjenestene i hovedsak finansieres av brukerbetaling.

Innenfor byggesaksbehandling og behandling av reguleringsplaner innføres nye gebyrer for at tjenestene i større grad skal være selvkostfinansiert.

Det innføres betaling for parkering i grønn sone i Sarpsborg sentrum, med en pris på 30 kroner pr dag. Videre innføres betaling for parkering av el-biler i blå sone. Prisene for parkering øker også mer enn den generelle prisveksten.

Prisene i svømmehallen øker med 40 % for barn og 50 % for voksne, til henholdsvis 50 kr og 100 kr.

De fleste øvrige priser øker med 4,8 %. Dette er forventet lønns- og prisvekst i 2023 med et påslag for høyere vekst enn antatt i 2022.

Kommunens tjenester

Sarpsborg er en kommune med lave inntekter, men store utgiftsbehov. Dette gjør at Sarpsborg kommune generelt ikke kan bruke like mye penger på drift av tjenester som andre kommuner kan gjøre. Selv om kommunen tilstreber å produsere tjenester så effektivt som mulig, vil dette ha betydning for omfang og kvalitet på tjenestetilbudet til kommunens innbyggere. Dette blir enda mer utfordrende som følge av at staten setter standarder for tjenestene og pålegger reformer uten å følge opp med finansiering.

Det er en betydelig vekst samlet sett i kommunens budsjett for 2023 sammenlignet med 2022, også når generell prisvekst hensyntas. Veksten er samlet på 311 mill. kr.

Fordeling av driftsrammer					
	Bud 22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 25
Kommuneområde helse og velferd	1 875,27	2 047,65	1 995,90	1 990,33	1 990,18
Kommuneområde oppvekst	1 187,40	1 317,85	1 304,55	1 297,99	1 298,33
Kommuneområde samfunn	119,05	125,83	111,19	110,23	109,91
Kommuneområde organisasjon	138,30	144,98	146,52	146,51	140,07
Kommuneområde teknisk	263,91	279,12	216,50	151,11	89,09
Kommuneområde teknologi og endring	68,53	75,10	77,76	78,45	78,43
Kommunedirektøren	12,87	11,20	11,20	11,20	11,20
Øvrige inntekter/utgifter som bl.a. ressurskr. bl	-84,00	-109,00	-109,00	-109,00	-109,00
Sum fordelt til drift	3 581,32	3 892,73	3 754,62	3 676,82	3 608,21

Tabellen nedenfor viser at ulike budsjettøkninger som samlet beløper seg til om lag 340 mill. kr. Utfordringen er at dette i all hovedsak er helt nødvendige styrkinger som følge av økte behov eller statlige krav. Et gjennomgående grep er at det er lagt inn økninger i driftsbudsjettene der behov og faktiske kostnader som har oppstått gjennom 2022 eller tidligere tilsier dette, slik at utgangspunktet for endringer blir så realistisk som mulig. Tiltakene fra «Bærekraft 2030» og andre store nedskjæringer er deretter tatt inn for å få et budsjett med bedre balanse. Kommuneområdenes budsjetter oppleves derfor som svært trange.

Sarpsborg kommune	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Netto driftsbudsjett før endring	3 847,68	3 847,68	3 847,68	3 847,68
Kapasitets-/kostnadsvekst, styrkinger	332,90	359,02	359,56	353,16
Tekniske endringer	-9,05	-20,65	-20,65	-20,65
Endrede inntekter	-0,60	6,46	8,71	10,51
Netto driftsendringer selvkost	-64,96	-104,27	-154,97	-206,92
Effektivisering/ redusert aktivitetsnivå	-104,25	-224,62	-254,51	-266,57
Netto driftsbudsjett etter endring	4 001,73	3 863,62	3 785,82	3 717,21

Kommuneområde helse og velferd

Sarpsborg har en god dekningsgrad av heldøgns plasser for aldersgruppen 80+, 13,2%. Snittet for KOSTRA-gruppe 11 er 12,1%. Behovet for heldøgns plasser framover er likevel stort, som følge av at antall innbyggere over 80 år vil øke betydelig og det blir flere personer med demens.

21 sykehjemsplasser fases ut i 2023. Dekningsgraden blir da 1,1 prosentpoeng lavere, og omtrent på nivå med KOSTRA-gruppe 11. Det vil medføre at terskelen for sykehjemsplass blir høyere. Beregnet innsparing på utfasingen er om lag 13,5 mill. kr i 2023 og helårseffekt med 27 mill. kr i 2024.

Reduksjonen i antall sykehjemsplasser er ment som en midlertidig løsning fram til 60 nye sykehjemsplasser ved Haugvoll kan tas i bruk. Det er forutsatt at dette skal skje i 2028. Det legges opp til byggestart i 2026.

Kapasitet i hjemmetjenesten og behovet for heldøgns plasser er gjensidig avhengig av hverandre. Andelen eldre over 80 år som bor på sykehjem er redusert fra 2019, og når denne utviklingen forsterkes øker trykket på hjemmetjenesten. Tjenesten styrkes med i

overkant av 5 mill. kr i 2023 og 6 mill. kr. fra 2024. Møteplasser for eldre og personer med demens styrkes med 1 mill. kr fra 2023.

Med bakgrunn i «Bærekraft 2030» er det også forutsatt besparelser innenfor helse- og omsorgstjenestene som ikke er spesifisert, men som vil bli konkretisert så raskt som mulig. Besparelsene skal få Sarpsborgs utgifter til tjenestene nærmere nivået for andre sammenlignbare kommuner.

Årsturnus er et godt tiltak for å oppnå heltidskultur og være en attraktiv arbeidsgiver. Samtidig medfører omleggingen av driften store merkostnader. Det har vært nødvendig å styrke budsjettene med om lag 21 mill. kr for heldøgnsomsorgen og hjemmetjenesten samlet i 2023, og dette vil øke til om lag 35 mill. kr fra 2024. På den annen side er det forutsatt en positiv økonomisk effekt av årsturnus på 3 mill. kr i 2023 og om lag 22 mill. kr i 2024.

Innen boveiledning, som har brukere med store funksjonsnedsettelse og omfattende hjelpebehov, er det forutsatt innsparinger blant annet gjennom samordning. Dette innebærer blant annet at tjenester i større grad skal gis i grupper istedenfor individuelt. Samtidig tar budsjettet høyde for nye brukere og økte behov hos enkeltbrukere. Det har også vært nødvendig å styrke driften av botilbudet Værn da dette koster mer enn beregnet.

Fastlegeordningen styrkes ved at basistilskuddet til legene øker, i samsvar med statsbudsjettet.

Innen forebyggende tjenester er det forutsatt innsparinger ved at det blir én ungdomskontakt færre og at familiehjelpen legges ned. Familiehjelpen er et forebyggende tiltak i samarbeid med Kirkens Bymisjon.

Innen rus og psykisk helse bortfaller samarbeidsavtaler med AOF og Sarpsborg jeger- og fiskerforening.. Dette berører blant annet «Ijobb» og «Byverkstedet», som gir tilrettelagte arbeidstilbud.

Innenfor NAV styrkes kvalifiseringsprogrammet med 9,5 mill. kr. Dette er en målrettet satsing for å få avklart deltakernes videre muligheter. Sosialhjelp er budsjettet økt med 21 mill. kr grunnet prisvekst, økte strømutgifter og endrede vilkår for beregning av sosialhjelp ved at barnetrygden holdes utenfor beregningsgrunnlaget. Fire stillinger hos NAV spares inn, noe som blant annet vil redusere kapasiteten til å veilede og følge opp brukerne.

Barnevernets budsjett er økt med 30 mill. kr for å dekke utgifter barnevernsreformen har medført. Det er forutsatt en innsparing på to årsverk og reduksjon i private kjøp.

Kommuneområde oppvekst

Sarpsborg har færre elever per lærerårsverk enn gjennomsnitt i KOSTRA-gruppe 11, og drifter dermed noe dyrere pr. elev. Nasjonal lærernorm har ført til flere pedagoger i skolene, men fleksibiliteten til å disponere ressursene er redusert. I Sarpsborg utgjør også spesialundervisning en høyere andel av lærertimene enn i KOSTRA-gruppe 11. Særlig ved de mindre skolene kan utgifter til spesialundervisning gjøre det utfordrende å holde budsjettammene.

Skolene skal utvide normalbegrepet. Terskelen for vedtak om spesialundervisning vil bli høyere. Spesialundervisningen vil i større grad bli gitt som tilbud i klasserommet og i større grupper, og i mindre grad i små grupper og enkeltvis. Det er i årsbudsjettet lagt inn 17 mill. kr på årsbasis til økt behov for spesialundervisning. Samtidig er det forutsatt innsparing på om lag 4 mill. kr i 2023 økende til 14 mill. kr i 2025 gjennom de nevnte tiltakene. Videre er det budsjettet med en generell økning av grunnskolenes rammer på 3,55 mill. kr.

Hjelpetiltak i barnehagene skal også i større grad organiseres i grupper. På sikt er det et mål om å utvide normalbegrepet og redusere behovet for spesialpedagogisk hjelp. Det er forutsatt innsparing på 2,7 mill. kr i 2023 økende til 7,2 mill. kr i 2025.

Skolene skal også redusere og tilpasse grunnbemanningen til lærernormen, blant annet gjennom økt grad av trinnorganisering og færre vedtak om særskilt norskopplæring.

Kommunens økonomiske situasjon medfører at flere investeringer, også skoleinvesteringer, skyves ut i tid. Utbygging av Grålum barneskole til 115 mill. kr vil imidlertid ha byggestart i 2023. Det legges opp til at en større oppgradering av Tindlund barneskole starter i 2025. Ved avdeling Regnbuen på Kurland planlegges det også utbedringer i 2024 og 2025.

Prisene for SFO økes med generell prisvekst.

For barnehagene er innsparingstiltak å legge ned åpen barnehage på Tindlund fra 1.1.2023 og barnehagebussen fra august 2023.

Pris på barnehageplass reduseres i samsvar med statsbudsjettet.

Kommuneområde samfunn

Sarpsborg kommune bruker mindre penger på kultur pr innbygger enn KOSTRA-gruppe 11, men mer på aktivitetstilbud til barn og unge. Kultursektoren er sterkt berørt av pandemien. Det har gitt utslag i elevtallet ved kulturskolen og aktiviteten ved fritidsklubbene, og besøkstallene for Sarpsborg scene og Olavsdagene.

Innsparinger på kultur omfatter å redusere aktiviteten for litteraturuka og Olavsdagene.

Manglende kapasitet og utfordringer med innføring av e-byggesak har ført til flere fristbrudd og økt mengde restanser på byggesak. Virksomhet plan og samfunnsutvikling har også utfordringer med å håndtere mer komplekse reguleringsplaner.

For både byggesak og plan øker gebyrene, og det innføres gebyrer for tjenester som ikke har vært gebyrlagt tidligere. Samtidig er det forutsatt vesentlig innsparing gjennom effektivisering. Både økning av inntekter og reduksjon av utgifter skal bidra til høyere grad av selvkost for plan- og byggesaksbehandlingen.

Det er satt av 1,5 mill. kr årlig i driftsbudsjettet til å gjennomføre tiltak beskrevet i Handlingsprogram for Østre bydel. Investeringsmidler på totalt 18 mill. kr i perioden kommer i tillegg til dette.

Kommuneområde organisasjon

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommune bruker klart mindre penger på administrasjon pr innbygger enn snittet av andre kommuner med mellom 45.000 og 75.000 innbyggere. Det er viktig at funksjoner som HR og økonomi har kapasitet til å støtte kommunens virksomheter gjennom store endringsprosesser.

Antall søkere til lærlingplasser går ned, og budsjettet nedskaleres i tråd med dette. Planlagt opptrapping til to lærlinger per tusen innbyggere utsettes.

Kommunen må påregne økte kostnader til omstilling og overtallighet som følge av «Bærekraft 2030». Det er lagt inn midler til dette fra 2023.

Digitalisering av sykefraværsoppfølging vil medføre økte kostnader hos virksomhet HR, men innsparing for kommunen samlet sett.

Kommuneområde teknisk

For å imøtekomme forventninger fra innbyggere og resten av kommunen vil kommuneområdet i framtiden måtte levere mer og til høyere kvalitet, og med begrensede ressurser. Dette krever kompetente ansatte og riktige verktøy. Programmet «Teknisk 2025» skal bidra til dette. Det skal også resultere i en felles driftssentral som omfatter all operativ drift i kommuneområdet.

Det er planlagt investeringer for over 4 mrd kr innenfor selvkostområdene vann, avløp og renovasjon i Sarpsborg kommune i løpet av de åtte årene fra 2023 til 2030. Anslått investeringsutgift for nytt renseanlegg alene har passert 1,1 mrd. kr. Investeringen planlegges slutført i 2026. Energieffektive løsninger og gjenbruk av ressurser vil bli vektlagt i utviklingen av renseanlegget.

Oppgradering av Gatedalen miljøanlegg skal være slutført i 2025 og er beregnet å koste 90 mill. kr. Sortering og innsamling av matavfall innføres fra annet halvår 2023. Det er også andre store endringer som øker utgiftene til renovasjon.

Pellygata skal oppgraderes innenfor tidligere vedtatt ramme på 20 mill. kr. Det er også lagt inn midler til flere samferdselsprosjekter som er en del av kommunens egenandel for bypakke fase 2. Dette gjelder blant annet sykkelvei med fortau langs Vingulmorkveien og gang- og sykkelvei nord i Greåkerdalen.

Sarpsborg kommunes energikostnader er forventet å øke med over 70 mill. kr i 2023 sammenlignet med budsjettet for 2022. Det meste av kostnadene gjelder kommunens bygg og dermed virksomhet eiendom, men det er et stort utslag også innen vann og avløp. Tiltak for å redusere energiforbruket på både kort og lang sikt trappes opp.

Det innføres parkeringsavgift for el-biler på lik linje med andre kjøretøy. I tillegg blir det betalt parkering på plasser i utkanten av sentrum som til nå har vært gratis. Dessuten øker prisen for parkering utover den generelle prisveksten. Hensyntatt en generell nedgang i parkeringen forventes at endringene vil øke kommunens inntekter med 2,75 mill. kr.

Det er nødvendig å øke budsjettet til vintervedlikehold. Samtidig heves grensen for når snøbrøyting skal igangsettes for å begrense utgiftsøkningen.

Kommuneområde teknologi og endring

Det blir stadig mer krevende å opprettholde en trygg og sikker drift av kommunens IKT-tjenester og infrastruktur. Staten ønsker at kommunene prioriterer informasjonssikkerhet.

Kommuneområdet økonomiske ramme er økt med om lag 6,6 mill. kr fra 2022 til 2023. Styrking av informasjonssikkerheten utgjør en vesentlig del av de økte kostnadene. I tillegg kommer økte lisenskostnader. Det er også et økt behov for ressurser hos både IKT og informasjonsforvaltning, som følge av at kommunen i større grad bruker digitale løsninger.

Det vil i perioden bli lagt vekt på å flytte innbyggerne over til digitale flater med automatiserte prosesser og selvbetjente løsninger i tråd med den digitale utviklingen og innbyggernes forventninger, samtidig som kommunen også ivaretar de som digitalt faller utenfor.

3 Plansystem og verdier

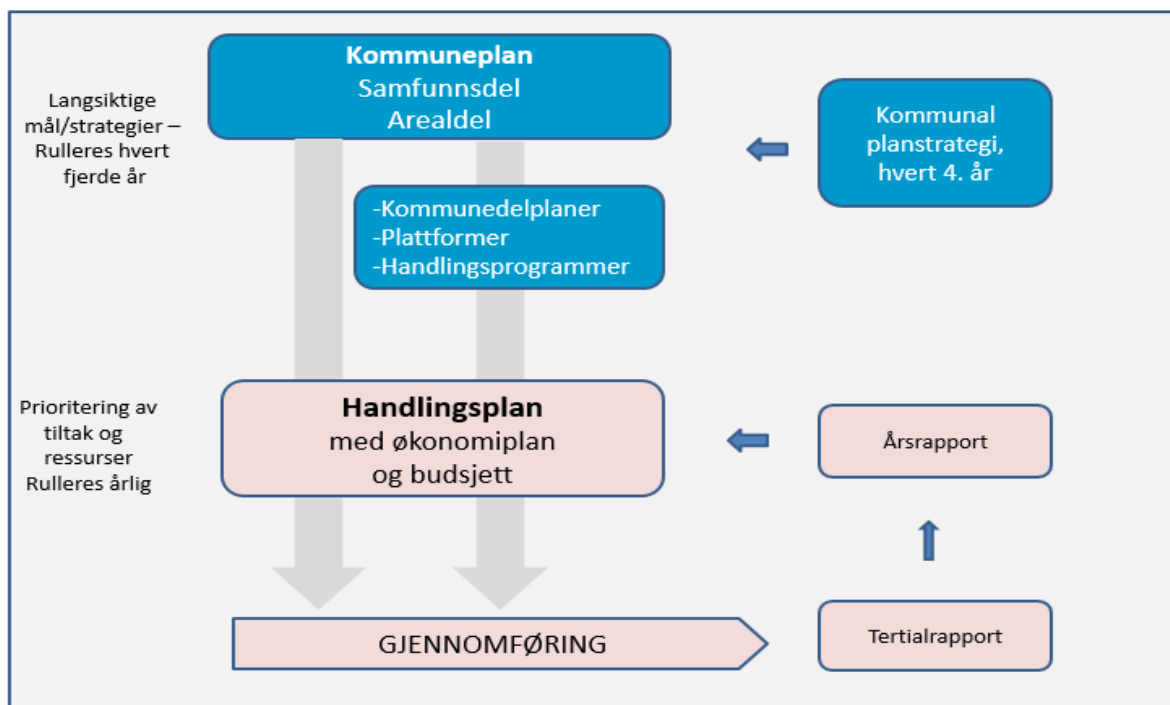
3.1 Plansystemet

Kommuneplanens samfunnsdel (samfunnsplanen) er kommunens overordnede styringsdokument. Den tar stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Samfunnsplan for Sarpsborg 2018-2030 ble vedtatt i bystyret 12.04.2018. Samfunnsplanen gir føringer for alle andre strategiske styringsdokumenter og 4-årig handlingsplan med årsbudsjett.

Kommuneplanens arealdel (arealplanen) styrer arealbruken innenfor kommunens grenser. Arealplanen for perioden 2015-2026 ble vedtatt av bystyret 18. juni 2015, revidert plan forventes vedtatt i 2023. Kommunedelplan for sentrum 2019-2031 ble vedtatt av bystyret 20. juni 2019.

I plansystemet inngår også flere kommunedelplaner, plattformer og handlingsprogrammer.

Hvilke styringsdokumenter som skal utarbeides og fornyes avklares gjennom kommunens planstrategi. Planstrategi for perioden 2021-2024 ble vedtatt av bystyret i desember 2020.

Plansystemet

3.2 Handlingsplanen

Kommuneplanen og andre strategiske styringsdokumenter som kommunedelplaner, plattformer og handlingsprogram, danner grunnlag for prioriteringene i kommunens 4-årige handlingsplan og budsjett. Handlingsplanen beskriver og analyserer tilstanden for ulike deler av kommunen, og de viktigste tiltakene kommunen skal gjennomføre i den kommende fireårsperioden. Tiltakene er i all hovedsak basert på styringsdokumenter som tidligere er vedtatt av bystyret, og skal medvirke til at vedtatte mål blir nådd. Det som kalles «prioriterte tiltak» er valgt ut blant flere mulige tiltak i styringsdokumentene, og er å anse som en årlig rullering av handlingsdelen for disse styringsdokumentene.

Bystyret behandler utkast til handlingsplan for den kommende fireårsperioden i juni, og den endelige handlingsplanen i desember. I tillegg til en oversikt over prioriterte tiltak inneholder handlingsplanen en komplett oversikt over investeringer, samt de viktigste driftsendringene for hvert kommuneområde.

De prioriterte tiltakene er forutsatt å kunne gjennomføres innenfor de økonomiske rammene i budsjett og økonomiplan, med mindre annet er opplyst.

Det er for hvert av kommuneområdene opplyst om tiltak og driftsendringer som det tidligere har vært vedtatt at skal vurderes, men som ikke gjennomføres i planperioden.

Handlingsplanen gjengir også ambisjoner og resultater innenfor følgende områder:

Bruker

Det er angitt ambisjoner for de forskjellige tjenestene med tilhørende målbare indikatorer. Kvalitet måles gjennom brukerundersøkelser og andre datakilder som for eksempel KOSTRA.

Medarbeider

Det er valgt ut fire viktige målområder for medarbeiderresultater. Disse er «attraktiv arbeidsgiver», «utviklende arbeidsmiljø», «reduert sykefravær» og «mindre uønsket deltid og vikarbruk». Det er utarbeidet målbare indikatorer som er presentert i en felles måltavle for hele kommunen.

Samfunn

Samfunnsdelen i kommuneplanen fastsetter de overordnede målene for samfunnsutvikling i perioden 2018 – 2030. Planens visjon er «Sammen skaper vi Sarpsborg». De tre innsatsområdene er «det gode hjemstedet», «jobbene for framtiden» og «opplevelser for livet». I handlingsplanen prioriteres de viktigste målene og tiltakene for neste fireårsperiode.

Økonomi

De økonomiske resultatene forteller om kommunens økonomiske stilling og utvikling. Det er vedtatt finansielle måltall på netto driftsresultat, lånegjeld, størrelse på udisponert disposisjonsfond, egenkapital investeringer samt årlig avsetning.

3.3 Verdier

Verdiene skal understøtte Sarpsborg kommunes visjon, «Sammen skaper vi Sarpsborg», og hjelpe ledere og medarbeidere til å ta riktige avgjørelser og prioriteringer i det daglige.

Verdiene er:

- Framtidsrettet
- Åpen
- Respektfull
- Troverdige

Verdisettet er forankret i dokumentet «Vi i Sarpsborg – plattform for ledelse og medarbeiderskap».

Sarpsborg kommune har gjennom verdisetet og «Vi i Sarpsborg» ønsket et forsterket fokus på verdiledelse og medarbeiderskap. Lederne skal ta ansvar for at verdisetet omsettes til aktive handlinger i det daglige, og at ledere og medarbeidere utvikler arenaer for læring og forbedring. Verdiledelse skal legge til rette for effektive og gode beslutninger, myndiggjorte medarbeidere og stadig utvikling av tjenestene til beste for brukerne.

Medarbeiderskap handler om å ta ansvar og vise initiativ. Dette innebærer at medarbeiderne ser hva som bør gjøres og sørger for at det blir gjort. Stadig økende forventninger til tjenestene og økt kompleksitet i oppgavene, stiller sterkere krav til profesjonalitet og fleksibilitet. Det er et økt behov for eierskap, forpliktelse og bred enighet om felles verdier. Verdiene blir premisser for beslutninger, men gir samtidig handlingsrom. Når ting endres hurtig kommer reglene til kort, mens verdiene skaper retning og gir nødvendig fleksibilitet. Godt medarbeiderskap krever god kompetanse. Det er et mål at Sarpsborg kommune skal ha nødvendig kompetanse til å løse dagens oppgaver og møte framtidens utfordringer.

4 Samfunnsutvikling

Dette kapittelet gjengir visjon, ambisjoner og mål som følger av samfunnsplanen, etterfulgt av en analyse av den faktiske utviklingen i Sarpsborg som er sett opp mot de tre dimensjonene for bærekraftig utvikling. Til slutt følger kommunens klimabudsjett, etterfulgt av de prioriterte tiltakene i kommunens arbeid for å nå visjonen og ambisjonene i samfunnsplanen.

4.1 Visjon og ambisjoner i Samfunnsplan 2018-2030

Visjon

«Sammen skaper vi Sarpsborg» er visjonen i kommunens samfunnsplan, vedtatt 12.04.2018. Visjonen tar opp i seg samfunnsplanens hovedbudskap og innsatsområder. Det overordnede målet er «Et attraktivt sted å bo, jobbe og oppleve». De tre innsatsområdene er -det gode hjemstedet, -jobbene for framtiden og -opplevelser for livet.

«Sammen» og «vi» understreker viktigheten av deltakelse og fellesskap. De uttrykker samfunnsplanens grunnleggende premisser om at kommunen ikke kan realisere målene i planen alene, men at innbyggere, næringsliv, frivillige organisasjoner, andre offentlige aktører og kommunen må samarbeide om å få det til.

«Skaper» framhever at vi må jobbe aktivt for at vi skal få det samfunnet vi ønsker oss. Det handler om å utforme og bygge opp noe som er både annerledes og bedre, samtidig som vi tar vare på og utvikler det som er bra med det vi har.

«Sarpsborg» innebærer hele det geografiske området som utgjør Sarpsborg kommune. Det betyr også at Sarpsborg har utviklingspotensial som by. En by trenger et sterkt sentrum der mange bor og jobber, og med mye handel og aktivitet – i et godt samspill med boområder, arbeidsplasser og aktivitetsmuligheter andre steder i Sarpsborg.

Ambisjoner

Samfunnsplanen fastsetter ambisjoner for befolkningsvekst, arbeidsplassvekst og lokal skatteinngang.

Ambisjon	Forutsatt utvikling fra 2017	Utvikling siste tre år
Sarpsborg skal ha minst 65.000 innbyggere i 2030.	Ved inngangen til 2017 var det 55.127 innbyggere i Sarpsborg. Ambisjonen forutsetter en økning på nærmere 10.000 personer fra 2017 til 2030. Befolkningsveksten må da gjennomsnittlig være på 1,2 % årlig.	2019: 1,3 % (735) 2020: 1,1 % (640) 2021: 1,4 % (810) <i>Kilde: SSB</i>
Sarpsborg skal ha minst 33.000 arbeidsplasser i 2030.	Ved inngangen til 2017 var det 27.472 ¹ arbeidsplasser i Sarpsborg. Ambisjonen forutsetter en økning på rundt 6.000 fra 2017 til 2030. Veksten i antall arbeidsplasser må da gjennomsnittlig være på 1,5 % årlig.	2019: 0,9 % (28 388) 2020: -0,5 % (28 243) 2021: 1,5 % (28 655)

¹ I kommunes årsrapport for 2021 ble kildegrunnlaget for antall arbeidsplasser endret fra tidligere årsrapporter og handlingsplaner. Tallene tilbake til 2017 er derfor endret, for å kunne gi et riktig sammenlikningsgrunnlag i kommende rapporteringer.

		<i>Kilde: Telemarksforskning</i>
Inntekts- og formuesskatt til kommune og stat fra personlige skatteyttere i Sarpsborg skal i 2030 være på nivå med landsgjennomsnittet.	I 2016 hadde kommunen en skatteinntang per innbygger på 79,9 % av landssnittet. Ambisjonen forutsetter en gjennomsnittlig bedring på ca. 1,4 prosentpoeng per år.	2019: 79,2 % 2020: 79,9 % 2021: 79,2 % <i>Kilde: KS</i>

4.2 Mål i Samfunnsplanen 2018-2030

Samfunnsplanen skisserer overordnede mål for de tre innsatsområdene; det gode hjemstedet, jobbene for framtiden og opplevelser for livet.

Det gode hjemstedet			
Slik vil vi ha det:			
Et mangfold av boligtilbud i gode bomiljø	Raskt og trygt til og fra hjemmet, jobben, skolen og aktiviteter	Meningsfull hverdag i alle livsfaser	Kultur basert på åpenhet, tillit, inkludering og deltakelse
Jobbene for framtiden			
Slik vil vi ha det:			
Sarpsborg og Nedre Glommaregionen er et attraktivt område å etablere ny virksomhet, og eksisterende virksomheter har gode muligheter for vekst og lønnsomhet	Sarpsborg og Nedre Glommaregionen har et bærekraftig og framtidsrettet næringsliv	Nedre Glommaregionen oppfattes som en helhetlig og attraktiv næringsregion	Næringslivet har tilgang til relevant kompetanse for morgendagens utfordringer
Opplevelser for livet			
Slik vil vi ha det:			
Innbyggerne i Sarpsborg skaper og deltar i aktiviteter	Sentrum er samlingspunkt og drivkraft for opplevelser	Sarpsborg har gode muligheter for naturopplevelser, rekreasjon og mosjon	Byen har et rikt kulturtilbud

I kapittel 4.6 presenteres tiltak som prioriteres de neste fire årene. Alle tiltakene skal bygge opp under visjon, ambisjoner og mål i samfunnsplanen og bærekraftprinsippene.

4.3 Analyse

4.3.1 Befolkningsutvikling

Ved inngangen til 2022 hadde Sarpsborg 58 182 innbyggere. Kommunen hadde en befolkningsvekst på 1,4 % i 2021, noe som tilsvarer 810 personer. Tabellen under viser at ambisjonen om 1,2 % gjennomsnittlig befolkningsvekst pr år ble innfridd i 2019 og 2021, og nesten innfridd i 2020.

Fødselsoverskuddet i Sarpsborg var på 74 innbyggere i 2021. Nettoinnflyttingen var 731 personer. 3 226 personer flyttet til Sarpsborg i 2021, mens 2 495 flyttet ut.

År	Befolkning 1. januar	Fødselsoverskudd	Nettoinnflytting	Folketilvekst	Prosentvis vekst
2017	55 127	46	375	416	0,8 %
2018	55 543	-8	460	454	0,8 %
2019	55 997	54	673	735	1,3 %
2020	56 732	28	608	640	1,1 %
2021	57 372	74	731	810	1,4 %

Samfunnsplanens ambisjon om befolkningsvekst legger til grunn at vekst i befolkningen bidrar til sosial og økonomisk bærekraft. Det er imidlertid nødvendig med balanse mellom unge og eldre, og at en tilstrekkelig andel av befolkningen er yrkesaktive.

Befolkningsvekst i sentrum

Av den totale befolkningsveksten i Sarpsborg var 17,2 % i sentrumsområdet. Arealplanen og sentrumsplanen tilrettelegger for at 40 % av befolkningsveksten i kommunen fram mot 2030 skal skje i sentrumsområdet. Befolkningen i sentrumsområdet økte med 1,7 % i 2021², noe som er en økning fra 2020 da veksten i sentrum utgjorde 1,5 %.

Befolknings sammensetning

Sarpsborg er en multikulturell by. Totalt har 22,3 % av Sarpsborgs befolkning innvandrerbakgrunn (innvandrere og norskfødte med to innvandrerforeldre). Av de med innvandrerbakgrunn (22,3 %) er 16,6 % innvandrere og 5,7 % norskfødte av innvandrerforeldre.

Av den totale befolkningsveksten i kommunen i 2021 (810 personer) hadde 91 % (737 personer) innvandrerbakgrunn. Av disse er 41 personer flyktninger direkte bosatt i Sarpsborg kommune samt familiegjenforente i 2021.

Mange innvandrere er godt integrert, og utgjør viktige ressurser i Sarpsborgs arbeidsliv, samfunnsliv og kultur- og idrettsliv. Samtidig kan sekundærttilflyttende³ flyktninger som flytter til kommunen befinne seg i en situasjon uten arbeid eller tilfredsstillende boforhold i Sarpsborg. Dette utløser behov for tjenester og økonomisk støtte fra kommunen, fordi staten i liten grad kompenserer kommunens kostnader til sekundærflyktninger. Konsekvensen for kommunens budsjetter er at det kan brukes mindre penger på kommunens tjenester for øvrig eller på investeringer.

² Tallene er hentet for 1.2.2021 og 1.2.2022.

³ Flyktninger som opprinnelig er bosatt i andre kommuner.

Alderssammensetningen i befolkningen i Sarpsborg i 2022 viser at 23 % av befolkningen befinner seg i aldersgruppen 0-19 år, 60 % av befolkningen er i yrkesaktiv alder mellom 20-66 år, mens 17 % av befolkningen er over 67 år.

Prognose for befolkningsutvikling i Sarpsborg kommune pr. 31.12.

År	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	Endring 2023- 2026
0	562	570	580	587	594	602	611	619	626	631	634	634	4 %
1-2	1 133	1 168	1 192	1 206	1 224	1 239	1 257	1 273	1 289	1 302	1 308	1 312	5 %
3-5	1 849	1 818	1 843	1 861	1 906	1 935	1 966	1 990	2 016	2 036	2 049	2 059	5 %
6-12	4 790	4 817	4 812	4 790	4 787	4 806	4 822	4 845	4 883	4 940	4 983	5 038	- 1 %
13-15	2 299	2 273	2 288	2 204	2 225	2 223	2 229	2 250	2 267	2 244	2 231	2 211	- 2 %
16-18	2 106	2 202	2 252	2 380	2 362	2 373	2 310	2 330	2 331	2 334	2 346	2 353	7 %
19-44	19 117	19 269	19 630	19 824	20 140	20 423	20 840	21 092	21 349	21 576	21 676	21 692	5 %
45-66	16 951	17 031	17 100	17 254	17 378	17 543	17 731	17 828	18 002	18 106	18 191	18 329	2 %
67-79	7 261	7 399	7 480	7 493	7 494	7 485	7 540	7 651	7 773	7 942	8 044	8 157	1 %
80 +	2763	2 884	3 077	3 294	3 536	3 755	3 919	4 070	4 171	4 258	4 400	4 523	23 %
Sum	58 833	59 431	60 254	60 893	61 646	62 384	63 225	63 948	64 707	65 369	65 862	66 308	4 %

Tabell 1: Kilde: SSB/KOMPAS. Framskrivningen tar utgangspunkt i lokale planforutsetninger og vurderinger som er gjort rundt utviklingen av fruktbarhet, dødelighet, flytting og boligmengde.

Ifølge prognosen vil befolkningen i Sarpsborg øke med ca. 4 % i handlingsplanperioden 2023-2026.

I aldersgruppen over 80 år viser prognosen en økning på 23 % fra 2023 til 2026.

Denne økningen skiller seg helt klart fra endringen i de andre aldersgruppene, som kun øker med mellom 4 og 7 %, med unntak av aldersgruppene 6-15 år som har nedgang i den kommende fireårsperioden. Tendensene fremover viser at aldersgruppen over 65 øker mer enn aldersgruppen under 20 år.

Forsørgerbyrden, som viser hvor mange som er i arbeidsfør alder og bidrar til å forsørge unge og eldre, er en god indikasjon på hvordan aldersfordelingen i kommunen er.

Forsørgerbyrden for eldre er antall personer over 66 år delt på antallet personer som befinner seg i gruppen mellom 19 og 66 år (yrkesaktiv alder).
 Forsørgerbyrden for yngre er antall personer under 19 år delt på antallet personer som befinner seg i gruppen mellom 19-66 år (yrkesaktiv alder).

I prognosen for 2023 er forsørgerbyrden for yngre i Sarpsborg 0,36, mens forsørgerbyrden for eldre er 0,28⁴. Forsørgerbyrden for eldre øker noe fram mot 2033 – til 0,32. I prognosene reduseres forsørgerbyrden for yngre noe, fra 0,36 i 2023 til 0,34 i 2033.

4.4 Bærekraftig utvikling

Figur 4.1 FN's 17 bærekraftsmål

Figuren ovenfor viser bærekraftmålene fremstilt som en hierarkisk oppbygd pyramide som illustrerer sammenhengen på tvers av de 17 målene. De tre sirklene viser hvordan bærekraftmålene kan relateres til de tre dimensjonene av begrepet bærekraftig utvikling: miljømessig bærekraft (miljø og klima), sosial bærekraft (sosiale forhold) og økonomisk bærekraft. Globalt står verden nå ovenfor utfordringer innen klima, energi, naturmangfold og matsikkerhet. Bærekraftdimensjonene er gjensidig avhengig av hverandre og må sees i sammenheng. Tverrsektorielt samarbeid både på nasjonalt og lokalt nivå er viktig for å løse fremtidige utfordringer. Mål 17 (samarbeid for å nå målene) er derfor satt på toppen, og er et gjennomgående tema. Flere av kommunens satsinger og arbeid strekker seg på tvers av to eller alle disse tre dimensjonene.

⁴ Forsørgerbyrden i Sarpsborg for eldre på 0,28 i 2023 innebærer at det er 28 personer i pensjonsalder (over 66 år) per 100 personer i yrkesaktiv alder (19-66 år). Forsørgerbyrden for yngre innebærer at det er 36 personer (under 18 år) per 100 personer i yrkesaktiv alder (19-66 år). Tallene fra befolkningsprognosen for Sarpsborg er lagt til grunn og utregningen følger SSBs modell.

4.4.1 Miljømessig bærekraft

Miljømessig bærekraft handler om hvordan vi best mulig tar vare på naturressursene vi har. Dette gjør vi ved å tilpasse oss fremtidige klimaendringer, samt begrense omfanget av dem, samtidig som vi bevarer klimaet. Figur 4.1 viser hvordan klima og miljø danner grunnlaget for de øvrige bærekraftsmålene.

Høy befolkningsvekst er en ambisjon i kommunens samfunnsplan. Dette krever at kommunen tilrettelegger for veksten slik at den ikke skaper økt press på natur- og energiressursene.

Klima og energi

Klimaendringene er en av vår tids største utfordringer. Gjennom Parisavtalen er det enighet om å begrense den globale temperaturøkningen til under 2 grader, og etterstrebe en økning på under 1,5 grader. Dette krever innsats fra alle, inkludert kommunene.

Sarpsborg kommune tar denne utfordringen på alvor og ser at en viktig del av den grønne omstillingen henger tett sammen med energibruk- og produksjon. Gjennom Kommunedelplan for klima og energi 2021-2030 (klimaplanen) har kommunen satt ambisiøse målsetninger for å redusere klimagassutslipp og bruk og produksjon av energi.

Naturmangfold

Ved siden av klimaendringer er nedbygging av natur og tap av leveområder en av de største truslene mot naturmangfold. Kommunene har her en avgjørende rolle i arealplanlegging og samfunnsutvikling. Både samfunnsdelen og arealdelen av kommuneplanen er viktige verktøy for å forvalte Sarpsborgs arealer på best mulig måte.

Kommunedelplan naturmangfold for Sarpsborg kommune vil vedtas i 2023. Planen skal bidra til å innfri globale, nasjonale og lokale målsetninger om naturmangfold. Planen skal blant annet være et viktig underlagsdokument for kommende rullinger av kommuneplanens arealdel og kystsoneplanen. Samvirkende effekter mellom klima/klimatilpasning og naturmangfold er viktige aspekter å ta hensyn til i framtidig planlegging.

Rent vann

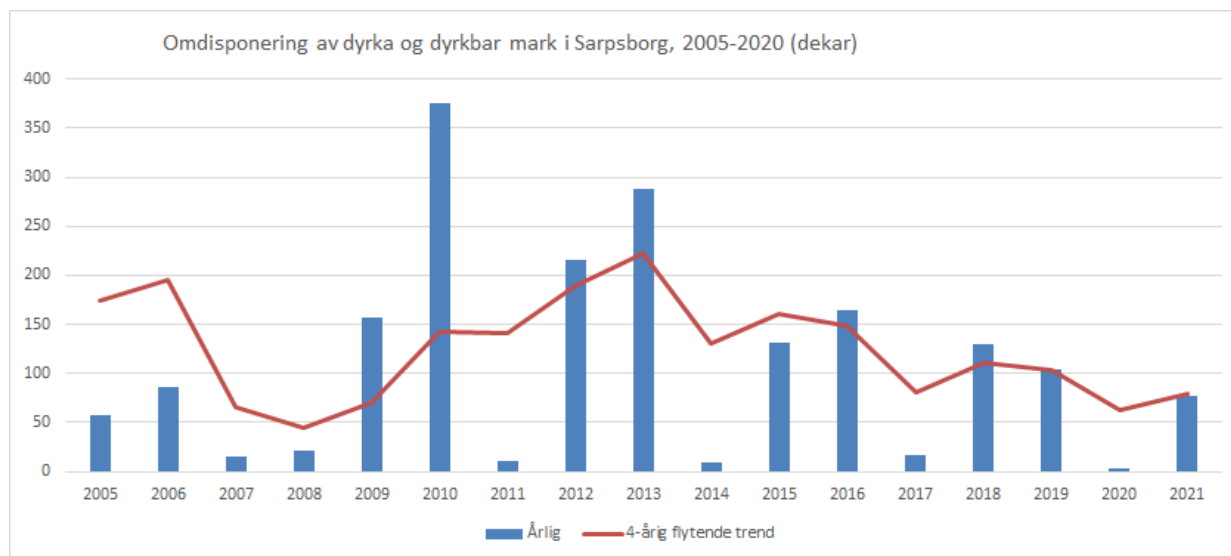
Rent vann er livsviktig for enkeltindivider, grunnleggende for velfungerende samfunn og en forutsetning for ivaretagelse av det biologiske mangfoldet i naturen. Av Sarpsborgs vannforekomster er det kun rundt 18 % som innfrir miljømålet om god økologisk tilstand etter vannforskriften. Kommunen som sektormyndighet for jordbruk og avløp må fortsette å jobbe for tiltaksgjennomføring for å oppnå miljømålene for vannforekomstene, herunder ivareta sitt ansvar for Oslofjorden. Gode sanitærforhold er også spesifikt knyttet til kommunens arbeid opp mot regional vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken vannregion. I henhold til vannforskriften skal miljømålet om god økologisk tilstand for alle vannforekomster oppnås innen 2027.

Jordsmonnressurser

Nesten en fjerdedel av Sarpsborgs landareal er dyrka eller dyrkbar mark. I enkelte år produseres mer enn 5 % av Norges mathvete i Sarpsborg, selv om mindre enn 0,7 % av

landets jordbruksareal ligger her. Sarpsborg er dermed en av enkeltkommunene med størst betydning for norsk matkornproduksjon.

Omdisponering av dyrka og dyrkbar mark skjer i hovedsak som et resultat av reguleringsprosesser. Gjennom arbeidet med kommuneplanens arealdel jobbes det målrettet for at omdisponering av dyrka og dyrkbar mark skal sterkt reduseres. Siden 2013 har omdisponering av dyrka og dyrkbar mark i Sarpsborg blitt redusert. For å ta vare på matjord i de tilfellene omdisponering blir vedtatt, utvikler Sarpsborg kommune en veileder for flytting av matjord. På denne måten kan jordsmonnet fra omdisponert areal bidra til nydyrking eller styrking av ressursgrunnet på eksisterende dyrka, skrinne mark.

4.4.2 Sosial bærekraft

Den sosiale delen av bærekraftig utvikling handler om å sikre at alle får et godt og rettferdig grunnlag for et anstendig liv. Sosial bærekraft oppnås gjennom innbyggernes opplevelse av tilhørighet til nærmiljøene og lokalsamfunnet, gjennom sosiale nettverk og broer mellom dem som bidrar til en kultur preget av åpenhet, tillit og trygghet. Ved å satse på barn og unges vilkår for læring, mestring og mening, kan vi bygge trygge selvbilder. Trygge selvbilder er igjen avgjørende for å bygge kunnskap, kulturell og sosial kompetanse som fremtidig arbeidsliv vil kreve. Utdanning er avgjørende for arbeidsdeltakelse og helse, og dermed både for kommunens sosiale og økonomiske bærekraft.

Kvalifisering og utdanning

Andelen som gjennomfører videregående opplæring i Sarpsborg er lavere enn i landet for øvrig (hhv. 75 % i Sarpsborg og 78 % i Norge), og andelen av personer mellom 30 og 39 år med fullført videregående skole eller høyere utdanning i Sarpsborg er lavere enn i landet for øvrig (73 % i Sarpsborg og 80 % i Norge). Frafall i videregående opplæring reduserer mulighetene i arbeidsmarkedet, øker risikoen for uføretrygd og gir dårligere levekår og helse.

Det har vært en jevn økning i antall minoritetsspråklige barn i barnehagene i Sarpsborg fra 2018 til 2021, og det arbeides aktivt med å øke barnehagedeltakelse for denne gruppen.

Introduksjonsprogrammet for flyktninger i Sarpsborg kommune har hatt gode resultater de siste årene, målt i hvor mange som er i utdanning eller arbeid ett år etter at de har fullført programmet. I 2019 var denne andelen 79 %, mens den var redusert til 65 % i 2021. Nasjonalt mål er 60 %. Nedgangen fra 2019 til 2021 skyldes at det var vanskeligere å få folk

ut i praksis og arbeid i 2020 og 2021 grunnet smittevernrestriksjoner og et arbeidsmarked preget av pandemi. En annen årsak er at kommunen har bosatt flere flyktninger med helseutfordringer og sammensatte behov i 2019, 2020 og 2021 enn tidligere.

Levekår

I et sosialt bærekraftperspektiv har Sarpsborg store og komplekse utfordringer som skal løses. Sarpsborg ligger lavere enn landsgjennomsnittet på de fleste levekårsindikatorer. Andelen (alle aldre) som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt er høyest i landet (13,5 % i Sarpsborg og 10,2 % i Norge), det samme gjelder for andelen barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt (19,7 % i Sarpsborg og 11,7 % i landet). Befolkningens helsetilstand er også dårligere enn i sammenlignbare kommuner. Det er spesielt viktig å ha fokus på mental helse og særlig de unges opplevde livskvalitet. Koronapandemien har hatt en rekke uheldige konsekvenser for unges sosiale liv og helse.

Kommunen skal jobbe med å utjevne levekårene i Sarpsborg. Mange av utfordringene Sarpsborg står overfor, finner man igjen i Østre bydel, hvor kommunen har igangsatt en områdesatsing. Utfordringene i bydelen er komplekse, og krever at tiltak sees i sammenheng og virkemidler koordineres slik at man får ønsket effekt. Områdesatsingen har som mål å koordinere virkemidlene, prøve ut nye arbeidsformer, bygge kompetanse og få erfaringer som kan benyttes i kommunen for øvrig. På sikt kan dermed hele kommunen dra nytte av områdesatsingen. Fra arbeidet med kunnskapsgrunnlag for Østre bydel vil følgende utfordringer som vil bli vektlagt i områdesatsingen:

- Det er stadig økende forskjeller i kjøpskapasiteten av bolig, og behov for alternative boformer tilpasset innbyggernes livsfaser og behov, og gode og attraktive bomiljøer.
- Det er behov for sosiale møteplasser og inkluderende lokalsamfunn med økt deltakelse. Deltakelse og muligheten til å påvirke eget liv og samfunnet rundt er viktig for å bygge sosial bærekraft, styrke folkehelsen og demokratiet. Det må legges til rette for at mennesker som bor i lokalsamfunnet, kan påvirke forhold i nærmiljøet og ellers i kommunen.
- Det er behov for helhetlige kvalifiseringsløp for unge og voksne slik at flere fullfører utdanning og kvalifiseres til arbeid. Ved å få folk i arbeid og sørge for at unge fullfører skole og utdanning styrkes den økonomiske bærekraften.

4.4.3 Økonomisk bærekraft

Den økonomiske dimensjonen av bærekraftig utvikling handler om å sikre økonomisk trygghet for mennesker og samfunn. Økonomisk vekst omhandler arbeidsplasser, sysselsettingsgrad, bosted- og næringsattraktivitet og ressursbruk. Næringslivet må ha gode rammevilkår for å utvikle arbeidsplasser, og det må være tilstrekkelig med jobber slik at alle innbyggere med arbeidsevne kan ta del i arbeidslivet. Menneskelige ressurser i lokalsamfunnet må slippe til og gis handlingsrom for å utvikle evner, kunnskap og kompetanse.

Skatteinngang per innbygger

Kommunens inntekter fra innbyggernes skatt er viktig for Sarpsborg. Sarpsborg kommunes skatteinngang pr. innbygger, i prosent av landsgjennomsnittet, har ikke endret seg siden 2016.

Kommunene i Norge er ulikt sammensatt med tanke på geografi, alderssammensetning, og levekår.

Andelen barn i skolealder, lange reiseavstander internt i kommunen, spredt bosetting, og/eller mange eldre er faktorer som påvirker kommunale tjenester (barnehage, skole og omsorgstjenester).

Dette gjør at kostnaden for kommunale tjenester varierer fra kommune til kommune. Skatteinntektene varierer også til dels mye mellom kommunene. Det at Sarpsborg har en lavere skatteinngang pr innbygger gjør det vanskeligere for Sarpsborg å gi et likeverdig tjenestetilbud til sine innbyggere enn andre kommuner. Samfunnsplanen har ambisjon om å øke kommunens skatteinngang pr. innbygger. Dette kan Sarpsborg oppnå ved at flere blir yrkesaktive, får høyere lønn eller driver næring med større lønnsomhet.

Dersom kommunen opplever økt forsørgelsesbyrde, vil dette medføre press på velferden gjennom utgifter til offentlig finansierte velferdsordninger og gjennom verdiskapning.

Sarpsborg som attraktivt bosted og arbeidsplass

Kommunens befolkningsvekst tyder på at kommunen er attraktiv å bosette seg i. Attraktiviteten kan skyldes flere forhold, som kommunens geografiske plassering sentralt på Østlandet, med tette forbindelser til grensen til Sverige og videre til Europa. Nettverk, og klima kan også være medvirkende årsaker til at Sarpsborg er en attraktiv by å bosette seg i. Sarpsborg har lavere kvadratmeterpris for eneboliger og leiligheter enn nabokommuner som Moss og Fredrikstad. Tilgangen på arbeidsplasser kan også være et forhold som trekker nye innbyggere til kommunen.

Attraktivitet styres både av forhold som kommunen kan påvirke, og forhold som ikke kan påvirkes i særlig grad. Arbeidsplassutviklingen i Sarpsborg styres av om næringslivet nasjonalt har vekst eller nedgang, og av bransjesammensetningen i kommunen. Dette kan kommunen i liten grad påvirke.

Arbeidsplassutviklingen påvirkes av befolkningsveksten kommunen har, ettersom flere nye innbyggere etterspør varer og tjenester lokalt. Dette kan kommunen påvirke ved å skape en attraktiv by med etterspørsel etter boliger, og legge til rette for boligbygging. Prognosen for befolkningsutvikling i kap. 4.3.1 forutsetter en boligbygging på over 420 nye boliger per år i gjennomsnitt 2023-2026. Videre vil urbane kvaliteter, som byliv, varierte møteplasser, kulturopplevelser, parker, natur, gode bomiljø og tjenester med kvalitet ha betydning.

Sekundærbosettingen kan være en stor utfordring for den bærekraftige utviklingen i Sarpsborg kommune, ettersom de sekundærtillflyttede familiene i større grad har behov for kommunale tjenester enn befolkningen for øvrig. Dette gjelder barnevern, forebyggende tjenester og tilpasning i skole og barnehage.

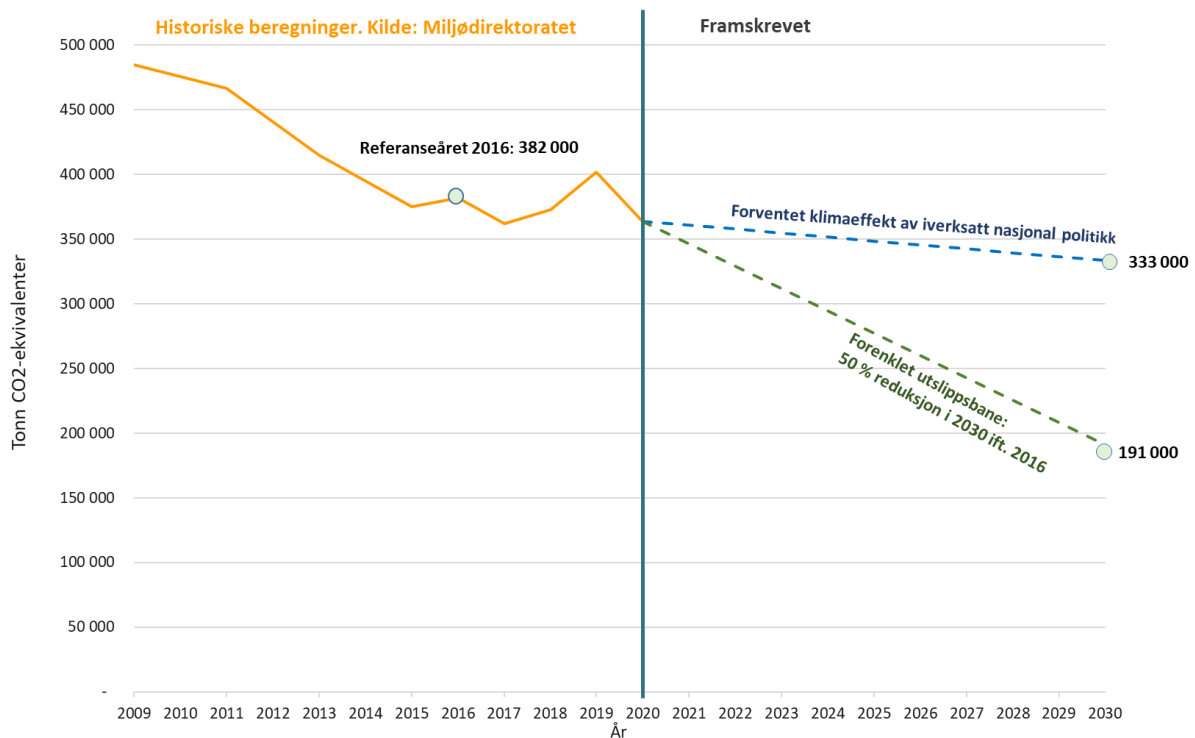
4.5 Klimabudsjett 2023-2026

Klimabudsjettet er et viktig styringsverktøy for å nå klimamålene i kommunen, og presenterer klima- og energiltak som gjennomføres av kommuneorganisasjonen. Jevnlig rapportering på gjennomføring av kommunens egne klima- og energiltak bidrar til oversikt og styring på status i dette viktige arbeidet. Klimabudsjettet er kommunedelplan klima og energi sin fungerende handlingsdel og gir en oversikt over tiltak, tid for gjennomføring og ansvarsfordeling. I tillegg skal klimabudsjettet synliggjøre klimaeffekten av tiltakene, så langt dette er mulig å beregne. For at klimabudsjettet skal være et godt fungerende styringsverktøy, forutsetter det at hele organisasjonen samarbeider på tvers av virksomheter. Det er også viktig at kommunen har et godt samarbeid med innbyggere og næringsliv, samt regionale og lokale myndigheter.

Kostnadene til tiltakene i klimabudsjettet er vedtatt i kommunens investeringsbudsjett for perioden 2023-2026.

4.5.1 Framskrivinger

Kommunedelplan for klima og energi 2021-2030 (klimaplanen) inneholder ambisiøse målsetninger for å redusere klimagassutslipp og bruk og produksjon av energi. Figur 4.2 viser forventet klimaeffekt av iverksatt nasjonal politikk (blå linje) og nødvendig utvikling for å nå hovedmålet til Sarpsborg om 50 prosent redusert utslipp innen 2030 (grønn linje), sammenlignet med 2016. Denne figuren omhandler Sarpsborg kommune som geografisk område, og tar inn over seg hele sarpsborgsamfunnet.

Figur 4.2 Framskrivinger av utslippsreduksjon i Sarpsborg. Utslippskutt måles mot referanseåret 2016.

Figuren leses slik:

- Den oransje linjen viser en oversikt over de historiske utslippene i Sarpsborg. Utslippstallene er hentet fra Miljødirektoratets utslippsregnskap for kommunen.
- Den blåstiplede linjen viser et estimat for de forventede utslippene i Sarpsborg frem mot 2030 med de nasjonale virkemidlene som er iverksatt per i dag.
- Den grønne stiplede linjen viser utslippsutviklingen som er nødvendig for at Sarpsborg kommune skal oppnå sitt mål om 50 prosent reduksjon av klimagassutslipp i 2030 i forhold til referanseåret 2016.

Det er et tydelig gap mellom de forventede utslippene og den nødvendige utslippsutviklingen Sarpsborg må følge for å målet om en 50 prosent reduksjon av klimagassutslipp. For å minske dette gapet kreves det økt fokus på lokale tiltak, samt en kombinasjon av nasjonale og regionale virkemidler. Et godt samarbeid med innbyggere og næringsliv er en forutsetning for å nå målsetningene i klima og energiplanen. Utvikling av referansebane som viser effekt av lokale tiltak er under utvikling.

4.5.2 Tiltak i klimabudsjettet 2023

Tiltakene i årets klimabudsjett er delt inn i fem ulike tabeller ut fra om de kan tallfestes eller ikke, og type utslippskutt de gir. De to første omhandler reduksjon av klimagassutslipp, den tredje gjelder økt og/eller ny fornybar energiproduksjon, mens de to siste viser tiltak som ikke er tallfestet. Av ulike årsaker er det ikke alle tiltakene det har vært mulig å utslippsberegne, men dette betyr ikke at tiltakene nødvendigvis har mindre påvirkning på klimagassutslippene enn de kvantifiserte tiltakene. Klimabudsjettet gir ikke nødvendigvis en uttømmende oversikt over igangsatte og/eller planlagte klimatiltak i hele organisasjonen. Klimabudsjettet vil forbedres over tid i takt med kunnskapsutvikling og kapasitetsdyrking.

Tabell over tiltak og virkemidler med kvantifisert utslippsreduksjon

Tabellen under viser en oversikt over tiltak og virkemidler med kvantifisert utslippsreduksjon. Dette er målbare tiltak hvor klimaeffekten av tiltakene er beregnet, altså hvor mye tiltakene bidrar til reduksjon i CO₂-ekvivalenter (Co2e)⁵. Effektberegningene av tiltakene i tabellen under er basert på best tilgjengelig informasjon og metodikk. Det er usikkerhet ved både størrelsen på utslippsreduksjoner og tidspunktet de vil realiseres.

Klimabudsjett 2023-2026 tabell – Tiltak og virkemidler med kvantifisert utslippsreduksjon					
Sektor	Tiltak og virkemidler	Totalt reduserte utslipp ift. referanseåret 2016 (Tonn Co2e)			Ansvarlig kommune-område
		2023	2025	2030	
Vei- trafikk	Fossilfri bilpark 2030 – Sarpsborg kommune ⁶	214	779	2192	Teknisk
	Øke sykkelandel i Nedre Glommatil 12 % innen 2030.	1 434	2 164	4 058	Teknisk Samfunn
SUM DIREKTE UTSLIPPSKUTT		1 648	2 943	6 250	

⁵ Se Miljødirektoratets definisjon av Co2-ekvivalenter (lenke i tekst).

⁶ En forutsetning for at kommunens bilpark skal bli fossilfri er at det finnes tilgjengelig anlegg og forsyning av alternative drivstoff.

Tabell over tiltak og virkemidler med kvantifisert reduksjon av klimagassutslipp fra forbruk

Tabellen under viser tiltak som bidrar til å redusere utslipp som oppstår andre steder som en konsekvens av vårt forbruk.

Klimabudsjett 2023-2026 tabell – Tiltak og virkemidler med kvantifisert reduksjon av klimagassutslipp fra forbruk (indirekte utslipp)					
Sektor	Tiltak og virkemidler	Totalt reduserte utslipp ift. referanseåret 2016 (Tonn Co2e)			Ansvarlig kommuneområde
		2023	2025	2030	
Bygg og anlegg	Valg av byggematerialer-tilbygg Sarpsborg hovedbibliotek (reduksjon sammenlignet med et referansebygg)	280	-	-	Teknisk
Sum utslippsreduksjon		280	-	-	

Tabell over tiltak og virkemidler med kvantifisert ny energiproduksjon

Sarpsborg kommune skal utvide og oppgradere Alvim renseanlegg. Det nye anlegget skal utnytte ressursene på en langt bedre og mer miljøvennlig måte enn i dag. Alvim renseanlegg skal bli en "ressursfabrikk" som innfrir eksisterende og fremtidige rensekrav. Tiltakene i tabellen under skal gjennomføres som en del av utarbeidelsen av Alvim renseanlegg i perioden og vil bidra til å øke ny fornybar energiproduksjon i Sarpsborg kommune.

Klimabudsjett 2023-2026 tabell – Tiltak og virkemidler med kvantifisert ny energiproduksjon					
Sektor	Tiltak og virkemidler	Totalt ny fornybar energiproduksjon (MWh/år)			Ansvarlig kommuneområde
		2023	2025	2030	
Energi	Solstrøm på tak - Alvim renseanlegg	-	376	376	Teknisk
	Biogassproduksjon til strøm og varme - Alvim renseanlegg	-	3590	4640	Teknisk
	Varmeproduksjon fra renset avløpsvann- Alvim renseanlegg	-	1300	3200	Teknisk
	Strøm fra mikrokraftverk på utslippsledning- Alvim renseanlegg	-	221	221	Teknisk
Sum ny energiproduksjon		-	5487	8437	

Tabell over tiltak og virkemidler som ikke er kvantifisert

Klimabudsjett 2023-2026 - tabell over tiltak og virkemidler som ikke er kvantifisert		
Tiltak/virkemidler	Beskrivelse	Ansvarlig kommuneområde
Miljøfyrtårn-sertifisering etter hovedkontor-modellen	Miljøfyrtårn er et konkret og effektivt verktøy for innføring av miljøledelse og sertifisering, som hjelper private og offentlige virksomheter til å ta miljøansvar. Det er ulike kriterier for ulike virksomheter.	Samfunn/alle kommuneområder
Ettersorteringsanlegg for husholdningsavfall	Østfold Avfallssortering IKS (ØAS) er etablert. ØAS skal bygge og drive ettersorteringsanlegg for husholdningsavfall fra hele regionen. Anlegget planlegges satt i drift i 2024. Dette vil bidra til at mengde utsortert plastemballasje som kan gjenvinnes vil bli langt høyere enn i dag.	Teknisk
Utsortering av matavfall	Det er planlagt oppstart for innsamling av matavfall i separat beholder i Sarpsborg kommune vår/sommer 2023. Kildesortering av matavfall vil fremme utsortering og materialgjenvinning også av andre avfallsfraksjoner. Næringsstoffer, organisk materiale og energi gjenvinnes. Matavfall skal primært utnyttes til produksjon av biogass og biogjødsel.	Teknisk
Digitaliserings-tiltak	Etablere digitale løsninger som reduserer transport til Servicetorget, kjøring i forbindelse med møtevirkosomhet, utskrifter og frakt av internpost.	Teknologi og endring
Alvim renseanlegg (Alvim RA)	Alvim RA skal bli en "ressursfabrikk", og det skal være stort fokus på utnyttelse av ressurser i avløpsvannet og renseanlegget. Det er gjennomført en forprosjektfase hvor det blant annet har vært fokus på å redusere klimagassutslippene både for byggefase og driftsfase. For driftsfasen har det i forprosjektet vært fokus på energiforbruk, nitrogen- og fosforgjenvinning. I tillegg er det også utredet i forprosjektet for flere mulige klima- og energiløsninger.	Teknisk
Sarpsborg Hovedbibliotek	Det skal tilstrebes 50 %, minst 40 %, redusert energiforbruk sammenlignet med forskriftsnivå, og det samme i redusert klimagassutslipp fra materialer og anleggsfasen i forhold til et gitt referansebygg. Bygget oppføres i massivtre som hovedkonstruksjon, og BREEAM-NOR vil brukes som et oppfølgingssystem, uten at selve sertifiseringen blir gjennomført. Bystyret har vedtatt at prosjektet gjennomføres med grønt tak, og det er avsatt 1 mill. kr til dette. Prosjektet er planlagt ferdig i slutten av 2023.	Teknisk
Energibesparelser innen vann og avløp	Tiltak som separering av gammelt avløpsnett, fornying og forbedring av vannledningsnettet og optimalisering av drift av pumpestasjonene vil kunne gi middels klima-, miljø- og energieffekt fordi mindre spillvann må pumpes og renses.	Teknisk

Helhetlig biogassmarked i og rundt Nedre Glomma	Prosjektet gjøres i samarbeid med Viken fylkeskommune, Fredrikstad, Rakkestad og Sarpsborg kommuner. Dette er et forprosjekt der det skal legges til rette for å bygge ned barrierer, i tillegg til å identifisere muligheter for økt bruk av biogass. Biogass kan bidra til å redusere klimagassutslipp fra landbruk, transport, avløp/avfall og industri. Prosjektets varighet: 2021-2023. Prosjektet har fått støtte fra klimasatsmidler fra Miljødirektoratet.	Samfunn
Solenergi på tak	I klima- og energiplanen ligger det et mål om at det, til alle nye kommunale byggprosjekter, skal stilles krav til solenergi (solceller/solfangere) i forprosjektfasen. Solenergi kan stort sett bygges ut uten å komme i konflikt med andre interesser, spesielt hvis anleggene etableres på eksisterende takflater.	Teknisk
Omlagging av kommunens maskinpark til fossilfrie maskiner	Sarpsborg kommune skal nå målet i klima- og energiplanen om en fossilfri maskinpark innen 2030.	Teknisk

Aktiviteter som understøtter utslippsreduksjoner, energiretultater og ressurseffektivitet

Tabellen under viser aktiviteter som forsterker klimaarbeidet, og understøtter utslippsreduksjoner. Disse inkluderes for å tydeliggjøre hvilke aktiviteter som drives for å fremme utslippsreduksjoner og energiretultater.

Klimabudsjett 2023-2026 tabell – aktiviteter som understøtter utslippsreduksjoner, energiretultater og ressurseffektivitet		
Tiltak/virkemidler (understøttende og langsiktige tiltak)	Beskrivelse	Ansvarlig kommuneområde
Deltakelse i nettverk	Klima Østfold, Klima Viken og Klimapartnere Viken	Samfunn
Klimafond	Kommunen har et klimafond som skal benyttes til å gjøre tiltak internt i kommunens virksomheter.	Samfunn
Deltakelse i prosjekter med andre aktører	MyFairShare - et innovasjonsprosjekt hvor Transportøkonomisk institutt (TØI), som er med i en søknad til "Urban Europe", har invitert Sarpsborg kommune til å være med. Prosjektet handler om muligheter til å endre utslipp og reisevaner.	Samfunn

Klimapris	Sarpsborg kommune skal dele ut to klimapriser årlig. Prisene deles ut til noen som har gjort en ekstra innsats for å bidra til at Sarpsborg omstiller seg til et lavutslippssamfunn. Midler til klimaprisene skal tas fra kommunens klimafond.	Samfunn
-----------	--	---------

4.6 Prioriterte tiltak

4.6.1 Vedtatte styringsdokumenter

Kommuneplanens arealdel 2024 - 2036	
<p>Hovedmål: Hovedmålet for arealutvikling er: «Sarpsborg – en bærekraftig og transporteffektiv kommune med et aktivt sentrum».</p> <p>Arealplanen er et verktøy for nå målene i samfunnsplanen. Arealplanen skal bidra til befolkningsvekst og arbeidsplassvekst. Den skal gi disponibelt areal til å dekke framtidige boligbehov, tjenestebehov, teknisk infrastruktur og transportbehov, og den skal sikre natur- og friluftslivsområder. Sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft skal ligge til grunn sammen med nasjonale og regionale føringer.</p> <p>Arealplanen skal sikre forutsigbar arealutvikling og være et godt styringsverktøy for detaljplanlegging og byggesaksbehandling.</p>	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utarbeide områdereguleringsplan bydelssenter Grålum	2023-2024
Kartlegge områder med erosjonsfare i kommunen. Lage et mer detaljert aktsomhetskart for kvikkleireskred.	2023-2024
Kartlegge friluftslivsområder i kommunen (mer detaljert enn kartleggingen gjennomført i 2019)	2024-2026
Gjennomføre prøveprosjekt innfartsparkering	2023-2026

Kommunedelplan sentrum 2019-2031

Hovedmål: Sentrumsplanen tilrettelegger for at 40% av befolkningsveksten i kommunen skal skje i sentrumsplanområdet. Dette tilsvarer 3500 personer og 2400 nye arbeidsplasser frem mot 2030.

Sentrumsplanen har syv plangrep:

- Vi utvikler en kompakt by med gangavstand til dagligdagse gjøremål
- Vi utvikler sentrumstriangelet med nytt, fremtidsrettet stasjonsområde som motor
- Vi bygger den moderne byen på historisk identitet
- Vi tilrettelegger for urban bebyggelse
- Vi tilrettelegger for fleksibel kvartalsutbygging
- Vi styrker offentlige byrom
- Vi styrker byens attraktivitet ved å sette miljøvennlig transport i fokus

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utarbeide detaljreguleringsplan for Rosenkrantz gate og stasjonsområdet. Gaten skal utvikles til en ny hovedadkomstgate mellom Sarpsborg stasjon og gågata. Det er gjennomført en mulighetsstudie.	2023-2024
Gjennomføre utviklingsprosjekter i sentrum. Prosjektene koordineres i ByKraft.	2023-2026
Oppgradere Pellygata.	2023
Etablere gågate i Nils Hønsvaldsgate nord.	2023
Ta i bruk utbyggingsavtaler i byutviklingsprosjekter.	2023

Kommunedelplan for klima og energi 2021-2030

Kommunedelplan for klima og energi 2021-2030 inneholder ambisiøse målsetninger for å redusere klimagassutslipp og bruk og produksjon av energi.

Planen beskriver hovedmål, delmål og strategier for hvordan kommunen skal kutte i sine klimagassutslipp. Kommunen, som forskjellige aktører, har en stor rolle i arbeidet og må gå foran om et godt eksempel innen egne virkeområder.

Klima- og energiplanens hovedmål:

- Innen 2030 skal klimagassutslippene i Sarpsborg være redusert med minst 50 % sammenlignet med 2016.
- Sarpsborg skal bidra til at Østfold-regionen oppnår netto null CO₂- utslipp innen 2050 ved både kraftig å redusere utslippene og øke CO₂-fangst i Sarpsborg.
- For å bidra til det globale lavutslippssamfunnet innen 2050 skal Sarpsborgsamfunnet øke ressurseffektiviteten og redusere klimafotavtrykket fra varer og tjenester vi kjøper.
- Innen 2050 skal all energibruk i Sarpsborg være fossilfri eller avfallsbasert.
- Sarpsborg kommune som organisasjon skal være fossilfri innen 2030. Unntak kan kun gis om det ikke finnes tilgjengelig teknologi.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Tiltak framgår av klimabudsjettet, som inngår ikommunens handlingsplan og rulleres årlig	2023-2026

Kommunedelplan folkehelse 2016 – 2027	
Hovedmål: Folkehelsen og levekårene skal bedres og levekårsforskjellene skal utjevnes gjennom tilrettelegging og mobilisering.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Bygge kunnskap hos ledere, medarbeidere/saksbehandlere og politikere om folkehelse. Det er behov for kunnskap for å bruke systemene og forankre folkehelse i alt kommunen gjør.	2023-2026
Sikre en god overgang fra gjeldende kommunedelplan folkehelse til ny kommunedelplan for folkehelse og forebygging.	2023
Arbeide for at alle skoler og barnehager i Sarpsborg på sikt blir implementert i konseptet helsefremmende skoler og barnehager. I dette ligger blant annet fokus på kosthold og fysisk aktivitet.	2023
Gjennomføre Ungdata-undersøkelse på 5. – 10. trinn (gjennomføres hvert tredje år i samarbeid med KORUS Øst og OsloMet).	2025

Kommunedelplan mangfold, inkludering og likeverd 2016 – 2028	
Hovedmål: Sarpsborg er en kommune uten diskriminering og mobbing. Mangfold, inkludering og ytringsfrihet er viktige verdier. Kommunen gir likeverdige tjenester til alle innbyggere.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Gjennomføre årlige samfunnskonferanser og kompetansetilbud med temaer som bidrar til gode holdninger og kunnskap om likeverd og inkludering. Tilbudene reflekterer ulike grupper og perspektiv innenfor mangfoldet og er åpne for alle. Samarbeide med Flerkulturelt råd og frivilligheten om flere av tilbudene.	2023-2026
Ivareta barn og unges rett til et trygt og godt barnehage- og skolemiljø gjennom <i>Handlingsprogram tett på for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø-forebygging av krenkelser, utenforskap og ensomhet</i> vedtatt 06.10.2020.	2023-2026
Videreutvikle mangfoldsdagen Folk i Sarp og Åpen møteplass i kulturskolens lokaler. Se på nye samarbeidsformer og konstallasjoner, slik at enda flere barn og unge kan få et undervisningstilbud der de kan delta i konseptet Kulturskopera.	2023-2026
Forsterke arbeidet med å rekruttere mangfold til kommunale stillinger for å sikre et inkluderende, likeverdig og mangfoldig arbeidsmiljø.	2023-2026

Næringsutvikling

Jobbene for fremtiden:

Mål i samfunnsplanen: Sarpsborg skal ha minst 33.000 arbeidsplasser i 2030. Dette forutsetter en økning på rundt 6.000 fra 2017 til 2030.

- Sarpsborg og Søndre Viken næringsregion* er et attraktivt område å etablere ny virksomhet, og eksisterende virksomheter har gode muligheter for vekst og lønnsomhet.
- Sarpsborg og Søndre Viken næringsregion har et bærekraftig og framtidsrettet næringsliv.
- Søndre Viken næringsregion oppfattes som en helhetlig og attraktiv næringsregion.
- Næringslivet har tilgang til relevant kompetanse for morgendagens utfordringer

*Nærings samarbeidet i Nedre Glomma har blitt utvidet til å omfatte Haldenregionen. Regionrådet har vedtatt at det nye navnet på nærings samarbeidet er Søndre Viken næringsregion.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Videreføre nærings samarbeidet i Søndre Viken næringsregion, herunder oppfølging av den regionale næringsstrategien. Målsettingen er å øke regionens næringsattraktivitet i konkurransen mot næringsregioner i Viken og Norge. Dette gjøres i samarbeid med næringsforeningene og destinasjonsselskapene i regionen	2023-2026
Følge opp samarbeidet i Osloregionen og Søndre Viken Interkommunale Politiske Råd (SVIPR).	2023-2026
Relansere Smart City Sarpsborg, ved at det fokuseres på smarte innkjøp og smart mobilitet på Grålum.	2023-2026
Bidra til å utvikle en helse relatert næringsklynge på avsatt næringsomt ved sykehuset på Kalnes.	2023-2026
Bidra til SPIN sitt inkubatorprogram.	2023-2024
Delta i et samarbeid med NAV, næringsforeningene og kommunene i Søndre Viken om å redusere utenforskap gjennom å få folk i arbeid.	2023-2025

Bypakke Nedre Glomma

Hovedmål:

- Nedre Glomma-regionen skal ha nullvekst i personbiltrafikken. Dette innebærer økt andel kollektivreiser og syklistere.
- En nullvisjon om ingen drepte eller hardt skadde i veitrafikken
- Utslipet fra veitrafikken og slitasje på veinettet skal reduseres.
- Bedre fremkommelighet og redusert reisetid for kollektiv- og næringstransport
- Utvikle gode knutepunkter for effektive bytter mellom ulike transportmidler

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Følge opp den vedtatte samarbeidsavtalen Sarpsborg kommune har med Viken fylkeskommune, Fredrikstad kommune, Statens vegvesen og Jernbanedirektoratet for felles løsninger av transportutfordringer.	2023-2026
Følge prosessen med bompengeproposisjon og ekstern kvalitetssikring (KS2) av Bypakke Nedre Glomma, fase 2, med sluttbehandling i Stortinget.	2023
Følge opp prosjektene som har finansiering gjennom statlige belønningsmidler og/eller i Bypakke Nedre Glomma, fase 2.	2023-2026

Følge og bidra i Viken fylkeskommunes pågående arbeid med ny bru over Glomma i Sarpsborg (ny Sarpsbru) i reguleringsplan for fv. 118. Sarpsborg kommune behandler sak om sluttbehandling og vedtak av reguleringsplanen.	2023-2025
Følge og bidra i Viken fylkeskommunes pågående arbeid med reguleringsplan fv. 109 Råbekken – Torsbekkdalen	2023
Sarpsborg kommune behandler sak om sluttbehandling og vedtak av reguleringsplanen i 2023.	

Områdesatsning Østre bydel	
<p>Hovedmål: Områdesatsningen skal bedre levekårene, utvikle bydelen og gi varige endringer.</p> <p>Arbeidet følger samfunnsplanens mål om å utvikle Sarpsborg til et attraktivt sted å bo, jobbe og oppleve i et bærekraftperspektiv, samt sentrumsplanens anbefaling om å styrke sentrumstriangelet og utvikle Østre bydel som et kultursentrum med fokus på kultur -, nærings – og offentlige tilbud.</p> <p>Det skal gjøres tiltak med de fysiske omgivelsene, det sosiale miljøet og tjenestene som tilbys i området.</p> <p>Økonomisk bærekraft</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utvikle attraktive arbeidsplasser • Bygge kultur for innovasjon og nyskaping. • Slippe til menneskelige ressurser i lokalsamfunnet • Øke sysselsettingen <p>Sosial bærekraft</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bygge sosiale nettverk • Satse på barn og unges vilkår for læring, mestring og mening • Satse på utdanning <p>Miljømessig bærekraft</p> <ul style="list-style-type: none"> • Satse på sirkulærøkonomi (gjenbruk, reparasjon og materialgjenvinning) • Kompakt sentrum med grønt områder 	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Gjennomføre områdesatsning (jf. FK 17/22) i tråd med programbeskrivelse og handlingsprogram.	2023-2026
Igangsette prosjektering og utvikling av kvartal 88 som dekker planformål og kommunal infrastruktur. Sees i sammenheng med behovet for nærmiljøanlegg og møteplass. I Sentrumsplan 2019-2031 er kvartal 88 satt av til park, lekeplass og sosial møteplass for alle aldre.	2023
Etablere bydelskontor med hensikt å komme i kontakt med beboere, næringsliv, frivillige og andre aktører samt å være en møteplass for kommunens tjenester og brukere.	2023-2026
Starte opp metodearbeid «Sammen skaper vi det gode hjemstedet i Østre bydel». Dette er ressursbasert lokalsamfunnsutvikling med fokus på innbyggerinvolvering, myndiggjøring og deltakelse. Hensikten er å utvikle bærekraftige tiltak og prosjekter basert på innbyggernes iboende ressurser. Sees i sammenheng med etablering og drift av bydelskontoret.	2023-2026

Etablere nærmiljøtilskudd for små og store tiltak som kan bidra til et bedre nærmiljø i Østre bydel og som beboer- og velforeninger, frivillige lag og organisasjoner, næringsliv og andre kan søke på.	2023-2026
Videreutvikle plangrep 2 «Sentrumstriangelet» i Sentrumsplanen 2019-2031 med Østre bydel som kultursentrum. Første fase; definere kultursentrum og kartlegge gårdeiere, næringsdrivende og kulturaktører.	2023
Gjennomføre nullpunktsanalyse for næringsutvikling i Østre bydel for deretter å analysere utviklingen med et treårsintervall.	2023-2026
Gjennomføre områdesatsningskonferanse annethvert år med hensikt å være møteplass og medvirkningsarena for alle interessenter i områdesatsningen.	2023-2025
Miljøgate St Marie - Gjennomføre mulighetsanalyse som ser på potensiale og muligheter for, samt effektene av ulike fysiske tiltak som vil kunne bidra til mindre personbiltrafikk og økt gåing og sykling i St. Maries gate. Tiltaket sees også i sammenheng med å styrke Østre bydel som kultursentrum og utnytte ringvirkningene av Sarpsborg scene.	2023
Utarbeide årlig kommunikasjonsplan	2023-2026
Delta i Husbankens storbynettverk for områdesatsninger for erfaringsutveksling og kompetanseheving gjennom webinarer, møter og konferanser.	2023-2026

Tiltak mot utenforskap

Hovedmål: Motvirke utenforskap* på kort og lang sikt ved å bidra til at flest mulig kan klare seg selv, realisere sitt potensial og skaffe seg arbeid.

Barn som lever i husholdninger med lav inntekt, har i liten grad mulighet til å gjøre noe med situasjonen samtidig som konsekvensene ofte blir store for dem. De deltar i mindre grad i aktiviteter enn andre barn. Dette kan ha ulike følger som:

- ensomhet og opplevelse av utenforskap
- større sannsynlighet for ikke å trives på skolen
- psykiske helseproblemer hos barn – generelt sosial ulikhet i helse
- økt sannsynlighet for at barna selv får lav inntekt når de blir voksne.

Utviklingsarbeidet og tiltakene nedenfor skal medvirke til at barnefamilier ikke skal forbli i en situasjon med vedvarende lav inntekt, men komme ut av det gjennom utdanning og arbeid:

**Personer i utenforskap: personer i alderen 20-66 som er uten jobb, som ikke er under utdanning eller som ikke mottar alderspensjon/offentlig AFP. Personer som mottar trygd er i utenforskap.*

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Gjennomføre økonomisk rådgivning i et samarbeid mellom NAV og team bolig slik at flere kan gå fra «leie til eie» av egen bolig (Økonomihub-prosjektet).	2023
Videreføre ungdomsfellesskapet på Alvim. Ved bruk av styrkebaserte prosesser (ABCD metoden) skal ungdom lære å utvikle sitt eget nærmiljø og ta aktivt grep om eget liv og helse. Ved å inkludere ungdommene i alle prosesser og beslutninger vil de kunne oppleve mestring og mening, og de vil kunne bidra til å skape aktiviteter for andre ungdommer i sitt nærmiljø. Aktivitetene og tilbudene skal være gratis, inkluderende og uten påmelding.	2023-2024

Handlingsprogram mot hatkriminalitet og voldelig ekstremisme

Hovedmål: Sammen skaper vi det gode og trygge hjemstedet

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Gjennomføre prosjektet Ung Motkraft, en styrkebasert allianse som arbeider sammen for et trygt Sarpsborg (finansiert gjennom Gjensidigestiftelsen, Trygg By Norge og Nordic Safe Cities)	2023
Følge opp samfunnet Sarpsborg sitt medlemskap i Nordic Safe Cities.	2023-2026
Utarbeide undervisningsopplegg eller temaforslag for skolene, næringsliv, lag og foreninger for å øke mediekritisk forståelse. Dette er viktig for å forhindre polarisering, hat og utrygghet.	2023-2026
Medvirke til at politikere og ansatte går foran som gode eksempler med nulltoleranse for hatefulle og rasistiske ytringer. Dette omfatter å arrangere temasamling for politikere og de ulike rådsorganene om ytringsfrihet, hatytringer, hatkriminalitet og ekstremisme.	2023
Opprette dialog om trygg debatt med lokale medier, deriblant ytringsfrihet, hatytringer, hatkriminalitet og ekstremisme.	2023-2026
Sikre helhetlig individuell oppfølging og familiestøtte i saker med bekymring for radikaliserings og ekstremisme.	2023-2026
Gjennomføre samling med politi, kommunen og alle trossamfunn om forebyggende trygghets tiltak.	2023-2026
Etablere rundbordmøter i forbindelse med kriser eller akutte hendelser. Herunder utarbeide en egen standardprosedyre for gjennomføring av rundbordmøter i Sarpsborg.	2023-2026

4.6.2 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling
Planstrategi Sarpsborg kommune 2025-2028	2023	2024
Kommuneplanens arealdel	2017	2024
Kommunedelplan for folkehelse og forebygging	2021	2023
Kommunedelplan for naturmangfold	2021	2023
Kommunedelplan mangfold, inkludering og likeverd	2021	2023

5 Medarbeider

Sarpsborg kommune er Sarpsborg-samfunnets største arbeidsgiver med ca 4.500 fast ansatte medarbeidere. Kommunen dekker et stort spekter av tjenester innenfor ulike virksomheter og fagområder. Gjennom hver enkelt sitt engasjement og jobbutførelse bidrar vi alle til visjonen: «Sammen skaper vi Sarpsborg», og målet om at Sarpsborg skal være «Et attraktivt sted å bo, jobbe og oppleve».

«Vi i Sarpsborg – plattform for ledelse og medarbeiderskap» beskriver hvordan kommunen som organisasjon ønsker å framstå og bli oppfattet av omverdenen, og har fokus på områdene ledelse, medarbeiderskap og kompetanse. Plattformen beskriver fire viktige verdier; framtidsrettet, respektfull, åpen og troverdig, som alle medarbeidere i Sarpsborg kommune må ta ansvar for å levendegjøre.

5.1 Analyse

For å lykkes med samfunnsoppdraget må kommunen jobbe godt med å rekruttere, utvikle og beholde kompetente medarbeidere, og være en attraktiv arbeidsgiver. Sarpsborg kommune er en stor arbeidsgiver, med store fagmiljøer og høy kompetanse blant medarbeiderne. Kommunen tilbyr et mangfold av jobber på tvers av ulike tjenester, og det er store muligheter for variasjon og utvikling gjennom et yrkesliv i kommunen. Sarpsborg kommune har likevel i lengre tid hatt vanskeligheter med å rekruttere nok kvalifiserte medarbeidere innenfor høyskolegruppene i helse og velferd, og den samme tendensen sees nå også innenfor flere fagområder. De fleste virksomhetene rapporterer at de for framtidens tjenester vil ha behov for flere med høyskolekompetanse, og samtidig lite behov for ufaglærte. Sarpsborgsamfunnet har et lavt utdanningsnivå, og mange innbyggere som står utenfor arbeidslivet. Presset og forventningene til kommunen om å tilrettelegge for praksisplasser og ulike tiltak for å inkludere de som står utenfor arbeidslivet er stort. Det er viktig for samfunnsutviklingen at flest mulig kommer i aktivitet og lønnet arbeid, men samtidig må dette sees opp mot kommunens behov for kompetanse og ressurser framover.

Sarpsborg kommune har i mange år gjennomført opplæringsprogram innenfor både helsefag og barne- og ungdomsarbeiderfaget for egne ansatte. Dette har i stor grad bidratt til å heve kompetansen for kommunens ansatte i tråd med kravene som stilles i dagens tjenester. For å imøtekomme framtidens kompetansebehov, vil det være behov for kompetanseutvikling utover fagarbeidernivå, og at flere medarbeidere får en høyskolekompetanse. Dette må sees i sammenheng med oppgavefordelingen mellom ulike faggrupper og profesjoner. Å mobilisere den kompetansen kommunen allerede har i sine rekker og benytte den der den gir best effekt må prioriteres – rett kompetanse på rett sted til rett tid. Bedriftsintern opplæring, e-læring og utvikling gjennom erfaringsutveksling og samarbeid vil være viktig for å kunne ivareta utviklings- og opplæringsbehovet framover.

Lærlingeordningen er også en satsing for kommunen, og hvert år er det et stort antall medarbeidere som blir fagarbeidere. Det må jobbes med å nyttiggjøre denne ressursen i større grad, da en svært liten andel av lærlingene blir tilbudt faste, store stillinger etter endt læretid.

Som en ansvarlig arbeidsgiver skal kommunen stille krav til hver enkelt om å utvikle og omstille seg gjennom hele yrkeslivet, men samtidig gi den nødvendige støtten til medarbeiderne i denne endringsprosessen. Sarpsborg kommune må jobbe helhetlig med lederskap og lederutvikling på alle nivåer, og se det i sammenheng med medarbeiderskap, arbeidsmiljøutvikling og kompetanseutvikling. Gjennom pandemien de to siste årene har alle virksomheter og medarbeidere blitt utfordret på å tilpasse seg raske og omfattende

endringer. Organisasjonen har vist enorm omstillingsevne og kapasitet på kort tid. Bærekraft 2030 vil også innebære stort omstillingsbehov for hele organisasjonen. Noen tjenester må nedprioriteres, noen oppgaver vil forsvinne, og jobbinnholdet og kravene vil endres for mange medarbeidere. Dette vil kunne påvirke både arbeidsmiljøer, sykefravær og turnover i denne perioden, og det er viktig at både ledere og medarbeidere får god informasjon og oppfølging i en slik prosess. Sykefraværet i kommunen har hatt en negativ utvikling den siste tiden. Deler av økningen kan tilskrives pandemien og direkte koronarelatert sykefravær, men sykefraværet hadde en stigende trend i flere tjenester også før pandemien. Etter to år med pandemi og mange som har jobbet ekstra og med høyt arbeidspress, er det forventet at fraværet også framover vil være høyt og kanskje stigende. Det er viktig å følge med på langtidseffekten pandemien har hatt på arbeidsmiljøene og fraværet i perioden framover.

Mange virksomheter, spesielt innenfor helse og oppvekst, sliter med et varig høyt sykefravær. Det er også bakgrunnen for IA-avtalens bransjeprogram, med fokus på forskningsbaserte tiltak innenfor disse tjenestene. Ifølge STAMI er ca 38% av sykefraværet arbeidsrelatert, og kommunen sliter med en tidlig uførepensjonering av blant annet sykepleiere. Det er behov for å jobbe enda mer kunnskapsbasert og systematisk med å forebygge arbeidsrelaterte helseplager. Helsefremmende arbeidstidsordninger vil kunne bidra til et lengre yrkesaktivt liv, og det må fokuseres på kontinuerlig kompetanseutvikling og tiltak som sikrer fleksibilitet i tråd med tjenestebehovet, men også muligheten for å stå lenge i jobb.

Sarpsborg kommune har mange medarbeidere uten formalkompetanse. Mange av disse er tilsatt som timelønnet og har midlertidige avtaler. Sykefravær og akutt behov for bemanning i forbindelse med endringer i brukerbehov og omfang, medfører utstrakt bruk av midlertidig tilsetning og bruk av ufaglært arbeidskraft på timelønn. Over tid opparbeides krav og rettigheter til faste og utvidede stillinger for disse medarbeiderne. Denne måten å rekruttere på må endres, fra akutt og uplanlagt rekruttering til mer strategisk rekruttering i tråd med framtidens kompetansebehov. Det må også i større grad tas høyde for fravær, økning i tjenesteomfang og kompetansebehov når det planlegges og bemannes i virksomhetene. Når den faste bemanningen ikke tar høyde for dette, vil trendene for både midlertidig og timelønnet arbeidskraft fortsette å øke, og bruken av både vikarer og bemanningsbyråer blir vanskelig å unngå.

Fokus på rekruttering, kvalifisering, kompetanseheving, heltidskultur, gode arbeidstidsordninger og inkluderende arbeidsplasser er viktige områder for at kommunen skal være en attraktiv arbeidsgiver. Majoriteten i den nye generasjonen medarbeidere ønsker å jobbe i hele, faste stillinger, ha utviklende fagoppgaver, gode arbeidsmiljøer og konkurransedyktig lønn. Det er derfor viktig at kommunen tilbyr dette. Implementering av årsturnus i flere virksomheter i helse og velferd, har bidratt til flere store og fulle stillinger, og etableringen av en heltidskultur i flere virksomheter. Helger er tradisjonelt vanskeligst å bemanne med rett kompetanse, men erfaringer fra årsturnus viser at gjennom påvirkning på egen turnus, og en ønsket stillingsstørrelse, er også helgene lettere å bemanne og dekke. Heltidskultur er organisasjonsutvikling og kulturendring som tar tid, men årsturnus har startet en trend i riktig retning. På sikt er det stor tro på at årsturnus vil gi positiv effekt på både sykefravær, turnover og rekruttering, men dette er gevinster som kommer på lengre sikt. Omfanget og videre utrulling må derfor sees i sammenheng med de umiddelbare kostnadene som følger av årsturnusavtalen og betingelsene knyttet til fridager og gjennomsnittlig vaktlengde.

Kommunen er en arbeidsplass med mange interessante og meningsfulle oppgaver. Det er en organisasjon med gode rutiner og systemer, etablerte arenaer og lojale ledere og medarbeidere. Kommunen representerer mange kvaliteter som ungdom og framtidens

arbeidstakere ser etter. For å sikre nødvendig rekruttering for framtidens tjenester må kommunen aktivt markedsføres som en attraktiv arbeidsgiver med spennende og meningsfulle oppgaver. Lærlingeordning, praksisplasser og nært samarbeid med utdanningsinstitusjoner bidrar til at kommunen tiltrekker seg morgendagens arbeidstakere.

5.2 Mål

Medarbeider				
	Resultat			Ambisjon i perioden
	2019	2020	2021	
Mål: Attraktiv arbeidsgiver				
Antall søkere på stilling	14	8	23	> 20
Turnover	10,2 %	11,4 %	13,7 %	< 10 %
Antall lærlinger	107	89	94	100
Antall praksisplasser	491	220	178	520
Tilsetning av lærlinger i faste, fulle stillinger etter endt læretid	2	2	9	10
Mål: Utviklende arbeidsmiljø				
Medarbeiderundersøkelsen - samlet resultat	4,4	I.D.	4,4	4,5
Mål: Redusert sykefravær				
Sykefravær totalt	8,0 %	8,5 %	8,7 %	< 7,2 %
Mål: Mindre uønsket deltid og vikarbruk				
Gjennomsnittlig stillingsstørrelse	81,0 %	80,5 %	85,8 %	> 88 %
Antall medarbeidere med stilling under 40 %	471	505	543	< 400
Andel midlertidige ansatte ¹	5,0 %	7,9 %	5,3 %	< 5,0 %
Timelønn til ansatte, årsverk ²	292	319	332	< 250
Andel medarbeidere med fast 100 % stilling	53,9 %	56,3 %	55,6 %	> 60 %

¹ Antall midlertidig ansatte sett i forhold til totalt antall faste og midlertidig ansatte

² Totalt antall utbetalte arbeidstimer, som ikke er fastlønn, omregnet til årsverk. (Basert på et gjennomsnittlig årstimetall på 1900 timer).

5.3 Prioriterte tiltak

5.3.1 Vedtatte styringsdokumenter

Vi i Sarpsborg, plattform for ledelse og medarbeiderskap i Sarpsborg kommune	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Mål: Attraktiv arbeidsgiver	
Implementere revidert «Vi i Sarpsborg», med fokus på ledelse, medarbeiderskap og kompetanse	2023-2024
Prioritere ressurser innenfor eksisterende lærlingebudsjett til å øke antall lærlinger innenfor virksomhetene i teknisk.	2023-2026
Etablere et felles system og verktøy for onboarding og oppstart for nye medarbeidere og ledere i kommunen.	2023-2025
Etablere et felles, digitalt lederoppfølgingsverktøy, herunder system og struktur for kompetansekartlegging og kompetanseutvikling	2023-2025
Mål: Utviklende arbeidsmiljø	
Gjennomføre prosjektet «Bærekraftige omsorgstjenester» – pilot for gjennomgang av kompetanse i pleie- og omsorgstjenesten for å vurdere omfordeling av oppgaver mellom profesjonene.	2023-2024
Mål: Redusert sykefravær	
Anskaffe og implementere digitalt sykefraværsoppfølgingsverktøy (med mulighet for å identifisere og følge opp arbeidsrelatert sykefravær)	2023-2024
Mål: Mindre uønsket deltid og vikarbruk	
Styrke kommunens arbeid med heltidskultur, herunder foreta kartlegging av uønsket deltid. Administrasjonsutvalget vil ha en sentral rolle i arbeidet.	2023-2025
Gjennomføre prosjekt årsturnus som et virkemiddel for å bidra til målet om heltidskultur og for å sikre nødvendig fagkompetanse.	2023-2025
Vurdere årsturnus i virksomheter utenfor helse og velferd	2023
Vurdere innskjerping av rekrutteringspraksis, herunder skriftlig begrunnelse ved alle tilsetninger i lavere stilling enn f.eks. 75%. Prinsipper og retningslinjer utredes og behandles i egen sak til administrasjonsutvalget.	2023
Analysere bruk av vikarer og timelønn i virksomhetene med mål om å få til en varig nedgang i midlertidig ansatte og timelønnet arbeidskraft. Det fremmes sak til Administrasjonsutvalget.	2023

5.3.2. Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling
Vi i Sarpsborg	2022	2023

6 Økonomiplan og budsjett

De økonomiske rammebetingelsene for økonomiplanperioden 2023 – 2026 er mer krevende enn foregående økonomiplan. Lønns- og prisvekst øker mer enn det kommunen blir kompensert for gjennom rammeoverføringene fra staten. Samtidig stiger rentene som følge av høy inflasjon. Energikostnadene er på et historisk høyt nivå. De siste årene har etterspørselen etter kommunens tjenester økt, samtidig som det er innført nasjonale normer som er kostnadskrevede. Normene er ikke fullt ut finansiert, og belaster dermed kommunens økonomi. Driftsnivået har over tid ligget over budsjetterte inntekter. Det er ikke økonomisk bærekraftig. Det er nødvendig å vurdere tiltak for å redusere utgiftene.

Programmet Bærekraft 2030 er startet opp for å finne tiltak for en mer bærekraftig økonomi både på kort og lang sikt.

Kommunens økonomiske rammebetingelser avhenger i stor grad av overføringer fra staten. Summen av de statlige overføringene og eiendomsskatt, fratrukket finansutgifter, er det som kan fordeles ut til kommuneområdene som skal levere tjenester til innbyggerne.

Kommuneloven stiller krav til at budsjetter skal være i balanse og realistisk. Kommunen har som et økonomiprinsipp å budsjettere med en avsetning på 0,5 % av brutto driftsutgifter. For 2023 er det ikke mulig å budsjettere med en slik avsetning. For å få et budsjett i balanse, og samtidig ha en akseptabel drift av kommunen, er det budsjettert med å bruke 49,5 mill. kr av disposisjonsfond.

6.1 Statsbudsjettet

Dette kapitlet beskriver det økonomiske opplegget for kommunesektoren slik det framgår av Støreregjeringens forslag til statsbudsjett, som ble lagt fram 06.10.2022.

Forslag til statsbudsjett for 2023 innebærer en reell vekst for kommuner og fylkeskommuner i frie inntekter på knappe 2,6 mrd. kr. I kommuneproposisjonen la regjeringen opp til en reell vekst i kommunesektorens inntekter på mellom 1,8 og 2,3 mrd. kr. Av veksten på 2,6 mrd. kr får kommunene en vekst på 1,7 mrd. kr. Sarpsborg kommune får en vekst i frie inntekter på om lag 137,6 mill. kr.

I 2022 er den kommunale deflatoren oppjustert fra 3,7 % til 5,3 %. Det medfører en realnedgang samlet for alle kommunene på 7,1 mrd. kr. Dersom innbyggertall legges til grunn vil det utgjøre om lag 71 mill. kr for Sarpsborg. Det er en økning som kommunene ikke blir kompensert for, og dette gapet blir videreført inn i 2023. I 2023 er det dessuten slik at økningen i kommunens frie inntekter ikke er tilstrekkelig til å dekke lønns- og prisvekst. Det er beregnet at lønns- og prisveksten vil utgjøre om lag 180 mill. kr for Sarpsborg kommune.

Regjeringen foreslår å øke den effektive grunnrenteskattesatsen på vannkraft fra 37 % til 45 % med virkning fra og med 2022 (bokført i 2023). Tiltakene kan virke inn på overskuddet og hva eierne av kraftverkene kan ta ut i utbytte fremover.

Regjeringen foreslår en ettårig reduksjon i rammetilskuddet på til sammen 3 mrd. kr for fylkeskommuner og kommuner som har konsesjonskraftsinntekter og som ligger i områder med høyest strømpriser (kraftområdene i Nord- og Midt-Norge er unntatt). Av dette reduseres rammetilskuddet til kommunene med 2,2 mrd. kr og rammetilskuddet til fylkeskommunene med 0,8 mrd. kr. Det kommunevise trekket er per dags dato ikke kjent.

Regjeringen foreslår økte bevilgninger til allmennlegetjenesten i 2023. Det foreslås å styrke allmennlegetjenesten med 690 mill. kroner. Helårseffekten av forslaget er 920 mill. kr f.o.m. 2024. Styrkingen samlet skal legge til rette for rekruttering, kapasitet og kvalitet i allmennlegetjenesten.

- Basistilskuddet til fastleger styrkes fra 1. mai 2023 med 480 mill. kr.
- Den nasjonale ALIS-ordningen styrkes med 200 mill. kr.
- Forskning i allmenntilmedisin styrkes med 10 mill. kr i 2023.

For Sarpsborg kommune gis det en økning i rammetilskuddet med 5 mill. kr i 2023 med helårsvirkning på 7,2 mill. kr.

Ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2022 ble det vedtatt å innføre 12 timers gratis SFO på første trinn fra høsten 2022. Tiltaket får helårseffekt i 2023.

Maksimalprisen for foreldrebetaling i barnehagen ble fra 1. august 2022 redusert til 3 050 kr per måned, noe som tilsvarer nivået som ble lagt til grunn etter inngåelsen av barnehageforliket i 2003. Det foreslås en ytterligere reduksjon i maksimalprisen for foreldrebetaling i barnehagen, til 3 000 kroner per måned fra 1. januar 2023. Det foreslås å innføre gratis barnehage fra tredje barn i familien som går i barnehage samtidig, fra 1. august 2023. For Sarpsborg kommune øker rammetilskuddet med 3,3 mill. kr som kompensasjon for reduksjon i maksimalprisen. Kommunen har beregnet endringen til 5,9 mill. kr. Når det gjelder gratis plass for barn nr. 3 er rammetilskuddet økt med 0,2 mill. kr i 2022 og helårsvirkningen er 0,5 mill. kr. Per nå er det ikke en samlet oversikt over hvor mange dette vil gjelde for kommende barnehageår.

I forslag til statsbudsjett foreslår regjeringen ingen nye tilsagn om investeringstilskudd i 2023 fra Husbanken. I økonomiplan for 2022-2025 var det forutsatt til 66 mill. kr i tilskudd fordelt på årene 2025 (30 mill. kr) og 2026 (36 mill. kr) til nye sykehjemsplasser på Haugvoll.

6.2 Prosjekt Bærekraft 2030

Regjeringen la frem sin perspektivmelding i 2021. I perspektivmeldingen pekes det på at fra om lag 2030 og fremover vil det mangle 5 mrd. kr hvert år for å opprettholde dagens velferdssamfunn.

De siste årene har driftsnivået i Sarpsborg kommune samlet i kommuneområdene vært høyere enn budsjetterte inntekter. Kommunen har likevel gått i overskudd som følge av blant annet høyere skatteinntekter og lavere pensjonsutgifter. For at utgiftsnivået ikke skal øke utover det som er forutsatt har det vært behov for en analyse av ressursbruk i tjenestene. Kommunen er avhengig av å være i forkant av utfordringer og endringer for å beholde den økonomiske kontrollen.

For å oppnå økonomisk bærekraft i 2030 er det satt mål om innsparinger i budsjett- og handlingsplanperioden. Programmet skal bidra til at kommunen oppnår reelle gevinster på om lag 100 mill. kr i 2023, samt ytterligere gevinster på inntil 50 mill. kr i de påfølgende årene i handlingsplanperioden.

Bærekraft 2030 skal peke på mulige:

- Strukturelle endringer
- Økte inntekter
- Besparelser
- Endringer i tjenestenivå

I kunnskapsgrunnlaget ble det pekt på 37 fokusområder. I 2022 er det jobbet med 11 fokusområder, og resterende vil bli prioritert i 2023. Den økonomiske effekten for hvert fokusområde er oppsummert i tabellen nedenfor. Det legges frem en egen rapport for Bærekraft 2030.

Forventet økonomisk effekt av tiltakene				
	2023	2024	2025	2026
Politisk styring	-	0,9	0,9	0
Årsverksanalyse Fellestjenester	6,3	6,8	15,5	18
Selvkost Samfunn	5,6	8,9	8,9	8
Teknisk 2025	2,0	15,0	20,0	20
Struktur og kapasitet Oppvekst	0,7	0,9	1,3	1
Generell drift Oppvekst	2,0	7,5	9,5	11
Spesialundervisning	6,7	17,8	21,4	21
Boveiledning	12,9	27,6	27,6	27
Hjemmetjenester	6,2	16,6	17,4	17
Heldøgn	16,5	48,1	48,1	48
Kommunale boliger	-0,4	-0,3	-0,1	0
Sum	58,4	149,7	170,4	176

Tiltakene for det enkelte fokusområde er nærmere beskrevet under det enkelte kommuneområde.

I kapittel 6.3, 6.4 og 6.5 redegjøres det nærmere for kommunens økonomiske situasjon.

6.3 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat 2021

Netto driftsresultat er en hovedindikator for økonomisk balanse i kommunesektoren. Netto driftsresultat er driftsinntekter fratrukket driftsutgifter, renter og avdrag. Netto driftsresultat viser hva kommunene sitter igjen med til avsetninger og overføringer til investeringer. Bare gjennom et positivt netto driftsresultat kan det bygges opp egenkapital til framtidige investeringer og økonomiske «buffer». Teknisk beregningsutvalg for kommunesektoren har anbefalt et gjennomsnittlig nivå for netto driftsresultat for kommunesektoren på 1,75 % for å kunne opprettholde en sunn og robust økonomi.

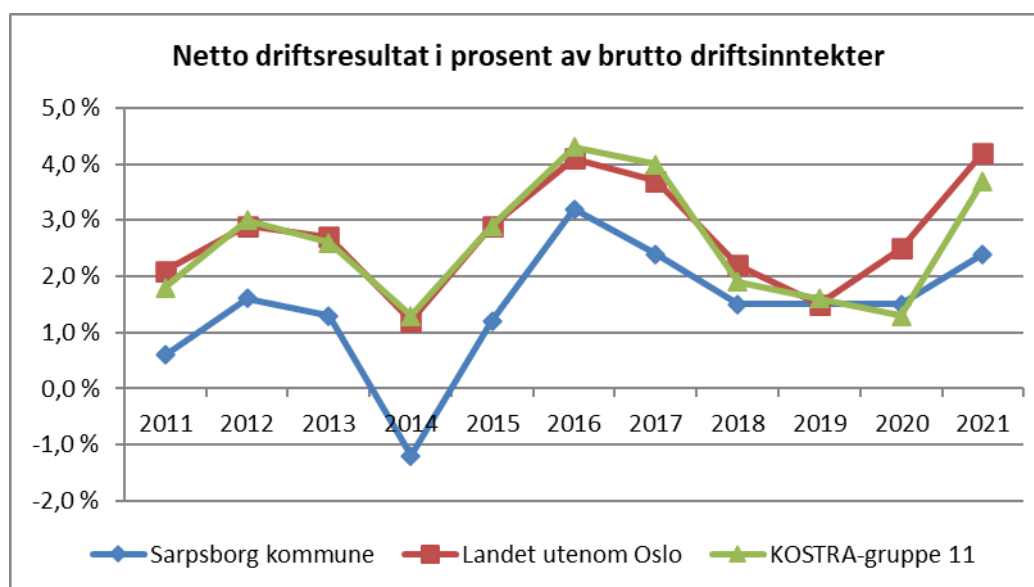
Sarpsborg kommune har lagt dette nivået som sin ambisjon. Sarpsborg kommune har i hovedsak hatt svakere netto driftsresultat enn både gjennomsnittet for landet og kommunegruppe [11](#).

Oversikten nedenfor viser netto driftsresultat de siste fem årene:

Nøkkeltall	2017	2018	2019	2020	2021
Netto driftsresultat	81,7	26,0	54,5	58,8	101,4
Sum driftsinntekter	4 139	4 270	4 566	4 762	5 225
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	2,0 %	0,6 %	1,2 %	1,5 %	2,4 %
Årsresultat	92,0	30,9	21,6	64,8	74,3

Netto driftsresultat for Sarpsborg kommune i 2021 ble 101,4 mill. kr eller 2,4^[1] %. Oppdaterte tall fra SSB for 2021 viser at gjennomsnittet for landet, med unntak av Oslo, var på 4,2 %. For KOSTRA gruppe 11^[2] ble tallet 3,7 %.

Figuren under viser at netto driftsresultat for Sarpsborg kommune svinger i takt med Kommune-Norge for øvrig. Endringer i kommuneøkonomien har i stor grad vært sammenfallende med den økonomiske utviklingen nasjonalt og internasjonalt.

Kilde: SSB, KOSTRA Nøkkeltall

Netto driftsresultat 2023-2026

	2023	2024	2025	2026
Netto driftsresultat i mill. kr	-49,5	41,5	42,0	42,5
Netto driftsresultat i prosent	- 0,9 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %

I 2022 budsjetterte kommunen med et netto driftsresultat på 0,36 %. Det var under teknisk beregningsutvalgs anbefaling på 1,75 %. I 2023 er det budsjettert med et negativt netto driftsresultat. Det betyr at det må benyttes oppsparte midler for å levere et budsjett i balanse. Fra 2024 og utover i økonomiplanen er netto driftsresultat positivt.

6.4 Kommunens inntekter

Kommunens inntekter består hovedsakelig av statlig rammetilskudd og skatteinntekter. Dette er inntekter kommunen kan disponere fritt uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regelverk. De frie inntektene fordeles til kommunene gjennom inntektssystemet.

Det overordnede formålet med inntektssystemet er å utjevne kommunenes forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud til sine innbyggere. Ved fordeling av rammetilskuddet tas det hensyn til strukturelle ulikheter i kommunenes kostnader (utgiftsutjevning) og ulikheter i skatteinntektene (inntektsutjevning).

Frie inntekter er finansieringskilde for det meste av tjenesteproduksjonen i kommunen. I 2021 utgjorde skatt og rammetilskudd om lag 3,6 mrd. kr for Sarpsborg kommune, hvorav skatteinntektene utgjorde 1,64 mrd. kr. Skatteinntektene per innbygger i Sarpsborg utgjorde

79,2 % av landsgjennomsnittet. Inntektsutjevningen i inntektssystemet utjevner forskjeller i skatteinntekter mellom kommunene. Sarpsborg har etter utjevning skatteinntekter på 94,3 % av landssnittet. På grunn av inntektsutjevningen vil en generell økning i skatteinngangen kun for Sarpsborg ha liten innvirkning på kommunens samlede inntekter.

Skatt og rammetilskudd utgjør til sammen om lag 72 % av kommunenes samlede brutto driftsinntekter i budsjett 2023. De resterende inntektene består av brukerbetalinger og andre salgs- og leieinntekter, overføringer, eiendomsskatt og finansinntekter som renter og utbytte fra aksjeselskaper hvor kommunene er eiere. Det er inntekter som kommunene i større grad kan påvirke selv.

Anslag for skatt og rammetilskudd for 2023 er basert på beregninger fra KS med grunnlag i statsbudsjettet for 2023. For årene 2024-2026 er det budsjettet med en årlig realvekst på skatt og rammetilskudd på 1,0 %.

Tabellen nedenfor viser kommunens utgiftsutjevning. Kommunen blir sammenlignet med landet som helhet og indekset på ulike kriterier. Som det framkommer av kolonnen utgiftsbehovsindeks har Sarpsborg en mindre andel 0-1 åringer, og 2-5 åringer enn Norge generelt. Sarpsborg bør dermed ha lavere kostnader til tjenesteproduksjon til disse gruppene, og blir trukket 6 mill. kr i rammetilskuddet. Tilsvarende har Sarpsborg kommune en høyere andel av befolkningen i aldersgruppen 6-15 år og kompenseres med 23,5 mill. kr for det i rammetilskuddet. Totalt konkluderer utgiftsutjevningen med at Sarpsborg kommune er 2,1 % eller 77,7 mill. kr dyrere å drive enn gjennomsnittet.

SARPSBORG					
	Antall	Utgifts- behovs- indeks	Pst. utslag	Tillegg/ fradrag i utgiftsutj	Endring fra foregående år
				1000 kr	1000 kr
0-1 år	1 126	0,9551	-0,03 %	-942	266
2-5 år	2 430	0,9899	-0,14 %	-5 054	3 940
6-15 år	7 076	1,0242	0,64 %	23 538	8 807
16-22 år	4 875	1,0011	0,00 %	97	-841
23-66 år	33 153	0,9833	-0,17 %	-6 442	432
67-79 år	7 267	1,0583	0,33 %	12 179	-1 128
80-89 år	2 209	1,0440	0,34 %	12 430	-5 340
over 90 år	473	0,9477	-0,20 %	-7 417	-6 058
Basistillegg	0,5459	0,1851	-1,30 %	-47 735	-3 542
Sone	134 247	0,5838	-0,42 %	-15 332	-1 270
Nabo	76 839	0,7343	-0,27 %	-9 787	-730
Landbrukskriterium	0,0056	0,5176	-0,10 %	-3 732	-377
Innvandrere 6-15 år ekskl Skand	584	1,1189	0,08 %	3 109	958
Flyktninger uten integreringstils	4 114	2,1611	0,98 %	35 933	3 757
Dødlighet	472	1,0793	0,36 %	13 265	1 286
Barn 0-15 med enslige forsørger	1 468	1,2742	0,52 %	18 989	1 078
Lavinntekt	3 461	1,1291	0,15 %	5 611	1 055
Uføre 18-49 år	1 846	1,4112	0,26 %	9 696	-114
Opphoppningsindeks	4,2296	1,6848	0,65 %	23 968	-2 402
Aleneboende 30 - 66 år	5 184	0,9362	-0,12 %	-4 534	-459
PU over 16 år	261	1,2060	1,00 %	36 883	6 465
Ikke-gifte 67 år og over	4 545	1,0904	0,41 %	15 117	216
Barn 1 år uten kontantstøtte	336	0,7617	-0,39 %	-14 487	-8 003
Innbyggere med høyere utdann	12 116	0,7356	-0,48 %	-17 631	-725
I Kostnadsindeks		1,02110	2,11 %	77 720	-2 729

Bevilgningsoversikt drift (1A) (tall i mill. kr)						
	R21	Bud 22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Rammetilskudd	-1 965,91	-1 916,50	-2 091,98	-2 112,900	-2 107,92	-2 102,39
Inntekts- og formueskatt	-1 643,54	-1 624,54	-1 715,545	-1 741,365	-1 754,395	-1 761,365
Eiendomsskatt	-248,32	-248,00	-253,00	-254,00	-255,00	-256,00
Andre generelle driftsinntekter:						
Flyktningetilskudd	-53,28	-35,70	-98,20	-88,60	-71,90	-64,80
Kompensasjonstilskudd - skole, pleie og omsorg, kirken	-6,89	-8,50	-6,50	-6,50	-6,50	-6,50
Øvrige driftsinntekter	-8,94					
Sum generelle driftsinntekter	-3 926,88	-3 833,24	-4 165,23	-4 203,37	-4 195,72	-4 191,06
Sum bevilgninger drift, netto	3 610,64	3 581,32	3 892,73	3 754,62	3 676,82	3 608,21
Avskrivninger	238,17	245,00	255,00	265,00	275,00	285,00
Sum netto driftsutgifter	3 848,81	3 826,32	4 147,73	4 019,62	3 951,82	3 893,21
Brutto driftsresultat	-78,07	-6,92	-17,50	-183,75	-243,90	-297,85
Renteinntekter	-19,60	-32,60	-66,40	-65,70	-65,35	-65,00
Utbytter	-14,43	-15,00	-40,00	-40,00	-41,00	-41,00
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler					-	-
Renteutgifter	76,06	97,90	154,660	178,040	186,870	179,240
Renteutgifter dekket gjennom VAR-gebyrer			70,740	94,460	124,870	152,960
Avdrag på lån	173,01	184,20	132,260	140,990	150,320	161,040
Avdrag dekket gjennom VAR-gebyrer			70,740	94,460	124,870	152,960
Netto finansinntekter/-utgifter	215,037	234,50	322,00	402,25	480,58	540,20
Motpost avskrivninger	-238,33	-245,00	-255,00	-265,00	-275,00	-285,00
Netto driftsresultat	-101,3641	-17,42	49,50	-46,50	-38,32	-42,65
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:						
Overføring til investering - bruk av tidligere avsetninger	85,66	53,00	-	-	-	-
Overføring til investering - årlig avsetning investering		11,00	-	-	-	-
Overføring til investering - KLP		11,00	11,00	11,00	11,00	11,00
Avsetninger til bundne driftsfond	36,64					
Bruk av bundne driftsfond	-39,38					
Avsetninger til disposisjonsfond	46,52	10,47	5,00	35,50	27,32	31,65
Bruk av disposisjonsfond	-28,08	-68,05	-65,50	-	-	-
Dekning av tidligere års merforbruk		-	-	-	-	-
Sum disp. eller dekning av netto driftsresultat	101,36	17,42	-49,50	46,50	38,32	42,65
Frømført til inndekn. i senere år (merforbruk)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bruk og avsetning til disposisjonsfond:		Bud 22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Avsetning disposisjonsfond		5,47		30,50	22,32	26,65
Avsetning fond for klimatiltak						
Avsetning for kulturfond		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Avsetning formannskapets tilleggsbevilgningsfond		3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Avsetning næringsfond		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Sum avsetning disposisjonsfond		10,47	5,00	35,50	27,32	31,65
Bruk av disposisjonsfond- ekstraordinært			-49,50			
Bruk av formannskapets tilleggsbevilgningsfond		-0,05				
Bruk av næringsfond - områderegulering stasjonsområde		-3,00	-			
Bruk av næringsfond - bykraft						
Bruk av disposisjonsfond St Olavsvoll		-12,00				
Bruk av disposisjonsfond bibliotek		-53,00				
Bruk av disposisjonsfond (tidl. avsatt investeringsformål)			-			
Bruk av dispfond St. Olavs voll			-12,00			
Bruk av næringsfond - områderegulering stasjonsområde			-4,00			
Sum bruk av disposisjonsfond		-68,05	-65,50	-	-	-

Budsjettskjema Bevilgningsoversikt drift viser hva som er fordelt til drift.

Eiendomsskatt

Satsene for eiendomsskatt er på 3,6 promille for bolig og fritidseiendommer og 5,2 promille

for næringsseiendommer. Promillesatser og bunnfradrag på 300.000 kr holdes uforandret gjennom perioden. Sarpsborg kommune innførte nye takster i 2020.

Kompensasjonstilskudd – renter og avdrag

Kompensasjon for renter og avdrag til bygging av sykehjemsplasser, omsorgsboliger og opprustning av skoler og kirkebygg må ses i sammenheng med budsjetterte renter og avdrag. Rentekompensasjonen følger Husbankens flytende rente. Budsjettet er satt til 6,5 mill. kr i 2023. Det er ikke forventet at kommunen vil bli tildelt ytterligere midler under ordningen i planperioden.

Ressurskrevende tjenester

Det er budsjettert med 95 mill. kr i statlig tilskudd til ressurskrevende tjenester. Det er om lag 12 mill. kr høyere enn i 2022. Tilskuddet er et estimat basert på budsjetterte forventede utgifter til tjenesten i 2022. Det endelige tilskuddet basert på kommunens faktiske utgifter for året vil først være kjent og komme til utbetaling i 1. halvår 2023. Et avvik mellom estimatet og faktisk inntekt i 2022 føres til inntekt/utgift i 2023.

Utbytte

Det er budsjettert med et aksjeutbytte på 40 mill. kr i økonomiplanperioden. Fra 2025 budsjetteres det med en økning med 1 mill. kr. Selskapene det er lagt inn utbytte fra er Skjeberg Marinesenter AS (1 mill. kr fra 2025) og Østfold Energi AS (40 mill. kr hvert år i perioden). De høye kraftprisene medfører at det settes et høyere utbytte enn tidligere. Regjeringen foreslår å innføre et høyprisbidrag på vann- og vindkraftproduksjon. En økning i grunnrenteskatten og høyprisbidraget kan påvirke overskuddet og hva selskapene kan gi i utbytte til eierne.

Konsesjonskraft

Kommunen kjøper konsesjonskraft og selger den videre til markedspris. Inntektene er budsjettert til 15,0 mill. kr, det er en økning på 13 mill. kr fra budsjett for 2022. Økningen skyldes økte strømpriser. Det er likevel lagt inn en lavere økning enn kraftprisene tilsier grunnet statsbudsjettforslag om trekk i rammetilskuddet, med foreløpig ukjent beløp for Sarpsborg kommune.

Avgifter, gebyrer og egenbetalinger

Satsene for avgifter, gebyrer og egenbetalinger i 2023 framgår i eget vedlegg til handlingsplan- og budsjettdokumentet. De fleste satsene er videreført med påslag for forventet lønns- og prisvekst med 4,8 % (deflator) som er justert for en høyere lønns- og prisvekst i 2022.

Det er lagt inn en økning på prisene i svømmehallen med om lag 40 % for barn og 50 % for voksne. Prisen for barn går opp fra 36 kr til 50 kr og for voksen fra 67 kr til 100 kr.

Det er innarbeidet et nytt gebyr for privat leie av basseng og gymsaler. Prisene differensieres mellom voksne og barn. Det er i tillegg lagt inn et nytt gebyr på privat leie av Sparta Amfi. Gebyret blir 500 kr for barn og 1500 kr for voksen pr time.

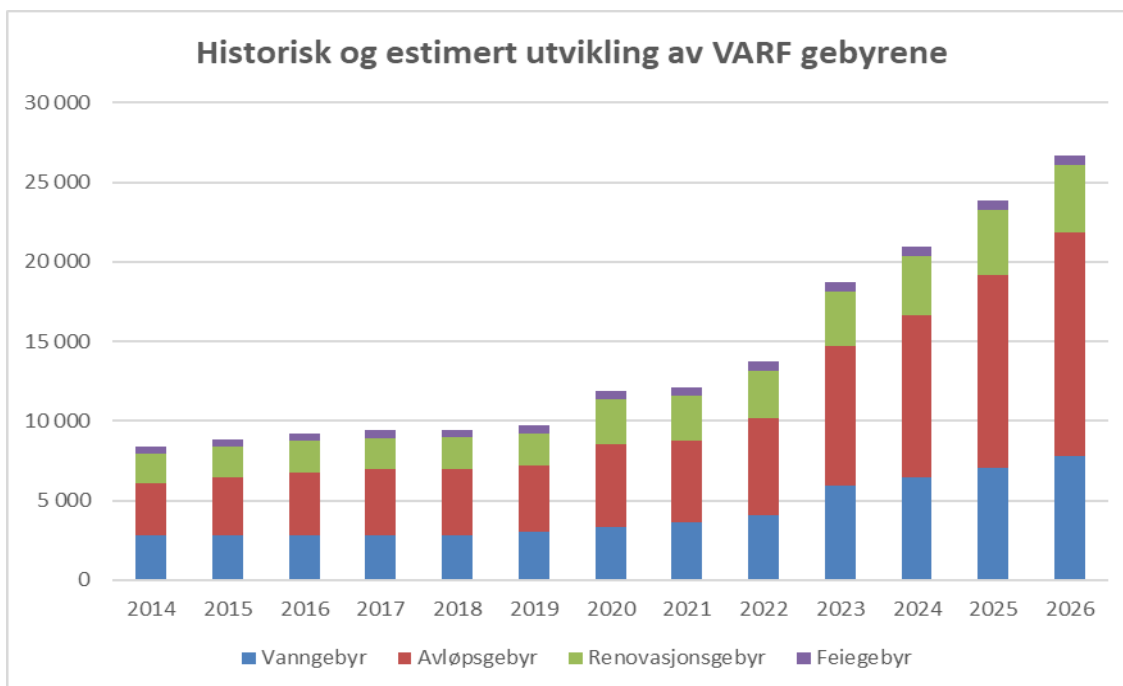
I statsbudsjettet for 2023 er det foreslått en reduksjon i prisen for en barnehageplass fra 3.050 kr til 3.000 kr. Det innføres en ny ordning der barn nr. 3 i barnehage blir gratis.

Egenbetalingssatsen for en hel SFO-plass økes med generell prisvekst. Det vil fortsatt være gratis 12-timers SFO for alle 1. klassinger. Gjennom statsbudsjettet utvides ordningen til å gjelde også 2.trinn fra august 2023.

Det innføres parkeringsgebyr på kr 30 per dag i grønne soner. Det er soner som tidligere har vært gratis.

Områdene vann, avløp, husholdningsrenovasjon og feiertjenester (VARF) er omfattet av selvkostregelverket. Utgiftene dekkes i sin helhet inn gjennom gebyrer til brukerne av tjenesten. For 2023 er det beregnet en prisvekst på 36,3 %. For en standard bolig er økningen på om lag 5.000 kroner. Gebyrene vil utover i handlingsplanperioden stige med om lag 13 % årlig, målt i 2023 kr. For perioden 2023 til 2026 er det estimert en økning av gebyrene på 8 000 kr, i tillegg til generell prisvekst. Tilknytningsgebyr for vann og avløp er justert opp fra 990 kr til hhv. 7000 kr og 8100 kr, noe som er på nivå med gjennomsnittet i kostragruppe 11. Gebyrer for levering av avfall til Gatedalen miljøanlegg fra husholdninger i Sarpsborg er holdt uendret fra 2022. Prisutvikling siden 2014 og estimert prisutvikling fram til 2026 er gjengitt under.

Gebyrene for en standard bolig med stipulert forbruk på 200 m³ og en boenhet (inkl. mva)										
Beskrivelsen	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vanngebyr, fast	752	752	752	752	752	812	901	966	1 090	1 580
Vanngebyr, variabelt	2 060	2 060	2 060	2 060	2 060	2 225	2 468	2 646	2 990	4 330
Avløpsgebyr, fast	815	898	984	1 028	1 038	1 038	1 280	1 280	1 510	2 165
Avløpsgebyr, variabelt	2 481	2 734	2 995	3 130	3 161	3 161	3 896	3 896	4 600	6 600
Renovasjonsgebyr, fast	1 038	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 860	1 860	1 945	2 260
Renovasjonsgebyr variabelt (130 liter)	790	840	840	840	840	865	965	965	1 010	1 175
Feiegebyr	425	445	465	485	510	545	545	515	575	585
Sum	8 363	8 828	9 196	9 394	9 461	9 746	11 915	12 128	13 720	18 695
Økning fra året før	5,7 %	5,6 %	4,2 %	2,2 %	0,7 %	3,0 %	22,3 %	1,8 %	13,1 %	36,3 %

Sarpsborg har i dag lavere kommunale avgifter enn de fleste norske kommuner. I en sammenstilling basert på KOSTRA-tall hadde kommunen i 2022 om lag 3 700 kr lavere kommunale avgifter enn gjennomsnittskommunen. Årsaken til de store gebyrøkningene i tiden framover er hovedsakelig behovet for omfattende investeringer for å innfri krav som skal begrense forurensning fra avløp og øke gjenvinningsgraden for avfall. Samtidig er det budsjettert med en høyere rente i planperioden enn tidligere. De økte energikostnadene påvirker også gebyrene.

En økning av gebyrene i et slikt omfang vil medføre en merkbar økonomisk belastning for mange husstander i Sarpsborg. Det vil tidlig i 2023 bli igangsatt et arbeid med å vurdere kritisk det samlede investeringsvolumet innenfor selvkosttjenestene, med sikte på å begrense økningen i gebyrene etter 2023. Det vil i denne prosessen være behov for dialog med Statsforvalteren om miljøkrav. Besparelser på drift vil også bli vurdert. Det vil bli fremmet en politisk sak om dette.

Historisk og budsjettert selvkostrente er gjengitt under.

Budsjettert selvkostkalkyle for tjenestene er gjengitt i eget vedlegg.

6.5 Kommunens utgifter

Lønns- og prisvekst

Lønns- og prisveksten (deflator) i kommunal sektor er anslått til 3,7 % i 2023. Lønnsveksten er satt til 4,2 % og prisveksten på varer og tjenester er satt til 3 %. Anslaget for lønns- og prisvekst er benyttet i kommunens budsjett for 2023. Ved fremleggelse av statsbudsjettet for 2023 ble den kommunale deflatoren for 2022 oppjustert fra 3,7 % til 5,3 %. Det er en økning som kommunene ikke blir kompensert for og som kommunene vil ta med seg inn i 2023.

Finans

Kommuner kan i henhold til kommunelovens § 14-15 ta opp lån for å finansiere investeringer i bygninger, anlegg og varige driftsmidler til eget bruk. I tillegg kan kommunene ta opp lån for videre utlån (Kommuneloven § 14-17).

Kommunens avdrag går opp. Dette må ses opp mot de investeringene som skal gjøres i VAR-tjenestene (vann, avløp, renovasjon), som skal finansieres med økte gebyrer.

Rentenivået er økt betraktelig i løpet av 2022 og medfører økte renteutgifter i 2023.

Budsjetterte renteutgifter for 2023 er økt med om lag 50 mill. kr sammenlignet med det som var forutsatt i økonomiplanen for 2022-2025, når renteutgifter på investeringer i vann, avløp og renovasjon holdes utenfor.

Startlån er Husbankens låneordning for vanskeligstilte. Ordningen administreres av kommunene. Det er budsjettert med et årlig låneopptak på 300 mill. kr i 2023-2026. Dette er 100 mill. kr over det som ble vedtatt for 2022. Økningen skyldes at det budsjetteres med å selge flere leiligheter i 2023. Samlet utlån ved utgangen av 2021 var 1 046 mill. kr.

Driftsbudsjett for kommuneområdene og balanse i planperioden

Samlet er det lagt inn 3,89 mrd. kr til fordeling drift for kommuneområdene i 2023. Dette er 311 mill. kr høyere enn i 2022, hvorav lønns- og prisvekst utgjør om lag 170 mill. kr. Det gir en reell økning i budsjetttrammene på 141 mill. kr. Det har vært nødvendig å legge inn bruk av fond for å legge et budsjett i balanse og det er heller ikke budsjettert med en avsetning i 2023. I budsjettet og økonomiplanen er tiltak fra Bærekraft 2030 lagt inn. Det er tiltak som skal redusere driftsnivået som over tid har ligget for høyt. Tiltakene er lagt inn i driftstabellene over de viktigste driftsendringene på hvert kommuneområde. Samtidig er det lagt inn styrkninger tilsvarende dagens driftsnivå for noen av tjenesteområdene. Gjennomføring av bærekraftiltakene skal bidra til et mer realistisk budsjett.

Fordeling av driftsrammer					
	Bud 22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 25
Kommuneområde helse og velferd	1 875,27	2 047,65	1 995,90	1 990,33	1 990,18
Kommuneområde oppvekst	1 187,40	1 317,85	1 304,55	1 297,99	1 298,33
Kommuneområde samfunn	119,05	125,83	111,19	110,23	109,91
Kommuneområde organisasjon	138,30	144,98	146,52	146,51	140,07
Kommuneområde teknisk	263,91	279,12	216,50	151,11	89,09
Kommuneområde teknologi og endring	68,53	75,10	77,76	78,45	78,43
Kommunedirektøren	12,87	11,20	11,20	11,20	11,20
Øvrige inntekter/utgifter som bl.a. ressurskr. bl	-84,00	-109,00	-109,00	-109,00	-109,00
Sum fordelt til drift	3 581,32	3 892,73	3 754,62	3 676,82	3 608,21

Sarpsborg kommune	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Netto driftsbudsjett før endring	3 847,68	3 847,68	3 847,68	3 847,68
Kapasitets-/kostnadsvekst, styrkninger	332,90	359,02	359,56	353,16
Tekniske endringer	-9,05	-20,65	-20,65	-20,65
Endrede inntekter	-0,60	6,46	8,71	10,51
Netto driftsendringer selvkost	-64,96	-104,27	-154,97	-206,92
Effektivisering/ redusert aktivitetsnivå	-104,25	-224,62	-254,51	-266,57
Netto driftsbudsjett etter endring	4 001,73	3 863,62	3 785,82	3 717,21

I sum er det innarbeidet tiltak som innebærer effektivisering eller redusert aktivitetsnivå på til sammen 104,4 mill. kr i 2023. Utover i perioden ligger det inne en ytterligere effektivisering. Samtidig er det lagt inn en styrkning på virksomhetenes budsjetter på enkelte områder som følge av satsninger samt kapasitets- og kostnadsvekst med til sammen 339,3 mill. kr i 2023.

Det vises for øvrig til kapittelet ovenfor om hovedgrepene i handlingsplan 2023-2026.

De viktigste driftsendringene med fordelte netto driftsrammer per tjenesteområde/virksomhet framgår under omtalen av hvert kommuneområde. For øvrig vises det til budsjettskjema 1B på side 162 i budsjettdokumentet hvor driftsrammene for alle virksomheter, kommuneområder og kommunen samlet framkommer.

Pensjon

For interne budsjettformål blir det i 2023 benyttet en pensjonssats på 8,00 % for lærere i Statens pensjonskasse (SPK) og 13,50 % for alle øvrige ansatte i Kommunal Landspensjonskasse (KLP). Tabellen viser utviklingen i pensjonskostnader, premieavvik og akkumulert premieavvik fra Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens Pensjonskasse (SPK) for perioden 2019 – 2021 og anslag for 2022 og 2023. (Tall i mill. kr).

	2019	2020	2021	2022	2023
KLP					
Pensjonskostnad	266,8	261,0	265,6	292,8	308,0
Årets premieavvik	85,7	47,1	195,7	118,2	267,0
Akkumulert premieavvik	260,8	249,5	379,0	418,2	596,6
SPK					
Pensjonskostnad	45,3	39,0	40,0	43,4	45,8
Årets premieavvik	1,1	-2,3	1,8	0,9	2,6
Akkumulert premieavvik	-4,8	-5,7	-1,8	-0,2	3,1

Samlet pensjonskostnad hos KLP er for 2023 anslått til 308,0 mill. kr. Dette er 15,2 mill. kr høyere enn anslaget for 2022. For SPK er pensjonskostnaden for 2023 anslått til 45,8 mill. kr, som er 2,4 mill. kr høyere enn anslaget for 2022.

Premieavvik er avviket mellom det kommunen betaler til Kommunal Landspensjonskasse (KLP) samt Statens Pensjonskasse (SPK) og det kommunen er pliktig å kostnadsføre i driftsregnskapet.

Andel av tidligere års premieavvik inngår som en del av pensjonskostnaden. Positivt premieavvik inntektsføres i regnskapet og amortiseres (føres som avdrag) over 7 år. Som følge av stadig redusert avdragstid på nye premieavvik, vil det opparbeidede premieavviket som skal dekkes inn øke i årene framover. Som vist i diagrammet under øker de samlede avdragene på premieavviket hvert år, noe som igjen medfører en økt pensjonskostnad.

Diagrammet viser amortisert premieavvik for perioden 2022 – 2026.

Premieavviket for 2023 i KLP er anslått til 267,0 mill. kr. Dette er et anslag som vil endres gjennom året når blant annet lønnsvekst og pensjonistoppgjøret blir kjent.

Saldo på premiefondet til Sarpsborg kommune er for tiden på 257,5 mill. kr. Beløpet kan bare benyttes til betaling av kommende pensjonspremier. Det planlegges for at bruk av fondet skal sørge for at kommunen ikke skal ha noen stor kostnadsøkning til pensjon i årene som kommer.

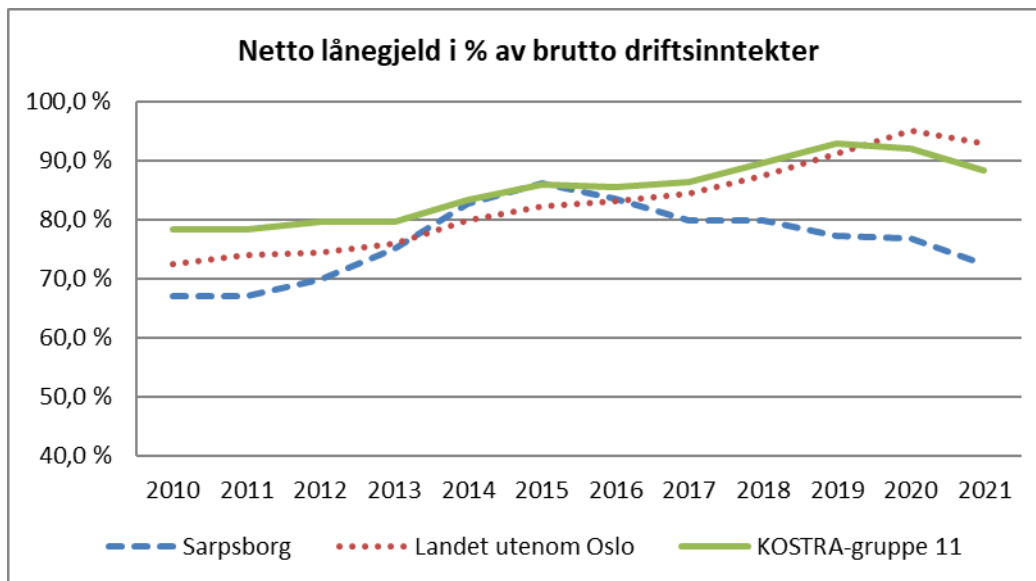
Gjeldsgrad

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (gjeldsgraden) er et uttrykk for hvor stor gjeldsbelastning kommunen har i forhold til sine inntekter. Diagrammet på neste side viser utviklingen i netto lånegjeld i forhold til kommunens samlede driftsinntekter siden 2010^[3].

Kommunen har et økonomiprinsipp om at den renteeksponerte gjelden ikke skal overstige 52%.

Netto lånegjeld (konsern) i forhold til kommunens driftsinntekter i 2021 var på 72,6 %, tilsvarende var det 76,8 % i 2020. Sarpsborg kommune hadde ved utgangen av 2021 en netto lånegjeld som var lavere enn både KOSTRA gruppe 11 hvor tallet var 88,4 % og

gjennomsnitt for landet utenom Oslo hvor tallet var 93,0 %. Sammenliknet med KOSTRA gruppe 11 og landet er gjeldsgraden i Sarpsborg kommune flatet ut, mens den stiger i de andre gruppene.

Kilde: SSB, KOSTRA nøkkeltall

Norske kommuner har høy kredittverdighet og har etter staten og statsforetak de beste lånebetingelsene i kredittmarkedet. Kommunen kan derfor normalt plassere midler innenfor rammen av reglene i finansreglementet om plassering av kortsiktig likviditet til en høyere rente enn det kommunen betaler på sine innlån.

Tabellen under viser en del sentrale nøkkeltallene knyttet til kommunens lånegjeld.

Nøkkeltall (beløp i mill. kr)	2021	2020	Renteeksponert gjeld (beløp i mill. kr)	2021	2020	Endring
Total investeringsgjeld	3 869	3 594	Brutto driftsinntekter	5 225	4 762	
Vektet gjennomsnittrente	1,80 %	2,72 %	Samlet lånegjeld	4 915	4 595	320
Rentebindingstid	0,70 år	0,97 år	- lån til vann, avløp og renovasjon	1 204	1 068	136
Rentebinding under 1 år	83,2 %	74,0 %	- lån med rentekompensasjon	211	233	-22
Kapitalbinding	9,1 år	2,3 år	- videreutlån	1 046	1 001	45
Kapitalbinding under 1 år	37,2 %	47,9 %	- ubrukte lånemidler	285	118	167
			Renteeksponert gjeld	2 169	2 175	-6
			I prosent av brutto driftsinntekter	42 %	46 %	
			Fast rente	650	650	0
			Rentesensitivitet (1 %-poeng økning)	15,2	15,3	

Ved utgangen av 2021 hadde kommunen investeringslån på om lag 3,9 mrd. kr. Vektet gjennomsnittrente er gått betydelig ned siden 2020 og var i 2021 på 1,80 %. Kommunen har en rentebinding på 650 mill. kr som løper frem til februar 2025. Utover det løper all gjeld med flytende rente. Kapitalbindingen har økt betydelig siden 2020 og skyldes at budsjettert låneopptak for 2021 er tatt opp med 40 års løpetid.

Finansinntekter og -utgifter

Tabellen viser utvikling i finansinntekter og finansutgifter for perioden 2022 - 2026.

Finansinntekter/ -utgifter (tall i mill. kr)	2022	2023	2024	2025	2026
Renteinntekter	-32,60	-66,40	-65,70	-65,35	-65,00
Utbytte	-15,00	-40,00	-40,00	-41,00	-41,00
Sum finansinntekter	-47,60	-106,40	-105,70	-106,35	-106,00
Renteutgifter og låneomkostninger	97,90	225,40	272,50	311,74	332,20
Avdrag på lån	184,20	203,00	235,45	275,19	314,00
Sum finansutgifter	282,10	428,40	507,95	586,93	646,20
Netto finansutgifter	234,50	322,00	402,25	480,58	540,20

Kommunen må betale ned gjeld i takt med det beregnede verditapet på anleggsmidlene. For 2023 er minste tillatte avdrag beregnet til 203 mill. kr basert på anslag for gjeld og bokført verdi av anleggsmidlene per 01.01.23. Med investeringene det legges opp til i økonomiplanperioden er avdragene beregnet å øke fra 203 mill. kr i 2023 til 310,5 mill. kr i 2026, selvkostområdene inkludert. Et høyere investeringsvolum enn planlagt i 4-årsperioden finansiert med lån vil medføre økte avdragsutgifter.

Ved inngangen til 2023 forventes den samlede gjelden til investeringer i fast eiendom, maskiner og annet utstyr å utgjøre om lag 4,2 mrd. kr for Sarpsborg kommune. Samtidig forventes det at kommunen har om lag 0,7 mrd. kr plassert i bank, verdipapirer og lignende som reduserer nettovirkningene av en eventuell renteøkning. Med det planlagte investeringsvolumet vil gjelden ved utgangen av planperioden nærme seg 7,0 mrd. kr (2022-priser). I tillegg kommer Husbankens viderefremidlingslån (Startlån) hvor mottatte renter og avdrag forventes å dekke kommunens lånekostnader.

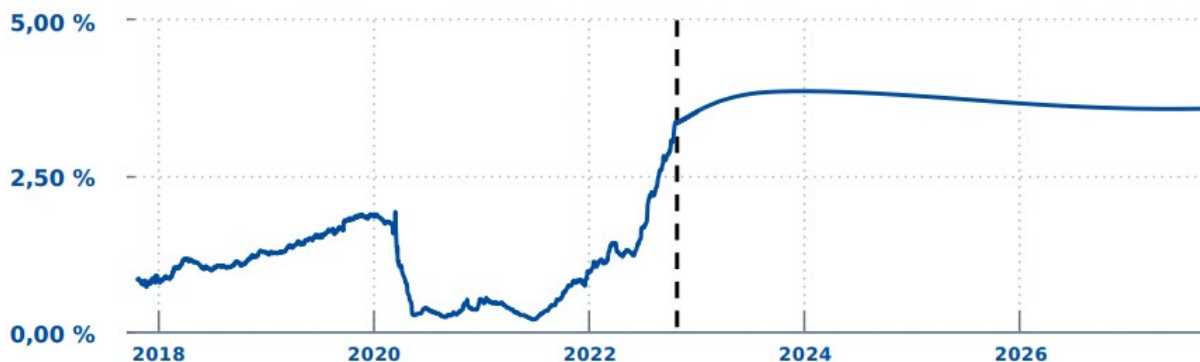
Tabellen under viser de forutsetninger som økonomiplanen 2023 - 2026 bygger på når det gjelder utvikling i renter, avdrag og avkastning på finansielle plasseringer.

Investeringslån	Bud. 2023	Bud. 2024	Bud. 2025	Bud. 2026
Rentesats – lån	4,08 %	4,41 %	4,37 %	4,24 %
Avdrag investeringslån	203,0	235,5	275,2	314,0
Renteutgifter investeringslån	189,4	236,5	275,7	296,2
Rentesats - plassering	4,20 %	4,10 %	4,05 %	4,00 %
Renteinntekter	30,4	29,7	29,4	29,0
Markedets renteforventning	3,90 %	3,79 %	3,71 %	3,69 %

Budsjetterte renteutgifter i planperioden er basert på en sannsynlig utvikling i pengemarkedsrenten på tidspunktet for utarbeidelse av budsjettet og nåværende avtaler om rentebinding. Gjennomsnittlig rentesats for investeringslån i 2023 er anslått til 4,08 % økende til 4,41 % i 2024 for så å falle moderat i 2025 og 2026.

Norges Bank har i løpet av det siste året satt opp styringsrenten fra null til 2,25 %. I prognosene fra Norges Bank (Pengepolitisk Rapport 3/2022) er det lagt til grunn at styringsrenten øker til omkring 3 % i løpet av vinteren.

Sarpsborg kommune sine lånerenter er i stor grad direkte knyttet opp mot pengemarkedsrenten 3 måneders Nibor. Den er et uttrykk for markedets forventning til styringsrenten de neste 3 månedene pluss et risikopåslag. Pengemarkedsrenten har økt betydelig siden bunnen sommeren 2021. Diagrammet under viser hvordan pengemarkedsrenten har utviklet seg siden oktober 2018 og frem til i dag, og hvordan markedet forventer at tremåneders Nibor vil utvikle seg fremover.

Kilde: KBN Finans, Kommunalbanken

Beregningen av årlige renteutgifter bygger på de forutsetninger som fremgår av investeringsbudsjettet i handlingsplan 2023-2026. I tillegg er det forutsatt at kommunen ikke inngår flere rentesikringsavtaler i økonomiplanperioden etter hvert som gjeldende avtaler løper ut.

Det er i beregningen lagt til grunn at kommunens beholdning av likvide midler i bank og verdipapirer vil holde seg på omkring 700 mill. kr i hele planperioden.

Fondsbeholdninger

Tabellen nedenfor viser utvikling i kommunens fondsbeholdninger for perioden 2022-2026, samt budsjettert avsetning til fond og bruk av fond i samme periode.

Fondsbeholdninger (tall i mill. kr)	2022	2023	2024	2025	2026
Disposisjonsfond	378,67	318,17	353,67	380,99	412,64
Bundne driftsfond	75,98	75,98	75,98	75,98	75,98
Ubundne investeringsfond	12,91	12,91	12,91	12,91	12,91
Bundne investeringsfond	3,22	3,22	3,22	3,22	3,22
Sum fond	470,78	410,28	445,78	473,10	504,75
Budsjettert avsetning til fond og bruk av fond					
Avsetning til disposisjonsfond	5,47		30,50	22,32	26,65
Avsetning til kulturfond	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Avsetning formannskapets tilleggsbevilgningsfond	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Avsetning næringsfond	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Bruk av disposisjonsfond - ekstraordinært		-49,50			
Bruk av formannskapets tilleggsbevilgningsfond	-0,05				
Bruk av næringsfond - områderegulering stasjonsområde	-3,00	-4,00			
Bruk av næringsfond - bykraft					
Bruk av disposisjonsfond ST Olavsvoll	-12,00	-12,00			
Bruk av disposisjonsfond bibliotek	-53,00				
Bruk av disposisjonsfond (tidl. avsatt. Investeringsformål)					
Bruk av ubundne investeringsfond	-5,50				
Netto avsetning til eller bruk av fond	-63,08	-60,50	35,50	27,32	31,65

Fondsbeholdning 2022 er tall hentet fra Visma per 19.10.2022

Fond er regnskapsmessige avsetninger i tidligere eller inneværende regnskapsår til egenfinansiering av investeringer eller dekning av driftsutgifter i kommende budsjettår. Kommunens fondsbeholdning kan deles i fire; bundne og ubundne driftsfond og bundne og

ubundne investeringsfond. Ubundne driftsfond (disposisjonsfond) kan brukes til både drifts- og investeringsformål. Bundne fond er midler avsatt til bestemte drifts- eller investeringsformål. Størrelsen på fondsbeholdningen sier noe om den økonomiske handlefriheten i kommunen.

Deler av kommunens disposisjonsfond er bevilget til investeringsprosjekter som er under realisering eller forventes å bli realisert i løpet av de nærmeste årene.

Ved utgangen av 2022 var det totalt 378 mill. kr på disposisjonsfond. Midler på disposisjonsfondet som ikke er formålsbestemt utgjør per 01.10.2022 310 mill. kr. Det tilsvarer 6 % av brutto driftsinntekter, måltallet er fastsatt til 4 %.

I 2023 er det ikke budsjettert med en avsetning til disposisjonsfond. Det er lagt inn en bruk av disposisjonsfond på 49,5 mill. kr for å levere et budsjett i balanse. I perioden 2024-2026 er det lagt inn en årlig avsetning i budsjettet.

6.6 Finansielle måltall og økonomiprinsipper

Bystyret vedtok i møte 26. september 2019, sist revidert 16. september 2021, økonomireglement for Sarpsborg kommune. Det ble vedtatt finansielle måltall og økonomiprinsipper som skal være førende for arbeidet med budsjett og økonomiplan.

Kommunens langsiktige planlegging skal ha mål om en bærekraftig økonomisk utvikling som legger FNs bærekraftsmål til grunn og ikke belaster kommende generasjoner (generasjonsprinsippet).	I kommunens økonomireglement er det vedtatt finansielle måltall. Måltallene skal bidra til at økonomien er bærekraftig og at utgifter ikke skyves over på kommende generasjoner.
Det skal over driftsbudsjettet årlig avsettes et beløp som egenkapital i årets/framtidige investeringer. Beløpet skal minimum tilsvare forventet utbytte til kommunen fra eierskap i selskaper, og ikke være under 0,5 prosent av budsjetterte brutto driftsinntekter for kommunen.	Prinsippet innebærer at det skal avsettes minimum 26 mill. kr årlig. I økonomiplanen er det ikke budsjettert med en avsetning i 2023. For 2024-2026 er det avsatt totalt 79,5 mill. kr som en generell avsetning til disposisjonsfond.
Kommunen skal til enhver tid ha et udisponert disposisjonsfond på minst 4 % av brutto driftsinntekter, som buffer ved et eventuelt driftsunderskudd og til investeringsformål.	Målet vil nås med planlagte avsetninger i planperioden. Per 01.10 var udisponert disposisjonsfond på 310 mill. kr, dvs 6 %. Budsjetterte avsetninger i perioden utgjør samlet 79,5 mill. kr.
Kommunens egenandel til investeringer skal være 10 % på samlet investeringsportefølje ekskl. VARF.	Det er ikke budsjettert med egenandel til investeringer i perioden. Det er imidlertid budsjettert med salgsinntekter av kommunale boliger som inngår som finansiering av investeringene på 482 mill. kr i perioden.
Kommunen skal ha en andel gjeld som belaster driften som ikke overstiger 52 % av brutto driftsinntekter og samtidig ivaretar generasjonsprinsippet.	Det planlegges med en gjeldsgrad på maksimum 52 % i perioden.
Årlig avsetning til investeringer i prosent av brutto driftsinntekter skal være større enn 0,25	I budsjett og økonomiplan er det lagt inn salg av kommunale boliger. Salget inngår som finansiering av investeringer og erstatter tidligere måltall.

Kommunens økonomiplan for de fire neste årene skal ses i lys av det investerings- og driftsbehov kommunen vil ha i et perspektiv på inntil 8 år.	Ved planlegging vurderes demografi og utvikling av tjenestebehov. Investeringer planlegges i et 8-års perspektiv.
Kommunen skal ha myndiggjorte virksomhetsledere med ansvar for kostnadskontroll og en effektiv bruk og forvaltning av tildelte økonomiske ressurser.	Kommunen har rammestyring. Avvik i virksomhetenes resultat samlet for 2021 var under om lag 3 %.

Det er foreslått å endre det finansielle nøkkeltallet for årlig avsetning til investeringer i den kommende økonomiplanperioden. Det budsjetteres med salg av kommunale boliger som skal benyttes til egenfinansiering av investeringer. Som en følge av dette avsettes det ikke midler fra driften.

Finansielle måltall

Finansielle måltall økonomi		
MÅL: God kommuneøkonomi	Resultat 2021	Måltall
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	2,4 %	1,75 %
Samlet avsetning i budsjettet av brutto driftsinntekter	0,37 %	0,50 %
Andel gjeld som belaster driften i prosent av brutto driftsinntekter	41,5 %	< 52 %
Egenfinansiering av investeringsporteføljen ekskl. VARF per økonomiplanperiode av netto investeringsbehov.	Budsjett-måltall	10 %
Udisponert disposisjonsfond av brutto driftsinntekter	5,95 %	> 4 %
Årlig avsetning til investeringer av brutto driftsinntekter	0,22 %	0,25 %

¹ Konserntall fra SSB

² KOSTRA gruppe 11 erstatter tidligere KOSTRA gruppe 13 fra 2020. Kostra gruppe 11 er kommuner med 45 000- 75 000 innbyggere.

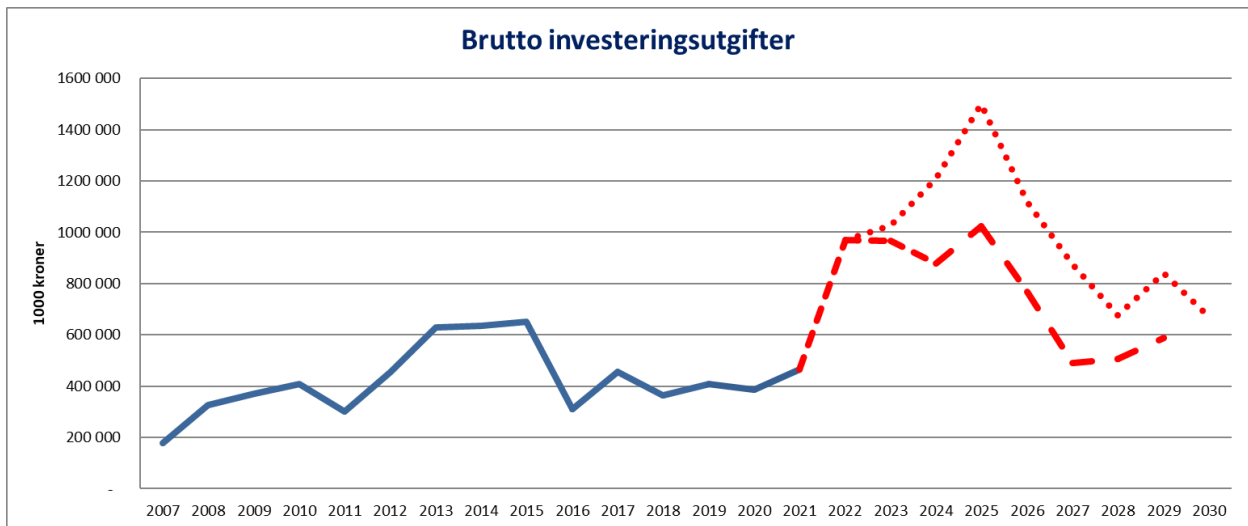
³ Tallene gjelder for kommunen som konsern, dvs. kommunen inklusiv kommunale foretak og andel av interkommunale selskaper.

7 Investeringer

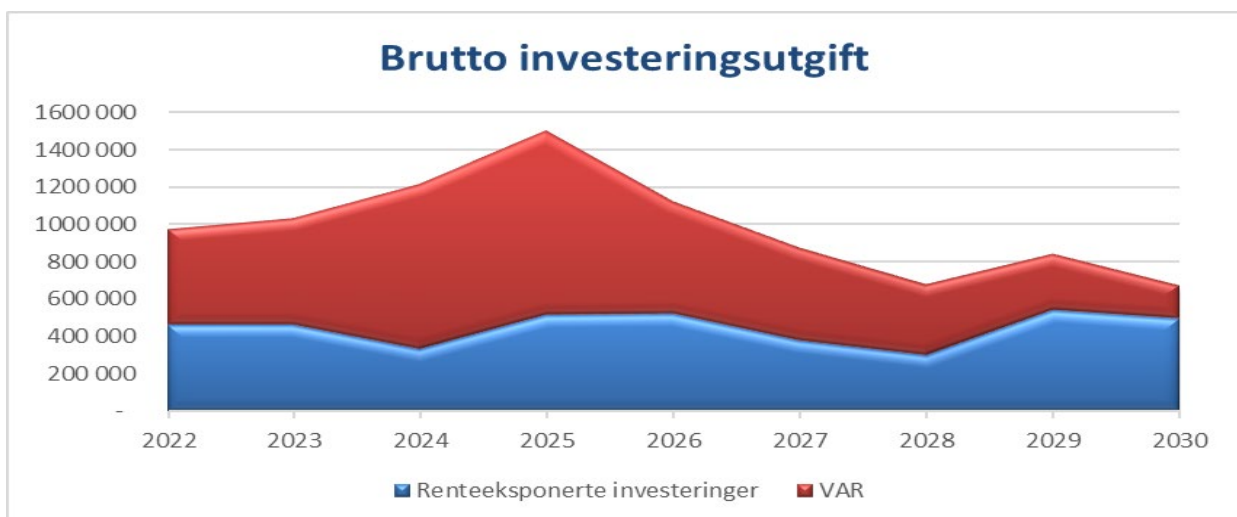
7.1 Investering og finansiering

Kommunal regnskapsstandard regulerer hvilke utgifter som kan føres i investeringsregnskapet. Kravene er at den eiendel som anskaffes skal være av vesentlig verdi og til varig eie eller bruk, dvs. en verdi som overstiger 100 000 kr og har en levetid på minst 3 år.

Diagrammet under viser brutto investeringsutgifter siden 2007. Den prikkete øverste linjen viser kommunens budsjetterte investering i perioden 2023-2030 målt mot det som er angitt for perioden 2022-2025 i foregående økonomiplan. Økningen er betydelig. Flere av prosjektene er oppjustert på bakgrunn av den senere tids ekstraordinære prisvekst. Det er også innarbeidet nye utgiftsrammer for blant annet renseanlegget på Alvim og utbyggingen av Grålum barneskole som vedtatt i bystyresaker i 2022.

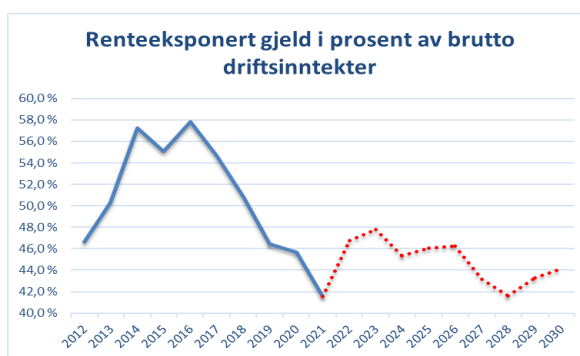
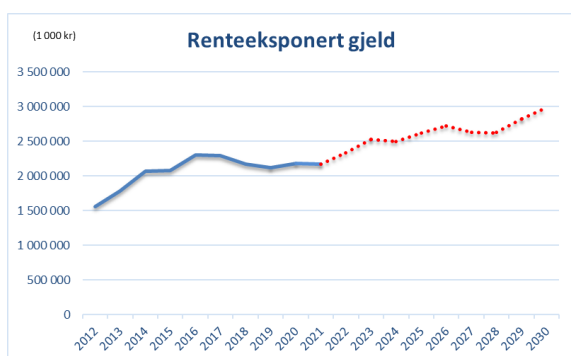
Fordelingen mellom renteksponte og investeringer innen vann, avløp og renovasjon (VAR):

Fra og med 2021 har investeringsporteføljen blitt planlagt ut ifra at gjelden målt i prosent mot inntektene ikke skal overskride 52%. I bystyresak «Rammer for drift 2022-2025 og investeringer i et 8-års perspektiv» vedtok bystyre nye rammer for framtidige investeringer;

«Det planlegges i et 8-årsperspektiv å holde gjeldsgraden lav. Måltallet for gjeldsgraden fastsettes til 52%.»

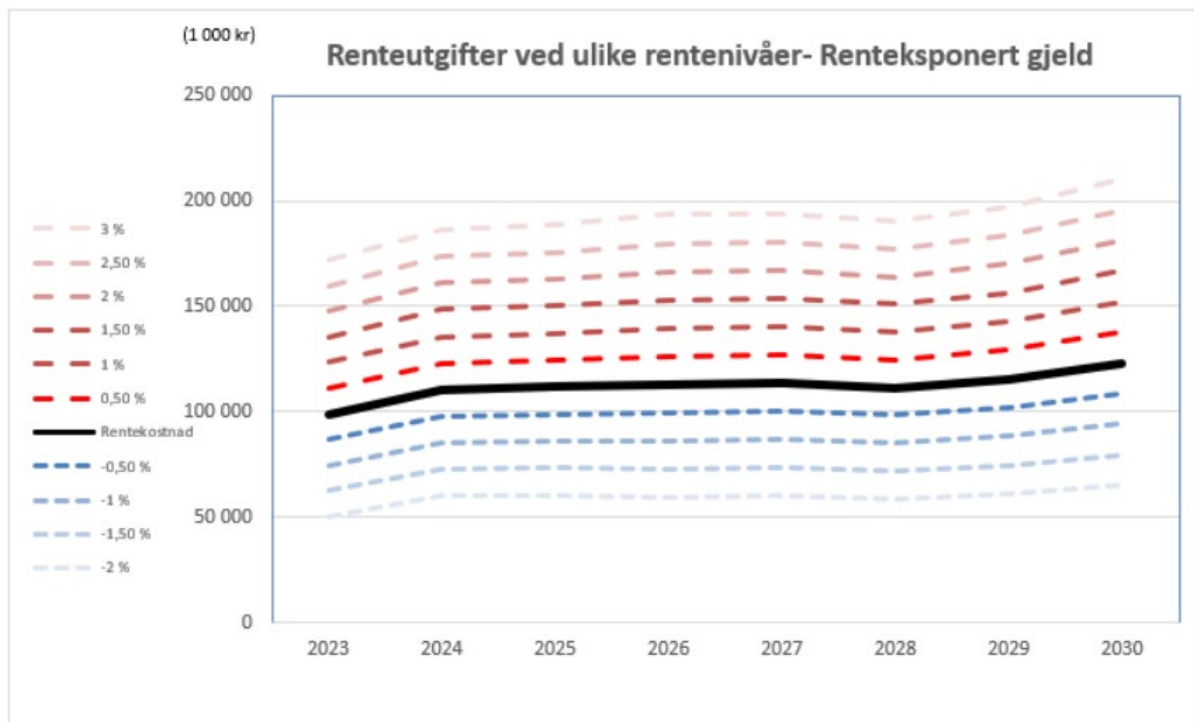
Det legges opp til at måltallet overholdes i hele 8 års-perspektivet. Gjeld som belaster driften vil være alle låneopptak til investeringer som ikke er relatert til selvkostområdene vann, avløp, renovasjon, feiing og slam. Gjeld som er sikret gjennom statlige kompensasjonsordninger er heller ikke omfattet. I kommunal sektor er gjeld som belaster driften betegnet som rentekspontert gjeld.

Det legges i perioden opp til et stort salg av boliger. Beregnede inntekter fordelt på åtte år er 952 mill. kr. Salget inngår som finansiering av kommunens investeringer. Dette medfører at den renteksponterte gjelden i prosent av brutto driftsinntekter vil ligge godt under måltallet. Salget medfører også at det ikke er budsjettert med fondsfinansiering eller overføring fra drift til investering i handlingsplanperioden. Budsjettert utvikling i rentekspontert gjeld er gjengitt under.

Som det framgår av diagrammene over er det budsjettert med en vekst i kommunens renteksponterte gjeld. Den vil være på om lag 2,7 mrd. kr i 2026 og 3,0 mrd. kr ved utgangen av 2030. Rentekspontertgjeld målt i % av brutto driftsinntekter vil derimot stige fram til 48 % i 2023, for så å falle til 44% i 2030. Brutto driftsinntekter er da justert i perioden med 2,5 % årlig som følge av normal lønns- og prisvekst. Ved uendret rente, skal dermed gjeldsbelastningen sett opp mot kommunens samlede inntekter være stabil.

Det er forbundet en betydelig renterisiko ved den renteksponterte gjelden. Diagrammet nedenfor illustrerer kommunens totale rentekostnader for ulike rentenivåer av den renteksponterte gjelden. Diagrammet tar utgangspunkt i markedets renteforventing ved budsjetteringstidspunktet for gjeldende budsjett og framover i tid. Det er forventet en rente på 4,08 % i 2023 stigende til 4,24 % i 2026.

7.2 Investeringsoversikt

Byggenæringen er i en krevende situasjon med store svingninger i pris på byggevarer og råvarer som følge av koronasituasjonen og krigen i Ukraina. Det er stor ubalanse i markedet og ekstraordinær prisøkning på råvaremarkedet generelt, og spesielt på sement, trelast, trebaserte plater, stål og vann- og avløpsrelaterte produkter. Samlet sett skaper situasjonen store utfordringer for risikofordelingen i kontrakter mellom entreprenør og byggherre. Den ekstraordinære prisstigningen gjør at det er stor usikkerhet ved avsetningene som er gjort i perioden. De fleste bevilgninger og avsetninger har derfor måttet økes fra tidligere handlingsplan med begrunnelse i den ekstraordinære prisstigningen i senere tid.

For å redusere kommunens kostnader til renter og avdrag i perioden er oppstart på flere av kommunens store investeringsprosjekter utsatt i tid.

For flere av prosjektene i økonomiplanen er verken prosjektering eller mulighetsstudie gjennomført ennå. Dette medfører at avsetningene for enkelte prosjekter er angitt med stor usikkerhetsmargin og at prosjektkostnadene kan bli rimeligere eller opptil 50 prosent høyere enn det som er lagt inn i budsjettet.

Kommuneområde velferd

	Investeringer (mill. kr)										Totalt
	Tidl. bevilget	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030		
Kommuneområde velferd											
Kompetansesenter rus og psykisk helse											
Bofellesskap med bemanning - psykiatriboliger								0,5			0,5
Omsorgstjenester											
Nye plasser Haugvoll	2,0	1,2	1,2	193,6	175,0	95,0					468,0
Inventar og ustyr (senger, el. hev og senk dusjstol, medisintraller, nettverk)	18,0	2,3									20,3
Oppgradering og nybygg Tingvoll inkl. nytt produksjonskjøkken					1,2	3,5	2,3	172,0	287,0		466,0
Kurland sykehjem, innvendige utbedringer	0,3	10,0									10,3
Tingvoll sykehjem, innvendige utbedringer	0,3	10,0									10,3
Utbedringer Kruselokka sykehjem/hjemmetjeneste sentrum	0,3	10,0									10,3
Prestekragen, utbedring av uteområde/etablere lekeplass	0,1	0,2									0,3
Møteplasser demente		0,2	4,8								5,0
Bærekraft 2030: ombygging Kruselokka		2,0									2,0
Bærekraft 2030: Ombygging Tingvoll og Hannestad til felles dagsenter på Tingvoll		2,0									2,0
Forvaltning og utvikling											
Boligsosial handlingsplan	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	45,0
Bærekraft 2030: Erstatningsboliger kommunalt disponible boliger			15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	105,0
Stenerødheimen, utbedre avvik og pålegg hovedverneombud	3,0	4,0	8,0								15,0
Digitale samhandlingstavler		0,5	2,6								3,1
Nøkkelskap for biler	0,2	0,4									0,5
Boveiledning											
Holleby, klargjøre alternativt lokale	5,0	2,0									7,0
NAV											
Inventar og utstyr		3,8									3,8
Sum Kommuneområde velferd	34,1	53,5	36,6	213,6	196,2	118,5	22,3	192,5	307,0		1174,3

60 nye sykehjemsplasser Haugvoll

Haugvoll sykehjem åpnet med 64 nye plasser i mars 2011. Det arbeides nå med planer om å bygge 60 nye plasser på Haugvoll i byggetrinn 2, og i tillegg lokaler til samlokalisering av hjemmetjenesten Øst. Det er lagt inn midler til planlegging av utbyggingen i årene 2023-2024. Midler til byggingen av sykehjemmet er lagt inn i perioden 2025-2027. Totalt er det avsatt 468 mill. kr. Det er innarbeidet 66 mill. kr i investeringstilskudd fra husbanken til prosjektet.

Hjemmetjenesten Øst må flytte ut av Haugvoll før byggearbeidene starter. I Bærekraftrapporten er det et tiltak på samlokalisering av hjemmetjenesten Øst i leide lokaler. Det kan være et alternativ at hjemmetjenesten Øst leier lokaler også etter at nye Haugvoll står klart. Dette vil i så fall medføre redusert plassbehov og reduserte byggekostnader for nye Haugvoll.

Arbeidet med regulering av tomten startet opp i 2021.

Oppgradering og nybygg Tingvoll inkl. nytt produksjonskjøkken.

Det er avsatt midler i 2026-2028 til oppstart av arbeidet. Inkludert i dette vil være vurdering av oppgradering av eksisterende bygg, vurderinger knyttet til mulige nybygg inkludert nytt produksjonskjøkken. Det er lagt inn midler til utbygging med 172 mill. kr i 2029 og 287 mill. kr i 2030. Samlet er det lagt inn 466 mill. kr. til formålet.

Utbedringer Tingvoll sykehjem

Det er satt av til sammen 10,3 mill. kr i 2022 og 2023 for å gjennomføre utbedringer ved Tingvoll sykehjem. Disse utbedringene planlegges i den nyeste delen av sykehjemmet. Utbedringene omfatter skyllerom, å flytte små avdelingskjøkken og samle dem på ett sted og å få på plass et pauserom for ansatte.

Møteplasser demente

Det er innarbeidet totalt 5,0 mill. kr i 2023/2024 for å omgjøre eksisterende lokaler til møteplasser for demente. Det er foreløpig ikke avklart hvilke lokaler som kan egne seg til formålet.

Utbedringer Kurland sykehjem

Det er satt av totalt 10,3 mill. kr i 2022 og 2023 for å gjennomføre utbedringer ved Kurland sykehjem. Utbedringene omfatter å bygge nye avdelingskjøkken i storstuene i 2, 3 og 4 etasje for å få bedre samhandling mellom avdelingene og lette arbeidssituasjonen til ansatte og å flytte pasientrom fra storstua i 3 og 4 etasje inn der avdelingskjøkkenet har vært. I den forbindelse kan det også bli vurdert om det er mulig å få flere bad og toaletter til pasientene.

Utredning og utbedring Kruseløkka sykehjem/hjemmetjeneste

Det er satt av til sammen 10,3 mill. kr i 2022 og 2023 til utbedringer ved Kruseløkka sykehjem og i lokalene som benyttes av hjemmetjenesten i samme bygg. Behovet for utbedringer må ses opp mot tiltak i «Bærekraft 2030». Det vil bli nærmere vurdert hvordan de avsatte midlene skal benyttes.

Erstatningsboliger kommunalt disponerte boliger og boligsosial handlingsplan

Det planlegges salg av flere kommunale boliger. Flere familier har behov for bistand til å skaffe større kommunale eller tilpassede boliger. Slike boliger har kommunen få av i dag. Det er innarbeidet 15 mill. kr fra 2024 og ut planperioden for å kunne gå til innkjøp av større boliger som dekker fremtidige behov. Dette kommer i tillegg til 5 mill. kr til boligsosiale formål hvert år i perioden, som også vil finansiere innkjøp og rehabilitering av utleieboliger. Det forventes tilskudd fra Husbanken til kjøp av utleieboliger.

Holleby avlastning

Det er lagt inn 7 mill. kr til klargjøring av alternative lokaler til Holleby med slutføring i 2023. På Holleby tilbys døgnavlastning til barn og unge med funksjonsnedsettelse.

Inventar og utstyr NAV

Det er i 2023 innarbeidet midler til inventar og utstyr til NAV i forbindelse med innflytting i nye kontorlokaler med kr 3,8 mill. kr.

Stenerødheimen - utbedre avvik og pålegg

Det er tidligere bevilget 3 mill. kr til å utbedre avvik og pålegg fra hovedverneombud. Foreløpige vurderinger tilsier at det må gjøres mer omfattende tiltak enn først antatt. Det er i budsjett og handlingsplanen derfor innarbeidet totalt 15 mill. kr til tiltaket. Det vil bli fremmet egen beslutningssak våren 2023.

Bærekraft 2030: Oppgradering Kruseløkka

Som en del av Bærekraft-tiltaket med å redusere antall sykehjems plasser planlegges det å endre fra rullerplasser ved Kruseløkka sykehjem til langtids plasser. Det medfører et behov for å oppgradere et av rommene til medisinerom. 2 mill. kr er satt av.

Bærekraft 2030: Samlokalisere dagsenterene Tingvoll og Hannestad

Det foreslås å slå sammen dagsenterne på Tingvoll og Hannestad til ett felles dagsenter. Det vil kreve oppgradering av lokaler ved Tingvoll. Det er lagt inn 2 mill. kr til tiltaket.

Kommuneområde oppvekst

	Investeringer (mill. kr)									
	Tidl. bevilget	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Kommuneområde oppvekst										
Grunnskole, SFO og grunnskoleopplæring for voksne										
Handlingsprogram IKT skoler og barnehager 2021-2024	22,0	12,0	10,0							44,0
Handlingsprogram IKT skoler og barnehager 2025-2028				12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	15,0	75,0
Kapasitetstiltak	18,6	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	42,6
Utredning og utbedring av arbeidsplasser					5,0	7,0	7,0			19,0
Utbedringer Regnbuen/Kurland	3,0	1,5	10,0	25,0	1,0					40,5
Lærerarbeidsplasser- Ullerøy	3,5	4,0								7,5
Kurland barneskole - kapasitet og utvikle paviljonger						0,5	0,5	50,0	70,0	121,0
Ombygging og utbygging Grålum barneskole	3,0	55,0	53,0	4,0						115,0
Ullerøy leirskole	11,5	17,0	1,0							29,5
Gymsal og kapasitet Kruseløkka			0,5	1,0	37,0	62,0				100,5
Oppgradering Tindlund barneskole	2,0		2,0	20,0	130,0	16,0				170,0
Tindlund ungdomsskole - økt kapasitet og oppgradering				1,0	1,0	20,0	100,0	100,0		222,0
Borgen barneskole - økt kapasitet						1,0	15,0	43,0		59,0
Forsterket skolearenaer (Sarpsfossen)- kapasitet barneskole og ungdomsskole						0,5	1,0	26,5	58,5	86,5
Sandbakken barne- og ungdomsskole - kapasitet						0,5	1,0	35,0		36,5
Lærerarbeidsplasser Lande barneskole		0,5	4,6	2,3						7,4
Lærerarbeidsplasser- Jelsnes	0,3		4,1	1,5						5,9
Lærerarbeidsplasser- Navestad			0,2	4,4	1,7					6,3
Sum Kommuneområde oppvekst	63,9	93,0	88,4	74,2	191,7	123,5	199,0	266,5	88,0	1188,2

Handlingsprogram IKT

Det er innarbeidet totalt 46 mill. kr i handlingsplanperioden 2023-2026 til realisering av Handlingsprogram for digital oppvekst i skoler og barnehager. Behovet for investeringsmidler til digitalt utstyr ved skoler og barnehager er økende.

Kapasitetstiltak

Noen av kommunens barnehager og grunnskoler trenger økt kapasitet, mer fleksible læringsarealer eller andre bygningsmessige tilpasninger. For å kunne imøtekomme ulike behov gjennom barnehage- og skoleåret avsettes det årlig 3 mill. kr til kapasitetstiltak.

Sarpsfossen skole avdeling Regnbuen ved Kurland barneskole

Som følge av økt antall elever og ansatte har skolen behov for mer areal. Det er i 2022 gjennomført en mulighetsstudie for å se på ulike løsninger. Tiltaket er tenkt løst ved at Regnbuen får tilført areal fra Kurland skole, som igjen får dette erstattet med et nytt tilbygg. Det er totalt avsatt 40,5 mill. kr til mulighetsstudien, forprosjekt og tiltak. Tiltaket planlegges ferdigstilt i 2025. Etter endt prosjektering vil det bli lagt frem en sak for politisk behandling.

Arbeidsplasser

Det er avsatt midler til utbedring og tilpasning av arbeidsplasser i oppvekst. Innvendige ombyggingstiltak for bedre arbeidsplasser for de ansatte i barnehager og skoler prioriteres. Det vurderes samtidig utbedring av garderobe- og toalettforhold for personalet der dette er mulig innenfor byggenes areal. Arbeidsplassene og garderobene ved Ullerøy barneskole blir ferdigstilt vinter 2023. Lande barneskole har også behov for utbedring av arbeidsplassene for de ansatte. Planlegging av dette arbeidet starter i 2023, med mål om ferdigstillelse 2025. Det er innarbeidet om lag 12 mill. kr til lærerarbeidsplasser på barneskolene Navestad og Jelsnes.

Grålum barneskole

Ved Grålum barneskole er det nødvendig å erstatte skolens eldste bygg og utvidelse av arealene for å håndtere elevtall og få tilfredsstillende arbeidsplasser for de ansatte. Utbygging på Grålum gjennomføres i 2023 og 2024. Det er avsatt 115 mill. kr til tiltaket.

Tindlund barneskole

I forbindelse med saken om skole vest i 2017, ble det utarbeidet en mulighetsstudie for Tindlund barneskole. Skolen har behov for å utvide kapasiteten og erstatte deler av eksisterende bygningsmasse. Videre arbeid med mulighetsstudiet og prosjektering gjøres i 2023 og 2024. Etter endt prosjektering vil det bli lagt frem en sak for politisk behandling. Det er foreløpig avsatt 170 mill. kr til tiltaket.

Tindlund ungdomsskole

Det planlegges for en oppgradering og utvidelse av kapasiteten. Planleggingen av dette vil starte opp i 2025, med mål om gjennomføring i 2027 - 2029. Det er totalt avsatt 222 mill. kr til dette tiltaket. I tråd med bystyret 12.12.2019 angående skole vest, ble det vedtatt at det skal vurderes mulighet for areal som kan tilrettelegges for forsterkede avdelinger. Etter endt prosjektering vil det bli lagt frem en sak for politisk behandling.

Ullerøy leirskole

Som oppfølging av bystyrets vedtak om at alle elever på 6. trinn skal ha sitt leirskoletilbud ved Ullerøy leirskole, har det vært gjennomført en mulighetsstudie og prosjektering. Det er avsatt 29,5 mill. kr for å kunne gjøre de utbedringene og utvidelsene som er nødvendig. Byggarbeidene starter opp høsten 2022, med ferdigstilling sommeren 2023.

Gymsal og kapasitet Kruseløkka

Det ble i 2020 og 2021 gjennomført en mulighetsstudie vedrørende ny gymsal til Kruseløkka ungdomsskole. Da det ikke er plass til ny gymsal på skolens tomt, er andre nærliggende områder vurdert. Det er avsatt midler til prosjektering i 2024 og 2025 med plan om bygging i 2026 og 2027. Totalt er det avsatt 100,5 mill. kr til prosjektet. Etter endt prosjektering vil det bli lagt frem en sak for politisk behandling.

Sarpsfossen skole

Sarpsfossen skole har tre avdelinger, Regnbuen, Maren Juel og Studio. Antall elever med behov for plass ved skolen tilsier at kapasiteten bør økes. Det planlegges for en mulighetsstudie i 2026 og 2027, med byggestart i 2028. Det er avsatt 86,5 mill. kr til investeringen. I forbindelse med mulighetsstudiet vil det bli lagt frem en sak for politisk behandling.

Borgen barneskole

Borgen barneskole ligger i en skolekrets med mye utbygging. Prognosene viser at antall elever i skolekretsen vil øke i planperioden. Med dagens kapasitet vil det bli utfordrende å kunne ta imot forventet antall elever. Det vil derfor være behov for å øke kapasiteten ved skolen. Det er avsatt 59 mill. kr til dette tiltaket som har forventet oppstart i 2027. I forbindelse med mulighetsstudiet og prosjekteringen vil det bli lagt frem en sak for politisk behandling.

Sandbakken barne- og ungdomsskole

På grunn av en periodevis sterk vekst i området, har det vært et umiddelbart behov for flere klasserom og arealer ved skolen. Noe er imøtekommet ved faste paviljonger som ferdigstilles høsten 2022. Dette tiltaket tar kun av for den aller mest prekære delen av veksten. Ved endrede prognoser, kan midlene overføres til å utvide kapasiteten i sentrum eller andre steder der det kommer en uforholdsmessig sterk vekst i perioden.

Kurland barneskole

For å ha nok opplæringsareal, har skolen i dag SFO og klasserom i paviljonger og i den gamle vaktmesterboligen. Disse arealene bør erstattes av nye og mer funksjonelle arealer. Før oppstart av dette arbeidet vil nye prognoser si noe om kapasiteten ved skolen må økes. Det planlegges for en mulighetsstudie i 2027, med påfølgende byggearbeider. Det er avsatt totalt 121 mill. kr til dette tiltaket. I forbindelse med mulighetsstudiet og prosjekteringen vil det bli lagt frem en sak for politisk behandling.

Kommuneområde samfunn

	Investeringer (mill. kr)									
	Tidl. bevilget	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Kommuneområde samfunn										
Kultur										
Tilpasninger idrettsbygg	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Nytt bibliotek	44,0	97,0	2,2							143,2
Utstyr Sarpsborg Scene	1,0	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	7,4
Plan og samfunnsutvikling										
Investeringsprogram for Østre bydel		2,0	13,0	2,0	1,0					18,0
Byggesak, landbruk og kart										
Tiltaksplan Tunevannet og Isesjø	3,0	0,5								3,5
Utstyr kart og oppmåling	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	2,6
Sum Kommuneområde samfunn	48,8	101,1	16,8	3,6	2,6	1,6	1,6	1,6	1,6	179,2

Nytt bibliotek

Byggearbeidene er igangsatt og går etter planen. Prosjektet ble i 2. tertial 2022 tilført 1 mill.kr til montering av et solcelleanlegg på taket av det gamle biblioteket. Anlegget vil kunne produsere 47 000 kw/h pr. år. Prosjektet vil gjennomføres innenfor en økonomisk ramme på 143,2 mill. kr. Forventet ferdigstillelse er november 2023.

Investeringsprogram for Østre bydel

Som et ledd i satsingen på å bedre levekårene og løfte området Østre bydel er det avsatt 18 mill. kr til investeringer i perioden 2023-2026. Dette omfatter blant annet utvikling av kvartal 88 til park/møteplass og etablering av bydelshus. Investeringene kan også bidra til å utløse statlige og/eller regionale tilskuddsmidler. Prioritering av investeringer vil være i samsvar med prioriterte tiltak i handlingsprogram for Østre bydel.

Kommuneområde organisasjon

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Kommuneområde organisasjon										
Økonomi										
Nye felles fagsystemer (lønn/økonomi moduler)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Justeringsavtale Hafslundtunet	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1		-0,9
Justeringsavtale Guslundåsen	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,6
Justeringsavtale Grimstadtunet	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,4
Justeringsavtale Bjørnstad		-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-1,2
Sum Kommuneområde organisasjon	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	1,4

Virksomhet økonomi har systemansvar for kommunens økonomi- og personalsystem Visma. I budsjettet er det lagt inn avsetning til investering til nye moduler. Modulene gjelder i hovedsak lønn, personal og økonomi. Nye fagsystemer skal blant annet bidra til å effektivisere driften. Inntekter fra justeringsavtalen er refundert merverdiavgift. Denne er iht. avtalene utbetalt utbygger som en engangssum, og tilbakebetales kommunen over en periode på ti år fra staten.

Kommuneområde teknisk

	Tidl. bevilget	Investeringer (mill. kr)									Totalt
		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030		
Kommuneområde teknisk											
Park											
Opprustning parker og plasser	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	13,5
Etablering av lekeplass Gaupefaret		0,5									0,5
Publikumstoalletter friluftsområder					4,0						4,0
Oppgradering Høysand, bobil/tømming etc	2,5	1,5									4,0
Oppgradering av skolegårder	4,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	20,0
Oppgradering av område ved Tunevannet			4,0								4,0
Lekeplass ved Tunevannet									3,0		3,0
Videreutvikle aktivitetspark Torsbekk/dumpa (Sarpsborg idrettsråd)									3,0		3,0
Ny stubbefres til graver									0,5		0,5
Utskifting av gressklipper (baneklipper med oppsamler)		0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	6,4
Lekeapparater	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	2,3
Innkjøp av robotklippere parkavdeling									1,2		1,2
Felles driftsentral kommunalteknikk	1,0	1,0	1,0	1,0							4,0
Tiltak på statlig sikrede friområder der tilskudd gis		0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	3,2
Oppgradering av område ved Eidet (tilskudd)		0,8	1,5	1,5							3,8
Samferdsel											
Pellygata- oppgradering	2,0	16,0	2,0								20,0
Pellygata- standarheving sykkelfelt (rød asfalt, belønningsmidler)		1,0									1,0
Oppgradering av kommunale veier	10,5	10,5	10,5	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	103,5
Universell utforming av bussholdeplasser	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	8,9
Veidel av uforutsette kabel- og ledningsprosjekt	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	36,0
Trafikksikkerhetstiltak (trygge skoleveier/fartsbegrensende tiltak)	5,0	5,0	5,0	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	48,0
Elbillading	7,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	31,9
Opparbeidelse innfartsparkering Korsgata/ Torsbekk						12,0					12,0
Opparbeidelse av parkeringsplass Glengshølen			3,0								3,0
Overtagelse av vei Øketangen Nord og Kålvikveien	3,0	3,0									6,0
Prosjektering g/s vei Greåkerdalen fra Gml Kongevei tom Dalveien (belønningsmidler)		1,0									1,0
Overtakelse og oppgradering av private veier til friluftsområder									9,0		9,0
Oppgradering til LED- gatebelysning		15,0	15,0	0,4							30,4
Programområdetiltak (kommunal egenandel bypakke fase 2)											
St. Mariegata, etablere sykkelfelt			0,2								0,2
Lande skole, etablere GS-vei			1,5								1,5
Vingulmorkveien, etablere sykkelvei med fortau			9,0	10,0							19,0
Gang og sykkelvei- lang Fylkesvei mellom Lundeveien og Småbergveien	2,3		4,2								6,5
Tuneveien øst (fv118-til bru), etablere sykkelvei med fortau			4,5	4,5							9,0
Rådmann Dalens vei, etablere GS-vei				6,5							6,5
Greåkerdalen (nordre del), etablere GS-vei				5,0	10,0	5,0					20,0
Sarpsborg sentrum, etablere sykkelfelt						8,0					8,0
Madam Arnesens vei, etablere GS-vei						7,5					7,5
Sverresgate – Hjalmar Wessels vei, fra St. Nikolasgate til Oskar Pedersens vei GS-vei						13,5					13,5
Brannvesenet											
Nytt øvingsområde brannvesen	8,2		7,0								15,2
Befolkningsvarslingssystem				0,4							0,4
Utstyr/verktøy beredskap brann	0,6	0,9	0,3	0,3	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2		3,4
Tilbygg brannvesenet (carport)			2,1								2,1
Byggmessige tilpasninger - Brannordningen	4,9	2,0									6,9
Båt brannvesen			1,2								1,2
Kombinert vifte/vannkanon- større branner		2,3									2,3

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Kommuneområde teknisk										
Verksted og transport (ekskl. selvkost)										
Biler og maskiner vei/grønt	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Biler og maskiner vei	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Biler maskiner og annet teknisk utstyr verksted/transport/vaskeri	9,4	9,4	9,4	9,4	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	84,9
Biler og maskiner eiendom	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	31,5
Feiebil								6,0		6,0
El-personbiler til dagsenter og boveiledning (9-seter minibusser)			3,3							3,3
Utskifting til elbiler Tingvoll (ladeprosjeket)	5,0	5,0								10,0
16-seter med rullestolplasser til transporten	3,0	3,0	3,0	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	30,0
Skifte hjulgraver - vei og park								3,0		3,0
Utskifting volvo lastebil - vei og park							3,0			3,0
Biler brann	0,4	1,2	0,5	1,2	0,5	1,2	0,5	1,2	0,5	7,2
Skogbrannbil (og reserve mannskapsbil)		6,9								6,9
Tunge beredskapskjøretøy - Brannvesen				9,0	7,3	9,7			10,0	36,0
Lastebil vaskeri (ny fossilfri)					1,0					1,0
Lastebil- Utskiftning Iveco			0,7							0,7
9 seter-Tingvoll, Yngre demente		0,6								0,6
9 seter stk. -Bolig Kirkeveien		1,2								1,2
Biler- hjemmetjenesten, bofellesskap		5,0								5,0
Eiendom										
Sig. Skalds gate, SD- anlegg	0,5	0,4								0,9
Utskiftning av ventilasjon Kurland sykehjem	0,6	4,5	5,0							10,1
ENØK Styrings-og varslingsanlegg		2,0	2,0							4,0
Smarte bygg - driftsentral	2,0	1,0	1,0	1,0						5,0
Sarpsborg rådhus, skifte ventilasjon og varmeanlegg	57,0	3,2								60,2
Rehabilitering og sikring av bygg	3,0	2,0	2,0	4,0	2,0	4,0	4,0	4,0	4,0	29,0
Heiser	2,0	1,0	1,0		2,5		2,5			9,0
Forskriftskrav (Brann, legionella m.m)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	9,0
Universell utforming kom. bygg	1,0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	13,0
Regulering og opparbeidelse Tune senter II	1,5		2,0	27,0						30,5
Regulering / utvikling Yvenåsen	17,5		22,5	2,5						42,5
Anleggsbidrag Yvenåsen	-8,8		-11,3	-1,3						-21,3
Opparbeidelse boligfelt Navestad/Berg (del 1.)	4,4		13,0	24,1						41,5
Strategisk oppkjøp og utvikling av eiendom	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	45,0
Utvidelse IKA,arkiv og kontor	62,5	2,0								64,5
Lyskrav Sarpsborg Stadion		7,0								7,0
Ny ambulansestasjon	33,0	28,0	3,0							64,0
Rehab. og oppgradering basseng Tindlund		1,0	19,0							20,0
Ravneberget fengsel- utleie (forprosjekt)	1,0	0,5	3,0	54,6	28,6					87,7
Sparta Amfi- oppgradering		15,0								15,0
Utskifting SD-anlegg	5,4	2,3		3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	25,7
Renholdsroboter	1,0	1,0								2,0
Oppgradere tilfluktsrom		0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,0
Solcelleanlegg Borgen sykehjem		2,0								2,0
Grålum ungdomsskole - Solcelleanlegg		2,0								2,0
Haugvoll sykehjem - Solcelleanlegg		2,0								2,0
Sandbakkenhallen - Solcelleanlegg		3,0								3,0
Kirken										
Maskiner og utstyr	0,5		0,5		0,5		0,5		0,5	2,5
Utbedringstiltak kirkebygg fase 2		0,5	3,0	3,0	3,0	3,0				12,5
Sum Kommuneområde teknisk	270,2	198,6	180,1	213,6	118,7	123,4	69,8	73,5	91,0	1338,7

Rehabilitering og oppgradering av basseng Tindlund

Bassenget på Tindlund-skolene har setningsskader. Hvis bassenget fortsatt skal brukes til svømmeopplæring må det rehabiliteres. Renseanlegget er oppgradert tidligere, men det er selve bassengkroppen som må skiftes ut og stabiliseres. Det settes av 1 mill. kr. i 2023 for å vurdere løsninger for bassenget/svømmeopplæringen og 19 mill. kr. i 2024 til gjennomføring av tiltaket.

Sparta amfi – oppgradering

Det pågår en sak om langsiktig utvikling av Sparta amfi. Det er ikke satt av investeringsmidler i 8-årsperioden, da utredningen må avklare nærmere hvilken bruk Sparta amfi og Ungdomshallen vil ha i årene som kommer. Taket må skiftes i 2023 på grunn av flere lekkasjer. Det er satt av 15 mill. kr til dette.

Oppgradering av tilfluktsrom

Det settes av 0,5 mill. kr årlig til å oppgradere og utbedre avvik på tilfluktsrom.

Opparbeidelse av tomtefelt

Det er satt av investeringsmidler til opparbeidelse og forventede salgsinntekter på enkelte av boligfeltene som er under utvikling. For andre boligfelt er det kun satt av midler til regulering og prosjektering. Felles for alle feltutbygginger er at de må til ny politisk behandling med oversikt over opparbeidelseskostnader, forventede salgsinntekter og evt. anleggsbidrag.

Solcelleanlegg på Borgen sykehjem, Haugvoll sykehjem, Grålum ungdomsskole, og Sandbakkenhallen

Det settes av til sammen 9 mill. kr i 2023 til å etablere solcelleanlegg på Borgen sykehjem, Haugvoll sykehjem, Grålum ungdomsskole og Sandbakkenhallen. Solcelleanleggene vil kunne til sammen kunne produsere drøye 510 000 kwh. Med en budsjettpris på 2,73 kr. pr. kwh vil dette gi en årlig kostnadsreduksjon på 1,4 mill. kr. pr. år.

Ravneberget kvinnefengsel - Utvidelse

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) ønsker å utvide Ravneberget fengsel. KDI har i den forbindelse bedt Sarpsborg kommune om å utrede mulighetene for å utvide dagens fengsel basert på leverte prinsippskisser. Prinsippskissene viser ønsket utvidelse med inntil 40 plasser og ett tilbygg på ca. 1600 m2. Utvidelsen vil innbefatte omfordeling av 20 eksisterende plasser og 20 nye plasser.

Formannskapet vedtok i møte 25.03.21:

- Det benyttes inntil kr 1.000.000 til oppstart av regulering og en mulighetsstudie på utvidelsen av Ravneberget fengsel.

KDI garanterer kostnader forbundet med utarbeidelsen av detaljreguleringsplan og mulighetsstudie med inntil 1 mill. kr uavhengig av utfallet av reguleringsprosessen og mulighetsstudien. Det er inngått en avtale som sikrer dette.

Det er stor usikkerhet rundt hva investeringskostnaden på Ravneberget vil kunne bli. Det er foreløpig avsatt om lag 88 mill.kr. Kommunedirektøren vil komme tilbake til bystyret når utarbeidet konsept foreligger. Kommunens utgifter i forbindelse med investeringen er forutsatt dekket gjennom økt husleie.

Regulering og mulighetsstudie pågår. Det er utfordringer med å få plassert nytt bygg sør for fengselet på grunn av antikvariske hensyn. Det sees på muligheten for å erstatte bygg inne på fengselsområdet med ett nytt større bygg.

Ny ambulansestasjon

Det er bevilget totalt 64 mill. kr til ny ambulansestasjon ved helsehuset, i hovedsak fordelt på 2022 og 2023. Kapitalutgifter og utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold vil bli dette inn gjennom husleie fra Helse Sør-Øst. Eventuelle merutgifter utover bevilget beløp vil bli hensyntatt i husleien.

Oppgradering Høysand

Det var opprinnelig avsatt 2,5 mill. kr til oppføring av nytt bygg inkl. nye offentlige toaletter, i tilknytning til bryggeanlegget i Høysand. Foreløpig innhentede priser antyder en vesentlig utgiftsøkning, i hovedsak til materialer. Rammen er oppjustert til 4 mill. kr. Det vil bli vurdert nærmere om investeringen skal gjennomføres i den form som er planlagt.

Pellygata

Bystyret vedtok 18.11.21 at Pellygata oppgraderes fra Torggata og så langt øst det er mulig innenfor eksisterende bevilgning på 20 mill. kr, i samsvar med bystyrevedtak 18.11.2021. Det er i tillegg avsatt 1 mill. kr til regulering av den østligste delen av gata (v/Esso), som dekkes av eksisterende bevilgning til strategiske oppkjøp og utvikling av eiendom.

Prosjektering pågår og utlysning vil skje mot slutten av 2022. Forventet oppstart av anleggsarbeider er tidlig i 2023, og forventet ferdigstilling er våren 2024.

Programområde tiltak bypakke fase 2

Bystyret behandlet i møte 14. desember 2021 sak om Bypakke Nedre Glomma fase 2. Sarpsborg kommune forplikter seg til kommunal delfinansiering av prosjektporteføljen. Partene skal sammen bidra med totalt 931 mill. kr. Med foreslått prosjektportefølje forplikter Sarpsborg kommune seg til å bidra med 186 millioner kroner over inntil 15 år fra oppstart av bypakkens fase 2, som er anslått til 2024. Omregnet til årlig gjennomsnitt i perioden utgjør dette 12,4 mill. kr. Prosentvis andel vil ligge fast, men egenandelbeløpet vil endre seg som følge av generell prisstigning i perioden. Egenandelen må dekkes over kommunens driftsbudsjett eller være programområdetiltak som inngår i kommunens investeringsprosjekter. Det er i handlingsplanen forslag til programområdetiltak for om lag 92 mill. kr. inkl. mva. i perioden frem til 2026. Oppnås det gjennomslag i bypakkensamarbeidet vil disse prosjektene etter fratrukk for merverdiavgiftskompensasjon representere en egenandel på om lag 70 mill. kr.

Investeringer (mill. kr)

	Tidl. bevilget	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Kommuneområde teknisk (selvkost)										
Vann og avløpsnett										
Avløp, uforutsette prosjekter	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	27,0
Vann, uforutsette prosjekter	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	27,0
Avløp, Overløpstiltak- mudring og utfasing av overløp	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	9,0
Avløp, Overvannstiltak sentrum	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	18,0
Vann, Baterød - Jellestad (Nipa)	38,0	45,0								83,0
Vann, Kampenes - Isefoss (Nipa)	5,8			3,5						9,3
Avløp, Kampenes - Isefoss (Nipa)	5,8			3,5						9,3
Vann, Meieri - Sandbakken skole	4,0	28,0	22,0	20,0	16,0					90,0
Avløp, Meieri-Sandbakken skole	4,0	28,0	22,0	20,0	16,0					90,0
Vann, Separering Kalabekken	19,0	5,0								24,0
Avløp, Separering Kalabekken	19,0	5,0								24,0
Vann, Separering Hafslundskogen	2,5	5,0								7,5
Avløp, Separering Hafslundskogen	2,5	5,0								7,5
Vann, Tunevannet sydøst e.1b	9,0	2,0								11,0
Avløp, Tunevannet sydøst e.1b	9,0	2,0								11,0
Vann, Brevik e. 3 Sarp.v- Frøyas vei	10,5		10,0							20,5
Avløp, Brevik e. 3 Sarp.v - Frøyas vei	10,5		10,0							20,5
Vann, Solli/Vister anl. 6,12,13,16	4,0	4,8	2,0							10,8
Avløp, Solli/Vister anl. 6,12,13,16	8,0	0,8	2,0							10,8
Vann, OH gate - Fritznerbakken	0,0	3,0								3,0
Vann, Klevaveien	0,0	1,5	5,0							6,5
Avløp, Klevaveien	0,0	1,5	5,0							6,5
Vann, Tangenkilen/Grimløya	0,0	11,0								11,0
Vann, Brusemyrveien - Jellestadveien	6,0	4,0								10,0
Avløp, Brusemyrveien- Jellestadveien	9,0	11,0								20,0
Vann, Haugeveien - Navestad nytt boligfelt	0,0	1,0	7,0							8,0
Vann, Ledning i Glomma og separering Opsund	43,5	18,0	20,0	30,0	12,5					124,0
Avløp, Opsund	22,0	22,0	24,0	29,0	13,5					110,5
Vann, Utskifting av gamle/ødelagte vannledninger	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	90,0
Avløp, Utskifting av gamle/ødelagte avløpsledninger, fremmedvann	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	90,0
Vann, Opstadveien			1,0	6,0						7,0
Avløp, Opstadveien			1,0	7,0						8,0
Vann, Kalnes/Grålum, fornying/separering/fremmedvann		1,0	1,0	10,0	15,0	15,0	10,0	10,0	10,0	72,0
Avløp, Kalnes/Grålum, fornying/separering/fremmedvann		1,0	1,0	10,0	15,0	15,0	10,0	10,0	10,0	72,0
Vann, Sentrum og Kurland					15,0	15,0	15,0	10,0	10,0	65,0
Avløp, Sentrum og Kurland, fornying/separering/fremmedvann					15,0	15,0	15,0	10,0	10,0	65,0
Vann, Borgenhaugen/Årum, fornying/separering/fremmedvann				2,0	15,0	15,0	10,0	10,0	10,0	62,0
Avløp, Borgenhaugen og Årum, fornying/separering/fremmedvann				2,0	15,0	15,0	10,0	10,0	10,0	62,0
Vann, Skjeberg, fornying/separering/fremmedvann				5,0						5,0
Avløp, Skjeberg, fornying/separering/fremmedvann				5,0						5,0
Avløp, Skjeberg syd. Kartlegging og kildeøk. Mye uønsket fremmedvann. Rehabilitering.	2,5	2,5	2,5							7,5
Nye VA-anlegg som følger av komm.boligomr. Maugesten	3,0	3,0	4,0							10,0
Nye VA-anlegg som følger av komm.boligomr. Maugesten	3,0	3,0	4,0							10,0
Avløp- Overvannsledning Bjørnstad - Vestvannet (A)		1,0	9,0	5,0						15,0
Avløp- Utskifting vannledning og separering Apenesbakken		1,5								1,5
Vann- Utskifting vannledning og separering Apenesbakken		1,5								1,5
Avløp- Fornyning/utvidelse avløpsstrømmer og mengder Bjørnstadområdet Kartlegging og gjennomføring (A)		2,0	23,0	23,0						48,0
Vann- Helgebakken/Bakkelveien		1,0	6,0							7,0
Avløp- Helgebakken/Bakkelveien		1,0	6,0							7,0
Vann- Villhageveien		3,0								3,0
Avløp- Villhageveien		3,0								3,0
Avløp- Skjebergveien - Nordberg og Edonbakken - Haugeveien		10,0	25,0	25,0						60,0
Vann- Brevik etappe 4 separering		1,0	15,0	12,0						28,0
Avløp- Brevik etappe 4 separering		1,0	15,0	12,0						28,0

Investeringer (mill. kr)

	Tidl. bevilget	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Kommuneområde teknisk (selvkost)										
Vann og avløpsnett										
Vann- Hovedringledning inkl. Trykkøkning m.m Sandbakken - Nordberg - Sandesund.		5,0	45,0	45,0	25,0					120,0
Vann- Henry Fyhns vei, Einar Grims vei. Boligområdet ved "Røde Kors" bygget.		1,0	9,0							10,0
Avløp- Henry Fyhns vei, Einar Grims vei. Boligområdet ved "Røde Kors" bygget.		1,0	9,0							10,0
Vann- Kjennshaugveien		0,5	7,5							8,0
Avløp- Kjennshaugveien		0,5	7,5							8,0
Avløp- Overvannskulvert i Torsbekkdalen Bryggeriet- Sandesund		1,0	2,0	30,0	30,0	6,0				69,0
Ny separat forsyningsledning fra Vannverket Baterød til HB- Ravneberget					2,0	28,0	30,0			60,0
Vann, Greåker og Hannestad, fornying/separering/fremmedvann e. 1,4,5		2,0	20,0	40,0	30,0	13,0				105,0
Avløp, Greåker og Hannestad, fornying/separering/fremmedvann e. 1,4,5		2,0	20,0	40,0	30,0	13,0				105,0
Vann, Greåker og Hannestad, fornying/separering/fremmedvann e. 2,3		1,0				35,0	35,0	35,0	35,0	141,0
Avløp, Greåker og Hannestad, fornying/separering/fremmedvann e. 2,3		1,0				35,0	35,0	35,0	35,0	141,0
Vann, Nordbyveien syd		10,0	18,0	0,5						28,5
Avløp, Nordbyveien syd		10,0	18,0	0,5						28,5
Vann, Nordbyveien nord			10,0	17,0						27,0
Avløp, Nordbyveien nord			10,0	17,0						27,0
Vann, Rødsøyv. / Hagastuv. / Skjeggeby			1,0	3,0	20,0	12,0				36,0
Avløp, Rødsøyv. / Hagastuv. / Skjeggeby			1,0	3,0	20,0	12,0				36,0
Vann, Nesdalen, Svingen, Venusveien			1,0	5,0	10,0	8,0				24,0
Avløp, Nesdalen, Svingen, Venusveien			1,0	5,0	10,0	8,0				24,0
Vann, Nordbyveien vest					1,0	10,0	17,0	10,0		38,0
Avløp, Nordbyveien vest					1,0	10,0	17,0	10,0		38,0
Vann, Hafslundjordet						1,0	10,0			11,0
Avløp, Hafslundjordet						1,0	10,0			11,0
Tekniske installasjoner vann og avløp										
Vann, Pumpestasjon Brusemyr (Nipa)	10,0	10,0	0,5							20,5
Avløp, Pumpestasjon Brusemyr (Nipa)	10,0	10,0	0,5							20,5
Vann, Utredning- Nytt vannverk Isesjø / kapasitetsøkning Baterød	12,2				30,0	130,0	100,0	100,0		372,2
Vann, Oppgradering trykkøkingsstasjoner	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	27,0
Vann, Nytt høydebasseng				35,0						35,0
Vann, Driftssentral - felles - VA andel vann	0,5	0,5	0,5	0,5						2,0
Avløp, Oppgradering avløpspumpestasjoner	10,0	5,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	85,0
Avløp, Nytt renseanlegg	81,0	201,0	317,0	407,0	150,0	5,0				1161,0
Avløp, Utstyr for tidsmåling av overløp	3,0	3,0	3,0	3,0						12,0
Avløp, Avløpspumpestasjoner - etablere brutt vannspeil	2,0	2,0	2,0	2,0						8,0
Avløp, Driftssentral - felles - VA andel avløp	0,5	0,5	0,5	0,5						2,0
Vann- Trykkøkingsstasjon Tingvoll m.m. Arealplan. (A)		12,0	23,0	23,0						58,0
Avfallsbehandling										
Avfallsløsninger	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	9,0
Utvikling av Gatedalen miljøanlegg (Modernisering av gjenvinningsstasjonen, etablering av arealer for lagring og behandling av avfall)	5,0	10,0	40,0	35,0						90,0
Oppsamlingsplass avfall			10,0	10,0						20,0
Overta avfallsinnsamling i egen regi - biler, oppstillingsplass, personalbygg.					39,0	39,0				78,0
Hytterrenovasjon utbedringer- kildesortingsløsninger		3,5								3,5
Verksted og transport										
Biler og maskiner, vann og avløp	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	13,4
Kjøp av hjullaster- renovasjon								2,0		2,0
Biler og maskiner renovasjon	4,0		4,0							8,0
Kjøp av renovasjonsmaskin - gatedalen	0,5				0,6					1,1
Utskifting av Volvo L120H - gatedalen							3,5			3,5
Utskifting av VW Crafter - gatedalen								1,5		1,5
Utskifting av Toyota Hiace - gatedalen							0,9			0,9
Utskifting av Volvo FH lastebil (AE54232) - gatedalen							3,5			3,5
Volvo EC140BLC - gatedalen								3,0		3,0
Utskifting av Nissan truck - gatedalen							0,8			0,8
Utskifting av Cat atlet truck - gatedalen	0,8							0,8		1,6
Biler feiervesenet		1,5	1,0	1,0						3,5
Utskifting av krokcontainere - Gatedalen	0,5				0,6					1,1
Sugebil- utskifning VA					8,0					8,0
Sum Kommuneområde teknisk (selvkost)	414,9	568,6	879,0	987,5	599,7	500,5	377,2	301,8	174,5	4803,7

Investeringer i vann og avløp prioriteres som angitt i budsjett 2023 – 2026 etter målene i VVA-planen, samt etter krav og pålegg fra Mattilsynet og Statsforvalteren. Sarpsborg kommunen skal sørge for at innbyggerne har trygt vann, nok vann og godt vann. Kommunen skal sørge for oppsamling av avløp og rensing av dette. Denne prosessen skal fungere tilfredsstillende og uten å søle til resipientene eller at avløp havner i hus og kjellere hos innbyggerne. Handlingsprogram for separering/fornyning av ledningsnett med reduksjon av fremmedvann er vedtatt av Bystyret i 2021.

Utskifting, fornying og separering av det kommunale ledningsnett og det private stikkledningsnett, vil bidra til mindre fremmedvann inn på avløpsnett, mindre avløpsmengder til renseanlegget og lavere overløpsutslipp. Vannledningsnett berøres i samme omfang, og lekkasjemengder vil bli redusert.

Utvide vannverk Baterød/Isesjø

Det er bevilget og avsatt i budsjettet 372 mill. kr. Dette er et anslag, og mer nøyaktig beløp vil komme etter gjennomføring av et forprosjekt. Det er behov for å avklare løsninger, da Isesjø har begrenset produksjonskapasitet. Råvannskvaliteten er under press og overføring av vann fra Baterød til østsiden av Glomma er i dag begrenset. Det er også avsatt 60 mill. kr til ny rørledning og kumopplegg mellom Baterød og Ravneberget.

Hafslundskogen – Meieriet - Sandbakken

Det er bevilget og avsatt 195 mill. kr til prosjektet. Prosjektet er delt i to etapper. Når begge etappene er ferdigstilt vil ca. 3 km med vann- og avløpsledninger være skiftet ut.

Vannledning Baterød - Glengshølen/Separering og fornying av ledningsnett på Opsund.

Det er bevilget og avsatt totalt 234,5 mill. kr til vannledning fra Baterød og inn Glengshølen og til utskifting av ca. 7000 m med vann- og avløpsledninger på Opsund. Landdelen på Opsund er delt opp i fem etapper og berører 319 husstander. Prosjektering er ferdigstilt på alle etapper. Forventet ferdigstillelse er sommeren 2023.

Separering og fornying av ledningsnett på Hafslundsøy og Hasle.

Prosjektet er delt opp i seks etapper. Etter at alle etappene er ferdigstilt vil ca. 1100 husstander være ferdig separert. Det er bevilget totalt 329 mill. kr til prosjektet.

Separering og fornying av ledningsnett Greåker og Hannestad.

Prosjektet er delt opp i 6 etapper. Etter at alle etappene er ferdigstilt vil ca. 3800 husstander være ferdig separert. Det er bevilget totalt 492 mill. kr til prosjektet.

Separeringer/fornyinger i andre områder av kommunen.

Det er avsatt midler til en rekke separering/fornyingsprosjekter og som vil bli spesifisert i kommende budsjett og handlingsplaner etter hvert som vurdering av disse områdene blir gjennomført. Det er foreløpig innarbeidet 144 mill. kr til Kalnes/Grålum, 130 mill. kr til Sentrum/Kurland og 124 mill. kr til Borgenhaugen/Årum. Kommunen har i sine handlingsplaner forpliktende tiltak i forbindelse med avvik mottatt fra Statsforvalteren.

Etablering av forbedret vann og avløpssystem fra Grålum mot Kalnes

Det er vedtatt reguleringsplaner i området Grålum mot Kalnes som er bakgrunnen for prosjektet. Nåværende ledningsnett har ikke kapasitet til å håndtere de fremtidige behovene. Det er avsatt midler til håndtering nye nett for vann, avløp og overvann. I dette området er det også behov for flytting og oppgradering av nåværende trykkøkningsstasjon for vann ved Tunevannet. Det er avsatt 122 mill. kr så langt til disse tiltakene.

Overvannskulvert i Torsbekkdalen Bryggeriet – Sandesund.

Undersøkelse har vist at betongkulverten fra Bryggeriet/Pappen til Sandesund er i dårlig forfatning. Det er konstatert åpning mellom betongelementer, og vann kan lekke ut og

påvirke grunnen. Kulverten ligger i et område der det tidligere har gått skred. Det er usikkert hvilke konkrete tiltak som må gjøres, inntil undersøkelser av hele kulverten er gjennomført. Det er avsatt 69 mill. kr til prosjektet.

Nytt renseanlegg på Alvim.

Arbeidet med nytt renseanlegg går som planlagt. Bygningsmessige arbeider og grunnarbeider er planlagt startet opp våren 2023. Det er totalt bevilget og avsatt 1,16 mrd. kr til dette tiltaket de nærmeste årene. Det er søkt om utsatt ferdigstillelse hos Statsforvalteren til 31.12.2026.

Vannledning: Hovedringledning Sandbakken mot Sandesund via Nordberg.

I forbindelse med etablering av det nye renseanlegget skal det legges ny avløpsledning mellom Nordberg og Torsbekkdalen. Vannforsyning til innbyggerne vest for E6 er i dag utsatt. Det er mangelfull hovedforsyning dersom det skulle skje noe med hovednettets mellom Ravneberget og Gaupefaret. Det er gjentakende utfordringer i vannoverføringen mellom øst og vest over Glomma. Det er avsatt 120 mill. kr til dette tiltaket.

Renovasjon

Det er avsatt midler til investeringer på 78 mill. kr for å overta innsamling av avfall i egenregi i samarbeid med andre kommuner, i henhold til egen sak til bystyret. I forbindelse med etablering av ettersorteringsanlegg i Fredrikstad, kan det være behov for en mellomagringsstasjon. Det er foreløpig avsatt 20 mill. kr til dette. I tillegg er det totalt bevilget og avsatt 90 mill. kr til utvikling av Gatedalen miljøanlegg i perioden.

Kommuneområde teknologi og endring

	Investeringer (mill. kr)										Totalt
	Tidl. bevilget	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030		
Kommuneområde teknologi og endring											
Oppgradering og scanning av papirarkiv	8,4	1,0	1,0	1,0	1,0						12,4
IKT infrastruktur	4,0	2,3	3,5	1,0	2,0	2,0	2,0	1,0	4,0		21,8
Sentral IKT-plattform	1,7	3,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	4,0		19,6
Utvikling dokumentforvaltning	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2		2,1
Digitalt førstevalg - felles kommunikasjonsplattform	13,8	1,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	1,0			32,6
Integrasjonsplattform		2,0									2,0
Arbeidslokaler til avdeling innbyggedialog		0,5									0,5
Oppgradering av reservelokasjon IKT		1,0									1,0
Sum Kommuneområde teknologi og endring	28,1	12,1	9,8	7,3	8,3	7,2	7,2	3,9	8,2		92,0

Det arbeides med plattform for digitalisering (digitaliseringsstrategi) som skal til politisk behandling. Strategien vil ligge til grunn for strategiske valg og prioriteringer, herunder investeringer innenfor IKT-området.

Oppgradering og scanning av papirarkiv

Det er innarbeidet 1 mill. kr årlig fram til og med 2026 til å ordne og overføre kommunens papirarkiver til det interkommunale arkivselskapet Arkiv Øst. Dette for å sikre tilgjengeliggjøring for allmenheten og trygg deponering. Arkivene saneres for mugg og skadedyr.

IKT infrastruktur og IKT-plattform

For å sikre at kommunen kan digitalisere og automatisere sine tjenester må sentrale deler av infrastrukturen (som bla. servere, brannmurer, datalinjer og nettverk) forvaltes og videreutvikles kontinuerlig.

Digitalt førstevalg – felles kommunikasjonsplattform

Digitalt førstevalg innebærer at kommunale tjenester så langt som mulig er tilgjengelig på nett, og at nettbaserte tjenester er hovedregelen for kommunens kommunikasjon med brukerne.

I perioden vil det være økt fokus på å ta i bruk ytterligere digitale flater som inneholder automatiserte prosesser og selvbetjente løsninger, og det vil jobbes videre med deling og gjenbruk av data. Dette arbeidet vil gi bedre og mer bærekraftige tjenester til medarbeidere, innbyggere, næringsliv og frivillighet, men vil også medføre både organisasjonsutvikling, nye arbeidsprosesser samt implementering og bruk av ny teknologi.

Alle henvendelser fra Sarpsborg-samfunnet skal i framtiden håndteres gjennom ett felles og samordnet kontaktpunkt. Prosjektet krever samordning på tvers av alle nivåer i kommunen, og har potensiale for betydelige gevinster.

Integrasjonsplattform

En viktig del av digitaliserings- og effektiviseringsarbeidet er å sørge for tilgang til, bruk og gjenbruk av data på tvers av fagområder og virksomheter. Ved å etablere en sentralisert integrasjonsløsning muliggjøres bedre dataflyt på tvers av systemer og dermed bryte ned dagens «siloe». Dette vil bidra til mindre ressursbruk, mindre dobbeltregistreringer og dermed frigjøre tid. Det er satt av driftsmidler til lisenskostnader i perioden.

Oppgradering av reservelokasjon IKT

Sarpsborg kommune har i dag samlet sitt fysiske IKT-driftsmiljø i Tune administrasjonsbygg. I dette datarommet finnes de felles ressursene som benyttes til forvaltning og drift av kommunens IKT-tjenester. Det er avsatt midler i 2023 for å etablere beredskaps- og reservelokasjon i annet lokale i tilfelle Tune administrasjonsbygg skulle bli utilgjengelig som følge av naturkatastrofe eller målrettet angrep.

Salg og tilskudd

	Tidl. bevilget	Investeringer (mill. kr)									Totalt
		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030		
Salg											
Salg av biler og maskiner	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-4,5
Salg av Navestad/Berg				-30,0	-35,0						-65,0
Salgsinntekter Yvenåsen			-10,0	-40,0	-10,0						-60,0
Salgsinntekter Tune senter II					-40,0						-40,0
Salg av kommunal eiendom	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-90,0
Salg av kommunalt disponible boliger		-72,0	-172,0	-120,0	-120,0	-120,0	-120,0	-120,0	-120,0	-108,0	-952,0
Sum salg	-10,5	-82,5	-192,5	-200,5	-215,5	-130,5	-130,5	-130,5	-130,5	-118,5	-1211,5
Tilskudd											
Nytt bibliotek- spillemidler		-2,0									-2,0
Oppgradering Tunevannet- spillemidler			-1,0								-1,0
Sarpsborg lysløype- spillemidler			-1,5								-1,5
Tiltak på statlig sikrede friområder der tilskudd gis(brutto tilskudd)		-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-1,6
Oppgradering av område ved Eidet (tilskudd)		-1,5									-1,5
Pellygata- standarheving sykkelfelt (rød asfalt, belønningsmidler)		-0,8									-0,8
Nye plasser Haugvoll						-66,0					-66,0
Sum tilskudd		-4,5	-2,7	-0,2	-0,2	-66,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-74,4

8 Tjenester

Her presenteres nøkkeltall for kommunens netto driftsutgifter. Disse tallene viser hvor mye av de frie midlene som brukes til det enkelte tjenesteområdet. I tillegg ses det på om utgiftsnivået øker mer eller mindre i Sarpsborg enn i andre kommuner. Alle verdier er i relative størrelser, målt mot snittet i kommunegruppe 11 (den røde linjen). Gruppen omfatter kommuner med innbyggertall fra 45 000-75 000 innbyggere.

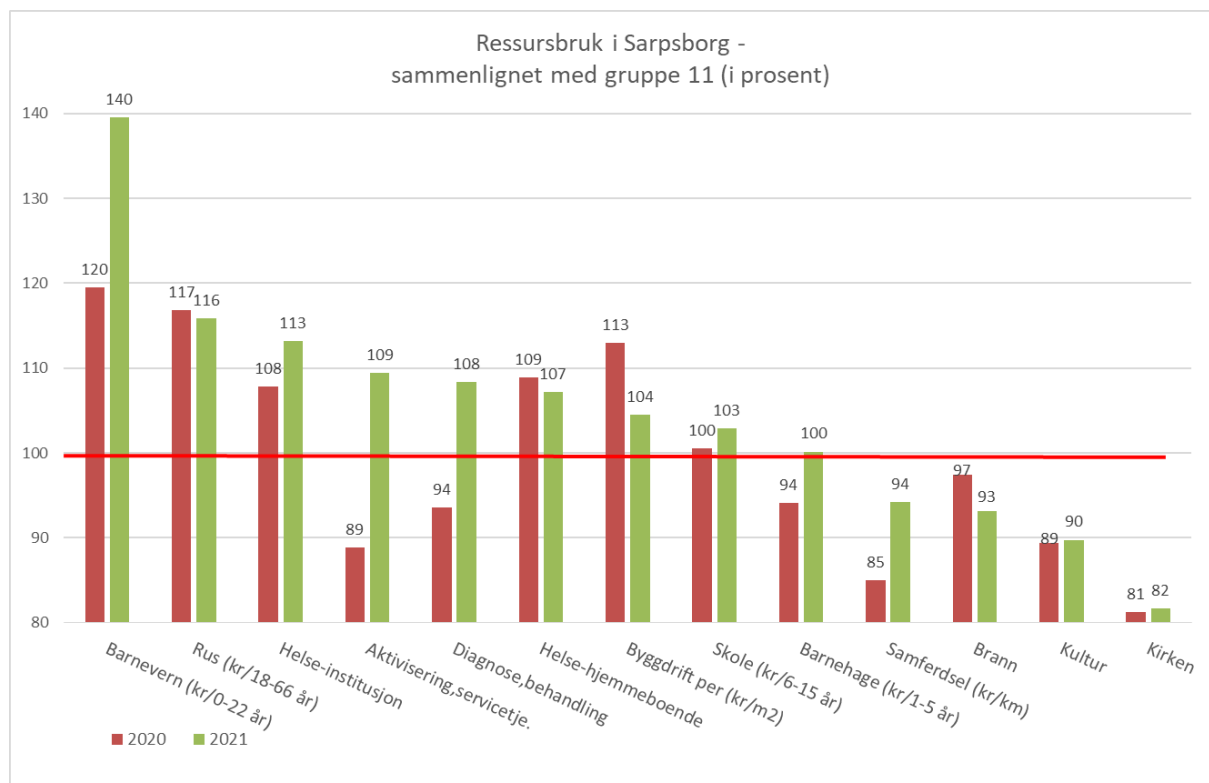
Prioritering

Prioritering sier noe om hvor mye av egne penger kommunen velger å bruke på de enkelte tjenesteområdene. En tjeneste kan sies å være høyt prioritert når en kommune bruker en relativt stor andel av sine ressurser på en bestemt tjeneste. I vurderingen av forskjeller i prioritering mellom ulike kommuner er det momenter som kan bidra til å forklare eventuelle forskjeller:

- Kommunen kan ha et relativt høyt utgiftsbehov til tjenesten.
- Kommunen kan ha valgt å prioritere en tjeneste høyt på bekostning av andre tjenester.
- Kommunen kan ha relativt høye eller lave inntekter.

I figuren nedenfor er det illustrert hvor mye ressurser Sarpsborg kommune har benyttet i 2020 og 2021 sammenliknet med kommunegruppe 11. Rød søyle viser 2020 og grønn 2021.

Når tallene for Sarpsborg er over 100 prosent, betyr det at ressursbruken er høyere i Sarpsborg enn gjennomsnittet av kommunene i kommunegruppe 11.

Figuren viser at ressursbruken for 9 av 14 tjenesteområder i Sarpsborg ligger over kommunegruppe 11 i 2021. I 2020 var ressursbruken i 6 av 13 tjenesteområder over Ressursbruken innenfor barnevern, rusbehandling og helse (institusjon) ligger betraktelig

over kommunegruppe 11. Kultur og overføringer til kirken ligger betydelig under kommunegruppe 11.

Sarpsborg kommune er en lavinntektskommune. Kommunen har samtidig et beregnet utgiftsbehov som ligger 2,2 % over landsgjennomsnittet. Kombinasjonen lave inntekter og høyt utgiftsbehov er økonomisk krevende.

Det vil være store kostnadsforskjeller kommuner imellom for å produsere de ulike tjenestene. Gjennom inntektssystemet skal kommunene få kompensasjon for forskjellene som de selv ikke kan påvirke. Det kan være alderssammensetning og sosiale forhold. Dette kompenseres gjennom kostnadsnøklene og et sett av kriterier. Tabellen nedenfor viser differansen i ressursbruk i Sarpsborg målt mot landsgjennomsnittet for de enkelte områdene i inntektssystemet

Beregninger viser at Sarpsborg kommune, på de sentrale tjenestemålingene som inngår i inntektssystemet, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på 37,2 mill. kr i 2021. Dette kan forklares med at kommunen har et større utgiftsbehov. Når det korrigeres for dette bruker kommunen 23,3 mill. kr mindre enn snittet. Men kommunen har samtidig vesentlig lavere inntekter enn snittet. Når dette også hensyntas bruker kommunen 129,6 mill. for mye målt mot snittet. Kommunen bruker med andre ord noe mindre penger enn behovene tilsier, men langt mer penger enn inntektene tilsier.

	Beregnet utgiftsbehov 2021	Netto driftsutgifter 2021			Mer-/mindreforbruk sammenlignet med		
		Sarpsborg kommune	Landsgjennomsnitt	Sarpsborg "normert nivå"	Landsgjennomsnittet	"Normert nivå"	«Normert og inntektsjust. nivå»
		kr pr innb	kr pr innb	kr pr innb	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr
Barnehage	0,9441	9 050	9 694	9 153	-37,5	-6,0	18,4
Administrasjon	0,9363	3 950	5 151	4 823	-69,9	-50,8	-38,4
Landbruk	0,5204	55	118	61	-3,6	-0,3	0,0
Grunnskole	0,9833	14 411	15 125	14 872	-41,5	-26,8	11,9
Pleie og omsorg	1,0552	24 605	21 655	22 850	171,7	102,1	156,1
Kommunehelse	0,9598	3 538	4 493	4 312	-55,6	-45,0	-36,8
Barnevern	1,1389	3 008	2 212	2 520	46,3	28,4	34,6
Sosialtjeneste	1,3270	3 209	2 740	3 637	27,2	-24,9	-16,3
Sum	1,0220				37,2	-23,3	129,6

(Kilde: Telemarksforskning)

Gevinstrealisering i utviklingsprosjekter

Gevinstrealisering handler om å kartlegge og følge opp at de gevinstene som forventes i et prosjekt faktisk blir realisert. Prosjekter som gir gevinster, kan føre til at frigjort tid eller penger utnyttes andre steder i kommunen. Gevinstrealisering gir også økt fokus på kvalitetsgevinster som kommer kommunen og innbyggerne til gode.

En del av ambisjonen er at realiserede gevinster et sted i organisasjonen, på sikt skal kunne benyttes til høyere prioriterte utviklingsprosjekter eller tjenester andre steder i organisasjonen.

Sarpsborg kommune har definert fire typer gevinster:

- Reduserte driftskostnader
- Økte driftsinntekter
- Frigjort tid
- Økt kvalitet

Oversikten nedenfor viser gevinster i form av reduserte driftskostnader eller økte driftsinntekter i utviklingsprosjekter som er igangsatt eller planlagt igangsatt, og som følges opp gjennom kommunens sentrale porteføljestyling:

	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Sum nettogevinst utviklingsprosjekter	59	151	173	179

Gevinstene er i all hovedsak knyttet til tiltak fra Bærekraft 2030. For å oppnå økonomisk bærekraft er det gjennom programmet Bærekraft 2030 satt mål om innsparinger i budsjett- og handlingsplanperioden. Programmet peker på strukturelle endringer, økte inntekter, besparelser og endringer i tjenestenivå og består av 37 fokusområder. I 2022 er det jobbet med 11 fokusområder, og resterende vil bli prioritert i 2023. Detaljerte beskrivelser av tiltakene knyttet til fokusområdene er beskrevet i tjenesteområdene. Bærekraft er et omfattende og komplekst program som vil stille store krav til organisasjonen framover slik at det kartlagte gevinstpotensiale realiseres.

8.1 Kommuneområde helse og velferd

8.1.1 Tjenester og oppgaver

Virksomhet/ tjeneste	Oppgaver
Direktør helse og velferd med stab	Handlingsplan og budsjett for kommuneområdet, politiske saker, plan og utredning av tjenester, oppfølging av mangfold, inkludering og likeverd, kommunedelplan helse og omsorg, kvalitet og internkontroll, ASVO-plasser, velferdsteknologi og opplæring. Rekrutteringsstrategi og utvikling av tiltak for å rekruttere og beholde strategisk kompetanse i tjenestene. Utvikling av bærekraftige omsorgstjenester.
Virksomhet forvaltning og utvikling	Kjøp, innleie og forvaltning av kommunalt disponerte boliger, Husbankens låne- og støtteordninger, bistand til etablering og oppfølging i bolig, avlastning, støttekontakt, omsorgsstønad, brukerstyrt personlig assistanse, tildeling av heldøgns plasser, pasientkoordinator, saksbehandling av dag- og døgntilbud til utviklingshemmede. Det er etablert barnekoordinator.
Virksomhet helse	Fastlegeordning, LIS 1, legevakt, leger i sykehjem, helsehus og familiesentre, samt kommuneoverlegene. Helsefremming og forebygging innen psykisk helse og rusfeltet, kriminalforebygging, demensteam, Frisklivs-, lærings- og mestringssenter, vaksinasjonskontor, diabetespoliklinikk, fengselshelsetjeneste, kreftkoordinator, miljørettet helsevern og smittevern.
Virksomhet forebyggende tjenester	3 familiesentre med helsestasjon 0-6 år, jordmortjeneste, svangerskapskontroll, skolehelsetjeneste i barne-/ungdoms- og videregående skoler, helsestasjon for ungdom 13-20 år, Herkules helsestasjon for gutter, Ungdomskontakten, familiestøttende tiltak, fysioterapitjeneste barn/voksne, fysioterapeuter med driftsavtale, ergoterapitjeneste barn/voksne og krisesenter.
Virksomhet kompetansesenter rus og psykisk helse	Virksomheten består av 6 team; lavterskel rus og psykisk helse, psykisk helse barn og unge, rus og psykisk helse, senter for rehabilitering og aktivitet, Kirkeveien og FACT og miljøarbeider-tjenesten Virksomheten gir tjenester innen rus og psykisk helse- lavterskel og vedtaksbasert. Virksomheten bidrar med undervisning- veiledning til andre virksomheter i kommunen.
Virksomhet kjøkken og kantine	Matproduksjon, utkjøring av varmmat, catering og kantine.
NAV	Økonomisk sosialhjelp, råd og veiledning, økonomisk rådgivning, bosetting av flyktninger, introduksjonsordningen, kvalifiseringsprogrammet, midlertidig innkvartering, rådgivning i videregående skole og fengsel. Individuell jobbstøtte.
Heldøgntjenester	353 langtids plasser og 17-20 korttids-/rullerings plasser i sykehjem og 190 boliger i bofellesskap med heldøgns bemanning, rullerings plasser, avlastningstilbud barn og dagsenter for personer med demens.
Hjemmetjenester	Hjemmesykepleie, hverdagsrehabilitering, praktisk og personlig bistand, dagsenter og avlastning i hjemmet.
Virksomhet helsehus	85 korttids plasser inkl. palliative plasser, rehabiliterings plasser, rullerings plasser og øyeblikkelig hjelp plasser (KAD).
Boveiledning	Bofellesskap for utviklingshemmede med heldøgns bemanning, aktivitetstilbud, ambulerende tjenester, avlastning og botiltak for enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere. Det er opprettet et nytt tiltak; veiledning og opplæring i hjemmet til familier.
Virksomhet barnevern	Vurdering av bekymringsmeldinger, undersøkelser, råd og veiledning, forebyggende hjelpetiltak, familiebaserte tiltak, avlastning, besøkshjem, plassering i fosterhjem og

	institusjon, ettervern, utredning og forberedelse av saker for fylkesnemnda, akuttarbeid og beredskapsvakt.
--	---

8.1.2 Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
	Resultat		
Virksomhet/tjeneste	2019	2020	2021
Direktør helse og velferd med stab			
Antall overliggerdøgn for utskrivningsklare pasienter fra sykehuset	107	85	103
Virksomhet forvaltning og utvikling			
Antall bostedsløse	3	0	0
Personer innvilget omsorgsstønad	296	313	301
Virksomhet helse			
Antall ledige listeplasser hos fastleger, *=gj.snitt 2020	853	856*	1227
Antall nytilsatte fastleger/antall fastlegeavtaler i kommunen	6/49	5/49	2/50
Legevakt - responstid telefon innen 2 min.	71 %	68,3 %	57 %
Virksomhet forebyggende tjenester			
Beboere av krisesenteret, voksne	58	66	52
Beboere av krisesenteret, menn (nytt i 2019)		5	10
Beboere av krisesenteret, barn (ny)		28	33
Virksomhet kompetansesenter rus og psykisk helse			
Antall søknader rus- og psykiske helsetjenester	1635	1522	1587
Antall pasienter lavterskel	1935	1813	2040
Antall pasienter totalt	3 600	3350	3380
Virksomhet kjøkken og kantine			
Antall porsjoner varmtmat levert til hjemmeboende pr. mnd.	7 200	7040	6813
Virksomhet NAV			
Netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr innbygger	1 881	1722	1569
Sosialhjelpsmottakere	1 571	1 565	1547
Sosialhjelpsmottakere i alderen 18-24 år	288	302	289
Mottakere av introduksjonsstønad	145	106	88
Omsorgstjenester			
Mottakere av pleie- og omsorgstjenester i løpet av året	4 582	4730	4833
Heldøgnstjenester			
Beleggsprosent heldøgn ordinær langtid	97,57 %	96,64 %	97,17 %
Beleggsprosent heldøgn skjermet (opprettet i 2019)	91,43 %	90,03 %	95,8 %

Antall ressurskrevende brukere i sykehjem	5	6	6
Mottakere av plasser på helsehuset	944	793	949
Mottakere av rulleringsplasser	58	39	15
Hjemmetjenester:			
Mottakere av hjemmetjenester	2352	2384	2514
Antall nye mottakere av hjemmetjenester (helt nye eller har ikke hatt tjenester fra hj.tj. siste 30 dager)	903	875	917
Antall tiltakstimer (direktetid med pasient)*	211 825	212 774	215 676
Antall pasienter med hverdagsrehabilitering	187	149	174
Antall pasienter med velferdsteknologi	1 351	1521	1647
Boveiledningstjenester			
Antall personer registrert som psykisk utviklingshemmede over 16 år	251	252	261
Herav utviklingshemmede over 50 år	78	84	86
Antall personer totalt som mottar tjenester fra boveiledningstjenesten	315	339	338
Herav personer som mottar tjenester i bolig med heldøgntjenester	139	173**	174**
Barnevern			
Andel barn med melding (av antall innbyggere 0-17 år)	5,7 %	6,2 %	5,7 %
Andel barn med undersøkelse (av antall innbyggere) 0-17 år)	5,8 %	6,4 %	6,3 %
Andel barn med barnevernstiltak (av antall innbyggere 0-17 år)	5,7 %	6,3 %	6,5 %

*Tiltakstimene omfatter praktisk bistand, hjemmesykepleie, hjemmehjelp og nattjenesten.

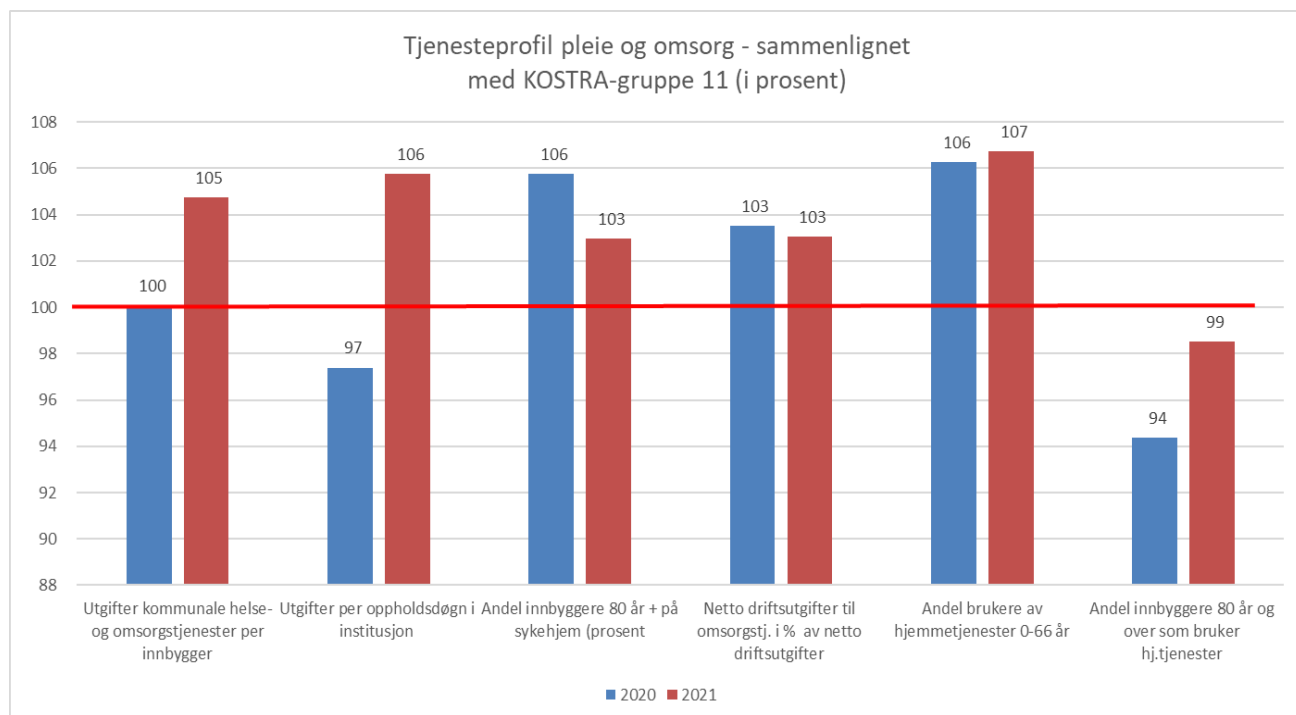
**Tallet 173 er alle som «bor under tak» i tilknytning til servicebase i boveiledningstjenesten. For årene 2018 og 2019 er det kun personer med diagnosen psykisk utviklingshemming som er talt opp.

Analyser

De siste årene har det vært gjennomført en rekke tiltak for å omstrukturere omsorgstjenestene og å redusere trykket på de mest kostnadskrevende tjenestene. Sarpsborg kommune har høyere utgift til helse- og omsorgstjenester per innbygger enn sammenlignbare kommuner. Dette må sees i sammenheng med at en høyere andel av Sarpsborgs innbyggere benytter seg av helse- og omsorgstjenester enn i sammenlignbare kommuner. Andelen netto driftsutgifter som går til omsorgstjenester er for 2021 3% høyere for Sarpsborg.

Andel innbyggere 80 år og eldre som bor på sykehjem er 3% høyere enn gjennomsnittet av KOSTRA-gruppe 11 i 2021. Utgiftene per oppholdsdøgn har frem til 2021 vært noe lavere enn hva som er tilfellet for KOSTRA-gruppe 11. For 2021 er utgifter per oppholdsdøgn i institusjon 6 % høyere for Sarpsborg enn for KOSTRA-gruppe 11. Det skyldes både færre døgn og økte kostnader. I tillegg har kjøp av vikartjenester og omsorgsplasser økt betydelig. Det har vært en økning i lønnsutgifter utover lønnsvekst.

Andelen brukere av hjemmetjenester som er 80 år og eldre er noe lavere for Sarpsborg, mens andelen brukere som er yngre enn 67 år er 7 % høyere enn for KOSTRA-gruppe 11 i 2021.

Antall brukere av omsorgstjenester i kommunen øker. Samtidig er det en økning i brukere som mottar flere tjenester (tjenestemottakere) og brukere med omfattende hjelpebehov (både i hjemmetjenesten og på institusjon). I 2021 mottok 8,3 % av innbyggerne i Sarpsborg en eller flere helse- og omsorgstjenester. Dette er en høyere andel enn omkringliggende kommuner og landsgjennomsnittet (7,0 %).

Heldøgns- og hjemmetjenester

Sarpsborg har en god dekningsgrad av heldøgns plasser for aldersgruppen 80+. Behovet for heldøgns plasser framover er likevel stort. Andelen eldre over 80 år som er på sykehjem er redusert fra 12 % i 2019 til 10,4 % i 2021. Dette er noe høyere enn for KOSTRA gruppe 11 (10,1%).

Kommunens omsorgstjenester står foran en stor utfordring som følge av at antall innbyggere over 80 år vil øke betydelig.

I perioden fram til 2050 vil andel personer 80 år og eldre øke med 141 %, og spesielt er den prosentvise økningen stor for personer 90 år og eldre.

Økning i andel eldre fra 1.1.2022, prosent

	Antall 2022	2025	2030	3035	2040	2045	2050
80-89 år	2196	18 %	58 %	72 %	82 %	103 %	129 %
90 år og eldre	484	-3 %	17 %	60 %	128 %	150 %	196 %
Totalt 80+	2680	14 %	50 %	69 %	90 %	112 %	141 %

Den demografiske utviklingen viser at det vil bli behov for flere heldøgns plasser til eldre, spesielt for personer med demens. Det er behov for å differensiere og tilrettelegge tjenestetilbudene alt etter hvilken fase av sykdommen den enkelte befinner seg i og hva slags familiesituasjon de har. De demografiske endringene og økende forekomst av demens vil kreve en betydelig styrking av de hjemmebaserte tjenestene.

Det kreves en betydelig satsing på at eldre kan bli boende i eget hjem så lenge som mulig. Behovet for omsorgstjenester kan ikke løses kun ved å etablere flere heldøgns plasser. Det er nødvendig å styrke kompetansen, endre arbeidsmetodikk og skape forståelse hos brukere og pårørende om at tjenester i hjemmet kan være et godt alternativ til heldøgns plass. Økt bruk av velferdsteknologiske løsninger er nødvendig for å bedre den enkeltes evne til å klare seg selv i egen bolig og bidra til økt trygghet og livskvalitet.

Antall mottakere av hjemmetjenester har økt noe de siste årene. Gjennomsnittlig tiltakstid pr pasient er lav, men det forventes at det vil bli flere pasienter med omfattende tjenestebehov.

Ved beregning av kommunens dekningsgrad av heldøgns plasser for eldre, har det tradisjonelt blitt skilt mellom langtids plasser i sykehjem og heldøgnsbemannede bofelleskap. Tabellen under tar utgangspunkt i antall langtids plasser i sykehjem (353) og bofelleskap (190) som kommunen har i 2021, uavhengig av hvordan plassene er benyttet og om de er benyttet av yngre aldersgrupper. Antall plasser per 31.12.2021 sees i forhold til forventet økning i antall eldre.

Dekningsgrad 2022 – 2040 - langtids plasser sykehjem og bofelleskap sett i forhold til antall personer 80 år og eldre:

		Dekningsgrad i prosent							
	Antall plasser	2021	2022	2023	2024	2025	2030	2035	2040
Langtids plasser sykehjem + bofelleskap	543	20,5	20,3	19,7	18,9	17,8	13,5	12,0	10,7

Hvis antall plasser er uendret fra 2021 vil dekningsgraden reduseres fra 20,5 % i 2021 til 17,8 % i 2025, 12 % i 2035 og til 10,7 % i 2040.

Dekningsgraden kan være misvisende da flere av plassene, særlig i bofelleskapene, benyttes av personer under 80 år. Samtidig har liggetiden på institusjon gått ned og det er større omløp på plassene enn tidligere.

I beregningen av fremtidig behov for heldøgns tilbud til eldre tas det i tabellen under utgangspunkt i antall personer over 80 år som har benyttet seg av langtids plass i 2021, og

fremskrevet behovet frem mot 2050. Beregningen gir da en prognose over hvor mange eldre som vil ha behov for heldøgns plass gitt samme omsorgsbehov som i 2021.

I 2021 var det totalt 517 personer over 80 år som benyttet en langtids plass, enten på sykehjem eller i et bofellesskap. Det betyr at i 2021 har 19,3% av personer over 80 år hatt behov for heldøgnsomsorg.

Eldre med behov for plass i heldøgnsomsorgen - prognose frem mot 2050

	Personer 80 år og eldre		Økning i antall personer over 80 år i heldøgnsomsorgen - Dekningsgrad 2021 (19,3%)
	Antall totalt	Økning fra 2021, antall	
2021	2680	-	517
2025	3059	379	73
2030	4027	1347	260
2035	4542	1862	360
2040	5093	2413	466
2045	5670	2990	577
2050	6466	3786	731

Gitt samme omsorgsbehov som i 2021, vil det allerede i 2025 være behov for et heldøgnstilbud til om lag 70 flere eldre. I 2030 vil i overkant av 250 flere eldre ha behov for et heldøgnstilbud. Hvordan plassene i heldøgnsomsorgen benyttes og hva som er liggetiden pr pasient vil påvirke utnyttelsesgraden i heldøgnstilbudet.

Det er viktig at kommunen har gode forebyggende tiltak for å utsette behovet for heldøgnsomsorg. Selv om det er nødvendig å dreie fra heldøgns plasser til tjenester i hjemmet, er det viktig å ha nok heldøgns plasser. Å ha mange personer med omfattende hjelpebehov boende hjemme kan medføre betydelig økte kostnader for hjemmetjenesten. Flere brukere vil oppta korttids plassene på Helsehuset i påvente av en ledig langtids plass, og det kan bli flere overliggerdøgn på sykehuset.

Levekår og utenforskap

Sarpsborg har store levekårsutfordringer og mange lever i utenforskap. Kommunen skårer dårligere enn landsgjennomsnittet på de fleste levekårs- og folkehelseindikatorerne som blant annet utdanning, sysselsetting, inntekt og helse. I en analyse av de 15 største kommunene i Norge er Sarpsborg den kommunen med høyest andel barn som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt.

Det er en større og økende andel av barnebefolkningen i Sarpsborg, enn i sammenlignbare kommuner og landsgjennomsnittet, som det opprettes bekymringsmelding for og som får tiltak fra barneverntjenesten. Fra 2020 til 2021 har antallet barn og ungdommer som mottar tiltak fra barneverntjenesten i løpet av året økt med 8 %, og i 2021 mottok totalt 781 barn tiltak i barnevernet. Per 2. tertial 2022 har barnevernet mottatt 40 flere meldinger enn i samme periode i 2021.

Det er igangsatt overordnede prosesser og prosjekter som på sikt kan bidra til å forhindre utenforskap og bidra til at flest mulig kan realisere sitt potensiale og skaffe seg utdanning og arbeid. En ny kommunedelplan for folkehelse og forebygging "Fra utenforskap til felleskap" er under utarbeidelse og er planlagt ferdig i 2023.

Velferdsteknologi

Økt bruk av velferdsteknologiske løsninger er nødvendig for å bedre den enkeltes evne til å klare seg selv i egen bolig og bidra til økt trygghet og livskvalitet. Det har vært en økning i antall pasienter med velferdsteknologi på 49 % siden 2018. Pasientene benytter en eller flere av følgende velferdsteknologier: trygghetsalarm, varslings- og lokaliseringsteknologi (GPS), medisineringsstøtte, digitalt tilsyn, digital hjemmeoppfølging, elektronisk nøkkelsystem og sensorteknologi.

Rus og psykiske lidelser

Det er en stor økning og etterspørsel etter tjenester til mennesker med rus- og psykiske lidelser. Økningen sees tydeligst for henvendelser til lavterskeltjenestene. Det er positivt at flere søker hjelp der, da disse tjenestene kan bidra til tidlig innsats og forebygge forverring. Ny døgnbemannet bolig med 6 boenheter er etablert i 2022, og det vurderes om det er behov for ytterligere 6-8 nye boliger i bofellesskap for mennesker med psykiske lidelser.

Boveiledning

Levealderen for personer med varig nedsatt funksjonsevne har økt vesentlig gjennom de siste tiårene som følge av medisinsk utvikling og bedret livskvalitet. Antall eldre personer med utviklingshemming vil øke de nærmeste årene. Behovet for tiltak og tjenester til barn og unge med nedsatt funksjonsevne er økende, og da særlig behovet for tilpasset opplæring, veiledning og rådgivning til pårørende og familier med hjemmeboende barn og unge. Mange av familiene befinner seg i krevende omsorgssituasjoner, og mange av barna vil ha behov for livslange tjenester.

Bostedsløse

Utviklingen i antall bostedsløse i Sarpsborg har utviklet seg i svært positiv retning. Dette skyldes i stor grad kommunens innsats med å bistå bostedsløse med anskaffelse, etablering og oppfølging av bolig. Det å ha et bosted gir økt livskvalitet og reduserer kommunens kostnader. Det er fortsatt viktig å prioritere boligsosiale virkemidler for å opprettholde den gode utviklingen.

NAV

NAVs samfunnsoppdrag er å få folk i arbeid og aktivitet snarest mulig. Ungdom opptil 30 år er en spesielt prioritert gruppe. Etter pandemien står en stor gruppe uten arbeid i Sarpsborg.

De langsiktige konsekvensene av pandemien knyttet til arbeidsmarkedet er usikre, men i planperioden vil flere grupper innbyggere i Sarpsborg ha en betydelig lenger vei til ordinært arbeid enn før pandemien. Innbyggere med lite eller ingen utdanning og personer med nedsatt arbeidsevne vil stå lenger fra ordinært arbeid og ha økt behov for NAV sine tjenester. Pandemien har ført til en økning av innbyggere som henvender seg til NAV og det må derfor i planperioden påregnes behov for å styrke NAV sine tjenester. Økt bruk av utdanning som tiltak, sammen med andre kvalifiserende tiltak, blir viktig for å få innbyggere tilbake til arbeid etter pandemien eller kvalifisere de til et annet yrke/annen bransje. Samarbeidet med

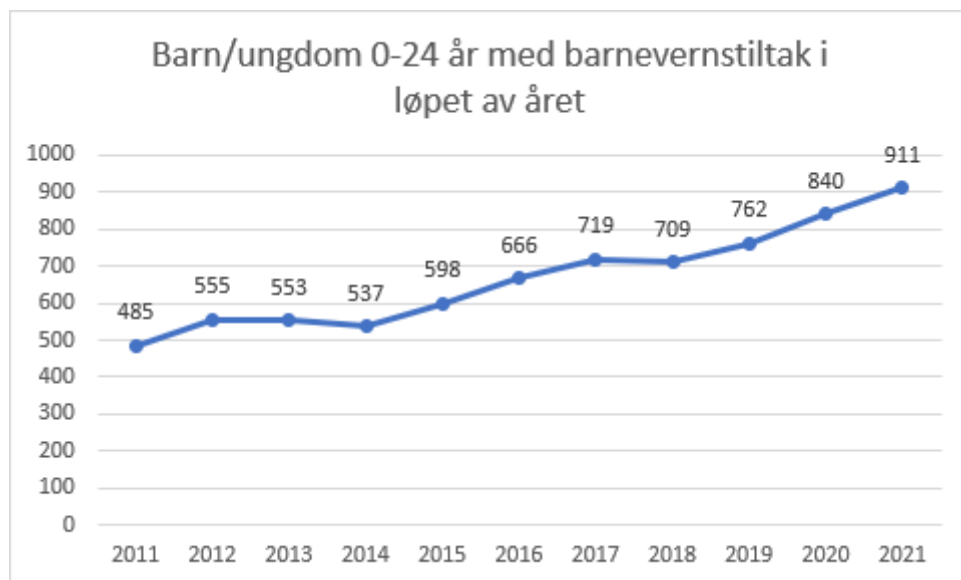
arbeidsgivere generelt og med Næringsforeningen og Næringsrådet spesielt, vil prioriteres framover og er et viktig tiltak for å få til god inkludering i arbeidslivet for de utsatte gruppene.

Andel innvandrere har over tid vært stigende i Sarpsborg. Arbeid med bosetting og introduksjonsprogram vil fortsatt være et prioritert innsatsområde i planperioden. De som bosettes har stort bistandsbehov, familiegjenforeninger har økt og Sarpsborg har en høy andel sekundærtflytting. Dette innebærer behov for sammensatte tjenester og et fortsatt behov for prioritering og videreutvikling av tjenester til denne innbyggergruppen. Situasjonen i Ukraina er ustabil. Det har vært flere bosettinger som følge av flyktningsstrømmen fra Ukraina i 2022.

NAV Sarpsborg legger vekt på å ivareta barn og unge uavhengig av hvilken årsak familiene har for kontakten med NAV. Det er igangsatt et arbeid hvor alle saksbehandlere som møter innbyggere som har barn skal kartlegge barnas situasjon. Dette for å forebygge ulikheter mellom barn og unge.

Barnevernet

Innenfor barnevernet sank antallet meldinger og undersøkelser noe i 2021, etter rekordhøyt antall i 2020. Det er en økning i antall meldinger pr 2.tertial i 2022, med flere alvorlige saker. Det har vært en stor økning i barn på hjelpetiltak siste året. Økningen i Sarpsborg skjer samtidig som det er en nedgang ellers i landet. Noe av økningen skyldes også utvidelse av ettervernet fra 23 til 25 år. Barnevernet har økt sin virksomhet på de fleste områder. Kostnadene til fosterhjem og institusjon har økt på grunn av økning i antall plasseringer og flere forsterkede tiltak. Det er også gjennomført en forsterkning av ulike hjelpetiltak som har medført økte kostnader.

Tre av fire barn mottok hjelpetiltak i hjemmet. Hvert fjerde barn mottok tiltak utenfor hjemmet, i form av flytting til fosterhjem, institusjon eller bolig med oppfølging. En tredjedel av de som var plassert utenfor hjemmet var frivillig plassert.

Våren 2022 ble det opprettet flere undersøkelser enn foregående halvår. Barneverntjenesten opprettet 341 undersøkelser 1. halvår 2022, og avsluttet 327 undersøkelser. Det var fristbrudd i ca 27% av sakene. Barneverntjenesten i Sarpsborg har i gjennomsnitt fire barn

mer per saksbehandler enn landssnittet, noe som er en hovedforklaring på utfordringene knyttet til kapasitet. Det er behov for en fortsatt økt innsats for å styrke foreldrenes evne til å ivareta barn og unge på en god måte, blant annet flere forsterkede forebyggende tiltak som kan settes inn før sakene kommer til barnevernet. Familierådgivning, veiledning og kursing i regi av kommunens familiesentre vil være viktige tiltak. Barnevernet jobber med å endre tiltaksprofilen ved å gi mer omfattende tiltak i hjemmet, innsats rettet mot familie og nettverksarbeid, framfor plasseringstiltak.

Ny barnevernlov blir iverksatt fra 2023. Loven skal bidra til bedre barnevernsfaglig arbeid, styrke barns og foreldres rettssikkerhet og bidra til økt vekt på forebygging og tidlig innsats.

Oppvekstreformen (barnevernsreformen) trådte i kraft 01.01.2022. Den overordnede målsettingen med reformen er at flere utsatte barn og familier får den hjelpen de trenger på et tidlig tidspunkt. Reformen regulerer først og fremst barnevernet, men målene i reformen nås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren i kommunen. I Sarpsborg er det derfor satt i gang et prosjekt som omfatter kommuneområdene Helse og velferd, Samfunn og Oppvekst. Her vil det jobbes med å forbedre og samordne tjenester, slik at man som barn og foresatt innenfor målgruppen i større grad skal oppleve et samlet sett av kommunale tjenester.

En del av reformen er en delvis overføring av oppgaver knyttet til rekruttering og godkjenning av fosterhjem fra stat til kommune, samt økt finansieringsansvar hos kommunen for plasseringstiltak. Refusjonsordningen for fosterhjem bortfalt fra 01.01.2022, og de kommunale egenandelene for andre plasseringstiltak økte betydelig.

8.1.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet/tjeneste	Resultat 2021	Ambisjon i perioden
Direktør helse og velferd med stab		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Antall overliggerdøgn for utskrivningsklare pasienter fra sykehuset årlig	103	< 100
Virksomhet helse		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Antall klager legevakt	2	< 10
Virksomhet forvaltning og utvikling		
Mål: En trygg bolig for alle		
Totalt antall husstander som bosettes med bistand fra team bolig årlig	79	> 90
NAV		
Mål: Tjenester som fremmer aktivitet og mestring		
Andel av alle mottakere av økonomisk sosialhjelp 18-29 år	34,5 %	< 30 %
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-29 år (måneder)	5,5	< 5,7
Andel flyktninger i arbeid eller aktivitet etter endt introduksjonsprogram (siste 12 mnd.)	64 %	> 60 %

Heldøgntjenester		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Opplevd kvalitet i sykehjem (beboere) (skala 1-6)	5,0	5,0
Opplevd kvalitet i sykehjem (pårørende) (skala 1-6)	4,6	4,6
Hjemmetjenester		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Opplevd kvalitet i hjemmebaserte tjenester (brukere) (skala 1-6)	5,0	5,0
Andel pasienter over 67 år som har fått kartlagt ernæringsstatus	66%	80%
Boveiledning		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Opplevd kvalitet i boveiledningstjenesten (pårørende)	5,0	5,0
Antall utviklingshemmede over 18 år med et kommunalt arbeids- og aktivitetstilbud*	89	<72
Barnevern		
Mål: Redusere saksbehandlingstid		
Andel undersøkelser som behandles innen 3 måneder	70 %	> 80 %

*Ønsker primært at flest mulig er i ordinært arbeidsliv

Leve hele livet

Målet med kvalitetsreformen «Leve hele livet» (Meld.St.15) er at alle eldre skal få bedre hjelp og støtte til å mestre livet. «Leve hele livet» handler om de grunnleggende tingene i tilbudet til eldre: mat, aktivitet og fellesskap, helsehjelp og sammenheng i tjenestene.

I november 2017 vedtok bystyret i Sarpsborg kommune kommunedelplan helse og omsorg som omfatter og ivaretar hovedinnholdet «Leve hele livet». Hovedmålet i helse og omsorgsplanen er at helse- og omsorgstjenestene skal bidra til aktivitet, mestring, trygghet og økonomisk bærekraft. Pasientenes behov skal stå i sentrum for endringer og utvikling i helse- og omsorgstjenesten – «*Ingen beslutninger om meg, tas uten meg*».

Kommunens overordnede relevante planer knyttet til «Leve hele livet» er:

- Kommunens samfunnsplan – Sammen skaper vi Sarpsborg 2018 – 2030. *Meningsfull hverdag i alle livsfaser.*
- Kommunedelplan helse og omsorg 2017 – 2028. *Helse- og omsorgstjenestene skal bidra til aktivitet, mestring, trygghet og økonomisk bærekraft.*
- Kommunedelplan struktur og kapasitet i heldøgnsomsorgen 2021 – 2033. *Sikre et tilstrekkelig og egnet heldøgntilbud i tråd med innbyggernes behov.*
- De årlige handlingsplanene med budsjett. *Gjennomføring av prioriterte tiltak, enkeltsaker og prosjekter samt økonomiske bevilgninger.*

Kommunedelplan helse og omsorg har også flere tilhørende handlingsprogram og plattformer med konkrete tiltak relatert til gjennomføringen av «Leve hele livet».

Et av kvalitetsreformens satsingsområder er aldersvennlige samfunn. Målgruppen for reformen er alle eldre over 65 år, både de som bor hjemme og de som bor på institusjon. Utgangspunktet for Leve hele livet er å skape et mer aldersvennlig samfunn der eldre lever gode liv og deltar i fellesskapet. For å kunne skape aldersvennlige lokalsamfunn er det avgjørende at kommunen jobber på tvers av sektorer, samarbeider med private aktører og legger til rette for medvirkning, slik at aktiviteter og tiltak utvikles i tråd med innbyggernes behov.

8.1.4 Prioriterte tiltak

8.1.4.1. Vedtatte styringsdokumenter

Kommunedelplan helse og omsorg – Leve hele livet	
Hovedmål: Kommunens helse- og omsorgstjenester skal bidra til aktivitet, mestring, trygghet og økonomisk bærekraft	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Styrke tjenesten til barn, unge og voksne med rus og/eller psykiske lidelser – faglig og ressursmessig. Finansieres vesentlig av tilskuddsmidler.	2023-2026
Omstrukturere omsorgstjenestene gjennom å styrke hjemmebaserte tjenester med vekt på velferdsteknologi, hverdags-rehabilitering og kompetanseutvikling. Dette omfatter å: <ul style="list-style-type: none"> • Utvikle en tjeneste som har større vekt på aktiv omsorg, egenmestring og rehabilitering. • Arbeide videre med endring av arbeidsmetodikken i hjemmetjenesten med vekt på forebygging og opplæring for å redusere/utsette behovet for kompensierende tiltak. • Igangsette og implementere flere velferdsteknologiske løsninger som avstandsoppfølging, digitale tilsyn, elektronisk medisineringsstøtte med mer. 	2023-2026
Etablere sosiale møteplasser og aktivitetstilbud for å styrke den enkeltes evne til å bli boende i eget hjem og leve et aktivt liv.	2023-2026
Etablere seniorboliger som sikrer en trygg og aktiv hverdag. Kommunen skal samarbeide med private aktører om utvikling av tilrettelagte boliger.	2023-2026
Utvide pilotprosjektet Årsturnus med ytterligere 20 nye team fra 2023. Det er pr 2022 iverksatt 20 team. Årsturnus er et virkemiddel for å nå målet om en heltidskultur og for å sikre nødvendig fagkompetanse.	2023-2026
Videreføre program bærekraftige omsorgstjenester. Programmet omfatter en gjennomgang av kompetansen i pleie- og omsorgstjenesten for å vurdere oppgaveglidning mellom profesjonene.	2023-2026
Videreutvikle og styrke tverrfaglig kompetanse ved familiesentrene, og arbeidet med samordnede tjenester for utsatte barn og unge. Tiltaket skal motvirke negativ generasjonsoverføring.	2023 - 2026
Utvikle informasjonsportal om ulike boligformer, tilskudds- og lånemuligheter.	2023 - 2026
Etablere arenaer og systemer for samordning og samhandling mellom tjenestene for å sikre gode pasientforløp innad i kommunen, og mellom kommunen og andre.	2023 - 2026

Utarbeide et handlingsprogram for avlastning og pårørendestøtte for å styrke pårørendearbeidet i kommunen.	2023 - 2024
--	-------------

Kommunedelplan struktur og kapasitet i heldøgnsomsorgen – Leve hele livet	
Hovedmål: Å sikre en tilstrekkelig og egnet heldøgnsomsorg som samsvarer med innbyggernes behov.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utvikle Haugvoll senter, herunder vurdere maksimal utnyttelse av tomten. Regulering startet opp i 2021.	2023 - 2025
Igangsette byggetrinn 2, Haugvoll, med 60 plasser. 60 plasser vil medføre en utvidelse med 30 sykehjemsplasser sammenliknet med dagens nivå. Det vil være behov for å innarbeide driftsmidler når sykehjemmet tas i bruk.	2026
Gjennomføre et forprosjekt med mulighetsstudie for utvidelse av Kruseløkka sykehjem og omgjøring av det som i dag er trygdeboliger. Hensikten er å sikre nok plass til hjemmetjenesten og kunne utvikle Kruseløkka avlastningssenter.	2023
Starte planlegging av å oppgradere og bygge nytt heldøgns omsorgstilbud ved Tingvoll inkl. nytt produksjonskjøkken og lokaler til hjemmetjenesten.	2026
Flytte rulleringsplasser fra Helsehuset og opprette flere ordinære korttidsplasser.	2023 - 2025
Utrede hvordan utviklingshemmede som utvikler demens best kan ivaretas innenfor eldreomsorgen.	2023 – 2026
Gjennomgå kommunens heldøgnsstilbud for å kartlegge tiltak som kan bidra til å sikre en bærekraftig drift.	2023 - 2026

Handlingsprogram mot vold i nære relasjoner – Leve hele livet	
Hovedmål: Forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Videreutvikle foreldrestøttende tiltak (foreldreveiledning og sinnemestringskurs) på tvers i kommunen.	2023-2026
Arrangere årlig temauke om vold i nære relasjoner.	2023-2026
Benytte prosedyren «Sammen mot vold i nære relasjoner» og tilhørende veileder for videreutvikling av handlingskompetanse i å avdekke vold og iverksette tiltak for voldsutsatte og voldsutøvere.	2023-2026
Øke kvalitet og samhandling om vold i nære relasjoner og sikre et likeverdig krisesentertilbud for alle voldsutsatte inklusiv særlig risikoutsatte som i liten eller ingen grad kan beskytte seg selv.	2023-2026
Videreutvikle «TryggEST i Sarpsborg».	2023-2026
Legge til rette for at frivillige organisasjoner kan drive informasjons- og holdningsskapende arbeid om vold i nære relasjoner, også ved å tilby kunnskap om vold og informasjon om hvor innbyggerne kan få hjelp.	2023-2026

Handlingsprogram demens – Leve hele livet	
Hovedmål: Sarpsborg kommune ønsker å gi forutsigbare og individuelt tilpassede tjenester til alle innbyggere med demens og deres pårørende gjennom hele sykdomsforløpet. Tjenestene skal oppleves som koordinerte og preges av kvalitet og kompetanse.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Øke det tverrfaglige og tverrsektorielle samarbeidet for å styrke videreutviklingen av demensvennlig samfunn.	2023-2026
Styrke og utvikle samarbeidet mellom demensteamet og fastlegene i utredningsforløpet av demens og tilby råd og veiledning til brukerne/pårørende.	2023
Utrede behov for styrking av ressurser og kompetanse i demensteamet.	2023
Følge opp og implementere en samarbeidsavtale mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten som sikrer oppfølging av personer med demens.	2023 - 2025
Implementere tiltakspakke demens som arbeidsmetode i hele hjemmetjenesten	2023 - 2025

Handlingsprogram legetjenester – Leve hele livet	
Hovedmål: Legetjenester av god kvalitet som møter befolkningens behov; effektive tjenester med riktig kompetanse og kapasitet som samhandler godt og er hensiktsmessig organisert. Tidlig innsats og tilrettelegging bidrar til å forebygge sykdom og bedre folkehelsen.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utrede etablering av ALIS stillinger (allmennleger i spesialisering).	2023
Tilrettelegge for spesialisering i allmennmedisin og samfunnsmedisin, LIS3, - engasjere veiledere med rett kompetanse.	2023 - 2025
Sikre at en medisinsk faglig overlege/fagansvarlig lege er tilgjengelig i kommunen for sykehjem og helsehusleger.	2023
Sørge for tilstrekkelige ressurser i legetjenesten. Rekruttere og beholde leger.	2023-2026
Utvikle legenes rolle på systemnivå i skolehelsetjenesten.	2023

Handlingsprogram for personell som har deltatt i internasjonal tjeneste	
Hovedmål: Sarpsborg kommune skal være en god kommune å bo i for veteraner	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Etablere samarbeidsforum med lokal veteranorganisasjon og invitere til dialogmøter.	2023
Etablere kommunal veterankontakt som skal være kontaktpunkt for veteraner, aktører innen feltet og for Forsvaret.	2023

Informere og veilede veteraner om aktuelle instanser som fastlege, familientre, rask psykisk helsehjelp, spesialisthelsetjenesten.	2023 – 2026
Markere frigjørings- og veterandagen 8. mai med kransnedleggelse og legge til rette for et arrangement for veteraner og pårørende.	2023 – 2026

8.1.4.2. Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Evaluere avtalen med Stiftelsen Blå Kors Fredrikstad vedr tilbudet på Kulåssenteret. Dette omfatter å evaluere tilbudet som ligger i avtalen og kartlegge framtidig behov for brukerne.	2023
Følge opp tjenstedesignprosjektet Helhetlige og koordinerte forebyggende tjenester til barn og unge. Det skal utvikles en egen kommunedelplan folkehelse og forebygging som vil ta for seg utfordringene skissert i prosjektet. Planprogrammet er planlagt vedtatt våren 2022. En egen arbeidsgruppe skal vurdere ulike strukturelle grep for å styrke samhandling og koordinering av tjenester.	2023 - 2026

8.1.4.3. Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling
Alkoholpolitisk handlingsprogram	2023	2024
Handlingsprogram avlastning og pårørendestøtte	2022	2023
Handlingsprogram psykisk helse og rus	2024	2025

8.1.5 4-årig driftsbudsjett

8.1.5.1 Tabell fordeling driftsrammer

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R21	Bud 22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Kommuneområde helse og velferd						
Virksomhet forvaltning og utvikling	47,95	42,27	44,26	45,66	47,86	49,86
Virksomhet helse	133,46	93,27	103,38	104,98	104,98	104,98
Virksomhet forebyggende tjenester	80,15	83,35	89,73	89,55	89,55	89,55
Virksomhet kompetansesenter rus og psyk. he	78,30	98,77	103,01	103,01	103,01	103,01
Virksomhet kjøkken og kantine	10,97	10,86	10,32	9,96	9,96	9,96
Virksomhet NAV	208,49	205,58	258,38	255,98	253,58	252,48
Heldøgnsomsorg	609,16	589,40	619,34	589,32	589,32	589,32
Hjemmetjenester	214,52	206,27	228,16	217,91	217,16	217,16
Boveiledning	343,23	328,32	346,13	333,22	333,22	333,22
Virksomhet barnevern	166,29	196,98	233,98	234,78	233,78	233,78
Direktør helse og velferd med stab	23,53	20,20	10,96	11,53	7,91	6,86
Sum kommuneområde helse og velferd	1 916,05	1 875,270	2 047,65	1 995,90	1 990,33	1 990,18

8.1.5.2 Viktigste driftsendringer

Viktigste driftsendringer i mill. kr - alle tall sammenliknet med budsjett 2022				
	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Virksomhet forvaltning og utvikling				
Redusert administrativt arbeid med kommunale boliger ved at boligporteføljen minskes som følge av salg.	-0,60	-0,60	-0,60	-0,60
<i>Bærekraft 2030:</i> Redusere driftskostnader for kommunale boliger	-0,30	-1,00	-1,30	-1,30
<i>Bærekraft 2030:</i> Reduserte leieinntekter salg av boliger	0,60	2,70	5,20	7,20
<i>Bærekraft 2030:</i> Kostnader ved tilvisningsavtaler	0,10	0,10	0,10	0,10
Virksomhet helse				
Styrke Lærings- og mestringssenteret	0,45	0,45	0,45	0,45
<i>Bærekraft 2030:</i> Redusert legeressurs ved nedleggelse av sykehjemsplasser, innsparing	-0,12	-0,25	-0,25	-0,25
Videreføring av beredskap korona – legevakt	4,00			
Økning i basistilskuddet fastleger	5,00	7,20	7,20	7,20
Flytting av en LIS1 (turnuskandidat) til kommunalt legekontor, innsparing	-0,12	-0,75	-0,75	-0,75
ALIS økte kostnader til veiledning	1,00	1,00	1,00	1,00
Virksomhet forebyggende tjenester				
Nytt digitalt journalsystem, økt kostnad	0,60	0,42	0,42	0,42
Styrke flyktningehelse	2,00	2,00	2,00	2,00
Virksomhet kjøkken og kantine				
Redusert drift kjøkken	-0,15	-0,15	-0,15	-0,15
Legge ned kantina i rådhuset, innsparing	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45
<i>Bærekraft 2030:</i> Redusere mat til 21 sykehjemsplasser	-0,41	-0,82	-0,82	-0,82
Virksomhet kompetansesenter rus og psykisk helse				
Avvikle avtale med AOF	-0,33	-0,33	-0,33	-0,33
Avvikle avtale med Sarpsborg JFF – samlinger	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02

Virksomhet NAV				
Reduksjon i ressurs ved ASK (arbeidstreningstiltak)		-1,00	-1,00	-1,00
Reduksjon i antall veiledere	-1,80	-1,80	-1,80	-1,80
Styrking introduksjonsprogrammet	14,00	12,60	10,20	9,10
Styrking kvalifiseringsprogrammet	9,50	9,50	9,50	9,50
Økning økonomisk sosialhjelp	21,00	21,00	21,00	21,00
Heldøgnsomsorg				
Økt utgift pga brukere med stort tjenestebehov	4,00	4,00	4,00	4,00
Nytt sykepleierteam Kurland og Haugvoll, økt utgift	2,09	2,09	2,09	2,09
Årsturnus med 7,5t vakt, økt utgift	14,42	25,63	25,63	25,63
Effekt av årsturnus for team med oppstart i 2023 (kostnader og gevinster – redusert sykefravær, vikarinnleie og variabel lønn)		-10,44	-10,44	-10,44
<i>Bærekraft 2030:</i> Effekt av årsturnus for team med oppstart før 2023 (kostnader og gevinster – redusert sykefravær, vikarinnleie og variabel lønn).		-5,80	-5,80	-5,80
<i>Bærekraft 2030:</i> Redusere 21 langtidsplasser	-12,74	-25,50	-25,50	-25,50
<i>Bærekraft 2030:</i> Avvikle bofelleskap i Karl Johansgate og flytte til trygdeboliger Kruseløkka			-1,70	-1,70
<i>Bærekraft 2030:</i> Reforhandle sommeravtalen	-2,50	-2,50	-2,50	-2,50
<i>Bærekraft 2030:</i> Redusere med en nattevakt	-0,70	-1,4	-1,4	-1,4
<i>Bærekraft 2030:</i> Standardisere behandlingsnivå sykehjem	-0,24	-0,24	-0,24	-0,24
<i>Bærekraft 2030:</i> Reduserte driftsutgifter, tiltak ikke konkretisert (måltall)		-12,94	-11,24	-11,24
Hjemmetjenesten				
Opprette nye møteplasser demente		1,50	1,50	1,50
Styrking for å ivareta flere hjemmeboende	5,25	6,00	6,00	6,00
Opprette nye møteplasser forebyggende	1,00	1,00	1,00	1,00
Styrking hjemmetjenester biler	2,30	2,30	2,30	2,30
Ressurskrevende pasient, økt utgift	3,60	3,60	3,60	3,60
Årsturnus med 7,5t vakt, økt utgift	7,02	9,36	9,36	9,36
Effekt av årsturnus for team med oppstart i 2023 (kostnader og gevinster – redusert sykefravær, vikarinnleie og variabel lønn)		-3,50	-3,50	-3,50
<i>Bærekraft 2030:</i> Effekt av årsturnus for team med oppstart før 2023 (kostnader og gevinster – redusert sykefravær, vikarinnleie og variabel lønn).		-2,26	-2,26	-2,26
<i>Bærekraft 2030:</i> Reforhandle sommeravtalen	-0,80	-0,80	-0,80	-0,80
<i>Bærekraft 2030:</i> Standardisere saksbehandling tildeling av tjenester	-0,30	-0,30	-0,30	-0,30
<i>Bærekraft 2030:</i> Felles praksis for effektiv arbeidstidsplanlegging	-0,30	-0,30	-0,30	-0,30
<i>Bærekraft 2030:</i> Økt fokus på innføring av digitale tilsyn og velferdsteknologi	-0,30	-0,30	-0,30	-0,30
<i>Bærekraft 2030:</i> Samlokalisering av hjemmetjenester øst	-0,64	-0,84	-0,84	-0,84
<i>Bærekraft 2030:</i> sammenslåing av Tingvoll og Hannestad til felles dagsenter			-0,75	-0,75
<i>Bærekraft 2030:</i> Reduserte driftsutgifter, tiltak ikke konkretisert (måltall)	-3,81	-13,27	-13,27	-13,27
Boveiledning				

Styrking Værn bofellesskap økt behov	6,50	6,50	6,50	6,50
Styrking økt behov enkeltbrukere	5,20	5,20	5,20	5,20
Opplæring og veiledning familier	1,00	2,00	2,00	2,00
Flere plasser enslige mindreårige flyktninger	3,00	3,00	3,00	3,00
Etterslep fra lønnsoppgjør, økt utgift	5,25	5,25	5,25	5,25
Generell innsparing	-4,42	-4,42	-4,42	-4,42
<i>Bærekraft 2030: Samordne ressurser arbeids- og aktivitetssenter og bolig, innsparing</i>	-2,00	-5,00	-5,00	-5,00
<i>Bærekraft 2030: Saksbehandling og standard/tjenestetapp, innsparing</i>	-1,80	-3,50	-3,50	-5,60
<i>Bærekraft 2030: Strammere praksis ved innleie av vikar og ved tilrettelegging av arbeidsoppgaver</i>	-3,30	-5,20	-5,20	-5,20
<i>Bærekraft 2030: Reforhandle sommeravtalen</i>	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00
<i>Bærekraft 2030: Reduserte driftsutgifter, tiltak ikke konkretisert (måltall)</i>	-4,90	-12,91	-12,91	-10,81
Virksomhet barnevern				
Barnevernsreformen, økte utgifter	30,00	30,00	30,00	30,00
Redusert bemanning	-1,70	-1,70	-1,70	-1,70
Redusere kjøp av eksterne tjenester	-0,40	-0,40	-0,40	-0,40
Direktør med stab				
<i>Bærekraft 2030: Redusert inntekt 21 sykehjemsplasser</i>	1,58	3,15	3,15	3,15
<i>Bærekraft 2030: Øke beleggprosenten Helsehuset</i>	-0,85	-0,85	-0,85	-0,85
<i>Bærekraft 2030: Årsverksanalyse fellestjenester Helhetlig styring og kontroll</i>			-2,62	-3,67
<i>Bærekraft 2030: Årsverksanalyse fellestjenester Stramme inn praksis rundt ansettelseskontroll</i>	-3,71	-3,71	-3,71	-3,71
<i>Bærekraft 2030: Årsverksanalyse fellestjenester Digitalisere sykefraværsoppfølging</i>		-1,00	-2,00	-2,00
<i>Forventet effekt av årsturnus (i alle team med årsturnus i hele kommuneområde helse og velferd)</i>	-3,0			

Forvaltning og utvikling

Sarpsborg kommune har høye utgifter til drift av kommunale boliger. Det er opprettet et prosjekt/program med mål om å redusere antall kommunale boliger og stimulere innbyggere til å benytte økonomiske støtteordninger og selv eie boligen. Program kommunale boliger starter opp i januar 2023.

Salg av kommunale boliger gir en reduksjon i driftskostnader og reduserer utgifter til tomgangsleie. Det legges inn en styrking for å kompensere for bortfall av leieinntekter og til arbeid med utbyggere som ønsker samarbeid i form av kommunal tilvisningsrett.

Helse

Økning av basistilskudd for leger legges inn med 5 mill. kr med ytterligere økning i 2024. Det var budsjettert med nedleggelse av Lærings- og mestringssentret midtveis i 2022, men tilbudet ble videreført gjennom omdisponering. Det legges inn en styrking for å opprettholde driften.

Kommunen har plikt til å sørge for veiledere til de som skal bli spesialister i allmenntilleggsmedisin og samfunnsmedisin. Midler til dette er økt med 1 mill. kr.

Legevakten styrkes med 4 mill. kr som forventes finansiert med statlig tilskudd til koronarelaterte utgifter da kommunen er bedt om å opprettholde beredskap ut juni 2023. Det

har vært en stor økning av kontakter på både telefon og konsultasjoner de siste årene, også sett bort fra pandemien.

Sykehjemslegeressurs reduseres som følge av utfasing av 21 institusjonsplasser.

Det er lagt inn en innsparing på 0,5 mill. kr i 2023 med en ytterligere innsparing i 2024 ved å overføre veiledning av 2 LIS1 leger fra private til kommunale legekontor. Kommunen blir tildelt LIS1 leger (tidligere turnusleger) fra Statsforvalter og har per i dag 4 LIS1-stillinger.

Forebyggende tjenester

Flyktninghelsetjenesten er styrket med 2 mill. kr via integreringstilskudd fra staten.

Det er lagt inn økte midler på 0,6 mill. kr til digitalisering av journalsystemet HsPro med 0,6 mill. kr på bakgrunn av krav om elektronisk rapportering via pasientjournal til sentralt register. Gjennom systemet kan brukere og helsetjenesten sende og motta meldinger på en trygg og sikker måte.

Kompetansesenter rus og psykisk helse.

Samarbeidsavtalene med en kostnad på 0,35 mill. kr til AOF og Sarpsborg jeger- og fiskerforening (Sarpsborg JJF) bortfaller. Kursene i regi av AOF hadde i 2021 kun 10 deltagere, mens det på hver av de to samlingene med Sarpsborg JJF deltok 70 personer.

Kjøkken/kantine

Utfasing av 21 sykehjemsplasser gir en reduksjon i produksjon av måltider og driftsutgifter på 0,4 mill. kr i 2023, med helårseffekt på 0,8 mill. kr fra 2024. Nedleggelse av kantina på rådhuset og redusert drift på kjøkkenet reduserer lønnsutgifter med 0,6 mill.

NAV

Kvalifiseringsprogrammet (KVP) styrkes med 9,5 mill. kr. Intensivering av dette arbeidet har vært en målrettet satsing for å styrke innsatsen overfor personer som har vært eller kan bli avhengige av sosialstønad over lengre tid. Målet med programdeltagelsen er å skaffe deltaker arbeid, oppstart og støtte til gjennomføring av utdanning eller avklare rettigheter til andre livsoppholdsytelser. Det er en lovfestet rett for ungdom at programdeltagelse vurderes før iverksettelse av annen egnet aktivitetsplikt.

Sosialhjelp er budsjettet økt med 21 mill. kr grunnet prisvekst, økte strømutfgifter og endrede vilkår for beregning av sosialhjelp ved at barnetrygden holdes utenfor beregningsgrunnlaget. Introduksjonsprogrammet styrkes med 14 mill. kr til i 2023, en økning som reduseres utover i perioden som følge av forventet reduksjon i antall bosettinger.

3 veilederstillinger og 1 fagstilling på ASK (arbeidstreningstiltak) spares inn, og gir en reduksjon i lønnskostnader på 1,8 mill. kr i 2023, med helårseffekt på 2,8 mill. kr fra 2024. Reduksjon med 3 årsverk som jobber med oppfølging og inntektssikring av brukere på økonomisk sosialhjelp reduserer kapasiteten til å veilede og følge opp målgruppen. Det kan medføre økning i saksbehandlingstid og stønadperiode. Reduksjon av fagstilling på ASK innebærer at tilbudet til ungdom omfattet av aktivitetsplikt, samt forebyggende arbeid med oppfølgingstjenesten og kriminalomsorgen omkring felles/potensielle NAV brukere begrenses.

Heldøgn

Sarpsborg kommune har en dekningsgrad for langtidsplasser i institusjon som ligger 1,6 prosentpoeng over KOSTRA-gruppe 11. Utfasing av 21 sykehjemsplasser reduserer dekningsgraden med 1,1 prosentpoeng, fra dagens 13,2 % til 12,1 % i 2023, som er tilnærmet på nivå med KOSTRA-gruppe 11. Dette er ment som en midlertidig løsning fram til nye Haugvoll står klar i 2028. Dekningsgraden vil reduseres til 8,2 % i 2030 hvis nye Haugvoll ikke bygges.

21 færre sykehjemsplasser gir en innsparing på 11,7 mill. kr i 2023, med en helårseffekt på 23,4 mill. kr fra 2024. Tiltaket medfører en nedleggelse av 27 plasser på Tingvoll og en omlegging av plasser ved Kruseløkka og Kurland sykehjem slik at netto nedleggelse blir 21 sykehjemsplasser.

Dette tallet hensyntar utgifter til mat og lege, samt tapte inntekter. Terskelen for innvilgelse av langtidsplass i sykehjem vil bli høyere og pasienter vil måtte bo lenger i eget hjem. Ventelistene på langtidsplass vil øke. Utfasing av 21 langtidsplasser vil få konsekvenser for hjemmetjenesten. Kapasitet i hjemmetjenesten og behovet for heldøgns plasser er gjensidig avhengig av hverandre. Det vil bli et økt trykk på korttids plasser, fastleger, legevakt og kommunens demensteam, og antall overliggerdøgn på sykehuset vil øke. Avvikling av bofellesskap i Karl Johansgate med 13 leiligheter og en flytting av disse beboerne til Kruseløkka vil gi en innsparing på 1,7 mill. kr fra 2025 gjennom reduksjon av bemanning på natt.

Sykepleier team styrkes med 2,09 mill. kr. Årsturnus kompenseres med 14,42 mill. kr i 2023, med en økning i 2024 da flere team innfører årsturnus. Det ligger samtidig inne en reduksjon på 2,5 mill. kr i 2023 som følge av reforhandling av sommeravtalen. I 2024 ligger det totalt inne en reduksjon på 18,74 mill. kr som en følge av reforhandling av årsturnusavtalen og sommeravtalen. Reforhandling av sommeravtalen kan bety økt bruk av vikarbyrå.

Lønnsbudsjettet styrkes på grunn av økte behov hos enkeltbrukere.

Tiltaket «Reduserte driftsutgifter, tiltak ikke konkretisert (måltall)» fra «Bærekraft 2030» omtales under avsnittet «Direktør helse og velferd».

Hjemmetjenester

Standardisering av praksis ved tildeling og oppfølging av tjenester og økt bruk av velferdsteknologi gir en reduksjon på 0,9 mill. kr. Samlokalisering av hjemmetjenesten Øst og sammenslåing av dagsenter på Tingvoll og Hannestad vil gi stordriftsfordeler og reduserte lønnsutgifter utover i perioden.

Hjemmetjenesten styrkes med totalt 5,25 mill. kr i 2023 og 6 mill. kr fra 2024. Dette for å kompensere for økt trykk på tjenesten grunnet utfasing av 21 sykehjemsplasser og demografisk utvikling. Utfasingen vil medføre at terskelen for sykehjemsplass blir høyere, og at flere pasienter med omfattende behov må ivaretas i hjemmet. Det blir behov for økt satsing på pårørendestøtte. Ved økt press på tjenesten blir det mindre tid til forebyggende arbeid. Konsekvensen av dette er flere pasienter med omfattende hjelpebehov. Det er lagt inn om lag 6 mill. kr for å dekke inn ulike økninger i driftsutgiftene.

Møteplasser for eldre og møteplasser for personer med demens styrkes med 1 mill. kr i 2023 og 2,5 mill. kr fra 2024.

Midler til årsturnus økes med 7,02 mill. kr i 2023, med en ytterligere økning i 2024 da flere team innfører årsturnus. Det ligger samtidig inne en reduksjon på 0,8 mill. kr i 2023 som følge av reforhandling av sommeravtalen. I 2024 ligger det totalt inne en reduksjon på 6,56 mill. kr som en følge av reforhandling av årsturnusavtalen og sommeravtalen. I nåværende årsturnusavtale har ansatte med stillinger over 35% en gjennomsnittlig vaktlengde på 7,5 timer. Normalarbeidstid for turnusarbeid er en gjennomsnittlig vaktlengde på 7,1 timer. Økt gjennomsnittlig vaktlengde fører til færre oppmøter for medarbeideren, mens arbeidsgiver får flere vakter å dekke inn med ansatte og dermed økte kostnader. Det er ønskelig å reforhandle avtalene slik at ansatte har en gjennomsnittlig vaktlengde på 7,1 timer. Sommeravtalen inneholder bla tiltak om ekstra avlønning for medarbeidere som påtar seg ekstra arbeid på helger i sommerperioden og økt avlønning for nyutdannede for å dekke opp feriefravær med mest mulig kjent personell. Reforhandling av sommeravtalen kan medføre økt bruk av vikarbyrå.

Tiltaket «Reduserte driftsutgifter, tiltak ikke konkretisert (måltall)» fra «Bærekraft 2030» omtales under avsnittet «Direktør helse og velferd».

Boveiledning

Det gjennomføres en samordning mellom arbeids- og aktivitetssenter og bolig hvor man i større grad gir tjenester gruppevis. I tillegg legges det opp til en standardisering av saksbehandling og tjenestetrapp, noe som innebærer en mer ensartet standard på tjenestetilbudet. Dette er lagt inn med en reduksjon av utgifter på 3,8 mill. kr i 2023, 8,5 mill. kr i 2024 og en ytterligere økning i 2026. Dette vil medføre endring i tilbudet til enkelte brukere. Konsekvensen kan bli økning i antall klager på vedtak eller tjenesteutøvelse. En generell innsparing gjennom driftsendringer og innstramming av tilrettelegging og innleie ved sykdom er lagt inn med 7,62 mill. kr i reduserte utgifter, med en ytterligere reduksjon i 2024. Tiltaket vil gi en lavere standard i tjenesten.

Lønnsbudsjettet styrkes med 5,2 mill. kr på grunn av nye brukere og økte behov hos enkeltbrukere.

Værn er styrket med 6,5 mill. kr som følge av en dyrere drift enn først beregnet. Ved oppstart var ikke alle leilighetene tildelt, og det var uklart hvilke tjenester beboerne ville ha behov for.

For å styrke veiledning i hjemmet for familier med hjemmeboende barn med ekstrabehov er det en økning på 1 mill. kr i 2023, og ytterligere økning i 2024.

Det er lagt inn midler for å dekke inn etterslep fra lønnsoppgjøret i 2019 med 5,25 mill. kr.

Sommeravtalen om godtgjøring for ekstra helger i hovedferieperioden reforhandles. Dette gir en reduksjon i lønnsutgifter på 1 mill. kr. Sommeravtalen har vært benyttet til å møte statsforvalterens krav til kompetanse i henhold til Helse- og omsorgstjenestelovens kap. 9 om bruk av makt og tvang. Uten denne avtalen kan det bli mer utfordrende å rekruttere kvalifiserte sommervikarer.

Tiltaket «Reduserte driftsutgifter, tiltak ikke konkretisert (måltall)» fra «Bærekraft 2030» omtales under avsnittet «Direktør helse og velferd».

Barnevern

Det er lagt inn en økning på 30 mill. kr for å dekke utgiftene barnevernsreformen medfører. Det reduseres med 2 stillinger, noe som medfører lenger saksbehandlingstid og fare for en økning i fristbrudd. Dette får konsekvenser for det barnevernsfaglige arbeidet ved at flere barn og deres familier må vente lenger før de får den hjelpen de trenger.

Kjøp av private tjenester reduseres til fordel for tiltak i egen regi, men det kjøpes i noen grad private hjelpetiltak for å forhindre en eventuell plassering.

Direktør helse og velferd

Rammen for velferdsteknologiske løsninger og drift velferdsteknologi styrkes med 1,05 mill. kr. Stillingen på e-helseteamet som ble holdt tilbake i 2022 er lagt tilbake i budsjett for å kunne ivareta satsingen på digitalt tilsyn og andre velferdsteknologiske løsninger.

Det er lagt inn reduksjon av inntekter ved utfasing av 21 sykehjemsplasser med 0,73 mill. kr i 2023 og helårseffekt på 2,3 mill. kr fra 2024.

Det legges opp til en organisasjonsutviklingsprosess som skal resultere i mer helhetlig styring og kontroll. Arbeidet forventes også å gi en direkte økonomisk gevinst. Digitalisert sykefraværsoppfølging kan blant annet gi redusert sykefravær som følge av bedre oppfølging, færre overskridelser av frister og økt refusjon i arbeidsgiverperioden. Videre vil det bli en strengere ansettelseskontroll, med forventninger om en betydelig økonomisk effekt. Alle disse tiltakene vil gjelde hele kommunen, og den forventede gevinsten er fordelt mellom kommuneområdene. For helse og velferd er det lagt inn en reduksjon på 3,71 mill. kr i 2023 med en ytterligere reduksjon utover i perioden.

For pleie- og omsorgstjenestene er det forutsatt en ytterligere innsparing på 8,71 mill. kr i 2023 og 39,12 mill. kr for 2024 i KOSTRA-funksjonene 253 og 254, helse- og omsorgstjenester i institusjon og helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende. Dette er basert på arbeidet med Bærekraft 2030 og KOSTRA-tall. Innsparingen er lagt på hjemmetjenester, heldøgn og boveiledning. Det er de tjenestene som har vært en del av fokusområdene i Bærekraft 2030 så langt. I arbeidet med å finne tiltak kan det være andre virksomheter som blir berørt av innsparingen, og det vil bli fulgt opp i budsjettet. Kommuneområdet jobber med konkretisering av tiltak. Tiltak igangsettes fortløpende, med forventet effekt fra oktober 2023 og helårseffekt fra 2024. Tiltakene vil påvirke tilbud, standard og kvalitet på tjenestene innen kommuneområdet.

Det forventes en effekt av årsturnus på 3 mill. kr, som vil berøre team innen både heldøgn, hjemmetjenesten og boveiledning.

8.2 Kommuneområde oppvekst

8.2.1 Tjenester og oppgaver

Virksomhet/ tjeneste	Oppgaver
Direktør oppvekst	Overordnet ansvar for ledelse av kommuneområdet. Ansvar for handlingsplan- og budsjettarbeid for kommuneområdet, samt plan- og strategiarbeid samt saksutredning til politisk behandling. Oppfølging av virksomhetene i prosjekter, satsingsområder og politisk vedtatte føringer. Administrere offentlig tilskudd til private barnehager.
Virksomhet oppveksttjenester	Virksomhet oppveksttjenester ivaretar forvaltnings-, utviklings- og sikringsoppgaver på oppvekstområdet knyttet til barnehage, skole og tilsyn med fosterhjem. Virksomheten har en sentral rolle i arbeidet med å tilrettelegge, iverksette og følge opp nasjonale og lokale føringer for barnehage og skole på vegne av kommunen og direktør oppvekst. Virksomheten ivaretar også driftsoppgaver som ikke direkte berører sektorens øvrige virksomheter.
Barnehager	Ansvar for å drifte barnehagene i tråd med barnehageloven og Oppvekstplan 2018-2030 Sammen skaper vi Sarpsborg – der barn og unge lykkes. Barnehagen skal i samarbeid med hjemmet ivareta barns behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.
Grunnskoler	Ansvar for å gi likeverdig grunnskoleopplæring i tråd med Opplæringsloven og Oppvekstplan 2018 -2030 Sammen skaper vi Sarpsborg – der barn og unge lykkes. Opplæringen skal bygge på læreplanens overordnede del og planene for de enkelte fag.
Virksomhet St. Marie læringssenter	Virksomheten er et ressurscenter for barnehager og skoler med ansvar for språkutvikling i barnehage og den flerspråklige opplæringen i skolen. Ansvar for eksamensrettet grunnskoleopplæring for voksne og for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere etter introduksjonsloven.
Virksomhet Pedagogisk psykologisk tjeneste	Ansvar for å bistå med organisasjons- og kompetanseutvikling slik at opplæringa legges bedre til rette for barn og elever med særlige behov. Ansvar for å utarbeide sakkyndig vurdering av barn og elever der loven krever dette. Ansvar for drift av kommuneovergripende alternative opplæringsarenaer, samt undervisning og oppfølging av elever med nedsatt hørsel.
Virksomhet spesialpedagogikk, førskole	Ansvar for å organisere spesialpedagogisk hjelp i tråd med Barnehageloven, til barn i førskolealder, i barnehage eller der de oppholder seg.
Virksomhet Sarpsfossen skole	Ansvar for drift av forsterkede grunnskoleavdelinger og spesialpedagogisk voksenopplæring i tråd med Opplæringsloven og kommunedelplan for oppvekst.

8.2.2 Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
Virksomhet/tjeneste	Resultat		
	2019	2020	2021
Grunnskole			
Antall elever	6 594	6 618	6 657
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole (202,222,223) pr elev	113 910	115 655	125 176
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole (202) pr elev	96 807	96 939	106 172
Andel elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring	6,3 %	6,6 %	6,4 %
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 1.-10. trinn	5,6 %	6,4 %	6,8%
Antall elever pr lærerårsverk i ordinær undervisning, 1.-4.trinn ⁷	14,2	14,3	13,7
Antall elever pr lærerårsverk i ordinær undervisning, 5.-7.trinn	17,6	16,6	17,1
Antall elever pr lærerårsverk i ordinær undervisning, 8.-10.trinn	19,8	19,6	19,6
Grunnskolepoeng	39,6	41,9	41,3
Mobbing på skolen, 7. trinn	6,7 %	5,8 %	7,5 %
Mobbing på skolen, 10. trinn	7,9 %	5,9 %	3,7 %
Andel elever m direkte overgang fra grunnskole til v g o	96,1 %	98 %	97,3 %
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal og privat SFO	53,4 %	49,2 %	52,1 %
Barnehage			
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	90,0 %	89,6 %	91,6 %
Andel minoritetsspråklige ⁸ barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn ⁹ 1-5 år	76,9 %	77,1 %	82,4 %
Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i barnehage (kun kommunale bhg)	5,8	5,7	5,6
Korrigerte brutto driftsutgifter (201) per korrigerte oppholdstime i kommunale barnehager	61	61	67
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage	27,2 %	27,0 %	27,3 %

Analyse

Sarpsborg kommunes visjon *Sammen skaper vi Sarpsborg* inviterer til samarbeid mot felles mål. Kommunens Oppvekstplan 2018-2030 synliggjør og forplikter i arbeidet med å legge til rette for at alle barn i Sarpsborg skal gis mulighet for en god oppvekst og et godt utdanningsløp. Planen tydeliggjør hvordan kommunen skal sikre kvalitet og etterleve de krav og forventninger som er rettet mot tjenester innen sektoren.

Barn og unge skal gis gode muligheter for læring og livsmestring gjennom oppveksten. Arbeidet i barnehager og skoler skal utføres av ansatte med kompetanse, verdier og holdninger som gjør dem i stand til å realisere et trygt og godt barnehage- og skolemiljø. Menneskesyn, verdier, holdninger og kompetanse gjenspeiler den ansattes væremåte og påvirker relasjonen til barn og elever. Kommuneplanens samfunnsdel framholder

⁷ Indikatoren *Antall elever pr lærerårsverk* het tidligere *Gruppestørrelse, gjennomsnitt i ordinær undervisning*.

⁸ Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk eller engelsk (SSB).

⁹ Førstegangsinnvandrere uten norsk bakgrunn og andregenerasjonsinnvandrere (SSB).

nødvendigheten av planmessig arbeid for bedring av levekårene i Sarpsborg kommune. Virkemidler i slik levekårsforbedring er bl.a. at kommunen skal ha full barnehagedekning, at Sarpsborgskolen skal bidra til at barn og unge opplever mestring og motiveres til videre utdanning og at barn skal sikres en stabil oppvekst og rask hjelp – tidlig innsats.

SSBs prognose for befolkningsframskriving viser for aldersgruppene 0-5 år en økning med 168 barn i planperioden (2023-2026). For aldersgruppen 6-12 år viser prognosen en reduksjon på 30 elever i samme periode. Gruppen tenåringer 13-15 år vil reduseres med 48 barn fram til 2026. Barnetallet i grunnskolealder (6-15 år) vil samlet øke med 159 barn mot slutten av prognoseperioden (2033).

Det pågår mye godt og viktig utviklingsarbeid i barnehagene og skolene. Det er et særskilt fokus på læringsmiljø. Handlingsprogrammet Tett på for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø skal sikre et helhetlig arbeid, og er gjeldende for alle kommunale barnehager, skoler og SFO.

Å skape helhet og sammenheng i barns oppvekst og utdanningsløp forutsetter et godt samarbeid og en felles retning for de ulike tjenesteområdene og kompetansemiljøene i kommunen, samt et godt og tillitsfullt samarbeid mellom hjem og barnehage.

Det har de siste årene vært en økning i både antall førskolebarn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp og omfang av tilrettelegging. Dette har gitt flere barn tidlig hjelp – tidlig innsats. Både i virksomhet spesialpedagogikk førskole og ved de forsterkede skoleavdelingene er det økt kompleksitet i saker. Det er også økende behov for veiledning og kompetanseløft i barnehagene og skolene i arbeid med utsatte og sårbare barn og unge.

De siste to årene har vært preget av uforutsigbarhet for barnehagene, skolene og de kommunale støttetjenestene. Pandemien har imidlertid ført til nye erfaringer, ny kunnskap og økt kompetanse på flere områder.

Med drift på rødt og gult nivå har rammene for å drive endrings- og utviklingsarbeid vært veldig annerledes enn hva man er vant til. Sammen har ledere og medarbeidere i virksomhetene funnet nye, effektive samarbeidsarenaer og den digitale kompetansen har fått et stort løft i sektoren. Digitale plattformer har vært nyttige arenaer og verktøy for oppfølging og samhandling.

Barnevernsreformen trådte i kraft 1.1.2022. Den overordnede målsettingen med reformen er at flere utsatte barn og familier får den hjelpen de trenger på et tidlig tidspunkt. Selv om reformen først og fremst regulerer barnevernet, er det bred enighet om at målene best oppnås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren. I Sarpsborg er det derfor satt i gang et prosjekt som omfatter kommuneområdene Helse og velferd, Samfunn og Oppvekst. Her vil det jobbes med å forbedre og samordne tjenester, slik at man som barn og foresatt innenfor målgruppen i større grad skal oppleve et samlet sett av kommunale tjenester.

Barnehage

Barnehagen er den første arenaen i et langt utdanningsløp. Her skal barns lærelyst og potensial møtes i et miljø preget av trygghet, inkludering og lek. Høy kvalitet på tilbudet er viktig for at alle barn skal få en god barndom, og at tilbudet skal være helsefremmende, forebyggende og bidra til å utjevne sosiale forskjeller.

Kommunen har ansvar for å tilby alle barn i alderen 1-5 år barnehageplass. Alle barn med rett til barnehageplass fikk tilbud om dette i 2021, og kommunen ga også tilbud om barnehageplass til barn som ikke lovmessig hadde rett til plass. Det var 2757 barn som hadde barnehageplass i Sarpsborg pr.15.12.21.

Prognose for befolkningsutvikling 1-5 år viser for planperioden 2023-2026 en økning med 144 barn. For prognoseperioden 2023-2033 er økningen på 385 barn. En slik økning vil på sikt kunne gi press på kommunens samlede barnehagekapasitet.

Kommunen som barnehagemyndighet er ansvarlig for å forvalte tilskudd til de private barnehagene, samt sikre tilstrekkelig antall barnehageplasser.

Andel barn mellom 1 og 5 år med barnehageplass var 91,6% i 2021. Dette er en økning fra 89,6 % i 2020. En midlertidig reduksjon fra 2019 til 2020 antas å ha sammenheng med usikkerhet rundt pandemien. For sammenlignbare kommuner i KOSTRA-gruppe 11 var andelen 92,5 %. Ambisjonen er satt til resultat for KOSTRA-gruppe 11.

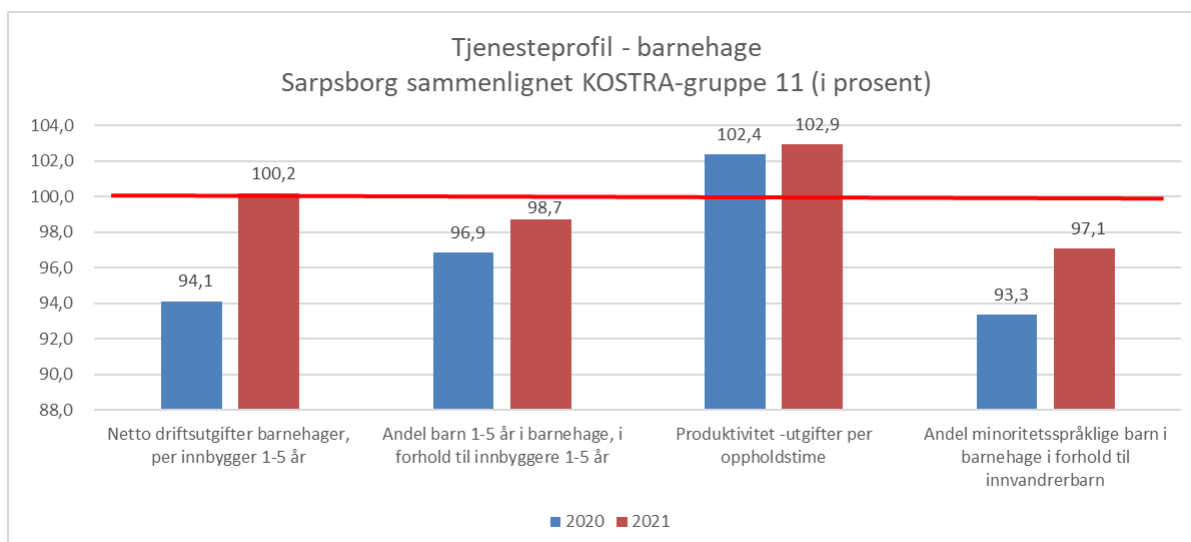
Indikatoren *antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i barnehage* (kun kommunale bhg) viser gjennomsnittlig antall barn pr årsverk ansatt. Reduksjonen betyr at det er færre barn pr voksen – høyere voksentetthet, som igjen betyr dyrere drift.

Barnehagene i Sarpsborg oppfyller kravene til pedagognormen og bemanningsnormen.

Driftsutgifter per oppholdstime i kommunale barnehager i Sarpsborg har økt, blant annet som en følge av koronautgifter. Dette omfatter utgifter til ekstra bemanning grunnet høyt sykefravær og midlertidig krav om færre barn pr. ansatt, samt noe økning i ledige plasser. Utgiftene inkluderer også barnehageplasser for foreldre som omfattes av krav om å delta på introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger. Alle disse plassene har ikke vært i bruk. Ledige plasser hvor man ikke tilsvarende reduserer bemanning har en kostnad.

Sarpsborg kommune hadde samme netto driftsutgifter på barnehage per innbygger 1-5 år som gjennomsnitt for KOSTRA-gruppe 11 i 2021. Utgiftene har økt fra 2020 og 2021. Driftsutgiftene innebærer ekstra tilskudd til private barnehager for kostnadskreven drift under pandemien. I 2021 er også tilskuddet til de private barnehagene fullt finansiert i samsvar med ny bemanningsnorm som ble innført fra 2019. Videre har det vært økende utgifter til spesialpedagogisk hjelp og tilrettelagte tilbud i barnehage.

Andel barn i kommunale barnehager ligger stabilt rundt 27 %. Sarpsborg kommune har de siste årene hatt en overkapasitet på barnehageplasser. Det har resultert i at plasser i kommunale barnehager har blitt holdt ledige.

I Sarpsborg har det vært en økning i andel minoritetsspråklige barn som går i barnehage. Kommunen ligger i 2021 1,3 % lavere enn KOSTRA-gruppe 11. Det arbeides aktivt med å øke barnehagedeltakelse for denne gruppen. Kommunen mottar statlig tilskudd til arbeidet.

Grunnskole

Pr. 1.10.2022 var det 6757 elever i Sarpsborgskolen. Det er Utdanningsdirektoratet som har fastsatt 1.10. som telledato for elever i grunnskolen. Elevtallsutvikling fra 2021 til 2022 viser en økning på 100 elever siste år. I tillegg er det 337 elever fra Sarpsborg som får sin opplæring ved private grunnskoler i Østfold. Dette er en økning på 19 elever siste år.

Prognose for befolkningsutvikling viser for perioden 2023-2026 en liten nedgang for aldersgruppen 6-15 år. Samlet sett utgjør dette 78 innbyggere i grunnskolealder. Inn i neste fireårsperiode øker innbyggertall i aldersgruppen igjen tilsvarende. I siste del av prognoseperioden er det ytterligere økning. Prognosen er ikke brutt ned på skolenivå. I gjennomsnitt vil reduksjonen i handlingsplanperioden utgjøre i underkant av 4 elever pr skole. Når vi samtidig vet at enkelte skoler på grunn av tilflytting og internflytting har endring i elevtall på opp mot 10 % gjennom et skoleår, vil prognose for befolkningsutvikling få lite praktiske utslag eller konsekvenser for driften eller organiseringen på den enkelte skole.

Høsten 2022 var det 72 deltakere i voksenopplæring. 52 av disse var deltakere i grunnskoleopplæring for voksne. 20 deltakere fikk spesialundervisning for voksne.

Pr. 1.10.2022 ble det gitt særskilt norskopplæring til 514 elever i grunnskolen. Av disse fikk 308 elever i tillegg tospråklig fagopplæring der arabisk og somalisk er de største språkgruppene.

Pr. 1.10.2022 fikk 408 elever spesialundervisning etter enkeltvedtak mot 461 2021. Dette utgjør 6 % av elevene i grunnskolen i Sarpsborg. 42 av elevene har fast tilhørighet på Sarpsfossen skole.

Innføring av nasjonal norm for lærertetthet fra skoleåret 2018/2019 har gitt en øvre grense for hvor mange elever det skal være i gjennomsnitt per lærerårsverk i grunnskolen. På 1.-4. trinn er normen satt til 15 elever i gjennomsnitt per lærer. På 5.-7. trinn og på 8.-10. trinn er normen satt til 20 elever per lærer. Sarpsborg kommune oppfylder lærernormen på alle trinn.

Etter innføring av en nasjonal norm for lærertetthet i grunnskolen opplever skolene en redusert fleksibilitet til å disponere egen budsjetttramme. Lærernormen medfører flere pedagoger i skolen, men binder samtidig opp ressurser i ordinær undervisning.

Antall elever per årsverk ligger i Sarpsborg 1,8 % under gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 11 i 2020 og 2021. I denne sammenheng betyr dette at Sarpsborg har færre elever per lærerårsverk enn gjennomsnitt i KOSTRA-gruppe 11. Sarpsborg kommune drifter dermed noe dyrere pr elev enn gjennomsnitt for kommuner i KOSTRA-gruppe 11.

Grunnskolepoeng er et karaktersnitt for elevene som går ut av grunnskolen. I Sarpsborg var det 620 elever som gikk ut 10. trinn våren 2021. I gjennomsnitt hadde disse 41,3 grunnskolepoeng.

Alle elever har rett til et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Jf kap. 9A i opplæringsloven. Elevenes læringsmiljø kartlegges årlig gjennom den nasjonale Elevundersøkelsen. På en skala fra 1 – 5 hvor 5 angir høyeste score, ligger Sarpsborg i snitt på 4,3 på spørsmålet om elevene trives godt på skolen.

På elevundersøkelsen på 7. trinn svarer 7,5% av elevene at de har blitt mobbet på skolen i 2021. 6,0 % svarer at de har blitt mobbet av andre elever, 0,6 % sier at de har blitt mobbet av voksne på skolen og 3,6% sier at de har blitt mobbet digitalt. Nasjonalt svarer 7,9% av elevene på 7. trinn at de har blitt mobbet på skolen i 2021.

På 10. årstrinn svarer 3,7% av elevene at de har blitt mobbet på skolen i 2021. 2,5% sier at de har blitt mobbet av andre elever, 1,4% sier at de har blitt mobbet av voksne på skolen, og 2,1 % svarer at de har blitt mobbet digitalt. Nasjonalt svarer 5,6% av elevene på 10. trinn at de har blitt mobbet på skolen i 2021. Det er viktig å presisere at elevundersøkelsen viser et «øyeblikksbilde» fra de kommunale grunnskolene i Sarpsborg. Utvalget er så lite at den statistiske usikkerheten er ganske stor.

Skolene i Sarpsborg skal arbeide aktivt og systematisk for å fremme et godt psykososialt miljø der den enkelte kan oppleve trygghet og sosial tilhørighet. Dette er en forutsetning for at eleven skal ha de beste læreforutsetninger, og prestere sitt beste ut fra eget potensial.

Det er et mål for Sarpsborg kommune at alle elever skal være verdige deltakere i et inkluderende læringsmiljø. Opplæringen skal i størst mulig grad tilrettelegges og tilpasses den enkelte elev innenfor skolens ordinære drift, og de til enhver tid gitte rammer.

Statistikk fra Utdanningsdirektoratet viser at 97,3% av elevene som gikk ut av 10. trinn i Sarpsborgskolen i 2021 har startet i videregående opplæring samme år som de avsluttet grunnskolen. Dette er tilnærmet samme andel som i 2020 (98 %). For Viken er andelen 97,8% i 2021.

Stadig flere ungdommer fullfører videregående opplæring. Tall fra statistisk sentralbyrå – SSB viser at det i juni 2021 er 79,6% av elever/lærlinger på nasjonalt nivå som fullfører med studie- eller yrkeskompetanse. I Sarpsborg viser tall for gjennomført videregående opplæring at 75% har gjennomført. Den nasjonale målsettingen legger føringer for at ni av ti skal fullføre videregående opplæring innen 2030. Det er viktig at så mange som mulig fullfører videregående opplæring for å stå bedre rustet til arbeid senere i livet.

Skolefritidsordningen er en viktig arena for læring og vennskap og sees i sammenheng med skolen. Mange barn i barneskolealder har plass i SFO og det er et mål at andelen barn som benytter ordningen, øker. Pr. 1.10.2022 gikk det 1548 barn i skolefritidsordningene i Sarpsborg kommune. Dette er en økning på 137 barn siste år. 52,1 % av elevene på 1.-4. trinn går i SFO i Sarpsborg (inkluderer to private skoler).

Resultatene på nasjonale prøver for 5.trinn viser en positiv utvikling. Resultatene på nasjonale prøver på 8.trinn i lesing og regning viser en stabilitet i utviklingen over tid, men kommunen ligger noe bak de nasjonale gjennomsnittsresultatene. Resultatene på nasjonale prøver på 9.trinn i lesing og regning viser stabile resultater over tid.

Det er fra skoleeiers side stort fokus på tidlig innsats, kartleggingsresultater, analyse og oppfølging av læringsresultatene på alle skolene.

Det pågår mye godt og viktig utviklingsarbeid i Sarpsborgskolen. Det legges særskilt innsats på resultatforbedringer av elevenes grunnleggende ferdigheter og i å utvikle gode læringsmiljøer. Læringsresultatene brukes systematisk i planleggingen av videre utviklingsarbeid og i planleggingen av tilpasset opplæring for den enkelte elev

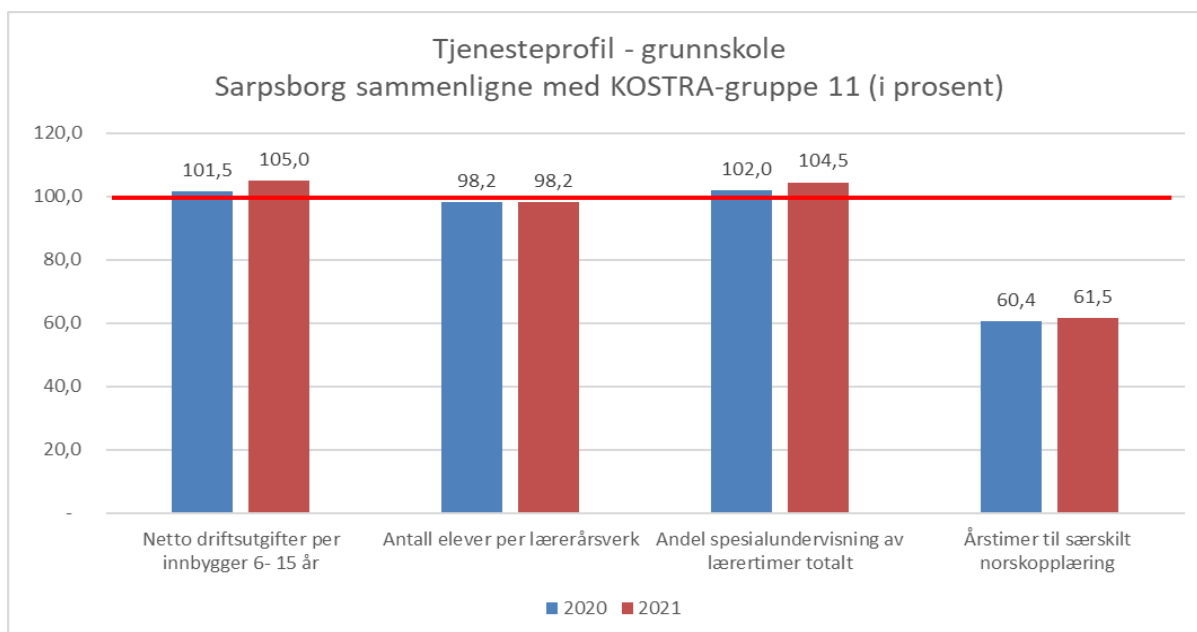
Netto driftsutgifter per innbygger 6-15 år var i 2021 5 prosent over gjennomsnittet av KOSTRA-gruppe 11. Økningen fra 2020 tilskrives blant annet betydelige koronautgifter – vikarutgifter i lange perioder med høy smitte blant ansatte samt smittevernrestriksjoner med bemanningskrav som færre elever pr ansatte.

Enkelte skoler har store og økte lønnsutgifter til spesialundervisning. Lovfestede enkeltvedtakstimer med ressurser til spesialundervisning og særskilt norskopplæring utfordrer virksomhetenes budsjetttrammer. Dette er spesielt utfordrende på mindre skoler.

Skjerping av Opplæringsloven kapittel 9A fra 2017 gjør at skolene må sette inn ekstra ressurser, som tilsyn, observasjon, individuell oppfølging og gruppedeling i saker rundt elevenes skolemiljø og pålegg fra Statsforvalteren.

Skolene opplever at det kan være vanskelig å skaffe kvalifiserte vikarer og vikarer som kjenner elevene godt, både ved kortere og lengre fravær i personalgruppen. Dette har vært ekstra utfordrende under koronapandemien hvor sykefraværet til dels har vært svært høyt.

Å sammenligne ressursituasjonen for skoler, kommuner og fylker bør gjøres med varsomhet, fordi ressursituasjonen påvirkes av ulike forhold som skolestruktur og kommunestørrelse.

De årlige kvalitetsmeldingene om barnehagen og grunnskolen viser eksempler på mye av det gode læringsarbeidet som gjøres i barnehagene og i Sarpsborgskolen. Kvalitetsmeldingene legger føringer og peker på mål og tiltak for veien videre. Det er i kvalitetsmeldingene gjort forsøk på å vise sammenhengen til barnehagens og grunnskoleområdet måltavler i handlingsplan for Sarpsborg kommune. Nasjonale og lokale styringsdokumenter ligger til grunn for alle ambisjoner og vurderinger.

Endringer tar tid og det er av avgjørende betydning at kommunen evner å holde fast på den retningen som er valgt.

8.2.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet/tjeneste	Resultat 2021	Ambisjon i perioden
Grunnskole		
Mål: Forbedre læringsresultater		
Grunnskolepoeng, gjennomsnitt ungdomstrinn	41,3	43,3
Mål: Forbedre læringsmiljø		
Mobbing på skolen, 7.trinn	7,5 %	0 %
Mobbing på skolen, 10.trinn	3,7 %	0 %
Mål: Forbedre deltakelse		
Andel elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående opplæring	97,3 %	100 %
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal og privat SFO	52,1 %	> 58,7 %
Barnehage		
Mål: Øke andel barn i barnehage		
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	91,6 %	>92,5 %

Andel minoritetsspråklige ¹⁰ barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn ¹¹ 1-5 år	82,4 %	82,6%
--	--------	-------

Ambisjoner på indikatorer grunnskole som ikke er satt til 0 % eller 100 % er satt til resultat 2021 for KOSTRA-gruppe 11. Ambisjoner på barnehage er satt til resultat for KOSTRA-gruppe 11.

8.2.4. Prioriterte tiltak

8.2.4.1. Vedtatte styringsdokumenter

Kommunedelplan oppvekst	
Hovedmål: Sammen skaper vi Sarpsborg – der barn og unge lykkes	
<ul style="list-style-type: none"> • Innsatsområder <ul style="list-style-type: none"> ○ Helhet og sammenheng ○ Læringskvalitet og læringsutbytte ○ Kompetanse og rekruttering ○ Kvalitet i ledelse og organisasjonsutvikling 	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Arbeide for at barn i barnehagen er aktive deltakere i egen læring, får benytte kritisk tenkning og opplever reell innflytelse i egen hverdag.	2023-2026
Arbeide for å styrke barnehagens språkmiljø.	2023-2026
Arbeide for at alle virksomheter har et helsefremmende læringsmiljø. - Felles kommunalt fokus er på kosthold og fysisk aktivitet	2023-2026
Barnehagene og skolene deltar aktivt i samhandling med andre tjenester til barnets beste.	2023-2026
Arbeid for et likere SFO-tilbud i Sarpsborg med bakgrunn i ny, nasjonal rammeplan for SFO. - Felles kommunalt fokus på relasjonskompetanse	2023-2026
Skolene fortsetter å utvikle sin praksis i tråd med nytt nasjonalt læreplanverk, LK20.	2023
Utvikle leksebevisste skoler i tråd med bystyrets vedtak.	2023-2026
Revidere årshjul for aktiviteter knyttet til faget Utdanningsvalg	2023-2026
Implementere årshjul for dialog, styring og internkontroll for virksomhetene i oppvekst og i oppvekstadministrasjonen.	2023

Handlingsprogram for digital oppvekst 2021-2024	
Hovedmål:	
<ul style="list-style-type: none"> • Målsettingene i rammeplan for barnehage og Kunnskapsløftet 2020 realiseres • Helhetlig digital satsning fra barnehage til endt skolegang • Alle barn og unge får mest mulig likt grunnlag for tilegnelse av digital kompetanse og læring med digitale verktøy for å nå kommunens visjon; «Sammen skaper vi Sarpsborg» – (der barn og unge lykkes) • Personvern og informasjonssikkerhet er ivaretatt • Sikre universelle løsninger 	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Fortsette utvikling av digital kompetanse innpasset i annet utviklingsarbeid der det er naturlig, for eksempel i eksisterende nettverk og etterutdanning.	2023
Gjennomføre risikoanalyser knyttet til digitale verktøy til bruk i barnehager og skoler.	2023
Etablere/initiere tettere samhandling med kommuneområde teknologi og endring for oppgradering av trådløse nettverk og nødvendig utskifting av digitalt utstyr. På grunn av ekstraordinær prisstigning vil dette kreve økt økonomisk ramme.	2023
Evaluere og justere felles digital læremiddelpakke	2023

¹⁰ Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk eller engelsk (SSB).

¹¹ Førstegangsinnvandrere uten norsk bakgrunn og andregenerasjonsinnvandrere (SSB).

Handlingsprogram – Tett på for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø	
Hovedmål: Forebygging av krenkelser, utenforskap og ensomhet.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Implementere Trygghets sirkelen i alle barnehager og SFO for å fremme arbeidet med relasjonskompetanse.	2023
Arbeide for at alle virksomheter har et godt psykososialt miljø * Felles kommunalt fokus på systematisk forebyggende arbeid og inkluderende/tilpasset fellesskap	2023-2026

Kommunedelplan for skolekapasitet og skolestruktur 2015-2026	
Hovedmål: Trekke opp linjer for framtidig barnehage- og skolestruktur og skissere utbyggingsbehov.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utvide skolekapasitet Hornnes barneskole (jf Bærekraft 2030)	2023-2025
Utvide og oppgradere Ullerøy leirskole	2023
Rehabiliterer Grålum barneskole	2023
Utbedringer ved Kurland barneskole/Regnbuen	2023-2025
Utbedre arbeidsplasser og garderober Lande barneskole	2023-2025
Utrede utvidelse av skolekapasitet, Tindlund barneskole	2024
Prosjektene og bygge ny gymsal ved Kruseløkka ungdomsskole	2024-2027
Utvide og rehabiliterer, Tindlund barneskole	2025-2026
Utrede skolekapasitet, Tindlund ungdomsskole	2025-2026
Utrede kapasitet arealbehov Sarpsfossen skole	2026-2027
Utrede skolekapasitet Sandbakken barne- og ungdomsskole	2026-2027
Utrede skolekapasitet Borgen barneskole	2027
Utvide og rehabiliterer, Tindlund ungdomsskole	2027-2029
Avvikle paviljonger og utrede skolekapasitet Kurland barneskole	2027-2030

8.2.4.2 Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Etterutdanne barnehagelærere, fagarbeidere, SFO-ansatte, grunnskolelærere og PPT-ansatte i Trygghets sirkelen.	2023
Utarbeide kompetanseplan for videreutdanning av ledere.	2023
Utarbeide kompetanseplan for assistenter og fagarbeidere.	2023
Videreutdanne barnehagelærere og lærere i grunnskolen for å møte nye nasjonale kompetansekrav og i tråd med Sarpsborg kommunes kompetansebehov.	2023-2025
Etterutdanne barnehage- og grunnskoleansatte og ansatte i støttesystemene gjennom regional- og desentralisert kompetanseordning og kompetanseløftet.	2023-2026
Forankre Program; Felles barn – felles ansvar	2023
Gevinstrealiseringsprosjekt; Hornnes barneskole: - Styrke begynneropplæringen for å redusere behovet for spesialundervisning på mellomtrinnet.	2023-2026
Utvide skolehager til flere skoler i Sarpsborg, med utgangspunkt i erfaringene fra de skolene som har etablert dette. Tiltaket gjennomføres innenfor eksisterende årlig ramme på 100.000 kroner.	2023-2026

8.2.4.3 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling (år)

Rullere Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet, med innarbeiding av barnehager. Beslutning om framtidig skolestruktur i Sarpsborg kommune gjøres ved behandling av saken.	2020	2023
--	------	------

8.2.5 4-årig driftsbudsjett

8.2.5.1 Tabell fordeling driftsrammer

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R21	Bud 22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Kommuneområde oppvekst						
Virksomhet oppveksttjenester	71,47	69,03	99,31	99,91	99,91	99,91
Virksomhet PPT	18,93	26,17	28,18	28,18	28,18	28,18
Virksomhet spesialpedagogikk førskole	47,11	41,54	49,33	45,53	44,73	44,73
Barnehager	95,74	94,99	104,07	104,37	104,37	104,37
Virksomhet St. Marie læringscenter	20,71	21,73	21,65	21,65	21,65	21,65
Virksomhet Sarpsfossen skole	54,23	48,79	50,91	50,91	50,91	50,91
Skoler	577,53	565,63	617,09	608,29	605,19	605,19
Direktør oppvekst	5,63	8,18	4,49	3,89	1,63	0,97
Tilskudd private barnehager	322,88	311,34	342,82	341,82	341,42	342,42
Sum kommuneområde oppvekst	1 214,23	1 187,40	1 317,85	1 304,55	1 297,99	1 298,33

8.2.5.2 Viktigste driftsendringer

Viktigste driftsendringer i mill. kr– alle tall sammenliknet med budsjett 2022				
	2023	2024	2025	2026
Virksomhet oppveksttjenester				
Opprette nytt årsverk jurist		0,80	0,80	0,80
Økte utgifter til gjesteelever	5,90	5,90	5,90	5,90
Økte utgifter barnehagebarn i andre kommuner	8,00	8,00	8,00	8,00
Gratis barnehageplass for 3. barn, tapt inntekt	0,20	0,50	0,50	0,50
<i>Bærekraft 2030:</i> Ressursoptimalisering av stab og støttefunksjoner	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00
Virksomhet PPT				
Styrke 1 årsverk ved alternative læringsarenaer (finansiert fra grunnskole)	0,80	0,80	0,80	0,80
Virksomhet spesialpedagogikk førskole				
Flere barn med enkeltvedtak	10,00	10,00	10,00	10,00
Økt brukertid pr pedagogårsverk	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00
<i>Bærekraft 2030:</i> Utvide normalbegrepet	-0,90	-1,90	-1,90	-1,90
<i>Bærekraft 2030:</i> Organisere barn mer i grupper	-1,70	-4,50	-5,30	-5,30
Barnehager				
Økt driftsramme inventar og utstyr		1,00	1,00	1,00
Opprette introgruppe med inntil 14 plasser	1,70	1,70	1,70	1,70
Økt pedagognorm, statlig føring (overføres fra direktør)	1,00	1,00	1,00	1,00
Redusert makspris i barnehage (Statsbudsjett)	1,60	1,60	1,60	1,60
<i>Bærekraft 2030:</i> Sommerstengte barnehager 2 uker. (En bhg holdes åpen)		-0,50	-0,50	-0,50
<i>Bærekraft 2030:</i> Legge ned åpen barnehage på Tindlund fra 010123	-0,60	-0,60	-0,60	-0,60
<i>Bærekraft 2030:</i> Legge ned barnehagebussen fra august 2023	-0,10	-0,30	-0,30	-0,30
St. Marie læringscenter				
Effektivisering	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00

<i>Bærekraft 2030: Redusere vikarutgifter</i>	-0,04	-0,04	-0,04	-0,04
Sarpsfossen skole				
<i>Bærekraft 2030: Redusere vikarutgifter</i>	-0,09	-0,09	-0,09	-0,09
Grunnskole				
Økt elevtall (100 elever)	5,00	5,00	5,00	5,00
Økte kostnader elevenes skolemiljø, enkeltsaker	4,05	6,15	6,15	6,15
Økt behov for spesialundervisning	17,00	17,20	17,90	17,90
Utvidet tilbud ved Ullerøy leirskole	0,60	1,20	1,20	1,20
Økte lønnsutgifter, nyansatte med 5 års lærerutdanning	1,50	1,50	1,50	1,50
Styrke etter- og videreutdanning for lærere	1,00	2,00	3,00	3,00
Redusert leseplikt for kontaktlærere som har over 21 elever, økt utgift	5,00	5,00	5,00	5,00
<i>Bærekraft 2030: Utvide normalbegrepet</i>	-4,10	-11,40	-14,20	-14,20
<i>Bærekraft 2030: Tilpasning til lærernorm, redusere grunnbemanning på barnetrinnet</i>	-3,10	-8,50	-10,50	-10,50
<i>Bærekraft 2030: Redusere vikarutgifter</i>	-0,87	-0,87	-0,87	-0,87
<i>Økt ramme grunnskole</i>	3,55	3,55	3,55	3,55
Direktør oppvekst				
Videreføre skolesekker 1. trinn, økt utgift	0,15	0,15	0,15	0,15
Innføre skidag for 10. trinn som fast ordning	0,15	0,15	0,15	0,15
<i>Bærekraft 2030: Stramme inn praksis rundt ansettelseskontroll</i>	-2,38	-2,38	-2,38	-2,38
<i>Bærekraft 2030: Digitalisere sykefraværsoppfølging</i>		-0,60	-1,20	-1,20
<i>Bærekraft 2030: Helhetlig styring og kontroll</i>			-1,66	-2,32
Tilskudd private barnehager				
Økt tilskudd pga nasjonale satser for prisvekst (deflator) og kapitalkostnader	10,00	10,00	10,00	10,00
Økt tilskudd pga redusert foreldrebetaling (Statsbudsjett)	4,30	4,30	4,30	4,30
Økt tilskudd pga økt driftsramme kommunale barnehager				3,00
<i>Bærekraft 2030: Redusert tilskudd ved nedleggelse av barnehagebussen</i>			-0,40	-0,90
<i>Bærekraft 2030: Redusert tilskudd ved sommerstengte barnehager</i>				-1,50

Virksomhet oppveksttjenester

Det er behov for å styrke den juridiske kompetansen og kapasiteten på kommuneområde oppvekst. En ny stilling som jurist opprettes fra 2024 for å sikre en riktig håndtering av problemstillinger rundt enkeltvedtak og klagebehandling.

Virksomhetens budsjett styrkes med helårseffekt av tilbud om gratis 12-timers kjernetid i SFO for alle 1.klassinger samt gratis barnehageplass for 3. barn i barnehage fra 1.8.2023.

Det er lagt inn økte utgifter til gjesteelever og barnehagebarn som får sitt barnehage- og skoletilbud (inkludert spesialundervisning og skyss) i andre kommuner som følge av omsorgsplasseringer. Det er videre lagt inn økte utgifter til barnehagebarn i andre kommuner som følge av at foresatte benytter private barnehager i andre kommuner.

Virksomheten skal gjennomgå og vurdere redusert omfang av ikke lovpålagte oppgaver og støttefunksjoner som utføres mot øvrige deler av kommuneområdet.

Virksomhet pedagogisk psykologisk tjeneste

Virksomhetens ramme videreføres og styrkes med ett årsverk for å styrke og sikre pedagogisk kompetanse ved alternative læringsarenaer. Tiltaket finansieres med overføring fra tjeneste grunnskole.

Virksomhet spesialpedagogikk førskole

Virksomhetens ramme økes med 10 mill. kr som følge av et økt behov for spesialpedagogisk hjelp for barn i førskolealder.

Virksomhetens systematiske forebyggende arbeid i samarbeid med barnehagene fortsetter. Det skal arbeides mot å utvide normalbegrepet og i større grad organisere hjelpetiltak i grupper. Dette med mål om å redusere behovet for spesialpedagogisk hjelp på lengre sikt.

For å dempe kostnadsveksten i virksomheten øker pedagogene tiden de benytter direkte sammen med barna med to timer pr uke og reduserer tid til forberedelse, etterarbeid og samarbeidstid tilsvarende.

Barnehager

Det er lagt inn en styrking av driftsbudsjettet fra 2024 for å dekke barnehagenes behov for utskifting og fornyelse av inventar og IKT-utstyr.

Det er lagt inn midler til introgruppe i Fritznerbakken barnehage med inntil 14 plasser. Introgruppe er et barnehagetilbud til foresatte som er pliktige til å starte opplæring på introduksjonsprogrammet i tråd med Introduksjonsloven.

Regjeringen har for perioden 2023-2025 fordelt midler til økt pedagognorm i barnehagene (overføres fra direktør).

Gjennom at maksimalprisen for foreldrebetaling i barnehagen reduseres i Statsbudsjettet fra 1.1.2023 er det beregnet et behov for å styrke barnehagenes ramme med 1,6 mill. kr.

Redusert sommertilbud i kommunale barnehager (sommerstengte barnehager i to uker) har en anslått effekt på 0,5 mill. kr. Grunnet redusert tilskudd til private barnehager er samlet effekt 2,0 mill. kr fra 2026. Tiltaket krever vedtektsendringer og er forventet å ha effekt fra 2024.

Åpen barnehage på Tindlund legges ned fra 01.01.2023. Dette har en anslått innsparingseffekt på 0,6 mill. kr årlig.

Barnehagebussen legges ned fra august 2023. Dette har en samlet anslått innsparingseffekt på kr. 100.000 i 2023, kr. 300.000 i 2024, kr. 700.000 i 2025 og 1,2 mill. kr i 2026. Økningen kommer av helårseffekt og tilskudd til private. Barnehageplasser og ansatte overføres til en ny ordinær avdeling i Tindlund barnehage.

Virksomhet St. Marie læringscenter

Virksomhetens ramme reduseres med 1 mill. kr som tas ut gjennom forventet effektivisering. I tillegg tas det ut en anslått innsparing på reduserte vikarutgifter.

Virksomhet Sarpsfossen skole

Virksomhetens ramme videreføres i 2023. Det tas ut en anslått innsparing på reduserte vikarutgifter.

Grunnskole

Budsjettrammen til grunnskolene hensyntar siste års elevtallsvekst med 100 elever. I tillegg er budsjettrammen økt med 3,55 mill. kr. pr år i handlingsplanperioden.

Videre er budsjetttrammen til grunnskolene styrket med totalt 21 mill. kr til oppfølging av enkeltelevers skolemiljø og spesialundervisning. Dette er på nivå med behovet i 2022.

Skolene skal utvide normalbegrepet samt redusere og tilpasse grunnbemanning til lærernorm. Dette kan gjøres gjennom å endre organisering av spesialundervisning til tilbud som gis i klasserommet og i større grupper, samt å redusere andel små grupper og én til én undervisning. Videre bør vedtak om spesialundervisning avvikles raskere når elevene igjen har nytte av den ordinære opplæringen. Enkeltvedtak om spesialundervisning i et lite omfang hvor elevens behov kan ivaretas innenfor ordinær opplæring utfases og avvikles.

Reduksjon av grunnbemanning kan gjøres gjennom økt grad av trinnorganisering og redusert andel enkeltvedtak om særskilt norskopplæring etter opplæringsloven §2.8.

Tiltakene er forventet å gi delvis effekt fra august 2023 og helårseffekt fra 2025.

Ved Hornnes barneskole pågår det et gevinstrealiseringsprosjekt som har som mål å styrke begynneropplæringen for å redusere behovet for spesialundervisning på mellomtrinnet. Kvalitative gevinster i tilknytning til prosjektet er blant annet bedre lærings- og mestringsopplevelse i basisfagene. Prosjektet har overføringsverdi til de øvrige barneskolene i kommunen. Dersom denne måten å organisere begynneropplæringen på gir resultater som antatt vil det kunne bidra til at utgiftene til spesialundervisning reduseres betraktelig.

Det er lagt inn midler til økte utgifter til drift av Ullerøy leirskole etter utvidelse av elevkapasitet fra august 2023.

Det er tatt høyde for helårsvirkning av økte lønnsutgifter til nyutdannede lærere som en konsekvens av utvidet lærerutdanning fra 4 til 5 år. Tilsvarende gir etter- og videreutdanningsreform økte lønnsutgifter gjennom statlige og lokale avtaler.

Redusert leseplikt for kontaktlærere som har over 21 elever i henhold til ny nasjonal særavtale gir økte utgifter med 5 mill. kr årlig.

Det overføres 0,8 mill. kr til pedagogisk psykologisk tjeneste til felles bemanning ved alternative læringsarenaer.

Det tas ut en anslått innsparing i grunnskolen ved å redusere bruk av vikar og ekstrahjelp. Budsjett til vikar og ekstrahjelp reduseres med 1,5 %. Dette gir en anslått effekt på 0,87 mill. kroner samlet for skolene.

Egenbetalingssatsen for en hel SFO-plass økes med generell prisvekst fra kr 2.755.- til kr 2.890.-.

Det vil fortsatt være gratis 12-timers SFO for alle 1. klassinger. Gjennom Statsbudsjettet utvides ordningen til å gjelde også 2.trinn fra august 2023.

Gratis 12-timer kjernetid i SFO antas å føre til at flere benytter tilbudet og gir noe administrativt merarbeid for skolene. Dette kompenseres for i budsjetttrammen.

Direktør oppvekst

Det er lagt inn årlige budsjettmidler til skolesekker til skolestartere og skidag i Kjerringåsen alpingsenter for elever på 10.trinn.

Det legges opp til en organisasjonsutviklingsprosess som skal resultere i mer helhetlig styring og kontroll. Arbeidet forventes også å gi en direkte økonomisk gevinst. Digitalisert sykefraværsoppfølging kan blant annet gi redusert sykefravær som følge av bedre oppfølging, færre overskridelser av frister og økt refusjon i arbeidsgiverperioden. Videre vil det bli en strengere ansettelseskontroll, med forventninger om en betydelig økonomisk effekt. Alle disse tiltakene vil gjelde hele kommunen, og den forventede gevinsten er fordelt mellom kommuneområdene. Det er på kommuneområdet lagt inn en reduksjon på 2,38 mill. kr i 2023 med en ytterligere reduksjon utover i perioden.

Tilskudd private barnehager

Kommunal deflator er i forslag til nasjonalbudsjettet til tilskuddsberegning satt til 5,3 % for 2022 og 3,7 % for 2023. Kommunen er kompensert for deflator i 2022 med 3,7 %. Det betyr en økt utgift for kommunen utover prisvekst. I tillegg er kapitalsatsene til de private barnehagene økt utover prisvekst.

Økt tilskudd på grunn av redusert foreldrebetaling fra 1.1.2023 er regulert i Statsbudsjett.

Økt driftsramme til inventar og IKT-utstyr i kommunale barnehager vil gi økt tilskudd til private barnehager fra 2026.

Det er beregnet redusert tilskudd fra 2025 som en effekt av nedleggelse av barnehagebussen.

8.3 Kommuneområde samfunn

8.3.1 Tjenester og oppgaver

Virksomhet/ Tjeneste	Oppgaver
Direktør samfunn	Overordnet ansvar for ledelse av kommuneområdet. Kommuneadvokattjenesten. Oppfølging av kommunens eierskap i selskaper.
Virksomhet plan og samfunnsutvikling	Har sammen med virksomhet økonomi et overordnet ansvar for utvikling og implementering av kommunens plan- og styringsystem. Utarbeide politiske styringsdokumenter/ planer innenfor samfunnsområdet, herunder planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel. Initiere og følge opp utviklingsprosjekter. Utarbeide prognoser, statistikk og bruker- og samfunnsundersøkelser. Skaffe oversikt over samfunnsutvikling; herunder arbeidsplassutvikling, boligutvikling, folkehelse og levekår. Utarbeide planer innenfor samferdselsområdet. Følge opp samarbeidsavtalen om areal- og transportutvikling i Nedre Glomma 2021-2026. Utarbeide kommuneplanens arealdel, kommunedelplaner og områderegeringsplaner. Saksbehandle områdeplaner og detaljreguleringsplaner. Være pådriver, initiere og koordinere arbeidet med næringsutvikling i kommunen, Søndre Viken Næringsregion i samarbeid med andre kommuner, næringsforeninger og destinasjonsselskap i regionen. Være pådriver, initiere og koordinere arbeidet med områdesatsing i Østre bydel.
Virksomhet kultur	Legge til rette for utvikling og formidling av kunst- og kulturaktiviteter, kulturminner, idrett, fysisk aktivitet og folkehelse samt andre fritidstilbud for alle innbyggere, med hovedvekt på barn og unge. Utarbeidelse av planer innenfor kultur, idrett, friluftsliv og kulturminner. Bidra til å utvikle et godt samarbeid med frivilligheten, ulike kulturaktører, næringsliv og enkeltpersoner. Skape gode møteplasser med kulturaktører for produksjon og formidling av kunst, kultur og fritidstilbud. Styrke den kulturelle grunnmurens mulighet for å kunne ivareta og videreutvikle møteplasser for alle. <ul style="list-style-type: none">• Drift og utvikling av Sarpsborg scene.• Drift og utvikling av Sarpsborg frivilligsentral.• Drift og utvikling av hovedbiblioteket, områdebibliotek og to fengselsbibliotek.• Utvikle friområder og kulturminner.• Drift og utvikling av kulturskolen.• Drift og utvikling av fritidsklubber og fritidsaktiviteter for barn og unge.• KRED (Kompetanse og ressurscenter for esport og datakultur).• Forvaltning av tilskuddsordninger rettet mot frivilligheten, kultur- og idrettslivet. Bidra til å organisere, utvikle og øke frivillig innsats hos befolkningen i kommunen i samarbeid med frivillige, frivillige organisasjoner, lag og foreninger. Hovedansvar for utvikling og gjennomføring av Olavsdagene.

Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart	Behandle byggesaker i tråd med vedtatt planer, påse at plan- og bygningslovgivningen overholdes og føre tilsyn med foretak og byggevirksomhet.
	Sikre forvaltning av miljø og landbruk, utarbeide planer, samt ivareta kommunens miljø og klimaarbeid. Utvikle og iverksette relevante tema- og kommunedelplaner for virksomhetens forvaltningsområder, som blant annet klima og energi, naturmangfold og vannmiljø.
	Ivareta kommunens ansvar og forpliktelser innenfor deling, oppmåling, seksjonering, matrikkel og kart i henhold til gjeldende regelverk. Utføre oppgaver etter matrikkel- og eierseksjonslov, drifte karttjenester på web, og oppdatere og ajourføre Matrikkelen.

8.3.2 Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
	Resultat		
Virksomhet/tjeneste	2019	2020	2021
Virksomhet plan og samfunnsutvikling			
Antall vedtatte reguleringsplaner	10	9	9
Saksbehandlingstid på reguleringsplaner (uker) ¹²	35	55	36
Klager på reguleringsplaner som omgjøres av høyere instans.	0	0	0
Virksomhet kultur			
Andel skoleelever i grunnskolen som benytter kulturskolens tilbud basert på elevplasser	12 %	11 %	11 %
Andel skoleelever i grunnskolen som benytter kulturskolens tilbud basert på unike elever	9 %	8 %	% ⁷
Andel skoleelever i grunnskolen som benytter fritidsklubbenes tilbud	32 %	44 %	47 %
Antall besøkende på biblioteket	154 735	88 265	118 514
Antall lag og foreninger som får driftstilskudd	90	88	78
Økonomiske rammer for driftstilskudd (mill. kr)	2,6	2,8	2,9
Antall mottakere av tilskudd til kunst- og kulturtiltak	48	49	38
Økonomiske rammer tilskudd kunst- og kulturtiltak (mill. kr)	1,11	1,1	1,5
Antall mottakere av tilskudd til fond for kulturanlegg	18	21	17
Økonomisk ramme fond for kulturanlegg (mill. kr)	2,05	2,0	2,0
Antall besøkende Sarpsborg scene	8 725	4 663	13 503 ¹³

¹² Saksbehandlingstid fra planen vedtas utlagt på høring til den blir endelig vedtatt av bystyret.

¹³ Sarpsborg scene var stengt for ombygging i perioden 1. april 2019 til 20. august 2020, og drev under sterke koronarestriksjoner etter nyåpning 20. august 2020. I 2021 var huset stengt fra nyttår fram til midten av mai, og også fra 14. desember og ut året. Kun i perioden ultimo september til medio desember ble det drevet uten koronarestriksjoner. Dette har samlet sett resultert i svært mye lavere besøk enn normalt i rapporteringsperioden. I tillegg til antall besøkende ble det gjennomført digitale sendinger med et totalt seertall på 6.347.

Viktige utviklingstrekk			
	Resultat		
Virksomhet/tjeneste	2019	2020	2021
Virksomhet kultur			
Antall besøkende Olavsdagene	13 500	1 006	3 200 ¹⁴
Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart			
Antall innkomne byggesaker	808	988	732
Antall byggesaker hvor 3-ukersfristen ikke er overholdt	63	118	104
Antall byggesaker hvor 12-ukersfristen ikke er overholdt	27	28	55
Antall innkomne delingssaker	124	121	110
Antall mottatte oppmålingssaker, matrikkelloven	198	176	170
Antall oppmålingssaker/matrikkel hvor 16 ukers frist ikke er overholdt	32	29	25
Dato fraråding av bading i Tunevannet pga. alger	10. juli.	17. aug.	-
Antall slamavskillere	695	456	425
Antall behandlede tiltaksplaner for forurenset grunn	16	17	11
Prosent tid av året med moderat eller dårlig luftkvalitet	7,6 %	5,9 %	1,1 %
Totalvolum skogvirke for salg privat og offentlig (m ³)	68 060	44 561	68 300
Antall foretak som søker produksjonstilskudd i jordbruket	247	253	250
Antall daa omdisponert dyrka og dyrkbar mark	104	2	77
Antall registrerte forekomster av de fremmede planteartene kjempebjørnekjeks, kjempespringsprø og parksklirekne	217	210	271
Antall meldte hjortevilt påkjørsler	213	194	217

Analyse

Virksomhet plan og samfunnsutvikling

Det er et omfattende omfang av reguleringsplaner og forenklede planendringer med høy kompleksitet. Kompleksiteten og et økende antall henvendelser tilknyttet arbeidene setter store krav til oppfølging i alle ledd i planarbeid. Arealplanen som forventes vedtatt med virkning fra 2024, forutsetter regulering allerede ved mindre fortettingsprosjekter – noe som vil øke omfanget av reguleringsplaner. Det er ingen klager på reguleringsplaner som har blitt omgjort av høyere instans.

Kultur

Barnevernsreformen er en oppvekstreform som involverer alle kommunale tjenester rettet mot barn og unge. I Sarpsborg er det derfor satt i gang et prosjekt som omfatter

¹⁴ Olavsdagene ble gjennomført i 2020 og 2021 under sterke koronarestriksjoner og med svært redusert program. I tillegg til de fysiske oppmøtte publikummerne, ble det gjennomført en digital sending av Olavskonferansen med totalt 454 seere.

kommuneområdene Helse og velferd, Samfunn og Oppvekst. Her vil det jobbes med å forbedre og samordne tjenester, slik at man som barn og foresatt innenfor målgruppen i større grad skal oppleve et samlet sett av kommunale tjenester.

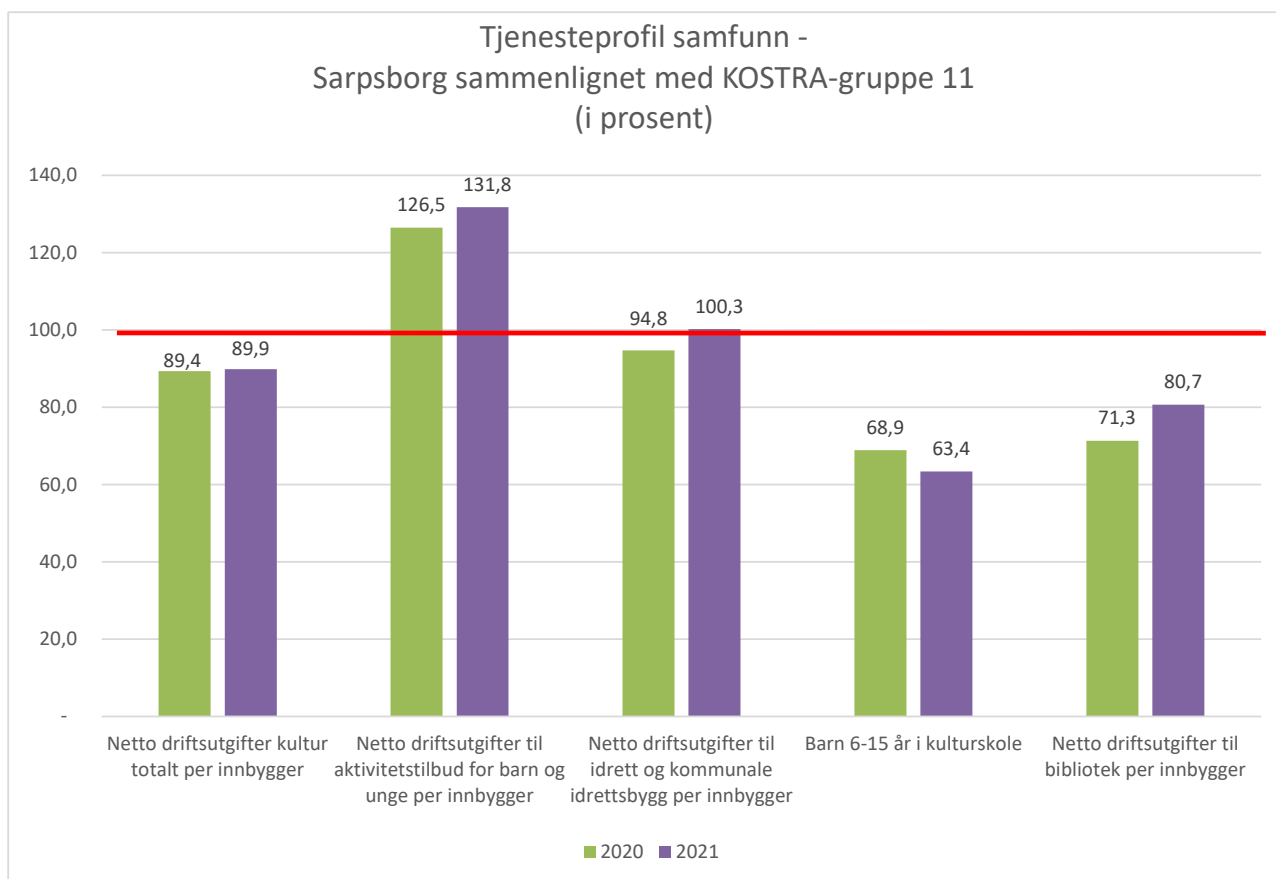
Nedgang i elevtall for kulturskolen i Sarpsborg ser ut til å ha sammenheng med pandemien. Det var mindre nedgang fra 2020-2021 enn fra 2019-2020, og det ser ut til at elevtallet er mer stabilt så langt i 2022.

Fritidsklubbene har hatt en reduksjon i aktivitet på grunn av pandemien og påfølgende smitteverntiltak i 2021. Ungdommens kulturhus har i perioden opprettet tilbud som har truffet mange ungdommer på digitale plattformer. I tillegg har klubbene hatt fysiske gruppetilbud gjennom hele 2021, noe som har gitt et godt tilbud til sårbare barn og ungdommer. Fritidsklubbene har hatt en økning av grunnskoleelever til tross for korona. Her er mer enn halvparten av besøkene digitale.

Bibliotekets besøkstall økte igjen i 2021, selv om dette året også var preget av pandemi, restriksjoner og nedstenginger. Satsingen på digitale tjenester til bibliotekbrukerne som tilgang til e-bøker, e-lydbøker og strømming av spillefilm, kortfilm og dokumentarer ble videreført. I tillegg har publikum fortsatt mulighet til å bestille bøker og hente ferdige bokpakker, gjennom tjenesten Skreddersydd bibliotek. Bygging av nytt hovedbibliotek er i gang. Dette vil gjøre 2023 til et unntaksår. Det vil bli lavere aktivitet i sentrumsbiblioteket på grunn av midlertidige lokaler.

De økonomiske rammer for tildeling av tilskudd til lag og foreninger og kulturaktører har i perioden vært stabil med en liten økning. Økningen av tilskudd til kunst- og kulturtiltak skyldes ekstra bevilgning grunnet korona, og er ikke videreført. Antall tilskuddsmottakere på ordningen kunst- og kulturtiltak viser en nedadgående trend fra 2020 til 2021. Det kan antas at nedstengninger og restriksjoner har lagt en demper på viljen til å gjennomføre arrangement og skape aktivitet.

Sarpsborg scene var stengt grunnet ombygging i perioden 1. april 2019 til 20. august 2020, og drev under sterke koronarestriksjoner etter nyåpning 20. august 2020. Samme restriksjoner la en sterk demper på programmet i 2021 (se forklaring under tabell). Dette resulterte i lavere besøk enn normalt. Olavsdagene ble gjennomført under sterke koronarestriksjoner i 2021 og med svært redusert program.

Kilde: SSB tabell 13135: Utvalgte nøkkeltall for kultur, etter statistikkvariabel, region og år. SSB tabell 12061: Kommunale kulturskoler, etter region, statistikkvariabel og år.

Diagrammet over viser Sarpsborg kommunens prioritering innenfor kultursektoren målt i netto driftsutgifter.

Netto driftsutgifter innenfor kultur utgjør 89,9 % i 2021 av gjennomsnittet i gruppen. Sarpsborg kommune brukte 31,8 % mer til aktivitetstilbud for barn og unge per innbygger enn KOSTRA-gruppe 11 i 2021. Kommunens netto driftsutgifter til idrett og kommunale idrettsbygg per innbygger, har økt fra 668 kr i 2020 til 797 kr i 2021.

Sarpsborg kommune ligger lavt på prioritering av kulturskole sammenlignet med andre kommuner i KOSTRA-gruppe 11.

På bibliotek bruker Sarpsborg kommune 200,99 kr per innbygger til lønns- og medieutgifter mot 254,8 kr i KOSTRA-gruppe 11. Utgifter til medieinnkjøp isolert er på 27,74 kr per innbygger mot 22,24 kr KOSTRA-gruppe 11.

Byggesak, tilsyn, landbruk og kart

Det har som følge av manglende kapasitet i virksomheten vært en del fristbrudd for byggesaker som skal behandles på tre og tolv uker, samt oppmålingssaker som skal behandles på seksten uker. Implementeringen av e-byggesak har krevd mye av virksomheten, og for byggesaksbehandlingen har dette resultert i økende restanser og fristoverskridelser. Virksomheten har jobbet målrettet med å redusere antall fristbrudd. Gevinster av dette forventes på lengre sikt realisert ved at virksomheten blir mer robust både

økonomisk og ressursmessig, samt at det oppnås ytterligere kvalitetssikring av saksbehandlingen.

Gjeldende fagsystem skal fases ut, og virksomheten må finne fungerende alternativ. Innsynsløsningen for byggesaksarkivet er etablert og fungerer godt.

Antallet tilsynssaker holder seg stabilt høyt, og virksomheten utreder om tilsynsarbeidet bør organiseres i et eget team. Dette vil kunne gi bedre samordning og raskere beslutninger.

Virksomheten arbeider med utarbeiding og revidering av flere større kommunedelplaner og handlingsprogram. Kommunedelplan klima og energi ble ferdigstilt og vedtatt sommeren 2021. Den skal følges opp med årlig revidering av handlingsplan og klimabudsjett i HP. Det er behov for å utvikle effektive prosesser for dette i de nærmeste årene.

Generelt for virksomheten er det en utfordring til enhver tid å ha tilstrekkelig og rett kompetanse.

Tallene for omdisponering av dyrka og dyrkbar mark vil kunne variere mye fra år til år, avhengig av hvilke reguleringsplaner som blir fremmet og vedtatt.

8.3.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet/tjeneste	Resultat 2021	Ambisjon i perioden
Virksomhet plan og samfunnsutvikling		
Effektiv saksbehandling		
Saksbehandlingstid på reguleringsplaner (uker) ¹⁵	36	35
Klager på reguleringsplaner som omgjøres av høyere instans.	0	0
Virksomhet kultur		
Brukerundersøkelse i kulturskolen ¹⁶		5,2
Brukerundersøkelse i fritidsklubbene ¹⁷	5,2	5,2
Andel skoleelever i grunnskolen som benytter kulturskolens tilbud basert på elevplasser	11 %	12 %
Andel skoleelever i grunnskolen som benytter fritidsklubbens tilbud	47 %	40 %
Antall besøkende på uk-online	1675	1500
Antall besøkende på biblioteket	88 265	170 000
Antall besøkende Sarpsborg scene	13 503	38 000

¹⁵ Saksbehandlingstid fra en reguleringsplan vedtas utlagt på høring til den blir endelig vedtatt av bystyret.

¹⁶ Brukerundersøkelsen skal gi svar på hvordan kulturskolens tjenester oppfattes av brukerne. Undersøkelsen i 2017 var basert på standard undersøkelse fra Bedrekommune.no og gjennomført både for elever og foresatte. Resultat for foresatte var 5,0 og for elever 5,4 i en skala der 1 er dårlig opplevd tjeneste og 6 er god opplevd tjeneste. Brukerundersøkelse er ikke gjennomført i 2022 og planlegges gjennomført i løpet av 2023.

¹⁷ Brukerundersøkelse på fritidsklubbene 2021: 61 barn og unge jevnt fordelt mellom kjønn og alle de kommunale fritidsklubbene. Brukerundersøkelse hadde en skale fra 1 – 6 hvor 1 er veldig dårlig og 6 er veldig bra. Resultatet fra undersøkelsen ble 5,2. Brukerundersøkelse er gjennomført i en periode hvor tilbudet hadde antall begrensninger grunnet korona. I tillegg til en lengre periode med redusert aktivitet og ingen markedsføring av våre tilbud. Dette har resultert i en lavere deltagelse enn ønsket.

Antall solgte billetter Sarpsborg scene	9 938	27 000
Antall besøkende Olavsdagene	3 200	10 000
Klager på tilskudd som omgjøres av høyere instans på grunn av saksbehandlingsfeil	0	0
Arrangere kurs og temakvelder med det frivillige kulturlivet	2	>2
Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart		
Mål: Saksbehandlingstid		
Antall byggesaker hvor 3-ukersfristen ikke er overholdt	104	< 2
Antall byggesaker hvor 12-ukersfristen ikke er overholdt	55	0
Antall oppmålingssaker/matrikkel hvor 16 ukers frist ikke er overholdt	25	0
Mål: Godt omdømme		
Gjennomføre brukerundersøkelse pr. tjeneste ¹⁸		
Mål: Kvalitet på saksbehandlingen		
Klager som omgjøres av høyere instans på grunn av saksbehandlingsfeil	3	0
Mål: Tilsyn/ulovlighetsoppfølging		
Antall tilsyn med firma/foretak iht. plan- og bygningsloven	30	> 100
Ulovlighetsoppfølging byggesak, antall avsluttede saker	59	> 100

8.3.4 Prioriterte tiltak

8.3.4.1 Vedtatte styringsdokumenter

Kommunedelplan kultur	
Hovedmål:	
Sammen skaper vi Sarpsborgs kulturliv	
Innsatsområder:	
<ul style="list-style-type: none"> • Felleskap og kultur • Byutvikling og kultur • Profesjonell kultur 	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Etablere et nytt bibliotektilbud. Prosjektet «Nytt hovedbibliotek» er igangsatt. Byggestart andre halvår 2022. Planlagt åpning november 2023.	2023
Fullføre digitalisering av Sarpsborgs kommunale bildesamling. Arbeidet administreres av Sarpsborg bibliotek. Digitaliseringen planlegges i samarbeid med Sarpsborg Arbeiderblad og historielagene.	2024

¹⁸ Det prioriteres brukerundersøkelse i team byggesak. Denne gjennomføres i løpet av første kvartal 2023.

<p>Videreføre prosjektet «Hverdagsmestringskultur». Hverdagsmestringskultur har fått tildelt i overkant av 250 000 kr i interreg-midler for å starte et forprosjekt sammen med Region Midtjylland i Danmark og Västra Götalandsregionen i Sverige.</p> <p>Forprosjekt «Kultur» avsluttes i 2022, og skal nå søke eksterne midler til hovedprosjekt for 2023-2026. Målet blir da å implementere og utvikle kultur- og helsetiltak i og utenfor kommunen.</p>	2023-2026
<p>Utvikle Sarpsborg scene til en opplæringsarena for unge utøvere innenfor lyd/lys/video, og øke antallet lærlinger.</p> <p>Tiltaket forutsetter investeringer i teknisk utstyr for 3,0 mill. kr.</p> <p>Sparebankstiftelsen DNB har bevilget 1,0 mill. kr til investeringer i prosjektet. I tillegg er det avsatt 1,0 mill. kr i kommunens økonomiplan for årene 2022 og 2023 til tekniske investeringer på Sarpsborg scene, samt 0,8 mill. kr i 2024 og 2025. Disse midlene vil blant annet benyttes til prosjektet.</p> <p>Det forutsettes ytterligere 1,0 mill. kr i midler fra Viken fylkeskommune i perioden som foreløpig ikke er innvilget.</p>	2023-2024
<p>Vurdere om «Artist in residence» kan etableres i St. Olavs voll når bygningen er restaurert.</p> <p>«Artist in residence» skal gi kreative personer mulighet til å jobbe i et annet fysisk miljø enn til vanlig.</p> <p>For å kunne vurdere «Artist in residence» trengs det en avklaring om tilskudd fra Viken fylkeskommune til restaurering.</p> <p>Viken fylkeskommune har bekreftet tilskudd til restaurering. Saken ses i sammenheng med sak «Utbetale tilskudd til St. Olavs vold».</p>	2023-2024
<p>Gjennomføre en kartlegging av bygninger/arenaer i Sarpsborg som brukes eller kan brukes til kulturaktivitet, og gjøre denne informasjonen tilgjengelig for befolkningen.</p>	2023
<p>Legge til rette for rekruttering til skolekorpene i Sarpsborg gjennom formalisert samarbeid mellom korpene, kulturskolen og grunnskolene.</p>	2023-2026

Plattform for kulturskolen i Sarpsborg

Hovedmål:

Kulturskolen skal gi opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet, og være et kulturfaglig ressurscenter som medvirker til å styrke kompetanse og kulturell utfoldelse i lokalsamfunnet.

Prioriterte tiltak

Tid (år) for gjennomføring

Utrede muligheter for å styrke den kulturelle skolesekken.

2023-2025

Det pågår utredning av muligheter for samarbeid om drift og utvikling av Den kulturelle skolesekken mellom Fredrikstad kommune og Sarpsborg kommune. Utredningen vurderer også muligheter for å forvalte større andel av spillemidler lokalt enn det som er dagens situasjon hvor Viken fylkeskommune forvalter 2/3 av spillemidlene som ligger til vår region. Dagens avtale med Viken fylkeskommune gjelder frem til 31.07.2025. Avtalen kan sies opp innen 1. januar med virkning fra 1. august samme år.

Vurdere dagens modell for brukerbetaling og hvilke økonomiske konsekvenser en justering av satsene vil gi. Sarpsborg kulturskole har høyere elevavgift for deltagelse i kjerneprogram og fordypningsprogram enn øvrige kulturskoler i vår region. Erfaringer som viser sammenheng mellom kostnad og barn og unges mulighet for å delta i fritidsaktiviteter ligger også til grunn for vurderingen	2023
Vurdere mulighetene for et samarbeid mellom kulturskoler og profesjonelle kulturinstitusjoner i regionen om talentutvikling. Det inngås avtale om videreføring av deltagelse i UngMusikk for perioden 01.01.2023 – 31.12.2026. UngMusikk er et samarbeidstiltak mellom kommuner i Viken, Viken fylkeskommune og Norges musikkhøgskole om et helhetlig musikkopplæringsløp for elever som ønsker fordypningstilbud i musikk. Deltakeravgift finansieres innenfor egen ramme.	2023-2026

Plan for fysisk aktivitet

Hovedmål:

Sarpsborgs befolkning er fysisk aktiv gjennom daglige gjøremål, egenorganisert aktivitet og deltakelse i idrett og friluftsliv.

Prioriterte tiltak

Tid (år) for gjennomføring

Utbedre lysanlegg ved lysløypa i Sarpsborgmarka. Investeringssmidler er innarbeidet.

2023-2024

Kartlegge og oppgradere skolenes og barnehagens uteområder.

2023-2026

Det er avsatt 2,00 mill. kr hvert år i handlingsplanperioden.

Etablere et eksternt forum for friluftslivsaktører/egenorganiserte (frivillige aktører) og frivillige som jobber med lavterskeltilbud innen fysisk aktivitet

2023

Kulturminneplan

Hovedmål:

Kulturarven i Sarpsborg skal forvaltes slik at den sikrer en bærekraftig utvikling og verner kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap som dokumentasjon av fortiden og en ressurs for fremtiden

Prioriterte tiltak

Tid (år) for gjennomføring

Sikre Tømmertunellen med tømmerrenna i Eidet for framtidige generasjoner.

2023-2024

Det fremmes politisk sak om gjennomføring av tiltaket.

Strategier for Olavsdagene 2019-2030

Hovedmål:

Olavsdagene skal befeste Sarpsborg som Olavs by lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Prioriterte tiltak

Tid (år) for gjennomføring

Utrede bygging og drift av langhus og øvrig infrastruktur i Landeparken.

2026

Tiltaket er i tråd med forslag til ny arealplan. Planen er forventet vedtatt tidlig 2024.

Handlingsprogram for Tunevannet 2017-2021**Hovedmål:**

Sarpsborg kommune har som mål å ivareta Tunevannets verdi som rekreasjonsområde for befolkningen og at innsjøen skal oppnå god vannkvalitet.

Prioriterte tiltak**Tid (år) for gjennomføring**

Stimulere landbruket rundt Tunevannet til løsninger som bedrer vannkvaliteten (overvintring i stubb, opphør høstkorn, redusert fosforgjødsling, avgrensning beiteområder, utbedre hydrotekniske løsninger).

2023-2026

Det ble i 2018 inngått flerårig miljøavtale med drivere av samtlige jordbruksarealer som drenerer til Tunevannet. Avtalene ble reforhandlet og fornyet i 2022. Avtalene innebærer at kommunen utbetaler årlig godtgjørelse for gjennomføring av driftstiltak som reduserer avrenning fra jordbruksarealene, (jfr. kap. 8.1 i handlingsprogram for Tunevannet).

8.3.4.2 Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Videreutvikle fritidsklubbtilbudet. Det er innvilget eksterne prosjektmidler til Hannestad fritidsklubb. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har bekreftet bidrag på 1,15 mill. kr til prosjektet. Midlene skal brukes på ombygging av lokaler, flere åpningsdager og en videreutvikling av tilbudet til de mellom 12-15 år.	2023-2026
For å kunne videreføre satsningen i planperioden utredes muligheten om støtte fra kommunens innovasjonsfond.	
Inngå flere vedlikeholdsavtaler med lag og foreninger i naturområder. Arbeidet er påbegynt, men er forsinket på grunn av pandemien.	2023-2026
Utvikle Grålum som nasjonalt utstillingsvindu for smarte mobilitetsløsninger, herunder bærekraftig arealbruk, testing av sensorteknologi, bygging av smarte parkeringshus, testing og implementering av smarte parkeringsløsninger, ladeinfrastruktur, delingsøkonomier for lading og mobilitet, samt utvikling av konsepter for økt bruk av el-sykler – Smart Mobilitet Grålum. Sees i sammenheng med områderegulering av Grålum.	2023-2026
Utbetale tilskudd til St. Olavs vold. Østfoldmuseet er eiere av prosjektet og Sarpsborg kommune er en av flere tilskuddsparter. 12 mill. kr bevilget i handlingsplan og budsjett 2021-2024. Før tilskudd utbetales, fremmes sak til formannskapet om betingelser for tilskuddet. Viken fylkeskommune har bekreftet en tilsvarende bevilgning. Østfoldmuseene legger frem et oppdatert kostnadsbilde etter ny forprosjektering. Dette legges til grunn i politisk sak.	2023
Avklare videre bruk av vikingskipet Visund. Dette behandles i egen politisk sak våren 2023.	2023
Utarbeide kriterier for hvilke saker som skal prioriteres innenfor ulovlighetsoppfølging etter plan- og bygningsloven. Det fremmes sak til utvalg for plansaker, formannskapet og bystyret. Tilsynsstrategien revideres årlig.	2023
Vurdere å innføre redusert reguleringsgebyr for reguleringsplaner som omfatter verneverdig bebyggelse.	2023

Utarbeide et handlingsprogram for frivillighet som skal bygge opp under samfunnsplanens mål om at «Innbyggere i Sarpsborg skaper og deltar i aktiviteter»	2023
Utarbeide strategi og kriterier for bruk av et framtidig Bykraft- og næringsfond for Sarpsborg kommune, som en videreutvikling av tidligere næringsfond.	2023
Utforme tiltak med sikte på å gjøre kommunens organisasjon i bedre stand til å skape næringsattraktivitet og fremme byutvikling, og få til samspill og samskaping med næringsliv, frivilligheten og andre aktører i Sarpsborg. Det må sees på løsninger på tvers av kommuneområdene, særlig samfunn og teknisk. Det fremmes politisk sak om tiltakene, jf. bystyrets vedtak i sak 91/22.	2023-2026
Utarbeide et handlingsprogram for næringsutvikling som beskriver strategier for Sarpsborg kommunes arbeid med dette jf. bystyrets vedtak i sak 91/22.	2023
Legge til rette for å øke kraftproduksjon i Sarpsfossen.	2023

8.3.4.3 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling (år)
Kommuneplanens arealdel	2017	2024
Kommunedelplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2020-2031	2019	2023
Handlingsprogram for Olavsdagene	2024	2024
Plattform for vannforvaltning i Sarpsborg	2021	2024
Strategisk støykartlegging og handlingsplan mot støy i byområdet Fredrikstad og Sarpsborg 2019-2023	2022	2023
Kommunedelplan naturmangfold	2021	2023
Strategi for spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) 2020-2024.	2024	2024
Plattform for bibliotektiltaket	2021	2023
Handlingsprogram for frivillighet	2023	2023
Handlingsprogram for næringsutvikling	2023	2024

8.3.5 4-årig driftsbudsjett

8.3.5.1 Fordeling driftsrammer

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R21	Bud 22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Kommuneområde samfunn						
Virksomhet plan og samfunnsutvikling	23,19	21,42	24,72	23,50	22,87	22,55
Virksomhet kultur	69,32	77,45	79,44	68,04	68,04	68,04
Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart	15,92	13,72	14,91	12,99	12,76	12,76
Direktør samfunn	5,64	6,46	6,76	6,66	6,56	6,56
Sum kommuneområde samfunn	114,07	119,05	125,83	111,19	110,23	109,91

8.3.5.2 Viktigste driftsendringer

Viktigste driftsendringer i mill. kr – alle tall sammenliknet med budsjett 2021				
	2023	2024	2025	2026
Virksomhet plan og samfunnsutvikling				
Økt satsning Østre Bydel	1,50	1,50	1,50	1,50
Bidra i SPIN inkubatorprogram	0,40	0,40		
Opphør av kommunens andel drift Etablerertjenesten				-0,32

Økning for å dekke ubalanse mellom bemanningsutgifter og inntekter	2,00	2,00	2,00	2,00
Innføre fagsystem Plan & Build, økt kostnad	0,55	0,83	0,60	0,60
<i>Bærekraft 2030</i> : Innføre gebyr for reguleringsplaner som fremmes for førstegangs politisk behandling flere ganger	-0,80	-0,80	-0,80	-0,80
<i>Bærekraft 2030</i> : Økning av gebyr ved planoppstart	-0,12	-0,12	-0,12	-0,12
<i>Bærekraft 2030</i> : Avvikle refusjon av gebyr fra planoppstart ved offentlig ettersyn	-0,15	-0,15	-0,15	-0,15
<i>Bærekraft 2030</i> : Samarbeide om merkantil ressurs, innsparing	-0,30	-0,30	-0,30	-0,30
<i>Bærekraft 2030</i> : Effektiviseringstiltak	-1,50	-3,00	-3,00	-3,00
Virksomhet kultur				
Forskyve tilskudd St. Olavs Voll fra 2022 til 2023	12,00			
Effektiviseringstiltak	-0,35	-0,35	-0,35	-0,35
Reduksjon Litteraturuka	-0,35	-0,35	-0,35	-0,35
Redusert aktivitet Olavsdagene	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25
Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart				
Forskyve prosjektstilling naturmangfoldsplan	0,40			
Økning for å dekke ubalanse mellom bemanningsutgifter og inntekter	2,00	2,00	2,00	2,00
Innføre fagsystem Plan & Build, økt kostnad	0,55	0,83	0,60	0,60
<i>Bærekraft 2030</i> : Utvide bruk av overtredelsesgebyr byggesak, økt inntekt	-0,43	-0,50	-0,50	-0,50
<i>Bærekraft 2030</i> : Innføre gebyr for veiledning utover det lovpålagte	-0,55	-0,65	-0,65	-0,65
<i>Bærekraft 2030</i> : Legge ned byggesaksvakta	-0,65	-0,78	-0,78	-0,78
<i>Bærekraft 2030</i> : Redusert sidemannskontroll	-0,35	-0,35	-0,35	-0,35
<i>Bærekraft 2030</i> : Samarbeid om merkantil ressurs	-0,30	-0,30	-0,30	-0,30
<i>Bærekraft 2030</i> : Effektiviseringstiltak	-1,50	-3,00	-3,00	-3,00
Direktør Samfunn				
<i>Bærekraft 2030</i> : Digitalisere sykefraværsoppfølging, redusert kostnad		-0,10	-0,20	-0,20

Virksomhet plan og samfunnsutvikling

Bystyret vedtok i sak 69/22 et Handlingsprogram for Østre bydel med en rekke tiltak som skal iverksettes i perioden 2023-2026. Dette er blant annet utvikling av kvartal 88 til park/møteplass, etablering og drift av bydelshus, utvikle Østre bydel som kultursentrum i tråd med sentrumsplanen, nærmiljøtilskudd m.m. Budsjettet styrkes for å gjennomføre disse tiltakene.

Sarpsborg kommune har inngått samarbeid med Smart Innovation Norway og Blender om et Innovasjonshus (SPIN) i Sarpsborg. I tråd med formannskapetets vedtak i sak 18/22 er det avsatt 400 000 kr for årene 2023 og 2024, som kommunens andel av driftsutgiftene til SPIN. Kommunens forpliktelse til å skaffe kontor til Etablerertjenesten faller bort fra 2025, noe som vil redusere husleieutgifter med anslagsvis 320 000 kr.

Det er avsatt midler til å implementere saksbehandlingssystemet Plan & Build, da nåværende system utgår hos leverandør. Implementering er planlagt i løpet av 2023.

Det er et mål at virksomheten skal ha en høyere grad av selvkost. Det er nødvendig å se på ressursbruk opp mot inntektsnivået. I tillegg til å vurdere ressursbruk innføres nytt gebyr reguleringsplaner for førstegangs politisk behandling og økt gebyr ved planoppstart. I tillegg avvikles refusjon av gebyr fra planoppstart ved offentlig ettersyn.

Virksomheten har i 2022 hatt en ubalanse mellom utgifter til bemanning og inntekter på reguleringsplanlegging, som i stor grad skal finansieres med gebyrer. Det er fra 2023 lagt inn en økning for å dekke inn denne ubalansen, men samtidig en innsparing gjennom effektivisering som også omfatter bemanningsreduksjon. Effektiviseringen forutsetter endring av arbeidsprosesser. Fra 2024 vil innsparingen overstige økningen som er lagt inn.

Kultur

Tilskudd til St. Olavs vold ble bevilget med 12 mill. kr i handlingsplan og budsjett 2021-2024. Før tilskudd utbetales, fremmes sak til formannskapet om betingelser for tilskuddet. Saken ble utsatt inntil det forelå en bekreftelse fra Viken fylkeskommune om en tilsvarende bevilgning. Bevilgningen er nå bekreftet fra Viken fylkeskommune. Saken kommer opp i 2023.

Det iverksettes effektiviseringstiltak med omfordeling og omprioritering av oppgaver internt innenfor merkantil, forvaltning og saksbehandling på område kulturkontoret.

Budsjettet til Olavsdagene reduseres med 250 000kr. Konsekvensen av dette blir et lavere aktivitetsnivå og et redusert tilbud. Aktiviteter til barn og unge prioriteres så langt det er mulig. Det vil bli prioritert å søke eksterne midler.

Aktiviteten i Litteraturuka reduseres og det er foreslått en årlig innsparing på 350.000 kr.

Ordningen «Fritidskort» ble vedtatt innarbeidet i Handlingsplan 2020-2023 med en økonomiske ramme på 0,5 mill. kr. Tiltaket videreføres under «koordinering aktiviteter barn og ungdommer» ved bruk av fond.

Byggesak, tilsyn, landbruk og kart

Bystyret vedtok i sak 93/21 å avsette midler til en prosjektstilling for utarbeidelse av naturmangfoldplan. Dette videreføres i 2023, da arbeidet ikke er ferdigstilt.

Det er store svingninger i saksomfanget og færre feltutbygginger, noe som reduserer gebyrinntektene. Grunnet lavere gebyrinntekter økes driftsrammen.

Det er avsatt midler til saksbehandlingssystemet Plan & Build, da nåværende system utgår hos leverandør. Implementering er planlagt i løpet av 2023.

Virksomheten har i 2022 hatt en ubalanse mellom utgifter til bemanning og inntekter på byggesaksbehandling, som i stor grad skal finansieres med gebyrer. Det er fra 2023 lagt inn en økning for å dekke inn denne ubalansen, men samtidig en innsparing gjennom effektivisering som også omfatter bemanningsreduksjon.

Det er et mål at virksomheten skal ha en høyere grad av selvkost. I tillegg til å vurdere ressursbruk innføres gebyr på veiledning utover det som er lovpålagt, samt økt bruk av overtredelsesgebyr.

Det er lagt inn effektiviseringstiltak som vil bidra til å redusere kostnadsnivået. Dette vil skje i form av endring av arbeidsprosesser, omstilling og nedbemanning innenfor virksomheten. Tiltaket vil også ha effekt i form av høyere grad av selvkost.

Som et kostnadsreducerende tiltak avvikles byggesaksvakten. Her vil det bli vurdert kompensierende tiltak for å ivareta nødvendig grad av service.

Det er vurdert i større grad å målrette nødvendige kontrollfunksjoner i saksbehandlingen.

Direktør samfunn

Digitalisert sykefraværsoppfølging kan blant annet gi redusert sykefravær som følge av bedre oppfølging, færre overskridelser av frister og økt refusjon i arbeidsgiverperioden. Det er forventet en økonomisk gevinst.

8.3.4.5 Vurderte tiltak og driftsendringer som ikke gjennomføres

I handlingsplan og budsjett for 2022-2025 var det avsatt 1 mill. kr i 2023 til kartlegging av geoteknisk tilstand av Sandesund-Greåker boligområde. Videre arbeid med området vil medføre ytterligere utgifter. Tiltaket utsettes av hensyn til kapasiteten ved virksomhet plan og samfunnsutvikling, og av økonomiske grunner. Det medfører også at planavklaringer for disse områdene skyves ut i tid.

Bystyret vedtok i sak 94/21 at kommunedirektøren skulle vurdere 0,5 mill. kr i årlig tilskudd til vedlikehold til Inspiria Science Center. Det er ikke funnet rom for å videreføre dette driftstilskuddet.

Søndre Viken Interkommunale Politiske Råd har vedtatt en kontingent i det regionale samarbeidet (Sarpsborg, Fredrikstad, Hvaler og Halden kommuner) som er 190 000 kr høyere enn dagens nivå. Det er ikke funnet rom for denne økningen. Sarpsborg kommune vil gå i dialog med partene om kostnadene ved samarbeidet.

Bystyret vedtok i sak 32/22 at kommunedirektøren skulle fremme egen sak til utvalg for kultur og oppvekst om skilting av utvalgte kulturminner. Tiltaket prioriteres ikke i innværende planperiode.

Kommuneområde samfunn har overtatt ansvaret for vikingskipet Visund. Videre drift av Visund vil kreve ytterligere 70 000 kr i årlige midler. Det er ikke satt av midler til dette.

Litteraturuka avvikles. Skrivekonkurransen for ungdomsskolen som er en del av litteraturuka videreføres og flyttes til kulturskolen.

Tiltak beskrevet i høringsutkast til handlingsplanen om å medvirke til et utsiktstårn på Ravneberget er tatt ut. Årsaken er potensiell konflikt med planlagt utvidelse av fengsel, og hensynet til framdrift i reguleringsplan for fengselet.

8.4 Kommuneområde organisasjon

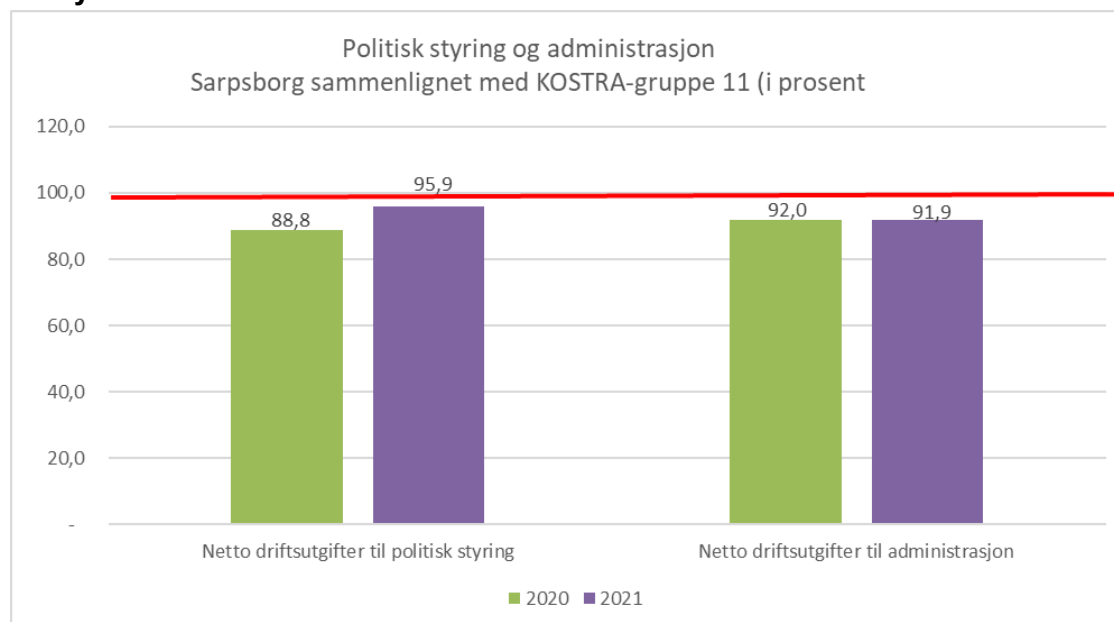
8.4.1 Tjenester og oppgaver

Virksomhet /tjeneste	Oppgaver
Direktør organisasjon	Overordnet ledelse av kommuneområdet. Prosesseier for handlingsplan og budsjett. Varslingssaker og ledelse av kommunens varslingsutvalg. Ledelse av lønns- og tarifforhandlinger på kommunenivå.
Virksomhet HR	Drift, rådgivning, strategi og utvikling innenfor følgende fagområder: <ul style="list-style-type: none">• Lønn og tariff• Lov og avtaleverk innenfor personalforvaltning• Fraværsadministrasjon (registrering og refusjoner)• Arbeidstidsordninger, turnus• Pensjonsrapportering• Omstilling og omorganiseringer• Personaloppfølging• Forebyggende arbeidsmiljøarbeid• Opplæring og kompetanseutvikling• Rekruttering og tilsettinger• Lærlingeordningen• Koordinering av praksisplasser
Virksomhet økonomi	Virksomheten har sammen med virksomhet plan og samfunnsutvikling et overordnet ansvar for utvikling og implementering av kommunens plan- og styringssystem. <ul style="list-style-type: none">• Koordinere kommunens plan- og budsjettarbeid.• Ivareta støttefunksjoner overfor kommuneområder og virksomheter innenfor økonomi og innkjøp.• Avlegge kommuneregnskapet.• Foreslå kommunens finansforvaltning.• Eiendomsskatt• Sikre riktig fakturering og innfordring av kommunale krav
Virksomhet stabstjenester	Virksomheten har ansvar og oppgaver innenfor følgende hovedområder: <ul style="list-style-type: none">• Kvalitetssikring og planlegging av politiske saker/prosesser• Lederstøtte og sekretærbistand til kommunedirektør og direktørene• Sekretæroppgaver for ordfører• Møtesekretær for bystyret og øvrige politiske organer• Kommunens kommunikasjon eksternt og internt, herunder innhold på nettsider og i sosiale medier• Saksbehandling klagenemnda og diverse andre saker• Planlegging og gjennomføring av valg• Kommunens overordnede ansvar innenfor internkontroll, personvern og informasjonssikkerhet• Utviklingsoppgaver innenfor kvalitetssikring og effektivisering• Servering/skjenke- og salgsbevillinger• Vielser

8.4.2 Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
Virksomhet/tjeneste	Resultat		
	2019	2020	2021
Virksomhet HR			
Antall lønnsoppgaver	8 438	8 484	8684
Antall lønnsutbetalinger i gj.sn. pr. mnd	6 250	6 327	6495
Virksomhet økonomi			
Antall inngående fakturaer	73 384	71 548	71 007
Andel e-fakturaer	90,0 %	92,4 %	94,0 %
Antall ordrer via e-Handel	8 025	9 577	8 795
Andel fakturaer koblet til e-ordrer ¹⁹	12,1 %	13,4 %	12,4 %
Totalt fakturert eiendomsgebyr/eiendomsskatt (mill. kr) ²⁰	461	551	552
Totalt fakturert andre kommunale tjenester (mill. kr)	331	306	397
Virksomhet stabstjenester			
Antall visler	91	67	104
Antall salgsbevillinger	31	34	33
Antall serverings- og skjenkebevillinger	51	49	51
Antall serveringsbevillinger (uten skjenkebevilling)	78	81	80
Antall unike brukere av sarpsborg.com	809'	885'	1,4 mill

Analyser

¹⁹ Andel fakturaer koblet til ordrer via e-handel av totalt antall fakturaer i prosent

²⁰ Samlede inntekter til kommunen som håndteres av virksomhet økonomi 2.075

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommune bruker vesentlig mindre penger på administrasjon og noe mindre på politisk styring enn kommunegruppe 11. Utgifter til administrasjon gjelder for hele kommunen samlet.

Sarpsborg kommune hadde netto driftsutgifter til administrasjon på 2 965 kr per innbygger i 2021. Det er 263 kr mindre enn kommunegruppe 11, som brukte 3 228 kr. Forskjellen utgjør totalt om lag 15,3 mill. kr.

I 2021 brukte kommunen 279 kr per innbygger på politisk styring. Dette er 12 kr mindre enn kommunegruppe 11, som brukte 291 kr. Forskjellen utgjør om lag 0,7 mill. kr.

KOSTRA-tallene baserer seg på det som er innmeldt fra kommunene selv, og det er ikke kvalitetssikret om kommunene praktiserer en felles forståelse for hvordan man rapporterer på funksjon for administrasjon²¹.

Virksomhet HR

Økningen i antall lønnsoppgaver og lønnsutbetalinger per måned er en indikasjon på veksten i hele kommuneorganisasjonen. Dette påvirker i stor grad de interne støttefunksjonene i kommuneområde organisasjon, inkludert lønn, tilsettingssaker og andre funksjoner innenfor HR.

Det jobbes aktivt med digitalisering og automatisering av driftsoppgaver innenfor HR, for å effektivisere og øke kvaliteten på tjenestene. I en overgangsperiode og i forbindelse med implementering krever disse endringene både utviklingsressurser, samt merarbeid og økte kostnader knyttet til lisenser, programvare og opplæring. Endringene vil bidra til å vri fokus og innhold i HRs tjenester mer i retning av controller-funksjon, samt opplæring og rådgivning overfor virksomhetene på flere områder enn i dag. Innføringen av elektroniske personalmapper har tilgjengeliggjort informasjon på en sikker måte til flere interessenter, og muliggjør økt samhandling i ulike prosesser. Dette har også bidratt til økt fokus på behovet for felles digitale oppfølgingsverktøy for ledere, som det må jobbes videre med i kommende periode.

Pandemien og perioden med krisehåndtering og raske omstillinger, har vist at det er behov for ressurser, kompetanse og kapasitet på HR for å bistå de øvrige virksomhetene i krevende perioder, både med omstilling og omplassering av medarbeidere på tvers av tjenester, rekruttering/bemanning og tilhørende administrasjon. Endrings- og omstillingstakten øker stadig, og for å imøtekomme behovene for utvikling og endring som Sarpsborg kommune står overfor, er det viktig at virksomhet HR har kapasitet og kompetanse til å være en reell støtte for virksomhetene i disse prosessene.

Virksomhet økonomi

Det har vært et jobbet med å øke andelen av e-fakturaer, og det har gitt resultater. Andelen e-fakturaer var i 2021 oppe i 94 % mot 90 % i 2019. I kommende periode er det satt i gang arbeid for å automatisere rutinemessige oppgaver som skal automatiseres. Det vil medføre at det kan frigjøres ressurser for å blant annet kvalitetssikre regnskapsdata.

Kommunen har et system for elektronisk bestilling (eHandel). Totalt sett er det likevel bare 12,4 % av alle fakturaer som kan spores til en bestilling via ehandel. I tråd med arbeidet med automatisering av prosesser, vil det være fokus på å øke andelen ordrer via ehandel. En økt

²¹ Administrasjon – administrativ ledelse, stab/støttefunksjoner, fellesutgifter og fordeling av andel lederstilling

bruk vil gi gevinster i form av bedre sporbarhet på bestillingen og leveransen knyttet til den enkelte faktura, og mer automatiserte prosesser i kommunens fakturamottak.

I kommende periode vil det bli lagt vekt på arbeidet med kontraktsoppfølging. Virksomheten fikk i 2020 styrket bemanningen med ett årsverk innfor innkjøpsområdet. Oppfølging av lønns- og arbeidsvilkår i bygge- og anleggs-, og tjenestekontrakter vil i 2023 få sterkere fokus. Dette arbeidet har blitt noe forsinket grunnet koronapandemien.

Virksomheten har ansvar for handlingsplan med økonomiplan. Kommunen vurderer om det skal anskaffes et digitalt styringssystem. Dersom kommunen går til en slik anskaffelse, planlegges det at HP dokumentet for 2024-2027 ferdigstilles i et digitalt styringssystem.

Virksomhet stabstjenester

Virksomheten har ansvaret for kommunens overordnede kommunikasjon. Det vil være en stor utfordring for kommunen framover å kommunisere på en god måte med innbyggerne i et samfunn der informasjonsmengden er stor og fragmentert, og der det er stadig vanskeligere å nå gjennom med korrekt og nyttig informasjon. Språkbarrierer og ulike digital kompetanse forsterker dette utfordringsbildet.

Det er viktig at kommunen har egne og velfungerende kommunikasjonskanaler ut mot innbyggerne og andre målgrupper. Det kom tydelig fram under koronapandemien, der antallet unike besøk på kommunens nettsider økte fra 809.000 i 2019 og 885.000 i 2020 til 1,4 millioner i 2021.

Internkontroll, informasjonssikkerhet og håndtering av personopplysninger har fått økt oppmerksomhet og skjerpede krav de siste årene. Det vil være viktig å sikre tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å håndtere disse arbeidsområdene framover.

Ved Stortingsvalget i 2021 utgjorde forhåndsstemmene 42 prosent av det totale antall godkjente stemmer i Sarpsborg, nær en dobling fra tidligere. Pandemien er trolig en vesentlig årsak til dette, men også ved framtidige valg vil det sannsynligvis være en høy andel forhåndsstemmer. Det er på bakgrunn av dette fremmet en politisk sak høsten 2022 om organisering og ressursbruk ved valget.

Virksomheten behandler salgs-, serverings- og skjenkebevillinger i tråd med lovverk og politisk vedtatte retningslinjer. Dette omfatter også kontroll og eventuelt sanksjoner etter kontroll.

8.4.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet/tjeneste	Resultat 2021	Ambisjon i perioden
Virksomhet økonomi		
Mål: Høy andel e-fakturaer		
Andel e-fakturaer av totale inngående fakturaer	94,0 %	100,0 %
Mål: Økt bruk av elektronisk bestilling		
Andel fakturaer med ordrer via eHandel	12,4 %	50 %

8.4.4 Prioriterte tiltak

8.4.4.1 Vedtatte styringsdokumenter

For dokumenter på arbeidsgiverområdet se kapittel 5 i handlingsplanen.

8.4.4.2. Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Gjennomføre kommunestyre- og fylkestingsvalg på en ressurseffektiv måte som hensyntar at flere velgere forhåndsstemmer, med grunnlag i politisk sak om stemmesteder og valgdager som behandles høsten 2022.	2023
Revidere retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger for perioden 2024-2028. Fremmes til politisk behandling sammen med alkoholpolitisk handlingsprogram (omtalt under 8.1.3.4).	2023-2024
Ta aktive grep for å avklare om det kan være mulig for Sarpsborg kommune å øke sine inntekter på området kraftproduksjon. Dette i form av energiproduksjon i Sarpsborg kommune.	2023-2026

Se også kapittel 5 og 6 i handlingsplanen.

8.4.4.3 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling (år)
Plattform for kommunikasjon	2022	2023

8.4.5 4-årig driftsbudsjett

8.4.5.1 Tabell fordeling driftsrammer

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R21	Bud 22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Kommuneområde organisasjon						
Virksomhet HR	56,65	78,64	74,54	79,34	77,94	73,74
Virksomhet økonomi	25,26	29,40	29,03	29,03	28,68	28,68
Virksomhet stabstjenester	33,57	27,96	39,14	35,94	37,84	35,64
Direktør organisasjon	1,65	2,30	2,27	2,21	2,05	2,01
Sum kommuneområde organisasjon	117,13	138,30	144,98	146,52	146,51	140,07

8.4.5.2 Viktigste driftsendringer

Viktigste driftsendringer i mill. kr - alle tall sammenliknet med budsjett 2022				
	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Virksomhet HR				
Redusere antall lærlinger	-3,00	-3,00	-3,00	-3,00
Økt forsikringspremie, personforsikringer	0,90	0,90	0,90	0,90
Økt frikjøp tillitsvalgte	0,60	0,60	0,60	0,60
<i>Bærekraft 2030: Økte omstillingskostnader</i>		3,00	3,00	
<i>Bærekraft 2030: Effektivisere arbeidsprosesser knyttet til lønnsarbeid</i>			-0,70	-1,40
<i>Bærekraft 2030: Digitalisere sykefraværsoppfølging</i>	0,90	2,70	2,00	1,50
<i>Bærekraft 2030: Redusere kostnader ved lederutvikling</i>	-0,20	-0,20	-0,20	-0,20
Virksomhet økonomi				
Anskaffelse av HMS reg.verktøy	0,25	0,25	0,25	0,25
Økt ressurs økonomianalyser	0,50	0,95	0,95	0,95
<i>Bærekraft 2030: Digitalisere oppgaver knyttet til regnskap og fakturering</i>		-0,25	-0,60	-0,60
Virksomhet stabstjenester				
Valg	2,20		2,20	
Ettergodtgjøring folkevalgte	0,45			
Deltakelse i Hjem Jobb Hjem	0,10	0,10	0,10	0,10
Generell innsparing	-0,32	-0,32	-0,32	-0,32
<i>Bærekraft 2030: Slå sammen to utvalg og redusere frikjøp tilsvarende</i>		-0,90	-0,90	-0,90
Direktør organisasjon				
<i>Bærekraft 2030: Stramme inn praksis rundt ansettelseskontroll</i>	-0,14	-0,14	-0,14	-0,14
<i>Bærekraft 2030: Digitalisere sykefraværsoppfølging</i>		-0,06	-0,12	-0,12
<i>Bærekraft 2030: Helhetlig styring og kontroll</i>			-0,10	-0,14

Virksomhet HR

Den planlagte opptrappingen av antall lærlinger for å oppnå intensjonen om to lærlinger per tusen innbyggere må utsettes. Det har også vært en negativ trend i antall søkere til lærlingeplasser, og nedskaleringen av budsjettet er i tråd med søkermassen de siste årene.

Vekst i kommuneorganisasjonen medfører rett til økt frikjøp av tillitsvalgte i henhold til tariffverket. Økningen i antall ansatte og den generelle befolkningsutviklingen har også medført at forsikringsavtalene for personforsikringer har blitt dyrere.

Økt omstilling og nedbemanning i tjenestene vil medføre økte omstillingskostnader i perioder hvor medarbeidere ikke har gått direkte over i ny, fast stilling i kommunen.

Tjenestene innenfor lønnsområdet skal blant annet gjennomgås for å sikre god ressursutnyttelse og effektive arbeidsprosesser, og vurdering av rett organisering og oppgavefordeling på området.

Anskaffelse og implementering av digitale lederverktøy, blant annet innenfor sykefraværsoppfølging er forventet å redusere de totale kostnadene til sykefravær i kommunen.

Virksomhet økonomi

Det er behov for å øke de interne ressurser på økonomiske analyser. For å redusere bruk av eksterne konsulenter, tilsettes en medarbeider med halvårsvirkning i 2023.

Det gjennomføres en pilot for å automatisere prosesser i virksomheten. Prosjektet «SmartBob» automatiserer og forenkler flere av regnskapsrådgivernes daglige kontroll- og oppfølgingspunkter.

I tillegg gjennomføres prosjekt «Digitalisert fakturaflyt» i virksomheten. Målet med prosjektet er å unngå manuell videresending av fakturaer til attestasjon og anvisning. Ved å bruke ressursnummer ved bestilling av varer og tjenester er dette mulig å få til.

HMSreg er utviklet for å motvirke arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, og for å fremme seriøsitet i næringen. HMSreg kan derfor brukes til å følge opp Sarpsborg kommunes seriøsitetsbestemmelser.

Med HMSreg har Sarpsborg kommune mulighet til å skaffe bedre oversikt og kontroll over sine prosjekter, uavhengig av utførende entreprenør, og sine rammeavtaler på for eksempel håndverkertjenester.

Virksomhet stabstjenester

Ansvar for gjennomføringen av lokalvalget i 2023 ligger til virksomhet stabstjenester. Kostnader til valggjennomføringen legges derfor til virksomheten.

Folkevalgte som har vervet som sin hovedbeskjeftigelse, kan søke om ettergodtgjøring når de fratrer vervet.

Ved overgang til nytt bystyre er det forutsatt at antall utvalg utover formannskapet reduseres fra fire til tre, og at frikjøp av utvalgsleder med et halvt årsverk bortfaller. Dette er av økonomiske grunner.

Deltakelse i hjem-jobb-hjem initiativet er et arbeidsmiljøtiltak for Sarpsborg kommune, som også skal stimulere til å reise kollektivt eller sykle til jobb. Kostnaden for å delta i prosjektet deles mellom kommunen og Bypakka.

Generell innsparing er planlagt oppnådd gjennom redusert bemanning.

Direktør organisasjon

Det legges opp til en organisasjonsutviklingsprosess som skal resultere i mer helhetlig styring og kontroll. Arbeidet forventes også å gi en direkte økonomisk gevinst. Digitalisert sykefraværsoppfølging kan blant annet gi redusert sykefravær som følge av bedre oppfølging, færre overskridelser av frister og økt refusjon i arbeidsgiverperioden. Videre vil det bli en strengere ansettelseskontroll, med forventninger om en betydelig økonomisk effekt. Alle disse tiltakene vil gjelde hele kommunen, og den forventede gevinsten er fordelt mellom kommuneområdene.

8.5 Kommuneområde teknisk

8.5.1 Tjenester og oppgaver

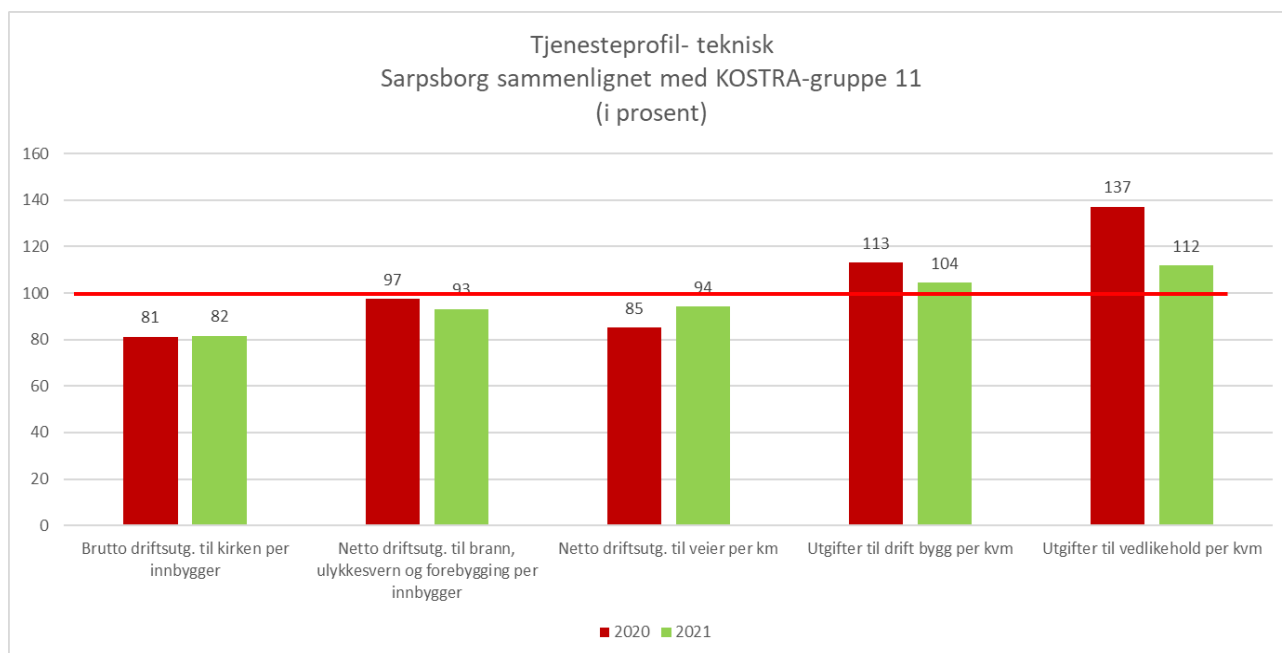
Virksomhet/ tjeneste	Oppgaver
Direktør teknisk	Ansvar for helhetlig planlegging, strategi og saksutredning for politisk ledelse. Støtte for virksomhetene i prosjekter, satsingsområder og politisk vedtatte føringer. Kommuneområdet er ansvarlig for kommunens overordnede beredskap.
Virksomhet eiendom	Virksomheten skal sørge for at kommunens eiendommer bidrar til en effektiv tjenesteproduksjon for brukerne av kommunal eiendom. Virksomheten ivaretar kommunens samfunnsansvar som eiendomsbesitter og eiendomsutvikler. Virksomheten utreder, planlegger og gjennomfører drift og vedlikehold av bygningsmassen hvor målsettingen er god verdiforvaltning i et langsiktig perspektiv. Virksomheten ivaretar det strategiske eierskapet til kommunens bebygde og ubebygde eiendommer. Grunneiendommer brukes aktivt for å oppnå politiske mål. Kjøp, salg og regulering og utvikling av kommunale eiendommer, samt inn- og utleie av eiendommer gjennomføres på markedsmessige betingelser.
Virksomhet utbygging	Virksomheten utreder, planlegger og gjennomfører kommunens rehabiliterings- og nybyggprosjekter, samt investeringsprosjekter innen vei, vann og avløp. I all utbyggingsvirksomhet skal det satses på bærekraftige løsninger og tiltak mot sosial dumping i bygge- og anleggskontrakter.
Virksomhet vann og avløp	Virksomheten har ansvar for drift av kommunens renseanlegg, vannverk og trykk- og pumpestasjoner. Virksomheten oppgave er å sikre god drift og utvikling av tjenestene, slik at innbyggerne til enhver tid har trygt, godt og nok vann i springen og et effektivt system for oppsamling og rensing av avløpsvann.
Virksomhet kommunalteknikk	Virksomheten kommunalteknikk er i all hovedsak en tjenesteyterorganisasjon med driftsoppgaver. Virksomheten har drift- og vedlikeholdsansvar for veisystemer, parkering, idrettsanlegg, grøntområder, avfall, verksted, vaskeri, ledningsnett og transportplanlegging.
Virksomhet brann og feiervesen	Virksomheten skal redde liv, verdier og miljø gjennom å opprettholde en slagkraftig beredskap, som kan håndtere et bredt spekter av hendelser. Virksomheten bidrar til informasjons- og motivasjonstiltak i brannforebyggende arbeid og opptreden i tilfelle av brann og andre akutte ulykker, samt gjennomføre risikokartlegging og utarbeide planverk for akutte hendelser som kan oppstå i kommunen. Virksomheten skal være forberedt på å håndtere store og langvarige hendelser i samarbeid med andre beredskapsaktører i regionen.

8.5.2 Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
Virksomhet/tjeneste	Resultat		
	2019	2020	2021
Virksomhet Eiendom			
Totalt antall m ² formålsbygg pr. innbygger (kostra)	4,15	4,11	4,03
Nto dr.utg. til eiendomsforv. i % av samlede dr.utg. (kostra)	7,7	8,2	7,8
Utgifter til vedlikehold per m ² (kostra)	110	192	168
Utgifter til renhold pr. m ² (kostra)	186	199	186
Driftsutgifter pr. m ² uten renhold og energi (kostra)	295	314	327
Energibruk pr. m ² eid areal (kWh) (Kostra)	153	140	155
Energikostnader pr m ² (kostra)	134	98	186
Energikostnader pr. m ² administrasjonsbygg (kostra)	119	84	141
Energikostnader pr. m ² barnehagerlokaler og skyss (kostra)	140	96	177
Energikostnader pr. m ² skolelokaler (kostra)	104	71	143
Energikostnader pr. m ² Institusjonslokaler(kostra)	151	128	234
Energikostnader pr. m ² Idrettsbygg og idrettsanlegg(kostra)	233	152	291
Energikostnader pr. m ² kulturbygg(kostra)	128	91	194
Virksomhet utbygging			
Samlet mindreforbruk (pluss) eller merforbruk (minus) for store investeringer som avsluttes	-1,6 %	-3,5 %	-0,1 %
Virksomhet vann og avløp			
Andel fornyet kommunalt vannledningsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)	0,95	1,00	0,71
Andel av total kommunal vannleveranse til lekkasje (prosent)(andel ikke fakturert mot levert)	33	36	33,8
E.coli: Andel innbyggere tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater (prosent)	100 %	100 %	100 %
Andel fornyet kommunalt spillvannnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)	0,61	0,70	0,99
Andel innbyggere tilknyttet renseanlegg (prosent)	95,7	98,8	97,0
Virksomhet kommunalteknikk			
Andel levert til materialgjenvinning inkl. biologisk behandling (prosent)	29,9	30,8	30,1
Netto driftsutgifter til kommunale veier og gater per innbygger (kr)	886	864	1043
Andel kommunale veier og gater uten fast dekke av alle kommunale veier og gater (prosent) (Kostra)	2,2	3,1	2,2
Andel km tilrettelagt for syklende som kommunen har ansvar for av alle kommunale veier (km)	51	51	51
Virksomhet brann og feiervesen			
Hendelser årlig	816	693	781
Brann i bygning	32	32	39
Trafikkulykker	91	73	63

Målrettet informasjonsarbeid om forebyggende brannsikkerhet (antall personer)	8 220	5 306	7 065
Rød tråd programmet	5 403	5 123	4 647
Tilsyn særskilte brannobjekter	160	162	210
Feiinger bolig	7 790	5 766	10 466
Tilsyn bolig	7 076	1 540	2 054
Feiing/tilsyn fritidsbolig	897	702	470

Tjenestene vann, avløp, renovasjon og feiing er selvkosttjenester, noe som betyr at de totale kostnadene for drift og investeringer for området fordeles på innbyggerne gjennom kommunale gebyrer.

Overordnet for kommuneområdet

Det forventes i framtiden et økende behov for leveranser fra kommuneområde teknisk og høyere krav til kvalitet, både overfor innbyggere og andre deler av kommunen. For å imøtekomme dette behovet, samtidig som ressursene er begrenset, må nye digitale løsninger best mulig utnyttes, samt at dyktige og motiverte ansatte har den kompetansen og de verktøyene som skal til for å løse oppgavene.

Det er i 2022 igangsatt et program som kommuneområde teknisk har ansvar for. Programmet heter Teknisk 2025 og skal omfatte flere prosjekter i og på tvers av alle virksomheter, for å nå de overordnede målene for framtidens tjenester. Programmet skal legge grunnlag for etablering en felles driftssentral med riktige prosesser, verktøy og organisering. Dette skal lede fram til en moderne organisasjon der ansatte trives og der innbyggere og interne brukere er fornøyde med tjenestene som leveres. For å lykkes med dette må det utvikles nye arbeidsmetoder, samhandle bedre både internt og eksternt, samt ta i bruk ny teknologi.

Teknisk 2025 er et av de elleve fokusområdene i Bærekraft 2030, og kommuneområde teknisk har utarbeidet et veikart fram til 2025 med 20 tiltak.

Overordnet beredskap

Kommunen skal i henhold til kommunal beredskapsplikt ha en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) av uønskede hendelser i kommunen. Kommunen skal også ha en beredskapsplan for å kunne ivareta sin rolle ved uønskede hendelser. Risikobildet er i stadig utvikling med økt kompleksitet og økte krav, spesielt innenfor beredskap for å håndtere hendelser innenfor IKT-sikkerhets området. Ny ROS-analyse ble vedtatt av Bystyret i september 2019, og identifiserte tiltak følges opp og prioriteres i den enkelte virksomhet. Kommuneområdet teknisk har ansvar for kommunens overordnede beredskap.

Kirken

Kirken styrker arbeidet med å redusere utenforskap. Barn- og ungdom møter kirken til kveldsaktivitet eller gjennom skole-kirke samarbeidet. Diakonien møter enkeltmennesket gjennom bl.a. sorggrupper, og menighetene inviterer til fellesskap for de eldre. Integreringsarbeidet styrkes gjennom kirkens dialog og samarbeid med andre trossamfunn. I tillegg til de kirkelige handlinger driver kirken krematoriet og alle kommunens ti gravplasser. Bystyret vedtar årlig driftsoverføringer til kirken. Sarpsborg kommune overførte mindre pr. innbygger til kirken enn kommunegruppe 11 i 2021.

Vann og avløp

Sarpsborg kommune har de siste årene gjort betydelige investeringer i vann- og avløpssektoren, og det er planlagt store oppgraderinger i årene framover. Forventet oppstart av byggestart er våren 2023 er nytt renseanlegg for avløp, og det planlegges utbygging og utvidelse av eksisterende vannverk på Baterød for å håndtere befolkningsvekst, klimautfordringer og forpliktelser av reservevann.

Bystyret vedtok 04.03.2021 *Handlingsprogram fremmedvann og ledningsfornyelse avløp* (sak 20/20407-6), som legger til grunn for tiltak og investeringer i perioden 2021-2030. I handlingsprogrammet er det vurdert endringer i investeringer for å raskere nå målsettingene og dermed tilfredsstillende kravene satt til utslippstillatelsen.

I planen er tiltak identifisert og prioritert i delområder og satt inn i en framdriftsplan med 10 års horisont. Tiltakene er rettet mot problemstillinger knyttet til fremmedvann, ledningsfornyelse og organisering.

For å sikre forsvarlig drift på kommunens vann- og avløpsnett er det nødvendig med pumpe- og trykkøkningsstasjoner som drives med elektrisk strøm. Dette fører til økte kostnader da strømprisene har vært og er økende.

Kommunalteknikk

Kommunen går inn i en tid med store forandringer på renovasjonsområdet. Beslutningen om å delta i interkommunalt samarbeid om ettersorteringsanlegg for avfall vil påvirke renovasjonsordningen i kommunen. Plassering av ettersorteringsanlegget er endret fra Øra til Viken Park. Dette på grunn av grunnforhold, og mulighetene for å få større tomt. Arbeidet med reguleringsplan for området har gitt noen forsinkelser. Garantitest av anlegget er forventet høsten 2025, og det er forventet full drift fra årsskiftet 2025/2026. Det er behov for stor fleksibilitet i hvordan avfallet skal samles inn. Revidering av EUs avfallsdirektiv og nytt kapittel 10a i avfallsforskriften legger føringer for innsamling og behandling av matavfall. De nye kravene gjelder for hele landet, og omfatter både avfall fra husholdninger og husholdningslignende avfall fra offentlige og private virksomheter og institusjoner. Ettersorteringsanlegget skal ikke ha mottak for matavfall og vil være et anlegg hvor det sorteres restavfall. I løpet av 2023 vil det innføres kildesortering av matavfall i separat

beholder i Sarpsborg kommune. Matavfallet kan benyttes til nyttige ressurser som for eksempel å produsere biogass. Utsortering av matavfall er derfor et stort steg i retning av en mer bærekraftig og sirkulær avfallshåndtering. Når ettersorteringsanlegget er i drift vil innsamling av plastemballasje i egen utdelt sekk opphøre, og plastemballasje kan legges i samme beholder som restavfallet. Plastemballasjen vil bli optisk sortert i flere ulike plastfraksjoner på ettersorteringsanlegget. Dette vil bidra til høyere mengde utsortert plastemballasje som gjør at kommunen kan nå de nye målene om materialgjenvinning.

Dette vil være avgjørende for å utvikle tjenesten i takt med ny teknologi, endrede forutsetninger og nye muligheter. Det planlegges også en ny gjenvinningsstasjon i Gatedalen som skal ta i bruk ny teknologi som vil sikre en bedre og mer effektiv drift.

Ved innføring av adgangskontroll og betalingsløsning fra oktober 2021 ved Gatedalen miljøanlegg er det et blitt et bedre skille mellom næring og husholdning slik at man forhindrer kryss-subsidiering. Nytt betalingssystem vil tilfredsstillende lov om krav til kassasystem. Gevinsten utgjøres av frigjort tid i tilknytning til oppgaver som blir til selvbetjente løsninger.

I 2021 brukte Sarpsborg kommune 1043 kr per innbygger til drift av kommunale veier sett opp mot 864 kr pr innbygger i 2020. Det er en økning fra årene før, og noe under gjennomsnittet i kostragruppe 11 som i 2021 brukte 1126 kr per innbygger, men likevel nærmere gjennomsnittet enn tidligere.

Kommunens bilpark består av stadig flere elektriske biler, men det er fortsatt en stor andel av kommunens kjøretøy som benytter fossilt brennstoff. For å imøtekomme en ny el-bilpark er det igangsatt investeringer i ladeinfrastruktur ved kommunale bygg som vil bli fulgt opp i handlingsplanperioden.

Eiendom

Sarpsborg kommune bruker en mindre andel av budsjettet enn sammenlignbare kommuner på eiendomsforvaltning (gjennomsnitt i kostragruppe 11). Hovedårsaken er at Sarpsborg kommune har færre kvadratmeter bygg per innbygger enn snittet. Arealeffektiviteten er dermed relativt bra, men det bør fortsatt være oppmerksomhet på å redusere antall kvadratmeter for å holde kostnadsnivået lavest mulig.

Utgiftene til kommunal eiendom deles inn i utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV). Det er ønskelig å ha lave utgifter til drift og forvaltning, mens en høy vedlikeholdssats på sikt vil kunne øke levetiden og redusere driftsutgiftene på bygg.

Sarpsborg hadde en vedlikeholdsinnsett på 168 kr per kvm i 2021, noe som er lavere enn i 2020, men mer enn gjennomsnittet i kostragruppe 11 (150 kr per kvm, økt fra 140 i 2020). Dette betyr at til tross for at totalkostnaden for eiendomsforvaltning i Sarpsborg er tilnærmet lik kostragruppen, brukes pengene bærekraftig. Kostratallene viser at det i 2020 og 2021 ble brukt mer til vedlikehold enn normalt. Dette skyldes ekstraordinær økonomisk statlig støtte til vedlikehold i forbindelse med pandemien.

Energiforbruket i kommunale bygg er økt i 2021 og er tilbake på 2019 nivå, men på snittet i kostragruppen.

Virksomheten vil fortsette å ha høy oppmerksomhet på energieffektivisering, og bruk av ny teknologi for å gi bedre styring og driftssikkerhet prioriteres.

Brann- og feiervesen

Nasjonalt rapporteringssystem (BRIS) ble innført i 2016 og gir brann- og redningsvesenene et bedre grunnlag for å drive effektivt brannforebyggende arbeid. Økt kompleksitet i

samfunnet generelt gir et mer komplisert risikobilde og stiller større krav til kompetanse, opplæring og øving. Det gir også økt behov for samordning og øving med andre beredskapsaktører. Ny dokumentasjon av brannvesenet (brannordning) ble behandlet og vedtatt i bystyret 4. mars 2021. Oppdatert risikobilde med tilhørende analyser og statistikk er sentrale deler av underlaget ved revisjon av brannordning. Det samme er samarbeidsordninger og samvirke med andre aktører.

Øvingsområde for brannvesenet er sentralt for kompetanse, opplæring og øving. Dette ble behandlet og vedtatt politisk i 2018, men framdriften i etableringen er blitt forsinket grunnet forhold utenfor egen kontroll. Dette arbeidet vil måtte intensiveres så snart nødvendige avklaringer rundt grunnforhold og øvrige planer for området er på plass.

Flere av resultatene for 2021 i tabellen over utviklingstrekk preges av covid-situasjonen. Det er gjort tilpasninger underveis for å kompensere så langt som mulig, men for deler av kommunens aktiviteter vil det være et etterslep som må tas med i det videre arbeid og reflekteres i virksomhetsplaner.

Kostra-tallene for netto driftsutgifter til brann, ulykkesvern og forebygging viser at kommunen bruker 93% av snittet i kommunegruppe 11. Dette er en nedgang fra 97 % året før.

8.5.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet /tjeneste	Resultat 2021	Ambisjon i perioden
Virksomhet Eiendom		
Mål: Redusere klimagassutslipp:		
Energibruk pr. m ² eid areal (kwh) (Kostra)	155	<145
Mål: Ivareta eiendommene gjennom god verdiforvaltning:		
Vedlikeholdsinnsett kr pr. m ²	168	>150
Mål: Økt brukertilfredshet for kommunens ansatte		
Godkjente kvalitetskontroller renhold	Utgikk p.g.a corona	>95 %
Mål: Komplettere boligmarkedet ved å tilby selvbyggertomter		
Antall solgte selvbyggertomter (gj.sn. pr. år)	0	20-30
Virksomhet vann og avløp		
Mål: Hygienisk trygt, godt og nok vann		
Innbyggere tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater for E-coli	100 %	100 %
Antall timer avbrudd per innbyggere per år	1,06 time	<1 time
Svinn av vann i ledningsnettet som følge av lekkasjer (kostra) <small>*Grunnet tidlig rapportering til Mattilsynet viser tallet 2020 resultatet</small>	33,8 %	<25 %
Mål: Gode avløpssystemer		
Antall tilbakeslag (kloakk i kjeller)	23	<10
Virksomhet kommunalteknikk		
Mål: Fungerende innsamlingsordning for husholdningsavfall		
Antall klager / antall tømminger	0,1 %	< 0,1 %

Mål: Mer miljøvennlig bilpark		
Øke andel klimavennlige biler ved nyanskaffelser	56 %	60 %
Mål: Optimaliseringstiltak Vaskeriet Mål 2020: 20 kr. pr. kg årstakt 400 tonn tøy		
Redusere totale driftskostnader pr.kg vasket, tørt tøy (kr)	25	23
Virksomhet brann- og feiervesen		
Mål: Godt brann- og ulykkesforebyggende arbeid		
Målrettet informasjonsarbeid om forebyggende brannsikkerhet (antall personer)	7 065	8 000
Virksomhet utbygging		
Mål: God økonomistyring for investeringer		
Gjennomsnittlig avvik mellom budsjett og regnskap for avsluttede investeringsprosjekter gjennomført av teknisk. (- merforbruk)	0,07 %	0 %

8.5.4 Prioriterte tiltak

8.5.4.1 Vedtatte styringsdokumenter

VVA- plan	
Hovedmål: Planen skal sikre at ny teknisk infrastruktur sees i sammenheng med framtidig utbygging og vedtatte prinsipper for byens vekst og utvikling. Den skal også ivareta behov for fornying/rehabilitering av kommunaltekniske anlegg. Videre skal planen sikre at det kan hentes ut økonomi- og effektivitetsgevinster ved at teknisk infrastruktur for vei, vann og avløp kan samordnes fysisk i planleggings-, prosjekterings- og utbyggingsfasene.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Oppgradere trykkøkningstasjoner for å ha tilgang til brannvannforsyning. Målet er å sikre reservestrøm, basert på kartlegging gjennomført i 2017 og 2018.	2023-2026
Etablere nytt avløpsrenseanlegg for å videreutvikle renseanlegget på Alvim, for å nå lovfestede rensekrav. Parallelt skal det søkes om ny tillatelse til utslipp fra det fremtidige renseanlegget, og det må etableres nytt område for mellomlagring av slam.	2023-2026
Hindre driftsoverløp (urenset vann kommer inn i overvannsledningen) i følsomme områder. Etter 2028 tillates kun driftsoverløp direkte til Glomma eller åpen kyst.	2023-2026
Utrede og prosjektere utvidelse av eksisterende vannverk på Baterød. Det er kun avsatt midler til prosjektering i handlingsplanperioden. Investeringsmidler må innarbeides i kommende økonomiplaner.	2023-2026
Gjennomføre separeringsprosjekter og gi pålegg om separering av private stikkledninger.	2023-2026
Redusere og håndtere fremmedelemerter i avløpsystemet ved hjelp av tekniske løsninger.	2023-2026
Redusere lekkasjer i vannledningsnett gjennom å videreføre arbeidet med systematisk lekkasjesøk.	2023-2026
Sikre tosidig vannforsyning i alle deler av kommunen ved å koble sammen eksisterende anlegg.	2023-2026
Sikre og oppgradere vann- og avløpsnett innenfor nye utbyggingsområder. Kommuneplanens arealdel rulleres og vil vise behov for utbygging og oppgradering av vann og avløpsnett.	2023-2026

Følge opp handlingsprogram for reduksjon av fremmedvann og utskifting av avløpsnett og vannnett med fortløpende tiltak som rørledninger og kummer.	2023-2026
I tillegg til generell oppfølging av handlingsprogrammet vil det også ansettes egne dedikerte medarbeidere for å arbeide med å redusere innlekk av fremmedvann og lekkasjesøk til avløpssystemet. Midler til dette må innarbeides i handlingsplanperioden.	

Kommunedelplan for avfall 2020-2030	
Hovedmål: Sørge for at skadene fra avfall på mennesker, natur og miljø blir så små som mulig. Avfallsproblemene skal løses gjennom virkemidler som sikrer en samfunnsøkonomisk god balanse mellom omfanget av avfall som genereres, og som gjenvinnes, forbrennes eller deponeres.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Ta i bruk felles ettersorteringsanlegg sammen med andre Østfold-kommuner. Prosjektering og bygging gjøres av interkommunalt selskap, som ble stiftet i 2020.	2024
Anlegge nedgravde containere for avfall i forbindelse med tiltak i sentrum og utbygging av nye områder.	2023-2026
Prosjektene og etablere ny framtidrettet gjenvinningsstasjon og personalbygg i Gatedalen.	2023-2025
Innføre av innsamling av matavfall	2023
Revidere kildesortering og tømmeordninger for hytterrenovasjon	2023-2024

Plattform for eiendomsforvaltning	
Hovedmål:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Eiendommen skal bidra til en effektiv tjenesteproduksjon for brukerne av kommunal eiendom. 2. Eiendomsforvaltningen skal være framtidrettet, ivareta eiendommene gjennom god verdiforvaltning og utvikle eiendommene på lang sikt 3. Kommunen skal opptre på markedsmessige betingelser der annet ikke er politisk vedtatt eller lovpålagt 4. Kommunen skal være en aktiv grunneier og strategisk eiendomsutvikler 5. Som utbygger skal kommunen ta samfunnsansvar ved å ivareta miljøet og satse på bærekraftige løsninger, samt sette krav til bruk av lærlinger og tiltak mot sosial dumping i bygge- og anleggskontrakter. 	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Iverksette innovasjonsprosjekter for å redusere energiforbruk, utslipp av CO2, overvåking av inn klima, vannforbruk og adgangskontroll Det er avsatt nødvendige midler til tiltakene i handlingsplanperioden for mange av prosjektene. Det vil bli fremmet saker om behov for investeringsaker, hvis disse vil være lønnsomme.	2023-2026
Utvikle boligfelt Kløvningsten B4. Opparbeidelse og salg av boligtomter er planlagt gjennomført 2023 - 2024	2023-2024
Utvikle boligfelt Navestad Berg. Adkomstrettigheter er i all hovedsak avklart. Det må på plass en infrastrukturavtale med entreprenør. Ny sak om kostnader og inntekter knyttet til utvikling av boligfeltet vil fremmes for politisk behandling når dette er kjent.	2023-2024
Utvikle boligfelt Maugesten. Det er avsatt midler til regulering og prosjektering i handlingsplanperioden. Områdereguleringsplan er vedtatt. Oppstartstidspunkt for prosjektering vil være vår 2023. Sak om opparbeidelse av feltet vil bli fremmet som egen sak når prosjektering er klar.	2023-2024
Utvikle boligfelt Yvenåsen. Opparbeidelse og salg av boligtomter er planlagt gjennomført 2023 - 2024	2023-2024

Regulere og opparbeide næringstomter på Tune Senter II, Grålum. Avventer områderegulering Bydelssenter Grålum. Det er avsatt midler til tiltaket i handlingsplanperioden, men det er usikkert om det er tilstrekkelig.	2023-2024
--	-----------

Overordnet ROS-analyse og beredskapsplan	
Hovedmål: Sarpsborg kommune har en målsetning om å være best mulig forberedt på enhver uønsket hendelse i kommunen. Overordnet ROS-analyse beskriver mulige uønskede hendelser og tiltak for å forebygge og minimere konsekvensene av slike hendelser. Tiltakene som skal gjennomføres følges opp av den enkelte virksomhet innenfor handlingsplanperioden eller innarbeides i kommende handlingsplaner.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Etablere lokasjonsbasert befolkningsvarsling som kan brukes ved uønskede hendelser. Kommunen har i dag adressebasert varsling, men lokasjonsbasert varsling vil være mer hensiktsmessig ved noen scenarier. Det skal utredes om eksisterende leverandør kan utarbeide en løsning for dette.	2023-2024
Gjennomføre sikkerhetsmåned i oktober	2023-2026

Brannordning (dokumentasjon av brannvesenet)	
Hovedmål: I tråd med forskrift skal organisering og dimensjonering av brannvesen baseres på kartlagt risiko og sårbarhet i kommunen. Det er også satt standard-/minimumskrav i forskriften for ivaretagelse av forebyggende og beredskapsmessige oppgaver. Dokumentasjonen skal jevnlig revideres for å sikre at dimensjoneringen av forebyggende arbeid og beredskap til enhver tid er tilstrekkelig.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Styrke brannforebyggende arbeid og minimumsbemanning for beredskap for å ivareta forskriftskrav og intensjonen i brannordningen.	2023

Parkeringsutredninger for Nedre Glomma	
Hovedmål: Nullvekst i personbiltrafikken i Nedre Glomma samtidig som parkeringspolitikken opprettholder funksjoner i sentrum som gir en levende by.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utarbeide forslag til konsept og lokalisering av parkeringshus. Parkeringshuset skal ha et tilstrekkelig antall ladepunkter. Det ses på muligheter for å legge til rette for sykkelutleie samt muligheter for grøntområder/rekreasjonsområder på tak. Finansiering sees på samtidig	2023
Etablere ladeinfrastruktur ved kommunale virksomheter. Om kommunen skal fortsette strategien med utskifting til klimavennlige biler, må ladeinfrastruktur etableres. Det er per nå ikke flere lokasjoner som kan bytte ut biler uten samtidige investeringer i infrastruktur.	2023-2026

Hovedsykkelplan for Nedre Glomma	
Hovedmål: Hovedmålet er nullvekst i personbiltrafikken og at veksten skal tas med kollektiv, gange og sykkel. Sykkelandelen av alle reiser skal i sykkelbyen Nedre Glomma være 12 %.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Vurdere hvordan det kan utformes en standard for sykkelparkeringer som skal hensyntas i alle bynære utbyggingsprosjekter samt ved alle kommunale bygg i Sarpsborg kommune, og ligge til grunn for plan- og byggesaksbehandling. Det fremmes egen politisk sak.	2023-2024
Etablere sykkelparkering ved skoler, idrettsanlegg, arbeidsplasser og prioriterte sentrale lokasjoner.	2023-2024

<p>Videreutvikle et helhetlig sykkelveinett Hovedprioritering i 2023-2026 er å etablere en sammenhengende sykkeløsning med utgangspunkt i prioriteringer som er beskrevet i Hovedsykkelplanen for Nedre Glomma. Sentrumsnære strekninger prioriteres, samt prosjekter som er regulert eller er under regulering og skoleveisprosjekter. Prioriteringsliste:</p> <ul style="list-style-type: none"> • St. Maries gate, etablere sykkelfelt • Lande skole, etablere gang- og sykkelvei • Vingulmorkveien etablere sykkelvei med fortau • Fylkesveien mellom Lundeveien og Småbergveien gang- og sykkelvei • Tuneveien øst (fv118 til bru), etablere sykkelvei med fortau • Rådmann Dalen vei, etablere gang- og sykkelvei • Greåkerdalen (nordre del) etablere gang- og sykkelvei • Madam Arnesensvei, etablere gang- og sykkelvei • Sverresgate – Hjalmar Wessels vei, fra St. Nikolas gate til Oskar Pedersens vei – etablere sykkelfelt. 	2023-2026
Det er kun delvis innarbeidet midler til tiltaket i handlingsplanperioden.	

Plattform for uteområder i Sarpsborg	
Hovedmål: Styringsverktøy for prioritering av tiltak og oppgraderinger på uteområder	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Medvirke til realisering og drift av toalett ved Bodalstranda	2023
Etablere toalettbygg i Høysand	2023
Etablere toalettbygg ved Glengshølen	2023
Opprette biekorridorer og blomsterenger flere steder i kommunen	2023-2025
Opprydding Eidet- rydding og tynning på land og fjerning av vaiere og skrap i vannet. Kommunen har fått tilskudd på kr 1,5 mill. kr fra Miljødirektoratet og har avsatt tilsvarende i investeringsmidler.	2023
<p>Oppgraderer skolegårder med følgende prioriterte skoler de neste årene: Grålum- kapasitetsutvidelse samtidig som skolegården er utdatert og slitt og mangler lekeelementer. Tindlund – gamle, dårlige løsninger i skolegården, som ikke er i forskriftsmessig godkjent stand. Behov for oppgradering og utskifting. Ullerøy- skolens nærhet til kysten og saltvann sliter på uteromsinstallasjoner og trenger utskifting, ballbinge trenger rehabilitering. Det er avsatt 2 mill. kr årlig i perioden, og dette brukes på en skole per år. Viktig med medvirkning fra skolene.</p>	2023-2025

8.5.4.2 Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Program Teknisk 2025 og andre prosjekter med mål om å digitalisere, effektivisere og utvikle drift av tekniske tjenester.	2023-2025
Gjennomgå kritisk kommunens planlagte investeringer innenfor selvkostområdene vann, avløp og renovasjon med sikte på å redusere investeringsvolumet og begrense gebyrøkninger etter 2023. I tillegg skal det ses på innsparingsmuligheter på driften. Det fremmes politisk sak om dette.	2023
Videreføre «Trygg Hjemme» som eget tverrfaglig program. Målrettet satsning mot brann i hjemmet rettet mot risikoutsatte grupper.	2023 - 2026
Etablere øvingsområde for Sarpsborg brannvesen i tråd med Bystyrets vedtak 15.01.2018 (jfr. Saksnr. 81/18)	2023 - 2026

Områderegulere, opparbeide infrastruktur og søke driftskonsesjon for Vistergropa.	2023-2024
Utforme alternative løsninger for oppgradering av Sparta Amfi med grunnlag i foreliggende tilstandsrapport. Saken behandles i flere etapper, og er ferdig utredet i 2023.	2023
Utarbeide en vedlikeholds - og utskiftingsplan i perioden for å oppgradere skolegårder og utskifting av lekeapparater og sportsutstyr.	2023-2026

8.5.4.3 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling (år)
Kommunedelplan vann og avløp	Forventet oppstart 2023	2024
Plattform for overvannshåndtering	Forventet oppstart 2023	2023
Plattform for eiendomsforvaltning	Forventet oppstart 2022	2023

8.5.5 4-årig driftsbudsjett

8.5.5.1 Tabell fordeling driftsrammer

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R21	Bud 22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Kommuneområde teknisk						
Virksomhet kommunalteknikk	73,63	74,91	76,83	77,38	77,33	77,23
Renovasjon (selvkost)	-15,10	-11,32	-9,08	-11,57	-14,16	-16,09
Slam (selvkost)	-1,15	-1,06	-1,40	-1,50	-1,48	-1,46
Vann og avløp (selvkost)	1,97	1,55	2,27	2,27	2,27	2,27
Virksomhet vann og avløp (selvkost)	-63,04	-87,16	-147,08	-183,60	-231,64	-281,57
Virksomhet eiendom	233,47	216,97	281,77	256,89	247,99	238,59
Virksomhet utbygging	-3,01	-3,09	-3,24	-3,24	-3,24	-3,24
Virksomhet Sarpsborg brannvesen	42,84	45,48	49,22	50,44	50,44	50,09
Feievesenet (selvkost)	-2,36	-2,23	-1,88	-2,08	-2,17	-2,28
Direktør teknisk	1,66	1,99	1,31	1,11	-4,63	-4,85
Kirken	27,06	27,87	30,40	30,40	30,40	30,40
Sum kommuneområde teknisk	295,97	263,91	279,12	216,50	151,11	89,09

8.5.5.2 Viktigste driftsendringer

Viktigste driftsendringer i mill. kr– alle tall sammenliknet med budsjett 2022				
	2023	2024	2025	2026
Virksomhet kommunalteknikk				
Etablering av ettersorteringsanlegg og oppsamlingsanlegg			6,80	6,80
Renovasjonsordning i egenregi - planlegging og implementering (reduksjon fra 2022)	-0,30	-0,30	-0,30	-0,30
Henting av husholdningsslam i egenregi, økte gebyrer	-0,49	-0,59	-0,57	-0,55
Sortering og innsamling av matavfall	4,00	8,90	8,90	8,90
Økte driftskostnader renovasjon	7,89	8,19	8,19	8,19
Inntekter- Vister grustak			-0,10	-0,20
Generell reduksjon i inntekter fra parkering	2,00	2,00	2,00	2,00
Innføring av parkeringsavgift for elbiler	-3,50	-3,50	-3,50	-3,50
Innføring av parkeringsavgift i nye områder (grønn sone)	-0,55	-0,60	-0,65	-0,65
Optimaliseringstiltak innenfor parkering, innsparing	-0,20	-0,40	-0,40	-0,40
Øke egenbetalinger parkering	-0,50	-0,50	-0,50	-0,50
Vedlikehold av lekeapparater/ballbinger og lovpålagte fallunderlag lekeplasser	0,50	0,50	0,50	0,50

Økte kostnader vintervedlikehold (brøyting og strøing)	4,00	4,00	4,00	4,00
Heve grense for igangsetting av snøbrøyting fra 5 til 8 cm	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00
Redusere energiforbruk, slå av varmeanlegg gågate/torg	-1,80	-1,80	-1,80	-1,80
Reduserte energikostnader skifte gatelys til LED	-0,30	-0,50	-1,00	-1,00
Økte driftskostnader kommunalteknikk (energi 1,1 mill.kr, drivstoff etc.)	1,85	1,85	1,85	1,85
Styrke satsning på Østre Bydel	0,25	0,25	0,25	0,25
Økte gebyrer husholdningsrenovasjon og husholdningsslam	-10,64	-18,43	-27,20	-29,11
Virksomhet Sarpsborg brannvesen				
Økt utgift til bemanning grunnet revidert brannordning	1,90	2,00	2,00	2,00
Økte kostnader interkommunale samarbeid	0,40	0,50	0,50	0,50
Økt utskiftning av spesialtøy brannberedskap (HMS tiltak)	0,40	0,40	0,40	0,40
Generell reduksjon drift 2023	-1,05			
Virksomhet eiendom				
Økte energipriser	56,60	56,60	56,60	56,60
Forventninger om lavere energikostnader fra 2024 (0,23 kr per kwt per år)		-8,50	-17,00	-25,50
Reduserte energikostnader pga. ENØK tiltak	-1,20	-1,20	-1,20	-1,20
Senke innetemperatur i skoler og administrasjonsbygg	-3,00	-3,00	-3,00	-3,00
Økte FDV kostnader nye arealer	2,45	5,35	6,25	6,25
Bærekraft 2030: Redusere med 21 langtidsplasser sykehjem FDV	-0,50	-1,00	-1,00	-1,00
Økte inntekter utleie av bygg	-4,00	-4,60	-4,60	-4,60
Økte kostnad leie av bygg	4,30	3,80	3,80	3,80
Øke priser utleielokaler	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25
Effektivisering innføring av renholdsroboter	-0,20	-0,20	-0,20	-0,20
Områderegulering stasjonsområdet/Rosenkrantzgate igangsettes. (sml. med justert budsjett 2 tert. 2022)	4,00			
Områderegulering Tunevannet utsettes til 2026	-1,00	-1,00	-1,00	
Økte priser kommunale gebyrer	2,10	3,10	4,10	5,10
Bærekraft 2030: Reduserte utgifter boliger som selges	-0,55	-2,50	-4,90	-6,80
Bærekraft 2030: Innleide boliger settes tilbake til samme standard	0,50	1,00	1,00	
Bærekraft 2030: Teknisk 2025 - energiovervåkningsystem	-2,00	-15,00	-15,00	-15,00
Virksomhet vann og avløp				
Økte energikostnader	15,20	16,10	16,10	16,10
Forventninger om lavere energikostnader fra 2024 (0,23 kr per kwt per år)		-2,50	-5,00	-7,50
Økning i regressaker, flere erstatningskrav fremmes		0,30	0,30	0,30
Midlertidige lokaler Alvim (leie)		0,80	1,60	1,60
Økte driftskostnader Nye Alvim Renseanlegg				3,00
Gjennomføre satsing mot innlekk fremmedvann	0,90	0,90	0,90	0,90
Økning til drift og vedlikehold – Kjøp av kull til vannverk og renseanlegg	2,25	2,25	2,25	2,25
Økte kostnad drivstoff	0,40	0,40	0,40	0,40
Styrke innsats separering	1,80	1,80	1,80	1,80
Økte inntekter vann og avløp, gebyrer	-84,80	-120,80	-167,20	-217,60
Direktør teknisk				
Bærekraft 2030: Stramme inn praksis rundt ansettelseskontroll	-0,77	-0,77	-0,77	-0,77
Bærekraft 2030: Digitalisere sykefraværsoppfølging		-0,20	-0,40	-0,40
Bærekraft: Helhetlig styring og kontroll			-0,54	-0,76
Bærekraft 2030: Teknisk 2025, forventet innsparing			-5,00	-5,00
Kirken				
Økte energikostnad	1,20	1,20	1,20	1,20

Energikostnader

Samlet energikostnader for hele perioden øker med over 70 mill. kr på årsbasis. En markedspris på 2,35 per kW/h er lagt til grunn for beregningen. For virksomhet Eiendom utgjør dette 57 mill. kr til kommunens bygningsmasse, mens det for virksomhet Vann og avløp utgjør 15 mill. kr. Kommunalteknikk får økte kostnader knyttet til gatelys, men dette vil reduseres mot slutten av perioden på grunn av en omlegging til LED-lys. Energireduserende tiltak omtales under den enkelte virksomhet. Det er budsjettert med en redusert energipris på 0,23 kr per kW/h per år fra 2024.

Virksomhet kommunalteknikk

Nytt felles ettersorteringsanlegg for avfall i Fredrikstad etableres i regi av ØAS, noe som gir en betydelig økning i renovasjonsgebyrene, spesielt fra 2025 når anlegget er tenkt ferdig. Det planlegges ny gjenvinningsstasjon i Gatedalen, og det utredes ulike alternativer for innsamling av avfall. Det ble i budsjett 2022 bevilget 1,2 mill. kr for å utrede mulighetene i egenregi, for 2023 er budsjettet redusert med 0,3 mill. kr. Alt gjøres for å imøtekomme krav om økt gjenvinning og sortering av avfall.

Kostandene til renovasjon vil øke til 8,19 mill. kr i 2023. Dette er samlet for drivstoff, økt CO₂-avgift og den øvrige transportindeksen. Sortering og innsamling av matavfall vil medføre økte årlige kostnader på 9 mill. kr (halvårsvirkning i 2023).

Gebyrinntekter for husholdningsavfall og husholdningsslam (i egenregi) øker med 11 mill. kr i 2023 og med om lag 30 mill. kr mot slutten av perioden sammenlignet med 2022. Dette skal finansiere tilsvarende økning i utgiftene.

Det har de siste årene vært en nedgang i parkeringsinntekter som følge av mer gratis parkering, spesielt for el-biler. Dette kompenseres med å øke parkeringsavgiftene med 15 prosent, det vil si 10 prosentpoeng mer enn generell lønns- og prisvekst. Det innføres en dagspris på de plassene som i dag er gratisparkering i grønne soner, det vil si Sirkustomta og Borregårdsbakken. Det vil være 30 kr per dag. El- og hydrogenbiler vil ikke lenger ha gratis parkering i langtidsparkeringer på blå sone. Det er også planlagt effektiviseringstiltak innenfor parkeringsområdet. Til sammen gir dette en effekt på 2,75 mill. kr i økte netto inntekter.

For å redusere energikostnadene vil ikke snøsmelteanlegget i St. Marie gate (gågata) og Sarpsborg torg bli slått på i vinterhalvåret. Dette vil for perioden utgjøre 1,8 mill. kr i reduserte utgifter. Energikostnader til gatelys vil øke med 1 mill. kr i perioden, men ved at flere strekninger byttes ut med LED-lys vil kostnadene reduseres mot slutten av perioden.

Økte driftskostnader for kommunalteknikk på 1,85 mill. kr til drivstoff, energi, utstyr og råvarer.

Vedlikehold av lekeplasser og ballbinger økes med 0,5 mill. kr for hele perioden.

Vintervedlikehold øker med 4 mill. kr i perioden grunnet økte i driftskostnader for store anleggsmaskiner. Grensen for igangsetting av snøbrøyting fra 5 til 8 cm utgjør anslagsvis 1 mill. kr i reduserte utgifter.

Områdesatsingen i Østre bydel styrkes med 0,25 mill. kr for hele perioden.

Det jobbes med etablering av kommunal virksomhet i Vister grustak, og bemanning og driftskostnader er innarbeidet med 0,5 mill. kr fra 2022. Samtidig er det lagt inn økende inntekter fra 2025.

Virksomhet Sarpsborg brannvesen

Det er behov for å styrke det forebyggende og beredskapsmessige arbeidet for å ivareta forskriftskrav og intensjon med brannordningen. Ny brannordning ble vedtatt av bystyret 4. mars 2021 (21/01259).

Det er lagt inn midler til å dekke økte kostnader til interkommunalt samarbeid og økt utskiftning av spesialtøy for brannberedskap på 0,4 mill. kr.

Virksomhet eiendom

Reduserte energikostnader på grunn av ENØK tiltak er på 1,20 mill. kr. Tiltak er blant annet å ta i bruk solcelleanlegg på flere tak på kommunale bygg som Borgen og Haugvoll sykehjem, Grålum ungdomsskole og Sandbakkenhallen. Å senke temperaturen i administrasjonsbygg og skoler gir reduserte kostnader med 3 mill. kr.

Et prosjekt fra Teknisk 2025 om energiovervåkning vil gi en reduksjon på energikostnader på 2 mill. kr i 2023 og 15 mill. kr årlig videre i perioden. Dette med utgangspunkt pris på 2,73 kW/h.

Utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold øker med 2,45 mill. kr i 2023 på grunn av nye arealer, og vil øke til 6,25 mill. kr i slutten av perioden. Dette skyldes hovedsakelig nytt bibliotek med halvårsvirkning fra 2023.

Kostnader til leie av bygg øker med 4,3 mill. kr. Dette er blant annet leie av legekontor i Karl Johansgate, og doble leiekostnader i forbindelse med gammel og ny lokasjon til NAV.

Det forventes økte leieinntekter på 4 mill. kr i 2023, dette er hovedsakelig inntekter fra ny ambulansestasjon og nytt tilbygg til IKA.

Det er innarbeidet 0,2 mill. kr i effektiviseringsgevinster på renhold i 2022, som trappes opp ytterligere til 0,4 mill. kr i 2023. Effektiviseringen forutsetter innkjøp av renholdsroboter til 2 mill. kr som en investering.

Områderegulering stasjonsområdet og Rosenkrantzgate var planlagt utført i 2022. Prosjektet er finansiert ved bruk av kommunens næringsfond. På grunn av forsinket framdrift ble midlene og finansiering redusert ved behandling av 2. tertialrapport 2022. Prosjektet er derfor innarbeidet på nytt i budsjett og handlingsplan 2023-2026.

Områderegulering ved Tunevannet var opprinnelig planlagt i 2022, men prosjektet er ikke gjennomført. Det utsettes til slutten av perioden, og det er da satt av 1 mill. kr.

Det forventes økning i kommunale avgifter i perioden, kommunen må også betale dette for sine bygg og anlegg.

Virksomhet vann og avløp

Drift og vedlikehold av vannverk, renseanlegg, vannledningsnett og nett for innsamling av avløpsvann styrkes 4 mill. kr i perioden. Kommunen har et aldrende ledningsnett og kummer med økt behov for vedlikehold. Driftskostnadene ved anlegg knyttet til vannverk og renseanlegg øker, i tillegg til økte drivstoff og råvarepriser. Mer regn i nedslagsfelt til råvannskildene, gir mer utfordrende råvann.

Det må leies midlertidige lokaler i anleggsperioden for nytt renseanlegg, som vil utgjøre 0,8 mill. kr fra 2024 og 1,6 mill. kr i resten av perioden. I tillegg vil det fra 2026 være økte driftskostnader til Nye Alvim Renseanlegg.

Kommunale gebyrer vil for vann og avløp stige betydelig i 2023 og ytterligere stige i resten av perioden, som omtalt i kapittel 6 Økonomiplan og budsjett.

Direktør teknisk

Det legges opp til en organisasjonsutviklingsprosess som skal resultere i mer helhetlig styring og kontroll. Arbeidet forventes også å gi en direkte økonomisk gevinst. Digitalisert sykefraværsoppfølging kan blant annet gi redusert sykefravær som følge av bedre oppfølging, færre overskridelser av frister og økt refusjon i arbeidsgiverperioden. Videre vil det bli en strengere ansettelseskontroll, med forventninger om en betydelig økonomisk effekt. Alle disse tiltakene vil gjelde hele kommunen, og den forventede gevinsten er fordelt mellom kommuneområdene.

Med bakgrunn i programmet Teknisk 2025 og prosjekter knyttet til dette vil det gi en effektiviseringsgevinst på 5 mill. kr fra 2025 for kommuneområde teknisk.

Kirken

Det er beregnet økte energikostnader på 1,20 mill. kr.

Satsene for gebyr og avgifter er gjennomgått i samarbeid med Kirkelig fellesråd. Flere av satsene har ikke vært regulert vesentlig på flere år, samt at enkelte avgifter kan ikke lenger kreves inn. For noen av satsene er prisene justert med 5 %, men enkelte satser er satt opp med 20 prosent for kunne gi Kirken et handlingsrom for å utføre sine tjenester på kirkegårder og gravlunder.

8.6 Kommuneområde teknologi og endring

8.6.1 Tjenester og oppgaver

Tjeneste	Oppgaver
Direktør	Være pådriver i kommunens innovasjons- og endringsarbeid for å gjøre hverdagen enklere og mer effektiv for kommunens innbyggere, medarbeidere og næringsliv. Eksisterende strukturer, arbeidsprosesser og virksomhetsarkitektur skal utfordres der vi ser mulighet for forbedring. Gjenbruk av data skal bidra til en framtidsrettet og bærekraftig kommune. Kommuneområdet har fokus på innovasjon og gevinstrealiserende prosjekter gjennom digital transformasjon. Sikker håndtering av kommunens data skal ligge til grunn i alt vi gjør.
Innbyggerdialog	Ansvar for veiledning og informasjon om kommunens tjenester til innbyggere og næringsliv. Samhandling med innbyggerne foregår i flere kanaler; nettsider, sosiale medier, e-post, chat, telefon eller fysisk oppmøte i servicetorget. Avdelingen er en premissleverandør i arbeidet med å sikre innbyggerne enklere kommunikasjon og digitalt førstevalg.
IKT	Ansvar for utvikling, forvaltning og drift av kommunens IKT-infrastruktur, både lokalt og gjennom skytjenester, samt leveranse av tjenester til andre kommuner. Implementering av tiltak for å ivareta informasjonssikkerhet og høy tilgjengelighet til tjenestene for sluttbrukerne. Bistå kommuneområdene i anskaffelser av IKT-utstyr og løsninger. Første- og andrelinje brukerstøttetjeneste til medarbeidere.
Innovasjon og utvikling	Avdelingens hovedarbeidsoppgave er å gå i dialog med kommunens brukere for å identifisere forbedringsområder innenfor arbeidsprosesser, systemløsninger og dataflyt. Jobber aktivt ute og søker etter nye arbeidsformer og nye løsninger som kan benyttes i Sarpsborg kommune. Jobber med innovasjon, utvikling og bærekraftige løsninger og deler kunnskap og erfaring både i og utenfor kommunen. Systemeier og ansvarlig for utvikling av kommunens felles kommunikasjonsplattform (p.t. Salesforce).
Informasjonsforvaltning	Ivaretar arkivlovens bestemmelser og sikrer kommunens dataforvaltning av eksisterende og framtidig informasjon. I tillegg forvalter avdelingen kommunens samhandlingsplattformer. Arbeider med automatisering og forenkling av forvaltningsprosesser blant annet ved hjelp av programvarerobot og kunstig intelligens. Er en premissleverandør og naturlig samarbeidspartner for effektiv informasjonsforvaltning på tvers av organisasjonen.
Porteføljestyling	Kvalitetsikrer, prioriterer og følger opp prosjekter på tvers av hele organisasjonen. Utarbeider beslutningsgrunnlag som synliggjør hvordan gevinster av utviklingsprosjekter skal maksimeres og realiseres. Forvalter prosjektmetodikk og utvikler prosjektkompetanse i hele kommunen. Prosjektledelse for kommuneovergripende prosjekter. Ansvarlig for å etablere og forvalte kommunens virksomhetsarkitektur.

8.6.2 Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
	Resultat		
Tjeneste	2019	2020	2021
Innbyggerdialog			
Totalt antall henvendelser til Innbyggerdialog	119 872	110 207	116 636
Andel henvendelser i digitale flater	13,3 %	14,8 %	21 %
Andel helelektroniske henvendelser (Kommune-Kari)	14,7 %	15,9 %	17,5 %
IKT (tidligere IKT drift og IKT brukerservice)			
Datamengde lagret i egen infrastruktur (1 TB = 1000 GB)	115 TB	145 TB	148 TB
Datamengder i sentrale arkivsystemer (inkl. fagsystemer)	1,7 TB	2,1 TB	2,3 TB
Datamengde lagret i skyløsninger	ca. 0,3 TB	29 TB	35 TB
Microsoft sikkerhetsvurdering	--	--	--
Antall klienter i egen infrastruktur	11 002	12 573	12 600
Antall fagapplikasjoner	125	125	120
Utskrift og kopier	11 807 712	5 590 030	4 875 643
Antall henvendelser til IKT brukerservice	13 401	15 026	14 285
Andel løste oppdrag fra førstelinje i IKT brukerservice løsningsgrad	82 %	71 %	69 %
Andel henvendelser av totale antall som håndteres på digitale flater			52 %
Informasjonsforvaltning			
Journalførte dokumenter til arkivkjerner	309 248	341 188	310 700
Andel relevante fagsystemer med automatisk arkivering	3 %	5 %	10 %
Robotprosesser i produksjon	7	10	11
Porteføljestyling			
Totalt gevinst i mill. kr realisert for utviklingsprosjekter i hele kommunen			2,7 mill. kr.

Innbyggerdialog

I dag får innbyggerdialog flest henvendelser i tradisjonelle kanaler som både er manuelle, ressurskrevende og lite effektive. Det har vært en økning i antall henvendelser til avdelingen i 2021 i forbindelse med koronavaksinasjon. Pandemien har bidratt til at innbyggerne i større grad har tatt i bruk kommunens selvbetjeningsløsninger. Antall henvendelser på digitale flater har økt fra 14,8 % i 2020 til 21 % i 2021. Automatiserte oppgaver har hatt en økning fra 15,9 % til 17,5 % i samme periode. I kommende periode vil det være ytterligere fokus på å flytte innbyggerne over til digitale flater med automatiserte prosesser og selvbetjente løsninger i tråd med den digitale utviklingen og innbyggernes forventninger, samtidig som kommunen også ivaretar de som digitalt faller utenfor. Det er et mål å være i forkant med både informasjon og tjenestetilbud gjennom analyse og god beslutningsstøtte.

IKT

Det å opprettholde en trygg og sikker drift av kommunens IKT-tjenester og infrastruktur blir stadig mer krevende, og fra sentrale myndigheter blir det anbefalt å styrke satsningen på informasjonssikkerhet. Dette krever fokusert innsats over tid, og det krever samarbeid med ulike organisasjoner som kan bidra med trusselvurderinger og råd om sikkerhetstiltak.

Som en konsekvens av at kommunen fortløpende digitaliserer sine tjenester, øker datamengden som lagres i stor hastighet. Denne utviklingen vil fortsette, ikke minst når tjenester som automatisk logger data etableres. En tydelig trend er at når tjenester flyttes ut i skyen vil lagringen i sky øke mens lagringen lokalt vil flate ut. Datamengdene som i dag håndteres er betydelige.

Antall utskrifter skal fortsatt ned. Prosjektet post, print og papir skal uavhengig av dette ferdigstilles for å få ned papirbruken i kommunen ytterligere.

Brukerstøtte mottar hvert år et stort antall feilmeldinger og bestillinger på telefon, epost og direkte gjennom IKT sin selvbetjeningsportal. Det arbeides kontinuerlig med å gjøre IKT-brukerne enda mer selvhjulpne gjennom flere automatiserte selvbetjeningstjenester. I kommende periode planlegges det for innføring av nytt system for identitetsforvaltning, noe som vil gi muligheter til bedre sikkerhet og mer automatiserte funksjoner.

Det er en liten nedgang i antallet saker løst på 1. linje brukerstøtte. Dette skyldes hovedsakelig i stor grad lav bemanning. I den forbindelse jobbes det med å dreie henvendelser bort fra telefon, og inn i digitale kanaler samtidig som justering av bemanningen vurderes.

Informasjonsforvaltning

Antallet journalførte dokumenter viser utviklingen i omfanget av dokumenter som tas vare på i kommunen. Den store økningen som har vært de siste årene skyldes i hovedsak mer elektronisk arkivering i Public 360, arkiveringssystemet Documaster og Visma Samhandling Arkiv. Økt dokumentfangst er en ønsket og riktig utvikling. I perioden vil det settes i gang et arbeid med å rydde opp og avslutte eldre digitale arkiver.

I 2021 var det en liten nedgang i antall arkiverte dokumenter. Dette skyldes først og fremst at prosjektet med skanning av byggesaksarkivet er ferdig. Dokumentfangst og journalføring samt gjennomføring av kvalitetskontroll gjennomføres med samme mengde personell som i 2018. Dette er muliggjort ved automatisering av prosesser blant annet ved bruk av programvarerobot og arkivintegrasjoner. Antall robotprosesser er ganske stabilt.

I neste periode forventes det en økning i fagsystemer med automatisk arkivering. Dette skyldes både ny og bedre teknologi som muliggjør dette, og at det er flere som krever dette. Sarpsborg kommune vil være en foregangskommune i dette arbeidet.

For å møte fremtidens krav til dokumentforvaltning og saksbehandling skal avdelingen i perioden oppgradere sitt fagsystem til en ny, moderne skyløsning. Dette innbefatter all vanlig saksbehandling i tillegg til byggesaksbehandling og plansak.

Arbeidet med å optimalisere bruken av samhandlingsplattformen Office 365 og arbeidet med å etablere et forvaltningsregime som skal underbygge de retningslinjer som er bestemt fortsetter. I dette arbeidet vil sikkerhet og personvern og informasjonssikkerhet ha høyt fokus.

Porteføljestyring

Gevinster realisert for utviklingsprosjekter i hele kommunen var i 2021 på 2,7 mill. kr. I tillegg har avdelingen medvirket til at kommunen ikke pådrar seg kostnader gjennom prosjekter som ikke er lønnsomme.

8.6.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Tjeneste	Resultat 2021	Ambisjon i perioden
Innbyggerdialog		
Mål: Sikre digitalt førstevalg for innbygger og medarbeider (inkl. selvbetjeningsløsninger)		
Andel henvendelser av totalt antall som håndteres på digitale flater	21 %	80 %
Andel automatiserte oppgaver av totalt antall	17,5 %	50 %
IKT		
Mål: Sikker og stabil drift, håndtere aktivitetsvekst		
Tilgjengelige tjenester (oppetid)	99,9 %	99,9 %
Mål: Vi har selvbetjente IKT-brukere (se måltavle)		
Andel henvendelser av totalt antall som håndteres på digitale flater	52 %	80 %
Andel løste oppdrag fra førstelinje i IKT- brukerstøtte – løsningsgrad	69 %	80 %
Mål: Microsoft sikkerhetsvurdering >90 %		
Microsoft sikkerhetsvurdering	--	> 90 %
Informasjonsforvaltning		
Mål: Etablere automatisk arkivering ved arkivintegrasjon mot fagsystemer		
Andel relevante fagsystemer med automatisk arkivering	10 %	45 %
Mål: Etablere god forvaltning av lisensporteføljen til Office365		
Sørge for at det til enhver tid vil være en optimal fordeling av de ulike lisensstypene, samt å sørge for at ubrukte lisenser blir frigjort.		
Porteføljestyring		
Mål: Sikre maksimal gevinst fra hvert prosjekt		
Totale gevinster i mill. kr realisert for utviklingsprosjekter i hele kommunen	2,7 mill. kr	25 mill. kr

8.6.4. Prioriterte tiltak

8.6.4.1. Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekter og enkeltsaker som er sentrale for å nå kommuneområdet mål:

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Etablere felles kommunikasjonsplattform som gir bedre tjenester til medarbeidere, innbyggere, næringsliv og frivillighet blant annet gjennom selvbetjeningsportaler og gjenbruk av data (digitalt førstevalg).	2023-2026
Implementere innbyggerdialog som en naturlig del av det nye biblioteket.	2023
Oppgradere og skanne papirarkivet. Dette omfatter å overføre kommunens papirarkiver til det interkommunale arkivselskapet. Vurdering om behov for skanning blir tatt ved gjennomgang av arkivene. Det vil også bli gjennomført en opprydding og avhending av de eldste digitale arkivene.	2023-2026
Etablere skyløsning for sak- og arkivsystem. Dette skal bidra til en trygg og effektiv forvaltning av systemene.	2023
Videreføre digitaliserings samarbeid med aktuelle samarbeidspartnere.	2023-2026
Forenkle og automatisere ressurskrevende oppgaver samt forberede kommunen på framtidige behov og krav.	2023-2026
Automatisere repetitive rutinepregede arbeidsprosesser i kommunen ved bruk av programvarerobot.	2023-2026
Videreutvikle porteføljestyring for å sikre at gevinster realiseres i de ulike fasene av et prosjekt og at kommunen prioriterer de riktige prosjektene ut fra en helhet på tvers av organisasjonen.	2023-2026
Utvikle, forankre og etablere virksomhetsarkitektur. Virksomhetsarkitektur beskriver hvordan en virksomhet er organisert, hvordan arbeidsprosesser er satt sammen og hvordan IT-løsninger utnyttes. Det skal sikre at prosjekter og endringsarbeid er i tråd med mål og arkitekturprinsippene, og skal understøtte digitaliseringsarbeidet.	2023-2026
Sikre kommunens forvaltning av eksisterende og framtidig dokumentasjon. Dette skal skje gjennom å etablere automatisk dokumentfangst, effektivisere kvalitetssikring i arkivet og skape «orden i eget hus».	2023
Etablere møteplass for systemforvaltere for bedre samhandling, kompetanseheving og kontroll.	2023-2026
Etablere ny plattform for digitalisering (digitaliseringsstrategi) Sarpsborg kommune har behov for en ny digitaliseringsstrategi som sikrer riktige veivalg både teknisk, sikkerhetsmessig, miljømessig og økonomisk. Løsninger som velges skal være bærekraftige, effektive og brukervennlige.	2023
Etablere ny plattform for håndtering av brukeridentiteter (IAM - Identity and Access Management). Dette vil gi økt sikkerhet og forenkle prosessen med oppretting av brukerkontoer og tilgangsstyring til ulike fagsystemer.	2023-2024
Forenkle og automatisere oppsett av klientutstyr (PCer og iPad) ved bruk av Autopilot og Intune	2023 - 2024

8.6.5 4-årig driftsbudsjett

8.6.5.1 Tabell fordeling driftsrammer

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R21	Bud 22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Teknologi og endring	62,37	68,53	75,10	77,76	78,45	78,43
Sum kommuneområde teknologi og endring	62,37	68,53	75,10	77,76	78,45	78,43

8.6.5.2 Viktigste driftsendringer

Viktigste driftsendringer i mill. kr– alle tall sammenliknet med budsjett 2022				
	2023	2024	2025	2026
Kommuneområde teknologi og endring				
Økte ressurser informasjonsforvaltning	0,40	0,9	0,9	0,9
Økte ressurser IKT	0,40	0,80	1,60	1,60
Økte lisenskostnader Microsoft 365	1,80	1,80	1,80	1,80
Nye lisenskostnader integrasjonsplattform	0,50	1,00	1,00	1,00
Styrket informasjonssikkerhet, økt utgift	2,20	2,20	2,20	2,20
Kjøpe sikkerhetstjenester, økt utgift	1,20	2,50	2,50	2,50
Etablering av Avdeling innovasjon og utvikling	0,40	0,40	0,40	0,40
<i>Bærekraft 2030: Helhetlig styring og kontroll</i>			-0,07	-0,09
<i>Bærekraft 2030: Digitalisere sykefraværsoppfølging</i>		-0,04	-0,08	-0,08
<i>Bærekraft 2030: Styrke innbyggerdialog som følge av at byggesaksvakt avvikles</i>	0,35	0,35	0,35	0,35

Kommuneområdet økonomiske ramme er i budsjettet økt med ca. 6,6 mill. kr fra 2022 til 2023. Økningen skyldes kostnader knyttet til økte lisenskostnader, behov for økt sikkerhet og økt ressursbehov på informasjonsforvaltning og IKT.

Flere digitale løsninger gir økt behov for arkivering, og dette i kombinasjon med blant annet økt tilsyn og en økning i antall innsynsbegjæringer gir økt ressursbehov i tilknytning til informasjonsforvaltning. Manglende kapasitet på brukerservice medfører behov for økte ressurser på IKT.

Anskaffelse av systemverktøy som Microsoft 365 ble tidligere finansiert over investeringsbudsjettet og avskrevet over flere år. Forretningsmodellen til leverandørene er endret, og slike anskaffelser er nå i form av lisensleie på årlig basis som må dekkes over driftsbudsjettet. Denne modellen sikrer kommunen bedre sikkerhet, tilgjengelig og skalerbarhet gjennom blant annet løpende oppgraderinger. Lisenskostnadene framover vil vokse i omfang så lenge organisasjonen vokser i antall ansatte. Kostnader øker også gjennom at større mengder data lagres i sky. Avtalen med Microsoft utløper i 2023, og vi må da forhandle om ny avtale med nye lisenspriser. Microsoft har allerede varslet en prisøkning. Gjennom forhandling av ny avtale vil det bli kjent hva prisene i neste avtaleperiode framover vil bli og kalkyler utarbeides.

Behovet for økt informasjonssikkerhet er knyttet til beredskap, identitetshåndtering, tilgangsstyring, logging og monitorering.

Det er behov for ytterligere styrking innenfor overvåking og analyser i forbindelse med cyberangrep gjennom å kjøpe sikkerhetstjenester fra et kommandosenter for cybersikkerhetsfagpersoner, også kalt sikkerhetsoperasjonssenter (Security Operations Center - SOC). SOC har som oppgave å overvåke IT-systemer og nettverk for sikkerhetsrelaterte hendelser med formål om å detektere og forhindre ondsinnet aktivitet, samt etterforske det som virker mistenkelig. Oppstår det sikkerhetshendelser, som for eksempel digital utpressing, er det SOC som tar de første grepene for å redusere skadeomfanget. Et Incident Response Team (IRT) rykker ut for å håndtere angrepet videre sammen med de lokale IKT-ressursene, og jobber med skadebegrensning, opprydding, og med å få systemene tilbake til normal drift så raskt som mulig.

Det legges opp til en organisasjonsutviklingsprosess som skal resultere i mer helhetlig styring og kontroll. Arbeidet forventes også å gi en direkte økonomisk gevinst. Digitalisert sykefraværsoppfølging kan blant annet gi redusert sykefravær som følge av bedre oppfølging, færre overskridelser av frister og økt refusjon i arbeidsgiverperioden. Disse tiltakene vil gjelde hele kommunen, og den forventede gevinsten er fordelt mellom kommuneområdene. Når byggesaksvakten avvikles, vil henvendelsene til servicetorget øke og det vil være behov for å styrke avdeling innbyggerdialog med ressurser og kompetanse.

8.7 Kommunedirektøren

Virksomhet/ Tjeneste	Oppgaver
Kommune- direktøren	Øverste administrative leder for Sarpsborg kommune, herunder påse at saker som behandles i politiske organer er forsvarlig utredet og at politiske vedtak iverksettes.

8.7.1 4-årig driftsbudsjett

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R21	Bud 22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Kommunedirektøren	9,21	12,87	11,20	11,20	11,20	11,20
Sum kommunedirektør	9,21	12,87	11,20	11,20	11,20	11,20

Budsjettkapitlet omfatter en del felleskostnader som ikke hører naturlig hjemme under kommuneområdene, eksempelvis kontingent til KS og andre sammenslutninger kommunen er medlem av.

Kommunen står overfor en situasjon der det vil være vanskelig, men likevel nødvendig å redusere kostnadene. Kommunen er i stor grad påvirket av de generelle utviklingstrekk i samfunnet. Strammere rammer for kommuneøkonomien vil prege årene som kommer og utfordre kommunens organisasjon og økonomi. De forventede økte utgiftene for kommunene, blant annet knyttet til aldringen av befolkningen, gjør at kravene til inntektsvekst stiger tilsvarende.

Det vil være behov for omstilling for Sarpsborg kommune i årene som kommer. Programmet Bærekraft 2030 har identifisert en rekke områder med innsparingsmuligheter for kommunen. Det vil i årene fremover være behov for å jobbe videre med disse områdene.

Reduksjonen i kommunedirektørens budsjett skyldes bortfall av kommunedirektørens stabsfunksjon. Denne funksjonen er flyttet til virksomhet stabstjenester.

Vedlegg

Bevilgningsoversikt drift (1A) (tall i mill. kr)						
	R21	Bud 22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Rammetilskudd	-1 965,91	-1 916,50	-2 091,98	-2 112,900	-2 107,92	-2 102,39
Innteks- og formueskatt	-1 643,54	-1 624,54	-1 715,545	-1 741,365	-1 754,395	-1 761,365
Eiendomsskatt	-248,32	-248,00	-253,00	-254,00	-255,00	-256,00
Andre generelle driftsinntekter:						
Flyktningetilskudd	-53,28	-35,70	-98,20	-88,60	-71,90	-64,80
Kompensasjonstilskudd - skole, pleie og omsorg, kirken	-6,89	-8,50	-6,50	-6,50	-6,50	-6,50
Øvrige driftsinntekter	-8,94					
Sum generelle driftsinntekter	-3 926,88	-3 833,24	-4 165,23	-4 203,37	-4 195,72	-4 191,06
Sum bevilgninger drift, netto	3 610,64	3 581,32	3 892,73	3 754,62	3 676,82	3 608,21
Avskrivninger	238,17	245,00	255,00	265,00	275,00	285,00
Sum netto driftsutgifter	3 848,81	3 826,32	4 147,73	4 019,62	3 951,82	3 893,21
Brutto driftsresultat	-78,07	-6,92	-17,50	-183,75	-243,90	-297,85
Renteinntekter	-19,60	-32,60	-66,40	-65,70	-65,35	-65,00
Utbytter	-14,43	-15,00	-40,00	-40,00	-41,00	-41,00
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler					-	-
Renteutgifter	76,06	97,90	154,660	178,040	186,870	179,240
Renteutgifter dekket gjennom VAR-gebyrer			70,740	94,460	124,870	152,960
Avdrag på lån	173,01	184,20	132,260	140,990	150,320	161,040
Avdrag dekket gjennom VAR-gebyrer			70,740	94,460	124,870	152,960
Netto finansinntekter/-utgifter	215,037	234,50	322,00	402,25	480,58	540,20
Motpost avskrivninger	-238,33	-245,00	-255,00	-265,00	-275,00	-285,00
Netto driftsresultat	-101,3641	-17,42	49,50	-46,50	-38,32	-42,65
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:						
Overføring til investering - bruk av tidligere avsetninger	85,66	53,00	-	-	-	-
Overføring til investering - årlig avsetning investering		11,00	-	-	-	-
Overføring til investering - KLP		11,00	11,00	11,00	11,00	11,00
Avsetninger til bundne driftsfond	36,64					
Bruk av bundne driftsfond	-39,38					
Avsetninger til disposisjonsfond	46,52	10,47	5,00	35,50	27,32	31,65
Bruk av disposisjonsfond	-28,08	-68,05	-65,50	-	-	-
Dekning av tidligere års merforbruk		-	-	-	-	-
Sum disp. eller dekning av netto driftsresultat	101,36	17,42	-49,50	46,50	38,32	42,65
Fremført til inndeckn. i senere år (merforbruk)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bruk og avsetning til disposisjonsfond:		Bud 22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Avsetning disposisjonsfond		5,47		30,50	22,32	26,65
Avsetning fond for klimatilskudd						
Avsetning for kulturfond		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Avsetning formannskapetets tilleggsbevilgningsfond		3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Avsetning næringsfond		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Sum avsetning disposisjonsfond		10,47	5,00	35,50	27,32	31,65
Bruk av disposisjonsfond- ekstraordinært			-49,50			
Bruk av formannskapetets tilleggsbevilgningsfond		-0,05				
Bruk av næringsfond - områderegulering stasjonsområde		-3,00	-			
Bruk av næringsfond - bykraft						
Bruk av disposisjonsfond St Olavsvoll		-12,00				
Bruk av disposisjonsfond bibliotek		-53,00				
Bruk av disposisjonsfond (tidl. avsatt investeringsformål)			-			
Bruk av dispfond St. Olavs voll			-12,00			
Bruk av næringsfond - områderegulering stasjonsområde			-4,00			
Sum bruk av disposisjonsfond		-68,05	-65,50	-	-	-

Note 1 – Skatteanslaget:

Budsjetterte skatteinntekter bygger på anslag i statsbudsjett 2023. For årene 2024-2026 er det lagt inn en årlig realvekst i skatteinntektene på 1 % i forhold til anslag i KS sin prognosemodell for frie inntekter.

Note 2 – andre inntekter:

Inntekten fra salg av konsesjonskraft er basert på kjent kraftmengde og estimert pris

Note 3 – andre generelle statstilskudd:

Anslaget er gjort ut fra de signaler som framkommer i statsbudsjettet og annet materiale, informasjon fra departementene og kommunens egne vurderinger.

Note 4 – angivelse av forventet utbytte fra kommunale selskaper mv.:

Utbytte fra Østfold Energi AS er satt til 40 mill. kr for hele planperioden. Utbytte fra Skjeberg Marinesenter AS er satt til 1 mill. kr for årene 2025 og 2026.

Note 5 – avsetning til fond:

Det vises til tabell under budsjettskjema 1A.

Note 6 – bruk av fond:

Det vises til tabell under budsjettskjema 1A og 2A.

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)					
	Bud 22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Kommuneområde helse og velferd					
Virksomhet forvaltning og utvikling	42,27	44,26	45,66	47,86	49,86
Virksomhet helse	93,27	103,38	104,98	104,98	104,98
Virksomhet forebyggende tjenester	83,35	89,73	89,55	89,55	89,55
Virksomhet kompetansesenter rus og psyk. helse	98,77	103,01	103,01	103,01	103,01
Virksomhet kjøkken og kantine	10,86	10,32	9,96	9,96	9,96
Virksomhet NAV	205,58	258,38	255,98	253,58	252,48
Omsorgstjenester	589,40	619,34	589,32	589,32	589,32
Hjemmetjenester	206,27	228,16	217,91	217,16	217,16
Boveiledning	328,32	346,13	333,22	333,22	333,22
Virksomhet barnevern	196,98	233,98	234,78	233,78	233,78
Direktør helse og velferd med stab	20,20	10,96	11,53	7,91	6,86
Sum kommuneområde helse og velferd	1 875,27	2 047,65	1 995,90	1 990,33	1 990,18
Kommuneområde oppvekst					
Virksomhet oppveksttjenester	69,03	99,31	99,91	99,91	99,91
Virksomhet PPT	26,17	28,18	28,18	28,18	28,18
Virksomhet spesialpedagogikk førskole	41,54	49,33	45,53	44,73	44,73
Barnehager	94,99	104,07	104,37	104,37	104,37
Virksomhet St. Marie læringscenter	21,73	21,65	21,65	21,65	21,65
Virksomhet Sarpsfossen skole	48,79	50,91	50,91	50,91	50,91
Skoler	565,63	617,09	608,29	605,19	605,19
Direktør oppvekst	8,18	4,49	3,89	1,63	0,97
Tilskudd private barnehager	311,34	342,82	341,82	341,42	342,42
Sum kommuneområde oppvekst	1 187,40	1 317,85	1 304,55	1 297,99	1 298,33
Kommuneområde samfunn					
Virksomhet plan og samfunnsutvikling	21,42	24,72	23,50	22,87	22,55
Virksomhet kultur	77,45	79,44	68,04	68,04	68,04
Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart	13,72	14,91	12,99	12,76	12,76
Direktør samfunn	6,46	6,76	6,66	6,56	6,56
Sum kommuneområde samfunn	119,05	125,83	111,19	110,23	109,91
Kommuneområde organisasjon					
Virksomhet HR	78,64	74,54	79,34	77,94	73,74
Virksomhet økonomi	29,40	29,03	29,03	28,68	28,68
Virksomhet stabstjenester	27,96	39,14	35,94	37,84	35,64
Direktør organisasjon	2,30	2,27	2,21	2,05	2,01
Sum kommuneområde organisasjon	138,30	144,98	146,52	146,51	140,07
Kommuneområde teknisk					
Virksomhet kommunalteknikk	74,91	76,83	77,38	77,33	77,23
Renovasjon (selvkost)	-11,32	-9,08	-11,57	-14,16	-16,09
Slam (selvkost)	-1,06	-1,40	-1,50	-1,48	-1,46
Vann og avløp (selvkost)	1,55	2,27	2,27	2,27	2,27
Virksomhet vann og avløp (selvkost)	-87,16	-147,08	-183,60	-231,64	-281,57
Virksomhet eiendom	216,97	281,77	256,89	247,99	238,59
Virksomhet utbygging	-3,09	-3,24	-3,24	-3,24	-3,24
Virksomhet Sarpsborg brannvesen	45,48	49,22	50,44	50,44	50,09
Feievesentet (selvkost)	-2,23	-1,88	-2,08	-2,17	-2,28
Direktør teknisk	1,99	1,31	1,11	-4,63	-4,85
Kirken	27,87	30,40	30,40	30,40	30,40
Sum kommuneområde teknisk	263,91	279,12	216,50	151,11	89,09
Kommuneområde teknologi og endring					
Teknologi og endring	68,53	75,10	77,76	78,45	78,43
Sum kommuneområde teknologi og endring	68,53	75,10	77,76	78,45	78,43
Kommunedirektøren	12,87	11,20	11,20	11,20	11,20
Sum kommunedirektør	12,87	11,20	11,20	11,20	11,20
Reserverte tilleggsbevilgninger					
Tap på fordringer	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Overføringer fra staten:		-			
Konsesjonskraft inntekter	-2,00	-15,00	-15,00	-15,00	-15,00
Ressurskrevne tjenester	-83,00	-95,00	-95,00	-95,00	-95,00
Sum fordelt til drift	3 581,32	3 892,73	3 754,62	3 676,82	3 608,21

Selvkostkalkyler 2022-2026 (tall i mill. kr)					
Vann	2022	2023	2024	2025	2026
Driftskostnader	52,02	64,76	63,61	62,21	60,81
Direkte kostnader	48,30	61,25	60,10	58,70	57,30
Indirekte kostnader	3,72	3,51	3,51	3,51	3,51
Kapitalkostnader	33,58	53,15	65,53	80,34	96,71
Kalkulerte avskrivninger	20,30	23,31	28,26	34,57	41,26
Kalkulerte renter	13,28	29,84	37,27	45,77	55,45
Selvkost	85,59	117,91	129,14	142,55	157,52
Gebyrinntekter	-85,59	-123,91	-135,14	-148,55	-163,52
Bruk av fond	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter	-85,59	-123,91	-135,14	-148,55	-163,52
Resultat	0,00	-6,00	-6,00	-6,00	-6,00

Avløp	2022	2023	2024	2025	2026
Driftskostnader	62,94	75,56	76,22	75,92	77,82
Direkte kostnader	59,12	71,94	72,60	72,30	74,20
Indirekte kostnader	3,82	3,62	3,62	3,62	3,62
Kapitalkostnader	44,48	71,04	95,18	128,41	161,97
Kalkulerte avskrivninger	27,95	31,97	41,01	53,70	69,97
Kalkulerte renter	16,53	39,07	54,17	74,71	92,00
Selvkost	107,43	146,60	171,40	204,33	239,79
Gebyrinntekter	-107,43	-154,10	-178,90	-211,83	-247,29
Bruk av fond	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter	-107,43	-154,10	-178,90	-211,83	-247,29
Resultat	0,00	-7,50	-7,50	-7,50	-7,50

Renovasjon	2022	2023	2024	2025	2026
Driftskostnader	63,59	77,20	82,40	88,60	88,60
Direkte kostnader	58,45	72,20	77,40	83,60	83,60
Indirekte kostnader	5,14	5,00	5,00	5,00	5,00
Kapitalkostnader	3,68	4,08	6,57	9,16	11,09
Kalkulerte avskrivninger	2,92	2,56	3,94	5,17	5,97
Kalkulerte renter	0,76	1,52	2,63	3,99	5,12
Selvkost	67,28	81,28	88,97	97,76	99,69
Gebyrinntekter	-69,78	-81,28	-88,97	-97,76	-99,69
Andre inntekter	0,00	0,00			
Bruk av fond	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter	-69,78	-81,28	-88,97	-97,76	-99,69
Resultat	-2,50	0,00	0,00	0,00	0,00

Feiing	2022	2023	2024	2025	2026
Driftskostnader	9,30	9,39	9,39	9,39	9,39
Direkte kostnader	7,23	7,58	7,58	7,58	7,58
Indirekte kostnader	2,07	1,81	1,81	1,81	1,81
Kapitalkostnader	0,16	0,07	0,27	0,36	0,47
Kalkulerte avskrivninger	0,16	0,04	0,19	0,25	0,35
Kalkulerte renter	0,00	0,03	0,08	0,11	0,12
Selvkost	9,46	9,46	9,66	9,75	9,86
Gebyrinntekter	-9,46	-9,46	-9,66	-9,75	-9,86
Bruk av fond	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter	-9,46	-9,46	-9,66	-9,75	-9,86
Resultat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Slam	2022	2023	2024	2025	2026
Driftskostnader	4,03	4,06	4,06	4,06	4,06
Direkte kostnader	3,06	3,21	3,21	3,21	3,21
Indirekte kostnader	0,97	0,85	0,85	0,85	0,85
Kapitalkostnader	0,09	0,55	0,65	0,63	0,61
Kalkulerte avskrivninger	0,00	0,27	0,34	0,34	0,34
Kalkulerte renter	0,09	0,28	0,31	0,29	0,27
Selvkost	4,12	4,61	4,71	4,69	4,67
Gebyrinntekter	-4,12	-4,61	-4,71	-4,69	-4,67
Bruk av fond	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter	-4,12	-4,61	-4,71	-4,69	-4,67
Resultat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Bevilgningsoversikt investering (2A) (tall i mill. kr)						
	R21	Bud 22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26
Investeringer i varige driftsmidler	463,269	907,95	1026,89	1210,74	1499,86	1117,24
Tilskudd til andres investeringer	2,892	-	-	-	-	-
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	9,37	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00
Utlån av egne midler	0	-	-	-	-	-
Avdrag på lån	230,643	-	-	-	-	-
Sum investeringsutgifter	706,17	918,95	1 037,89	1 221,74	1 510,86	1 128,24
Kompensasjon for merverdiavgift	-40,792	-43,64	-58,92	-41,09	-61,74	-65,87
Tilskudd fra andre	-21,594	-13,30	-4,50	-2,70	-0,20	-0,20
Salg av varige driftsmidler	-19,587	-13,50	-82,50	-192,50	-200,50	-215,50
Salg av finansielle anleggsmidler	-0,028	-	-	-	-	-
Utdeling fra selskaper	0	-	-	-	-	-
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	-	-	-	-	-
Bruk av lån	-530,1	-768,01	-880,97	-974,45	-1 237,42	-835,67
Sum investeringsinntekter	-612,10	-838,45	-1 026,89	-1 210,74	-1 499,86	-1 117,24
Videreutlån	176,105	200,00	300,00	300,00	300,00	300,00
Bruk av lån til videreutlån	-181,93	-200,00	-300,00	-300,00	-300,00	-300,00
Avdrag på lån til videreutlån	155,045	120,00	120,00	120,00	120,00	120,00
Mottatte avdrag på videreutlån	-141,06	-120,00	-120,00	-120,00	-120,00	-120,00
Netto utgifter videreutlån	8,16	-	-	-	-	-
Overføring fra drift	-85,66	-75,00	-11,00	-11,00	-11,00	-11,00
Avsetninger til bundne investeringsfond	-	-	-	-	-	-
Bruk av ubundet investeringsfond	-11,11	-	-	-	-	-
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0,03	-	-	-	-	-
Bruk av ubundet investeringsfond	- 5,50	- 5,50	-	-	-	-
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	-	-	-	-	-
Sum overføring fra drift og netto avsetn.	-102,24	-80,50	-11,00	-11,00	-11,00	-11,00
Fremført til inndeckn. i senere år(udekket	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Kommuneområde samfunn										
Kultur										
Tilpasninger idrettsbygg	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Nytt bibliotek	44,0	97,0	2,2							143,2
Utstyr Sarpsborg Scene	1,0	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	7,4
Plan og samfunnsutvikling										
Investeringsprogram for Østre bydel		2,0	13,0	2,0	1,0					18,0
Byggesak, landbruk og kart										
Tiltaksplan Tunevannet og Isesjø	3,0	0,5								3,5
Utstyr kart og oppmåling	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	2,6
Sum Kommuneområde samfunn	48,8	101,1	16,8	3,6	2,6	1,6	1,6	1,6	1,6	179,2
Kommuneområde velferd										
Kompetansesenter rus og psykisk helse										
Bofellesskap med bemanning - psykiatriboliger								0,5		0,5
Omsorgstjenester										
Nye plasser Haugvoll	2,0	1,2	1,2	193,6	175,0	95,0				468,0
Inventar og utstyr (senger, el. hev og senk dusjstol, medisintraller, nettverk)	18,0	2,3								20,3
Oppgradering og nybygg Tingvoll ink. nytt produksjonskjøkken					1,2	3,5	2,3	172,0	287,0	466,0
Kurland sykehjem, innvendige utbedringer	0,3	10,0								10,3
Tingvoll sykehjem, innvendige utbedringer	0,3	10,0								10,3
Utbedringer Kruseløkka sykehjem/hjemmetjeneste sentrum	0,3	10,0								10,3
Prestekragen, utbedring av uteområde/etablere lekeplass	0,1	0,2								0,3
Møteplasser demente		0,2	4,8							5,0
Bærekraft 2030: ombygging Kruseløkka		2,0								2,0
Bærekraft 2030: Ombygging Tingvoll og Hannestad til felles dagsenter på Tingvoll		2,0								2,0
Forvaltning og utvikling										
Boligsosial handlingsplan	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	45,0
Bærekraft 2030: Erstatningsboliger kommunalt disponible boliger			15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	105,0
Stenerødheimen, utbedre avvik og pålegg hovedverneombud	3,0	4,0	8,0							15,0
Digitale samhandlingstavler		0,5	2,6							3,1
Nøkkelskap for biler	0,2	0,4								0,5
Boveiledning										
Holleby, klargjøre alternativt lokale	5,0	2,0								7,0
NAV										
Inventar og utstyr		3,8								3,8
Sum Kommuneområde velferd	34,1	53,5	36,6	213,6	196,2	118,5	22,3	192,5	307,0	1174,3
Kommuneområde teknologi og endring										
Oppgradering og scanning av papirarkiv	8,4	1,0	1,0	1,0	1,0					12,4
IKT infrastruktur	4,0	2,3	3,5	1,0	2,0	2,0	2,0	1,0	4,0	21,8
Sentral IKT-plattform	1,7	3,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	4,0	19,6
Utvikling dokumentforvaltning	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	2,1
Digitalt førstevalg - felles kommunikasjonsplattform	13,8	1,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	1,0		32,6
Integrasjonsplattform		2,0								2,0
Arbeidslokaler til avdeling innbyggerdialog		0,5								0,5
Oppgradering av reservelokasjon IKT		1,0								1,0
Sum Kommuneområde teknologi og endring	28,1	12,1	9,8	7,3	8,3	7,2	7,2	3,9	8,2	92,0
Kommuneområde organisasjon										
Økonomi										
Nye felles fagsystemer (lønn/økonomi moduler)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Justeringsavtale Hafslundtunet	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1			-0,9
Justeringsavtale Guslundåsen	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1		-0,6
Justeringsavtale Grimstادتunet	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1		-0,4
Justeringsavtale Bjørnstad		-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-1,2
Sum Kommuneområde organisasjon	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	1,4

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Kommuneområde oppvekst										
Grunnskole, SFO og grunnskoleopplæring for voksne										
Handlingsprogram IKT skoler og barnehager 2021-2024	22,0	12,0	10,0							44,0
Handlingsprogram IKT skoler og barnehager 2025-2028				12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	15,0	75,0
Kapasitetstiltak	18,6	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	42,6
Utredning og utbedring av arbeidsplasser					5,0	7,0	7,0			19,0
Utbedringer Regnbuen/Kurland	3,0	1,5	10,0	25,0	1,0					40,5
Lærerarbeidsplasser- Ullerøy	3,5	4,0								7,5
Kurland barneskole - kapasitet og avvikle paviljonger						0,5	0,5	50,0	70,0	121,0
Ombygging og utbygging Grålum barneskole	3,0	55,0	53,0	4,0						115,0
Ullerøy leirskole	11,5	17,0	1,0							29,5
Gymsal og kapasitet Kruseløkka			0,5	1,0	37,0	62,0				100,5
Oppgradering Tindlund barneskole	2,0		2,0	20,0	130,0	16,0				170,0
Tindlund ungdomsskole - økt kapasitet og oppgradering				1,0	1,0	20,0	100,0	100,0		222,0
Borgen barneskole - økt kapasitet						1,0	15,0	43,0		59,0
Førsterket skolearenaer (Sarpsfossen)- kapasitet barneskole og ungdomsskole					0,5	1,0	26,5	58,5		86,5
Sandbakken barne- og ungdomsskole - kapasitet					0,5	1,0	35,0			36,5
Lærerarbeidsplasser Lande barneskole		0,5	4,6	2,3						7,4
Lærerarbeidsplasser- Jelsnes	0,3		4,1	1,5						5,9
Lærerarbeidsplasser- Navestad			0,2	4,4	1,7					6,3
Sum Kommuneområde oppvekst	63,9	93,0	88,4	74,2	191,7	123,5	199,0	266,5	88,0	1188,2
Kommuneområde teknisk										
Park										
Opprustning parker og plasser	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	13,5
Etablering av lekeplass Gaupefaret		0,5								0,5
Publikumstoaletter friluftsområder					4,0					4,0
Oppgradering Høysand, bobil/tømming etc	2,5	1,5								4,0
Oppgradering av skolegårder	4,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	20,0
Oppgradering av område ved Tunevannet			4,0							4,0
Lekeplass ved Tunevannet									3,0	3,0
Videreutvikle aktivitetspark Torsbekk/dumpa (Sarpsborg idrettsråd)									3,0	3,0
Ny stubbefres til graver									0,5	0,5
Utskifting av gressklipper (baneklipper med oppsamler)		0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	6,4
Lekeapparater	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	2,3
Innkjøp av robotklippere parkavdeling									1,2	1,2
Felles driftssentral kommunalteknikk	1,0	1,0	1,0	1,0						4,0
Tiltak på statlig sikrede friområder der tilskudd gis		0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	3,2
Oppgradering av område ved Eidet (tilskudd)		0,8	1,5	1,5						3,8
Samferdsel										
Pellygata- oppgradering	2,0	16,0	2,0							20,0
Pellygata- standarheving sykkelfelt (rød asfalt, belønningsmidler)		1,0								1,0
Oppgradering av kommunale veier	10,5	10,5	10,5	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	103,5
Universell utforming av bussholdeplasser	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	8,9
Veidel av uforutsette kabel- og ledningsprosjekt	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	36,0
Trafikksikkerhetstiltak (trygge skoleveier/fartsbegrensende tiltak)	5,0	5,0	5,0	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	48,0
Elbillading	7,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	31,9
Opparbeidelse innfartsparkering Korsgata/ Torsbekk						12,0				12,0
Opparbeidelse av parkeringsplass Glengshølen			3,0							3,0
Overtagelse av vei Øketangen Nord og Kålvikveien	3,0	3,0								6,0
Prosjektering g/s vei Greåkerdalen fra Gml Kongevei tom Dalveien (belønningsmidler)		1,0								1,0
Overtakelse og oppgradering av private veier til friluftsområder									9,0	9,0
Oppgradering til LED- gatebelysning		15,0	15,0	0,4						30,4
Programområdetiltak (kommunal egenandel bypakke fase 2)										
St. Mariagate, etablere sykkelfelt			0,2							0,2
Lande skole, etablere GS-vei			1,5							1,5
Vingulmorkveien, etablere sykkelvei med fortau			9,0	10,0						19,0
Gang og sykkelvei- lang Fylkesvei mellom Lundeveien og Småbergveien	2,3		4,2							6,5
Tuneveien øst (fv118-til bru), etablere sykkelvei med fortau			4,5	4,5						9,0
Rådmann Dalens vei, etablere GS-vei				6,5						6,5
Greåkerdalen (nordre del), etablere GS-vei				5,0	10,0	5,0				20,0
Sarpsborg sentrum, etablere sykkelfelt						8,0				8,0
Madam Arnesens vei, etablere GS-vei						7,5				7,5
Sverresgate – Hjalmar Wessels vei, fra St. Nikolasgate til Oskar Pedersens vei GS-vei						13,5				13,5

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Kommuneområde teknisk										
Brannvesenet										
Nytt øvingsområde brannvesen	8,2		7,0							15,2
Befolkningsvarslingssystem				0,4						0,4
Utstyr/verktøy beredskap brann	0,6	0,9	0,3	0,3	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	3,4
Tilbygg brannvesenet (carport)			2,1							2,1
Byggmessige tilpasninger - Brannordningen	4,9	2,0								6,9
Båt brannvesen			1,2							1,2
Kombinert vifte/vannkanon- større branner		2,3								2,3
Verksted og transport (ekskl. selvkost)										
Biler og maskiner vei/grønt	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Biler og maskiner vei	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Biler maskiner og annet teknisk utstyr verksted/transport/vaskeri	9,4	9,4	9,4	9,4	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	84,9
Biler og maskiner eiendom	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	31,5
Feiebil								6,0		6,0
Ei-personbiler til dagsenter og boveiledning (9-seter minibusser)			3,3							3,3
Utskifting til elbiler Tingvoll (ladeprosjektet)	5,0	5,0								10,0
16-seter med rullestolplasser til transporten	3,0	3,0	3,0	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	30,0
Skifte hjulgraver - vei og park								3,0		3,0
Utskifting volvo lastebil - vei og park							3,0			3,0
Biler brann	0,4	1,2	0,5	1,2	0,5	1,2	0,5	1,2	0,5	7,2
Skogbrannbil (og reserve mannskapsbil)		6,9								6,9
Tunge beredskapskjøretøy - Brannvesen				9,0	7,3	9,7			10,0	36,0
Lastebil vaskeri (ny fossilfri)					1,0					1,0
Lastebil- Utskiftning Iveco			0,7							0,7
9 seter-Tingvoll, Yngre demente		0,6								0,6
9 seter stk. -Bolig Kirkeveien		1,2								1,2
Biler- hjemmetjenesten, bofellesskap		5,0								5,0
Eiendom										
Sig. Skalds gate, SD- anlegg	0,5	0,4								0,9
Utskiftning av ventilasjon Kurland sykehjem	0,6	4,5	5,0							10,1
ENØK Styrings-og varslingsanlegg		2,0	2,0							4,0
Smarte bygg - driftssentral	2,0	1,0	1,0	1,0						5,0
Sarpsborg rådhus, skifte ventilasjon og varmeanlegg	57,0	3,2								60,2
Rehabilitering og sikring av bygg	3,0	2,0	2,0	4,0	2,0	4,0	4,0	4,0	4,0	29,0
Heiser	2,0	1,0	1,0		2,5		2,5			9,0
Forskriftskrav (Brann, legionella m.m)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	9,0
Universell utforming kom. bygg	1,0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	13,0
Regulering og opparbeidelse Tune senter II	1,5		2,0	27,0						30,5
Regulering / utvikling Yvenåsen	17,5		22,5	2,5						42,5
Anleggsbidrag Yvenåsen	-8,8		-11,3	-1,3						-21,3
Opparbeidelse boligfelt Navestad/Berg (del 1.)	4,4		13,0	24,1						41,5
Strategisk oppkjøp og utvikling av eiendom	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	45,0
Utvivelse IKA,arkiv og kontor	62,5	2,0								64,5
Lyskrav Sarpsborg Stadion		7,0								7,0
Ny ambulansestasjon	33,0	28,0	3,0							64,0
Rehab. og oppgradering basseng Tindlund		1,0	19,0							20,0
Ravneberget fengsel- utleie (forprosjekt)	1,0	0,5	3,0	54,6	28,6					87,7
Sparta Amfi- oppgradering		15,0								15,0
Utskifting SD-anlegg	5,4	2,3		3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	25,7
Renholdsroboter	1,0	1,0								2,0
Oppgradere tilfluktsrom		0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,0
Solcelleanlegg Borgen sykehjem		2,0								2,0
Grålum ungdomsskole - Solcelleanlegg		2,0								2,0
Haugvoll sykehjem - Solcelleanlegg		2,0								2,0
Sandbakkenhallen - Solcelleanlegg		3,0								3,0
Kirken										
Maskiner og utstyr	0,5		0,5		0,5		0,5		0,5	2,5
Utbedringstiltak kirkebygg fase 2		0,5	3,0	3,0	3,0	3,0				12,5
Sum Kommuneområde teknisk	270,2	198,6	180,1	213,6	118,7	123,4	69,8	73,5	91,0	1338,7

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Kommuneområde teknisk (selvkost)										
Vann og avløpsnett										
Avløp, uforutsette prosjekter	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	27,0
Vann, uforutsette prosjekter	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	27,0
Avløp, Overløpstiltak- mudring og utfasing av overløp	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	9,0
Avløp, Overvannstiltak sentrum	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	18,0
Vann, Baterød - Jellestad (Nipa)	38,0	45,0								83,0
Vann, Kampenes - Isefoss (Nipa)	5,8			3,5						9,3
Avløp, Kampenes - Isefoss (Nipa)	5,8			3,5						9,3
Vann, Meieri - Sandbakken skole	4,0	28,0	22,0	20,0	16,0					90,0
Avløp, Meieri-Sandbakken skole	4,0	28,0	22,0	20,0	16,0					90,0
Vann, Separering Kalabekken	19,0	5,0								24,0
Avløp, Separering Kalabekken	19,0	5,0								24,0
Vann, Separering Hafslundskogen	2,5	5,0								7,5
Avløp, Separering Hafslundskogen	2,5	5,0								7,5
Vann, Tunevannet sydøst e.1b	9,0	2,0								11,0
Avløp, Tunevannet sydøst e.1b	9,0	2,0								11,0
Vann, Brevik e. 3 Sarp.v- Frøyas vei	10,5		10,0							20,5
Avløp, Brevik e. 3 Sarp.v - Frøyas vei	10,5		10,0							20,5
Vann, Solli/Vister anl. 6,12,13,16	4,0	4,8	2,0							10,8
Avløp, Solli/Vister anl. 6,12,13,16	8,0	0,8	2,0							10,8
Vann, OH gate - Fritznerbakken	0,0	3,0								3,0
Vann, Klevaveien	0,0	1,5	5,0							6,5
Avløp, Klevaveien	0,0	1,5	5,0							6,5
Vann, Tangenkilen/Grimsoya	0,0	11,0								11,0
Vann, Brusemyrveien - Jellestadveien	6,0	4,0								10,0
Avløp, Brusemyrveien- Jellestadveien	9,0	11,0								20,0
Vann, Haugeveien - Navestad nytt boligfelt	0,0	1,0	7,0							8,0
Vann, Ledning i Glomma og separering Opsund	43,5	18,0	20,0	30,0	12,5					124,0
Avløp, Opsund	22,0	22,0	24,0	29,0	13,5					110,5
Vann, Utskifting av gamle/ødelagte vannledninger	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	90,0
Avløp, Utskifting av gamle/ødelagte avløpsledninger, fremmedvann	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	90,0
Vann, Opstadveien			1,0	6,0						7,0
Avløp, Opstadveien			1,0	7,0						8,0
Vann, Kalnes/Grålum, fornying/separering/fremmedvann	1,0	1,0	10,0	15,0	15,0	10,0	10,0	10,0		72,0
Avløp, Kalnes/Grålum, fornying/separering/fremmedvann	1,0	1,0	10,0	15,0	15,0	10,0	10,0	10,0		72,0
Vann, Sentrum og Kurland				15,0	15,0	15,0	10,0	10,0		65,0
Avløp, Sentrum og Kurland, fornying/separering/fremmedvann				15,0	15,0	15,0	10,0	10,0		65,0
Vann, Borgenhaugen/Årum, fornying/separering/fremmedvann			2,0	15,0	15,0	10,0	10,0	10,0		62,0
Avløp, Borgenhaugen og Årum, fornying/separering/fremmedvann			2,0	15,0	15,0	10,0	10,0	10,0		62,0
Vann, Skjeberg, fornying/separering/fremmedvann			5,0							5,0
Avløp, Skjeberg, fornying/separering/fremmedvann			5,0							5,0
Avløp, Skjeberg syd. Kartlegging og kildesøk. Mye uønsket fremmedvann. Rehabilitering.	2,5	2,5	2,5							7,5
Nye VA-anlegg som følger av komm.boligomr. Maugesten	3,0	3,0	4,0							10,0
Nye VA-anlegg som følger av komm.boligomr. Maugesten	3,0	3,0	4,0							10,0
Avløp- Overvannsledning Bjørnstad - Vestvannet (A)		1,0	9,0	5,0						15,0
Avløp- Utskifting vannledning og separering Apenesbakken		1,5								1,5
Vann- Utskifting vannledning og separering Apenesbakken		1,5								1,5
Avløp- Fornyning/utvidelse avløpsstrømmer og mengder Bjørnstadområdet Kartlegging og gjennomføring (A)		2,0	23,0	23,0						48,0
Vann- Helgebakken/Bakkeliveien		1,0	6,0							7,0
Avløp- Helgebakken/Bakkeliveien		1,0	6,0							7,0
Vann- Villhageveien		3,0								3,0
Avløp- Villhageveien		3,0								3,0
Avløp- Skjebergveien - Nordberg og Edonbakken - Haugeveien		10,0	25,0	25,0						60,0
Vann- Brevik etappe 4 separering		1,0	15,0	12,0						28,0
Avløp- Brevik etappe 4 separering		1,0	15,0	12,0						28,0
Vann- Hovedringledning inkl. Trykkøkning m.m Sandbakken - Nordberg - Sandesund.		5,0	45,0	45,0	25,0					120,0

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Kommuneområde teknisk (selvkost)										
Vann og avløpsnett										
Vann- Henry Fyhns vei, Einar Grims vei. Boligområdet ved "Røde Kors" bygget.	1,0		9,0							10,0
Avløp- Henry Fyhns vei, Einar Grims vei. Boligområdet ved "Røde Kors" bygget.	1,0		9,0							10,0
Vann- Kjennshaugveien	0,5		7,5							8,0
Avløp- Kjennshaugveien	0,5		7,5							8,0
Avløp- Overvannskulvert i Torsbekkdalen Bryggeriet-Sandesund	1,0		2,0	30,0	30,0	6,0				69,0
Ny separat forsyningsledning fra Vannverket Baterød til HB-Ravneberget					2,0	28,0	30,0			60,0
Vann, Greåker og Hannestad, fornying/separering/fremmedvann e. 1,4,5	2,0		20,0	40,0	30,0	13,0				105,0
Avløp, Greåker og Hannestad, fornying/separering/fremmedvann e. 1,4,5	2,0		20,0	40,0	30,0	13,0				105,0
Vann, Greåker og Hannestad, fornying/separering/fremmedvann e. 2,3	1,0					35,0	35,0	35,0	35,0	141,0
Avløp, Greåker og Hannestad, fornying/separering/fremmedvann e. 2,3	1,0					35,0	35,0	35,0	35,0	141,0
Vann, Nordbyveien syd	10,0		18,0	0,5						28,5
Avløp, Nordbyveien syd	10,0		18,0	0,5						28,5
Vann, Nordbyveien nord			10,0	17,0						27,0
Avløp, Nordbyveien nord			10,0	17,0						27,0
Vann, Rødsøyv. / Hagastuv. / Skjegggeby			1,0	3,0	20,0	12,0				36,0
Avløp, Rødsøyv. / Hagastuv. / Skjegggeby			1,0	3,0	20,0	12,0				36,0
Vann, Nesdalen, Svingen, Venusveien			1,0	5,0	10,0	8,0				24,0
Avløp, Nesdalen, Svingen, Venusveien			1,0	5,0	10,0	8,0				24,0
Vann, Nordbyveien vest					1,0	10,0	17,0	10,0		38,0
Avløp, Nordbyveien vest					1,0	10,0	17,0	10,0		38,0
Vann, Hafslundjordet						1,0	10,0			11,0
Avløp, Hafslundjordet						1,0	10,0			11,0
Tekniske installasjoner vann og avløp										
Vann, Pumpestasjon Brusemyr (Nipa)	10,0	10,0	0,5							20,5
Avløp, Pumpestasjon Brusemyr (Nipa)	10,0	10,0	0,5							20,5
Vann, Utredning- Nytt vannverk Isesjø / kapasitetsøkning Baterød	12,2				30,0	130,0	100,0	100,0		372,2
Vann, Oppgradering trykkøkingsstasjoner	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	27,0
Vann, Nytt høydebasseng				35,0						35,0
Vann, Driftscentral - felles - VA andel vann	0,5	0,5	0,5	0,5						2,0
Avløp, Oppgradering avløpspumpestasjoner	10,0	5,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	85,0
Avløp, Nytt renseanlegg	81,0	201,0	317,0	407,0	150,0	5,0				1161,0
Avløp, Utstyr for tidsmåling av overløp	3,0	3,0	3,0	3,0						12,0
Avløp, Avløpspumpestasjoner - etablere brutt vannspeil	2,0	2,0	2,0	2,0						8,0
Avløp, Driftscentral - felles - VA andel avløp	0,5	0,5	0,5	0,5						2,0
Vann- Trykkøkingsstasjon Tingvoll m.m. Arealplan. (A)		12,0	23,0	23,0						58,0
Avfallsbehandling										
Avfallsløsninger	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	9,0
Utvikling av Gatedalen miljøanlegg (Modernisering av gjenvinningsstasjonen, etablering av arealer for lagring og behandling av avfall)	5,0	10,0	40,0	35,0						90,0
Oppsamlingsplass avfall			10,0	10,0						20,0
Overta avfallsinnsamling i egen regi - biler, oppstillingsplass, personalbygg.					39,0	39,0				78,0
Hytterenovasjon utbedringer- kildesorteringsløsninger		3,5								3,5
Verksted og transport										
Biler og maskiner, vann og avløp	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	13,4
Kjøp av hjullaster- renovasjon								2,0		2,0
Biler og maskiner renovasjon	4,0		4,0							8,0
Kjøp av renovasjonsmaskin - gatedalen	0,5				0,6					1,1
Utskifting av Volvo L120H - gatedalen							3,5			3,5
Utskifting av VW Crafter - gatedalen								1,5		1,5
Utskifting av Toyota Hiace - gatedalen							0,9			0,9
Utskifting av Volvo FH lastebil (AE54232) - gatedalen							3,5			3,5
Volvo EC140BLC - gatedalen								3,0		3,0
Utskifting av Nissan truck - gatedalen							0,8			0,8
Utskifting av Cat atlet truck - gatedalen	0,8							0,8		1,6
Biler feiervesenet		1,5	1,0	1,0						3,5
Utskifting av krokcontainere - Gatedalen	0,5				0,6					1,1
Sugebil- utskifting VA					8,0					8,0
Sum Kommuneområde teknisk (selvkost)	414,9	568,6	879,0	987,5	599,7	500,5	377,2	301,8	174,5	4803,7

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Salg										
Salg av biler og maskiner	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-4,5
Salg av Navestad/Berg				-30,0	-35,0					-65,0
Salgsinntekter Yvenåsen			-10,0	-40,0	-10,0					-60,0
Salgsinntekter Tune senter II					-40,0					-40,0
Salg av kommunal eiendom	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-90,0
Salg av kommunalt disponible boliger		-72,0	-172,0	-120,0	-120,0	-120,0	-120,0	-120,0	-108,0	-952,0
Sum salg	-10,5	-82,5	-192,5	-200,5	-215,5	-130,5	-130,5	-130,5	-118,5	-1211,5
Tilskudd										
Nytt bibliotek- spillemidler		-2,0								-2,0
Oppgradering Tunevannet- spillemidler			-1,0							-1,0
Sarpsborg lysløype- spillemidler			-1,5							-1,5
Tiltak på statlig sikrede friområder der tilskudd gis(brutto tilskudd)		-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-1,6
Oppgradering av område ved Eidet (tilskudd)		-1,5								-1,5
Pellygata- standarheving sykkelfelt (rød asfalt, belønningsmidler)		-0,8								-0,8
Nye plasser Haugvoll						-66,0				-66,0
Sum tilskudd		-4,5	-2,7	-0,2	-0,2	-66,2	-0,2	-0,2	-0,2	-74,4